T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT TARİHİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

PERGE GÜNEY BAZİLİKA KAZILARI SERAMİK VE DİĞER BULUNTULAR

Nurtaç BULUÇ
2501190844

TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. Özgü ÇÖMEZOĞLU UZBEK

İSTANBUL – 2022

ÖZ

PERGE GÜNEY BAZİLİKA KAZILARI SERAMİK VE DİĞER BULUNTULAR
NURTAÇ BULUÇ

Pamphylia Bölgesi'nin önemli kentlerinden biri olan Perge Antik Kenti, Antalya'nın 18 km doğusunda ve Aksu ilçe merkezinin 2 km kuzeyinde yer almaktadır. Antalya Müzesi tarafından 2016-2017 yıllarında kazısı yapılan Perge Güney Bazilika kazılarında ele geçen seramik, cam ve metal buluntular yüksek lisans tez çalışmamın konusunu oluşturmaktadır.

Bu tez kapsamında çözümlenmesi planlanan ana sorular seramik, cam ve metal eserlerin üslup, form ve işlevsel özellikleri; kent, bazilika ve malzeme ile bağlantılı olarak tarihlendirme sorunları; Pamphylia Bölgesi ve çevresinde benzer seramik, cam ve metal eserlerin üretimi ve kullanımı içindeki yeri olmuştur.

Seramik eserler 159 parça; cam eserler; 39 parça ve metal eserler 49 parçadan oluşmaktadır. Etütlük eserler Antalya Müzesi deposunda ve geri kalan tüm malzemeler Perge Kazı deposunda bulunmaktadır. Söz konusu malzemelerin önce el ile, daha sonra dijital ortamda çizimleri yapılmış ve işlevlerine göre gruplanmıştır. İşlevleri belirlenen malzemeler kendi içlerinde tipolojilere ayrılarak kataloglanmıştır. Çeşitli form ve işlevlere sahip bu malzemeler diğer merkezlerdeki paralel örneklerle analojik olarak karşılaştırılarak değerlendirilmiştir.

Perge Antik Kenti, M.S. 250 civarında Pamphylia'nın metropolisi olmuştur. M.S. 431 Efes Konsili'nde Perge ve Side ayrı birer metropolit kenti sayılmış, M.S. 6. yüzyılda Perge metropolis ünvanını yitirmiş, Attaleia vilayetin metropolisi olarak yerini almıştır. Kent, M.S. 7. yüzyılda artan Arap ve Sasani baskı ve tehditlerinden dolayı Akropolis'e taşınmıştır. Side, Sillyon ve Perge sikkelerinde M.S. 622/3 yılı ve sonrasında ciddi bir kesinti olması, Pamphylia kentlerine yönelik yapılan saldıları kuvvetli kılmaktadır. Nitekim Perge'de ele geçen sikkelerde Anastasius döneminden (M.S. 491-518), II. Constans dönemine (M.S. 641-668) kadar 200 yıllık bir periyod kesintisiz olarak izlenmektedir. Kazı çalışmalarından sonra bazilika mimarisinin açığa çıkması ve ele geçen mimari plastik eserlerin incelenmesi ile kilisenin 5.-7. yüzyıllarda kullanıldığı son verilerle tespit edilmiştir.

Perge Güney Bazilika, daha erken tarihli yayınlarda 4. yüzyıla tarihlenirken, yapılan son çalışmalar ile 5.-7. yüzyıllara tarihlendirilmektedir. Tez kapsamında ele alınan seramik, cam ve metal buluntular da bu kronolojiyi destekler veriler içermekte, buluntuların çoğunluğu 5.-7. yüzyıllar arasına tarihlenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Perge, Bizans Dönemi, Bazilika, Seramik, Cam, Metal

Bu çalışma İstanbul Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından desteklenmiştir. Proje numarası: 38217

ABSTRACT

CERAMIC AND OTHER FINDS OF THE SOUTHERN BASILICA EXCAVATIONS AT PERGE

NURTAÇ BULUÇ

Perge Ancient City, one of the important cities of the Pamphylia Region, is located 18 km east of Antalya and 2 km north of Aksu district center. The ceramic, glass and metal finds unearthed in the Perge South Basilica excavations, which were excavated by the Antalya Museum in 2016-2017, constitute the subject of my master's thesis.

The main questions planned to be resolved within the scope of this thesis are the style, form and functional characteristics of ceramic, glass and metal works; dating problems in connection with the city, basilica and material; It has had a place in the production and use of similar ceramic, glass and metal works in the Pamphylia Region and its surroundings.

Ceramic works 159 pieces; glass works; It consists of 39 pieces and 49 pieces of metal artifacts. Study artifacts are in the Antalya Museum warehouse and all the remaining materials are in the Perge Excavation warehouse. The materials in question were first drawn by hand and then digitally and grouped according to their functions. The materials whose functions have been determined have been cataloged by dividing them into typologies. These materials, which have various forms and functions, were evaluated by analogy comparison with parallel samples in other centers.

The Ancient City of Perge became the metropolis of Pamphylia around 250 AD. In the Council of Ephesus in 431 AD, Perge and Side were counted as separate metropolitan cities, Perge lost its metropolis title in the 6th century AD, and Attaleia took its place as the metropolis of the province. The city was moved to the Acropolis in the 7th century AD due to increasing Arab and Sassanid pressure and threats. The fact that Side, Sillyon and Perge coins were severely interrupted in 622/3 AD and later makes the attacks on Pamphylia cities strong. As a matter of fact, the coins found in Perge are dated to the period of Anastasius (491-518 AD), II. A period of 200 years is followed uninterruptedly until the Constans period (641-668 AD). After the excavations, the basilica architecture was revealed and the architectural plastic artifacts were examined. It has been determined with the latest data that it has been used for centuries.

While the Southern Basilica of Perge was dated to the 4th century AD in earlier publications, with the latest studies it was dated to the 5th-7th century AD. are dated to centuries. The ceramic, glass and metal finds discussed within the scope of the thesis also contain data supporting this chronology, most of the finds dating from the 5th-7th AD.

Keywords: Perge, Byzantine Period, Basilica, Ceramic, Glass, Metal Objects

This study was funded by Scientific Research Projects Coordination Unit of Istanbul University. Project number: 38217

ÖNSÖZ

Lisans döneminden beri derslerinde ve diğer çalışmalarında uzun yıllar öğrencisi olduğum hocam, tez danışmanım ve bana ailemden biri gibi olan Doç. Dr. Özgü Çömezoğlu Uzbek'e bana sunduğu imkânlar ve her zaman en yakınımda hissettiğim manevi destekleri için sonsuz minnet ve saygılarımı sunuyorum. Kendisinin öğrencisi olarak yetişmek ve öğretileri ışığında ilerlemek üniversite hayatımda yakaladığım en büyük mutluluk ve şans sebebimdir. Kendisine sonsuz teşekkür ediyorum...

"Perge Güney Bazilika Kazıları Seramik ve Diğer Buluntular" başlıklı tezimin konusunu oluşturan malzemeleri çalışmama izin veren ve ilgisini, bilgisini üzerimden eksik etmeyen Perge Kazı başkanı ve hocam Prof. Dr. Sedef Çokay Kepçe'ye en içten teşekkürlerimi sunarım.

Yine lisans döneminden itibaren hem derslerinde ve hem de birlikte gittiğimiz Bizans Dönemi kazı çalışmalarında kendisinden çokça şeyler öğrendiğim, manevi desteği ve samimiyetini benden hiç esirgemeyen Doç. Dr. Ayça Tiryaki Türkmenoğlu'na sonsuz teşekkür ediyorum.

Bizans Dönemi mimari kazılarında çalışma fırsatı yakaladığım ve alanda kendisinden çok şey öğrendiğim Prof. Dr. Engin Akyürek'e; lisans ve yüksek lisans derslerinde Bizans Dönemi'ne olan ilgimizi hep sıcak tutan, tez çalışmam sırasında bilgi ve önerilerinden yararlandığım Prof. Dr. Asnu Bilban Yalçın'a; tezim ile ilgili soruları bıkmadan yanıtlayan ve kıymetli bilgileri ile tezime katkı sağlayan Doç. Dr. Aşkım Özdizbay'a ve her türlü destekleri ile yanımda olan Perge Kazı ekibinin tümüne sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Perge Güney Kilise kazı çalışmalarını tamamlayan ve Antalya Müzesi kazı deposunda bulunan malzemeleri çalışmam için gerekli izin ve destekleri için Antalya Müzesi Müdürlüğüne, müze müdürü sayın Mustafa Demirel'e ve sanat tarihçi Fatma Nur Konukman'a en içten teşekkürleri borç bilirim.

Tez çalışmamı maddi olarak destekleyen İstanbul Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi ekibine ve her türlü sorumu/problemimi sabırla çözdüğü için Bilimsel Araştırma Satınalma Birimi'nden Yeter Gündüz'e çok teşekkür ediyorum.

Sanat tarihi eğitimine birlikte başladığımız ve o günden beri dostlukları ile yanımda olan Zeynep Özsomer ve Ece Şiranur'a en içten sevgilerimi sunuyorum.

Ve son olarak bana en büyük desteği vermiş olan anneme, babama ve kardeşime varlıkları, her zaman gösterdikleri anlayış ve sevgi için minnet borçluyum.

NURTAÇ BULUÇ
İSTANBUL, 2022 (*Perge)*

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....ii
ABSTRACT.....iv
ÖNSÖZ.....vi
İÇİNDEKİLER.....viii
EKLER.....xii
GİRİŞ.....1

BİRİNCİ BÖLÜM
PERGE ANTİK KENTİ

1.1. Perge Antik Kenti Tarihçesi.....4
1.2. Perge Antik Kenti'nde Yapılan Araştırmalar ve Kazılar.....10
1.3. Perge Antik Kenti'ndeki Bizans Dönemi Yapıları.....11
1.3.1. Güney Bazilika.....12
1.3.2. Kuzey Bazilika.....14
1.3.3. Küçük (U) Şapel.....14
1.3.4. Doğu Konut Alanları.....15
1.3.5. Macellum.....15
1.3.6. Güney Hamam.....16
1.3.7. Tetrakontkos.....16
1.3.8. Akropolis.....17

İKİNCİ BÖLÜM
SERAMİK ESERLER

2.1. Seramik Eserler Katalog.....20
2.2. Kırmızı Astarlı Seramikler.....75
2.2.1. Kıbrıs Sigillata Seramikleri Orijinal - Taklit.....75
2.2.2. Sagalassos Kırmızı Astarlı Seramiği.....77
2.2.3. Afrika Kırmızı Astarlı Seramikleri.....77
2.2.4. Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramikleri.....78
2.2.4.1. Hayes Form 1.....79
2.2.4.2. Hayes Form 2.....79
2.2.4.3. Hayes Form 4.....80
2.2.4.4. Hayes Form 4 Taklidi.....81
2.2.4.5. Hayes Form 6 Taklidi.....81

2.2.4.6. Hayes Form 7 Taklitleri....81
2.2.4.7. Hayes Form 8 Taklitleri....83
2.2.4.8. Hayes Form 9A Taklitleri....84
2.2.4.9. Hayes Form 9B Taklitleri....84
2.2.4.10. Hayes Form 9 – Perge 2....84
2.2.5. Kıbrıs Kırmızı Astarlılara Ait Kaideler....85
2.2.6. Diğer Kırmızı Astarlı Seramikler....85

2.3. Kaba Seramikler....86
2.3.1. Mutfak ve Servis Kapları....86
2.3.1.1. Pişirme – Isıtma Kapları....86
2.3.1.2. Sofra – Servis Kapları....89
2.3.1.3. Tekneler – Çanaklar....89
2.3.1.4. Testiler....90
2.3.1.5. Maşrapa....91
2.3.1.6. Kaide....91
2.3.2. Kapaklar....91
2.3.2.1. Perge Üretimi Kapaklar....92
2.3.2.2. Çan Formlu Kapak....92
2.3.3. Astarlı Diğer Kaba Seramikler....93
2.3.4. Saklama – Depolama Kapları....93
2.3.4.1. Pithoslar....93
2.3.4.2. Saklama Kapları (Küp)....94
2.3.5. Amphoralar....94
2.3.5.1. LRA 1....94
2.3.5.2. LRA 13....95
2.3.5.3. LRA 4....95
2.3. 5.4. Dipler....96
2.3.6. Matara....96
2.3.7. Ampulla....96
2.3.8. Unguentarium....97
2.3.9. Kandiller....98
2.3.10. Ağırşaklar....99
2.3.11. Seramik Nesne....99

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
CAM ESERLER

3.1. Cam Eserler Katalog.....100
3.2. Kandiller 114
3.2.1. Çubuklu kandiller.....114
3.2.2. Kadeh Kandiller.....115
3.3. Pencere Camları.....117
3.4. Diğer Camlar.....118
3.4.1. Ağız Parçaları.....118
3.4.2. Kaideler.....119
3.4.3. Boncuk.....120
3.4.4. Kakma Parçalar.....120

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
METAL ESERLER

4.1. Metal Eserler Katalog.....121
4.2. Zincirler 136
4.3. Polykandilion Aksamları.....137
4.4. Kaplama Levhaları - Aplik.....138
4.5. Kanca / Askı.....138
4.6. Filise.....139
4.7. Kapı Sürgüsü.....140
4.8. Kenetler.....140
4.9. Kilit.....141
4.10. Saplamalar.....141
4.11. Çiviler.....141
4.12. Bıçak.....142
4.13. Stylus.....142
4.14. Çuvaldız.....143
4.15. Halkalar.....143
4.16. Mühür.....143
4.17. Yüzük.....144
4.18. Tartı Ağırlığı.....144
4.19. Kurşun Ağırlık.....144
4.20. Bıçak/Aplik.....145
4.21. Orak Ucu.....145
4.22. Bronz Ağırlık.....146

4.23. Diğer Metal Eserler.....146

BEŞİNCİ BÖLÜM
BULUNTU – MEKÂN DEĞERLENDİRMESİ

SONUÇ.....150
KAYNAKÇA.....157
EKLER.....180

EKLER

HARİTALAR VE PLANLAR LİSTESİ

Harita 1: Claudius Ptolemy, “Prima Asiae Tabula”, 1490. (Stanford Libraries, The Barry Lawrence Ruderman Map Collection, https://exhibits.stanford.edu/ruderman/catalog/kv867vy9014, 18-06-2021) 180

Plan 1: Perge Akropolisi’nin planı (W. Martini, 2017, abb. 1, s. 1)..... 181

Plan 2: Perge Kenti’nin planı (Perge Kazısı Arşivi).....182

Plan 3: Perge Güney Bazilika planı (H. Rott, 1908, resim 19, s. 47) 183

Plan 4: Perge Kuzey Bazilika planı (H. Rott, 1908, resim 21, s. 51) 183

Plan 5: Kuzey Güney Doğrultulu Sütunlu Cadde üzerindeki küçük kilise (U) planı (H. Abbasoğlu-A. Özdizbay, 2009, plan 5, s. 499.) 184

Plan 6: Perge 1995 konut alanının planı (H. Abbasoğlu, 1997, çiz. 2, s. 47) 184

Plan 7: Erken ve Orta Bizans Döneminde Perge’deki yapılar (W. Martini, 2017, abb. 580,s. 525) 185

Plan 8: Perge Güney Bazilika açma planı (Perge Kazısı Arşivi).....186

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1: Perge Güney Bazilika (Neslihan Kılıç, 04.08.2022).....187

LEVHA LİSTESİ

Levha 1: 1, 2: Kıbrıs Sigillata Seramikleri, 3: Sagalassos Kırmızı Astarlı – Form 1C170.....188
Levha 2: 4,5: Afrika Kırmızı Astarlı Seramikleri.....189
Levha 3: Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramikleri, 6: Hayes Form 1, 7: Hayes Form 2.....190
Levha 4: Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramikleri, 8, 9, 10: Hayes Form 2.....191
Levha 5: Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramikleri, 11, 12, 13: Hayes Form 2.....192
Levha 6: Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramikleri, 14, 15, 16: Hayes Form 4.....193
Levha 7: Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramikleri, 17: Hayes Form 4 Taklidi, 18: Hayes Form 6 Taklidi, 19: Hayes Form 7 Taklidi.....194
Levha 8: Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramikleri, 20, 21, 22: Hayes Form 7 Taklidi.....195
Levha 9: Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramikleri, 23, 24, 25: Hayes Form 7 Taklidi.....196
Levha 10: Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramikleri, 26, 27, 28: Hayes Form 7 Taklifi.....197
Levha 11: Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramikleri, 29: Hayes Form 7 Taklidi, 30, 31: Hayes Form 8 Taklidi.....198
Levha 12: Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramikleri, 32, 33, 34: Hayes Form 8 Taklidi.....199
Levha 13: Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramikleri, 35, 36, 37: Hayes Form 8 Taklidi.....200
Levha 14: Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramikleri, 38, 39, 40: Hayes Form 9A Taklidi.....201
Levha 15: Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramikleri, 41, 42, 43: Hayes Form 9B Taklidi.....202
Levha 16: Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramikleri, 44, 45, 46: Hayes Form 9 – Perge 2.....203
Levha 17: Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramikleri, 47, 48: Hayes Form 9 – Perge 2, 49: Kıbrıs Kırmızı Astarlı Kaideleri.....204
Levha 18: Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramikleri, 50, 51, 52: Kıbrıs Kırmızı Astarlı Kaideleri.....205
Levha 19: Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramikleri, 53, 54: Kıbrıs Kırmızı Astarlı Kaideleri, 55: Diğer Kırmızı Astarlı Seramikler.....206
Levha 20: 56, 57, 58: Diğer Kırmızı Astarlı Seramikler.....207
Levha 21: Kırmızı Astarlı Seramikleri, 59, 60, 61: Diğer Kaideler.....208
Levha 22: Kırmızı Astarlı Seramikleri, 62, 63, 64: Diğer Kaideler.....209
Levha 23: Kırmızı Astarlı Seramikleri, 65, 66, 67: Diğer Kaideler.....210
Levha 24: Kırmızı Astarlı Seramikleri, 68, 69, 70: Diğer Kaideler.....211
Levha 25: Kırmızı Astarlı Seramikleri, 71, 72, 73: Diğer Kaideler.....212
Levha 26:Kırmızı Astarlı Seramikleri, 74: Diğer Kaideler, 75: Kırmızı Astarlı Seramik Kulp.....213
Levha 27: Kaba Seramikler (Mutfak ve Servis Kapları), 76, 77, 78: Pişirme Kabı.....214
Levha 28: Kaba Seramikler (Mutfak ve Servis Kapları), 79, 80, 81: Pişirme Kabı.....215

Levha 29: Kaba Seramikler (Mutfak ve Servis Kapları), 82: Pişirme kabı, 83-84: Pişirme Kabı – Perge Üretimi Kaplar.....216
Levha 30: Kaba Seramikler (Mutfak ve Servis Kapları), 85, 86: Pişirme Kabı – Perge Üretimi Kaplar, 87: Pişirme Kabı Kulbu.....217
Levha 31: Kaba Seramikler (Mutfak ve Servis Kapları), 88: Tava sapı – Riley Form 4, 89-90: Sofra – Servis Kapları.....218
Levha 32: Kaba Seramikler (Mutfak ve Servis Kapları), 91, 92, 93: Sofra – Servis Kapları..219
Levha 33: Kaba Seramikler (Mutfak ve Servis Kapları), 94, 95, 96: Tekneler – Çanaklar...220
Levha 34: Kaba Seramikler (Mutfak ve Servis Kapları), 97, 98, 99: Tekneler – Çanaklar...221
Levha 35: Kaba Seramikler (Mutfak ve Servis Kapları), 100, 101, 102: Tekneler 222
Levha 36: Kaba Seramikler (Tekneler – Çanaklar), 103, 104: Tekneler.....223
Levha 37: Kaba Seramikler, 105, 106, 107, 108: Testi.....224
Levha 38: Kaba Seramikler, 109, 110, 111: Testi.....225
Levha 39: Kaba Seramikler, 112, 113, 114: Testi, 115: Maşrapa.....226
Levha 40: Kaba Seramikler, 116: Maşrapa, 116: Kaide, 118: Perge Üretimi Kapak.....227
Levha 41: Kaba Seramikler, 119, 120, 121: Perge Üretimi Kapak, 122: Kapak.....228
Levha 42: Kaba Seramikler, 123, 124, 125: Astarlı Diğer Kaba Seramikler.....229
Levha 43: Kaba Seramikler, 126, 127: Pithoslar, 128: Küp.....230
Levha 44: Kaba Seramikler, Amphora, 129, 130: LRA 1, 131: LRA 13, 132: LRA 4.....231
Levha 45: Kaba Seramikler, Amphora, 133, 124, 135, 136, 137: LRA 4.....232
Levha 46: Kaba Seramikler, Amphora, 138, 139, 140, 141: LRA 4.....233
Levha 47: Kaba Seramikler, Amphora, 142: İkiz kulp, 143, 144, 145: Amphora dibi.....234
Levha 48:146: Matara parçası, 147: Ampulla, 148: Unguentarium.....235
Levha 49: 149, 150, 151: Unguentarium.....236
Levha 50: 152, 153: Unguentarium.....237
Levha 51: 154, 155, 156: Kandil.....238
Levha 52: 157, 158: Ağırşak, 159: Seramik obje.....239
Levha 53: 1, 2, 3: Çubuklu Kandiller.....240
Levha 54: 4, 5: Kadeh Kandiller.....241
Levha 55: 6 -17: Pencere Camları.....242
Levha 56: 18-28: Pencere Camları.....243
Levha 57: 29, 30, 31: Ağız Parçaları.....244
Levha 58: 32, 33, 34: Kaideler.....245
Levha 59: 35: Boncuk, 36, 37, 38, 39: Kakma Parçalar.....246
Levha 60: Üretim Atıkları.....247
Levha 61: 1-4: Zincirler.....248
Levha 62: 5-9: Polykandilion Aksamları.....249

Levha 63: 10-13: Kaplama Levhaları, 14: Aplik.....250
Levha 64: 15: Kanca, 16: Filise, 17: Kapı sürgüsü, 18: Kapı aksamı.....251
Levha 65: 19-21: Kenetler.....252
Levha 66: 22: Kilit, 25-26: Saplama, 27-29: Çiviler.....253
Levha 67: 30-33: Çiviler, 34: Mızrak, 35: Küskü.....254
Levha 68: 36: Çuvaldız, 37-38: Halka, 39: Mühür, 40: Yüzük.....255
Levha 69: 41: Tartı ağırlığı, 42: Kurşun ağırlık, 43: Bıçak/Aplik, 44: Orak ucu, 45: Terazi Ağırlığı.....256
Levha 70: 46-49: Diğer Metal Eserler.....257
Levha 71: 50: Bronz Ağırlık.....258

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1: Kırmızı Astarlı Seramikler.....259
Grafik 2: Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramikler.....259
Grafik 3: Kaba Seramikler.....260
Grafik 4: Cam Eserler.....260
Grafik 5: Perge Güney Bazilika kazılarında ele geçen buluntuların genel dağılımı.....261
Grafik 6: Perge Güney Bazilika kazılarında ele geçen Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramiklerin mekânlara göre dağılımı.....261
Grafik 7: Perge Güney Bazilika kazılarında ele geçen Diğer Kırmızı Astarlı Seramiklerin mekânlara göre dağılımı.....262
Grafik 8: Perge Güney Bazilika kazılarında ele geçen pişirme ve ısıtma kaplarının mekânlara göre dağılımı.....262
Grafik 9: Perge Güney Bazilika kazılarında ele geçen sofra ve servis kaplarının mekânlara göre dağılımı.....263
Grafik 10: Perge Güney Bazilika kazılarında ele geçen tekneler ve çanakların mekânlara göre dağılımı.....263
Grafik 11: Perge Güney Bazilika kazılarında ele geçen testi ve maşrapaların mekânlara göre dağılımı.....264
Grafik 12: Perge Güney Bazilika kazılarında ele geçen amphoraların mekânlara göre dağılımı.....264
Grafik 13: Perge Güney Bazilika kazılarında ele geçen çubuklu kandillerin mekânlara göre dağılımı.....265
Grafik 14: Perge Güney Bazilika kazılarında ele geçen pencere camlarının mekânlara göre dağılımı.....265
Grafik 15: Perge Güney Bazilika kazılarında ele geçen buluntuların mekânlara göre dağılımı.....266

GİRİŞ

Kapsam:

Çalışmamın ana kapsamını Perge Güney Bazilika'da ele geçen seramik, cam ve metal malzemeler oluşturmaktadır. Geç Dönem Kent Kapısı'nın doğusunda, Macellum'un karşısında yer alan Güney Bazilika'da 2016 yılında Antalya Müzesi Müdürlüğü tarafından kazı çalışmalarına başlanmış ve 2017 yılında tamamlanmıştır. Eserlerin büyük bir çoğunluğu Perge Kazı deposunda, etütlük eserler ise Antalya Müzesi deposunda muhafaza edilmektedir. Güney Bazilika'da yapılan kazılarda yapıya ait birçok mimari elemanın açma içerisinde dağınık ve in situ konumlarından uzak olması bazilikanın antik çağlarda yoğun bir tahribat gördüğünü göstermektedir. Bu da bazilikada belirli bir döneme tarihlenebilen, steril bir kontekste sahip toprağa sahip olmadığımızı göstermektedir.

Çalışmamın birinci bölümünde Perge Antik Kenti'nin tarihsel süreç içindeki dönemleri, kentte yapılan araştırmalar/kazılar ve kazısı yapılan alanlar anlatılmıştır. Birinci bölümün birinci ana başlığında Perge Antik Kenti'nin tarihçesi anlatılmıştır. Perge'nin Geç Neolitik Çağ, Kalkolitik (Metal) Çağ, Bronz (Tunç) Çağ, Klasik, Hellenistik, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı Dönemlerine ev sahipliği yapmış olması kentin tarihsel süreklilik içindeki konumunu ve önemini saptamamız açısından önemli bir giriş sunmaktadır. Perge'nin arkeolojik olarak en erken buluntularını oluşturan bu tarihsel veriler, yerleşimin Bizans Dönemi'nin daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır.

Birinci bölümün ikinci ana başlığında Perge Antik Kenti'nde yapılan araştırmalar ve kazılar ele alınmıştır. 19. yüzyılın başlarından itibaren Perge'yi birçok yabancı araştırmacı, gezgin ziyaret etmiş ve yapılan bu araştırma ve gözlemlerin bir kısmı yayınlamıştır. Kent hakkındaki elimizdeki veriler kronolojik bir sırayla 19. yüzyıl başından günümüze kadar bu bölümde ele alınmıştır. Ayrıca bu bölümde Türkiye'nin ilk Klasik Arkeoloji kazısı unvanına sahip Perge'nin, Ord. Prof. Dr. Arif Müfid Mansel başkanlığında başlatılan ve Prof. Dr. Haluk Abbasoğlu dönemine kadar devam eden çalışmaları anlatılmıştır. Hellenistik Güney Kent Kapısı, Hadrianus Takı, Macellum, Kuzey-Güney Doğrultulu Cadde, Tiyatro, Güney Hamam, Septimus Severus Caddesi, Perge Konutları, Nekropol, Batı Nekropolis, Akropolis, Stadion, Tacitus Caddesi, Hellenistik Kuleler söz konusu dönemlerde kazısı tamamlanan yapılardır.

Çalışmamın birinci bölümün üçüncü ana başlığında tez konumu oluşturan Güney Bazilika'nın da inşa edildiği Bizans Dönemi yapıları anlatılmıştır. Roma İmparatorluk Dönemi'nde yaşanılan refah çağı ardından Perge, Bizans Dönemi'nde M.S. 4. yüzyıldan, 6. yüzyıla kadar Pamhylia'nın metropolisi olmuştur. Bu dönemde birçok yapı tamir edilip, kilise ve konut yapıları inşa edilmiştir. Bizans Dönemi'nde inşa edilen Güney Bazilika, Kuzey Bazilika, Küçük (U) Şapel, Akropolis Bazilika I, II, III ve mevcut yapılara müdahale edilerek düzenlemeler

yapılan Doğu Konut Alanları, Macellum, Güney Hamam ve Kuzey Gymnasion (Tetrakonkhos) gibi yapılar tez çalışmasında detaylı olarak sunulmuştur. Bizans Dönemi'nde Perge'de yapılan mimari faaliyetler, söz konusu çalışmam olan buluntuların tarihlendirilmesinde önemli bir veri oluşturmaktadır. Önceki yayınlarda M.S. 4.[1]-7. yüzyıl arasına tarihlenen Güney ve Kuzey Bazilika, M.S. 10. yüzyıl civarına tarihlenen Küçük (U) Şapeli, M.S. 4.[2]-5. yüzyılda inşa edilen ve 10. yüzyıla kadar kullanıldığı belirtilen Akropolis'teki üç bazilika, M.S. 4.-5. yüzyıla tarihlenen Doğu Konut Alanları, Güney Hamam'da M.S. 7. yüzyıla kadar görülen kullanım evreleri ve Macellum'da Erken Bizans Dönemine tarihlenen düzenlemeler ışığında Perge'nin Bizans tarihi aydınlatılmaktadır. Arap ve Sasani akıntıları ile zayıflayan ve tahrip olan kent bu yüzyıldan sonra Akropolis'e doğru çekilmeye başlamıştır.

Tezimin üçüncü bölümde seramik eserler; dördüncü bölümde cam eserler ve beşinci bölümde metal eserler tanıtımı, kataloğu ve değerlendirmeleri ile birlikte verilmiştir.

Amaç:

"Perge Güney Bazilika Kazıları Seramik ve Diğer Buluntular" başlıklı yüksek lisans tezimde seramik, cam ve metal buluntular işlevlerine ve türlerine göre sınıflandırıp, bazilika malzemeleri odağında Perge'nin Erken Bizans Dönemi'ne dair çeşitli soruları yanıtlamak amaçlanmıştır. Ele geçen seramik eserler 159 parça; cam eserler; 39 parça ve metal eserler 49 parçadan oluşmaktadır. Malzemelerin üslup ve işlev özellikleri saptanıp, paralel örneklerle analojik olarak karşılaştırılarak tarihlendirilmesi hedeflenmiştir. Söz konusu malzemeler hakkında varılan sonuçlar ışığında, kentin ve bölgenin Erken Bizans Dönemi'ne dair çeşitli soruları yanıtlamak amaçlanmıştır. Yapılan çalışmada incelenen buluntuların Güney Bazilika kullanım evresi olan Erken Bizans Dönemi günlük yaşımına ve liturjiye dair ayrıntılarını ortaya koyması planlanmıştır. Araştırmada incelenen buluntuların Perge'nin sosyo-ekonomik hayatına ilişkin olarak, dönemin sosyal ve siyasi tarihi ile birlikte değerlendirildiğinde geçmişin yaşam biçimleri hakkında önemli bilgiler sunması ve yerleşimler arasındaki ticaret ilişkilerini anlamamıza yardımcı olması hedeflenmiştir. Kilisenin buluntuları, kentin Erken Bizans Dönemi'nde Akdeniz çevresindeki ticari faaliyet içindeki yeri ile ilgili yorum yapılmasına yardımcı olabilecek niteliktedir. Kilisede kullanılan malzeme tiplerinin tanımlanıp kataloglanması ileride yapılacak çalışmalarda analojik bir karşılaştırma yapma imkanı sağlanacaktır.

[1] Önceki yayınlarda 4. yüzyıl gibi erken bir döneme tarihlenen bazilikalar, yapılan son araştırmalarla 5. yüzyıl ve sonrasına tarihlendirilmiştir.

[2] Perge aşağı kentte yapılan son çalışmalarla Erken Bizans Dönemi'ne tarihlenen bazilikaların 5. yüzyıla tarihlendirilmesi ile Akropolis'teki üç bazilikanın da 4. yüzyılda inşa edilmiş olması mümkün görülmemektedir. Bu nedenle bu bazilikalarında 5. yüzyıl ve sonrasında inşa edilmiş olduğu önerilmektedir.

Yöntem:

Tez kapsamında Güney Bazilika kazılarında ele geçen malzemelerin form verileri dikkate alınarak tasnifi yapılmıştır. İlk araştırma aşamasında seramik, cam ve metal eserlerin el ile çizimleri yapılmış ve fotoğraflanmıştır. Seramik ve cam eserlerin renkleri Munsell Soil Color Book kataloğuna göre adlandırılmıştır. Eserlerin çizimlerinin taraması yapılarak AutoCAD programı ile dijital çizimleri tamamlanmıştır. Çizim çalışmalarının ardından malzemeler form, tür ve işlevleri tespit edilerek kataloglanmıştır. Seramik malzemeler form, işlev, üretim tekniği, hamur, astar ve bezeme; cam ve metal eserler form, işlev ve bezeme özellikleri baz alınarak değerlendilmiştir. Tanımlamalarda öncül çalışmalarda kullanılan ve genel kabul olarak kabul edilen form terminolojileri kullanılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM
PERGE ANTİK KENTİ

1.1. Perge Antik Kenti Tarihçesi

Tez çalışmasının konusunu oluşturan Perge Antik Kenti, Anadolu'nun güney kıyısında konumlanan Antik Pamphylia bölgesi sınırları içerisindedir. Kent, bugünkü Antalya'nın 18 km. doğusunda ve Alanya-Antalya karayolu üzerindeki Aksu ilçe merkezinin 2 km. kuzeyinde bulunmaktadır. Perge'nin ilk yerleşim yeri olan Akropolis ise doğu-batı yönünde 750 m, kuzey-güney yönünde 320-340 m uzunluğunda, yaklaşık 2500 m^2 yüzölçümündedir.[3] Batısında Lykia, kuzeyinde Pisidia, doğusunda Kilikia ve Kappadokia yer alan Pamphylia Bölgesi[4], günümüzde Antalya ilinin ovalık bölümünü kapsamaktadır. Perge'den söz eden en eski kaynaklardan biri olan M.Ö. 350 tarihli *Periplous*'ta, Perge'den Pamphylia'ya kıyı yolculuğunun yarım gün sürdüğü yazmaktadır.[5] Bir diğer önemli antik kaynak Strabon'da, Perge'nin M.Ö. 1. yüzyılda Antik Kestros (Aksu) Nehri'nden altmış stadion ileride yer aldığından bahsetmektedir[6] (Harita 1).

Perge'de ilk yerleşimin, 1994-2004 yılları arasında Akropolis'te yapılan kazı çalışmaları sonucunda Geç Neolitik ve Kalkolitik Dönemlere kadar uzandığı tespit edilmiştir[7] (Plan 1). Boğazköy (Hattuşa) kazılarında bulunan, Hitit Kralı IV. Tuthaliya (M.Ö. 1265-1215) dönemine ait bir sınır antlaşması olan tablet üzerinde *Kaştaraya* ve *Parha* yerleşimlerinin Kestros ve Perge isimleri oldukları düşünülmüş fakat Akropolis'te yapılan kazılarda M.Ö. 13. yüzyılda *Parha*'ya referans veren yeterli bir buluntuya henüz rastlanılmamıştır.[8] W. Martini, Akropolis'te

[3] Adnan Pekman, **Son Kazı ve Araşırmaların Işığı Altında Perge Tarihi**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1989, s. 1.
[4] Claudius Ptolemy, **Geography of Claudius Ptolemy,** Çev.: Edward Luther Stevenson, Dover Publications Inc, New York, 1991, s. 116-117; Strabon, **Geographika: Antik Anadolu Coğrafyası: Geographika XII-XIII-XIV,** Çev.: Adnan Pekman, İstanbul Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 1993, s. 196: 14,4,1.
[5] Pseudo Scylax, **Periplous,** I, 101.
[6] Strabo, **The Geography,** 14.4.2.
[7] Akropolis'te yürütülen kazı ve sondaj çalışmaları için bkz.: Wolfram Martini-Norbert Eschbach, **Die Akropolis von Perge. Die Ergebnisse der Grabungen 1998- 2004 und 2008**, Antalya, Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, 2017; Haluk Abbasoğlu-Wolfram Martini, "Perge Akropolisi'nde 1994 Yılında Yapılan Çalışmalar", **17. KST-2,** Ankara, 1996, s. 121-124; Haluk Abbasoğlu-Wolfram Martini, "Perge Akropolisi'nde 1995 Yılında Yapılan Çalışmalar", **18. KST-2,** Ankara, 1997, s.51-58; Haluk Abbasoğlu- Wolfram Martini, "Perge Akropolisi'nde 1996 Yılında Yapılan Çalışmalar", **19. KST-2,** Ankara, 1998, s. 93-101; Haluk Abbasoğlu- Wolfram Martini, "Perge Akropolisi'nde 1997 Yılında Yapılan Çalışmalar", **20. KST-II,** Ankara, 1999, s. 179-188; Haluk Abbasoğlu-Wolfram Martini, **Die Akropolis von Perge: Survey und Sondagen 1994-1997,** Band 1, Mainz am Rhein, Verlag Philipp von Zabern, 2003.
[8] Wolfram Martini, "Historische Schlußfolgerungen", **Die Akropolis von Perge: Survey und Sondagen 1994-1997**, Band I, Ed.: H. Abbasoğlu, W. Martini, Mainz am Rhein, Verlag Philipp von Zabern, 2003, s. 179-186.

ele geçirilen Geç Bronz Çağı IIIc evresine ait Miken seramikleri ise *Parha* yerleşiminin göstergesi olarak yorumlamıştır.[9]

Perge Akropolisi'nde M.Ö. 13. yüzyıla tarihlendirilen Geç Hellas IIIC evresine ait seramikler, Akdeniz ve Ege dünyası ile ilişki içerisine girildiğine işaret etmektedir. M.Ö. 11.-10. yüzyıl Demir Çağı yerel boyalı seramiklerin yanı sıra, M.Ö. 1050-750 tarihli Kıbrıs üretimi Kypro-Geometrik I-III evrelerine ait seramikler tespit edilmiştir.[10] Perge'nin M.Ö. 7. yüzyıl Büyük Yunan Kolonizasyonu sırasında Yunan kültürüyle yoğun bir iletişim halinde olduğu, Batı Anadolu ve Ege Bölgesi'nden ithal edilen Kıbrıs, Rodos ve Miletos Arkaik Dönem seramiklerinin tespit edilmesiyle kanıtlamıştır.[11] M.Ö. 7. yüzyıldan itibaren Akropolis'in, daha sonra tüm kentsel alanına dağılmış olan Arkaik Dönem seramikleri, Perge tarihinde belirgin bir dönüm noktası olmuştur. Bu dönemden itibaren Ege Bölgesi'nden yoğun bir göç alarak Yunan kültürü etkisine giren Perge'nin, yerel halk yeni kültürle kaynaşarak bir *symbiosis* (ortak yaşam) meydana getirdiği ve Pamphylia kültürünün şekillenmesine neden olduğu düşünülmektedir.[12]

Pamphylia'nın, Lydia Devleti'nin kralı olan Kroisos devrinde Lydia'ya vergi ödediği ve asker gönderdiği tarihi kaynaklardan bilinmektedir.[13] M.Ö. 546 yılında Lydia'nın yıkılıp topraklarının Pers İmparatorluğu'nun eline geçmesiyle Pamphylia, Pers hakimiyetine girmiştir.[14] Pamphylia'nın stratejik konumu, Persler'in Akdeniz'deki üstünlükleri için büyük bir rol oynamıştır. Perslere karşı Atina tarafından kurulan Attika-Delos Deniz Birliği'nin komutanı Kimon öncülüğünde, M.Ö. 467/466 yıllarında Eurymedon Savaşı gerçekleşmiş ve Kimon'un zaferi sonrası Karia ve Lykia kentleri Attika-Delos Deniz Birliği'ne katılmıştır.[15] Perge, Attika-Delos Deniz Birliği'ne M.Ö. 425-424 yılında katılmış olsa da, Perge ve diğer Pamphylia kentleri listelerde düzenli olarak yer almamışlardır.[16] M.Ö. 386 yılında Antalkidas Barışı ile Pamphylia

---

[9] Wolfram Martini, "Akkulturationsgeschichtliche Forshungen auf der Akropolis von Perge", **Gießener Universitätsblätter 36,** 2003, s. 24-25.
[10] **A.e.,** s. 24.
[11] **A.e.,** s. 24; Martini, **Historische Schlußfolgerungen**, 2003, s. 180; Ayrıca bkz.: Abbasoğlu-Martini, **a.g.e.,** 1997, s.52; Abbasoğlu- Martini, **a.g.e.,** 1998, s. 95; Abbasoğlu- Martini, **a.g.e.,** 1999, s. 181-182.
[12] Sedef Çokay-Kepçe vd., **Pamphylia'nın Yüce Kenti Perge: Arkeolojik Rehber,** Homer Kitabevi, İstanbul, 2019, s. 13; Aşkım Özdizbay, **Perge'nin M.S. 1.-2. Yüzyıllardaki Gelişimi,** Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, Antalya, 2012, s. 12; Abbasoğlu-Martini, **a.g.e.,** 1999, s. 179-180.
[13] Pekman, **a.g.e.,** 1989, s. 17.
[14] **A.e.,** s. 17; Hansgerd Hellenkemper-Friedrich Hild, **Lykien und Pamphylien, Tabula İmperii Byzantini 8,** Ed.: Johannes Koder, Teil:1, Verlag Der Österreichischen Akademie Der Wissenschaften, Wien, 2004, s. 96.
[15] Aşkım Özdizbay, "Pamphylia-Perge Tarihi ve Roma İmparatorluk Dönemi Öncesi Perge'nin Gelişimi: Güncel Araştırmalar Işığında bir Değerlendirme", **Prof. Dr. Haluk Abbasoğlu'na 65. Yaş Armağanı Euergetes, Festschrift für Prof. Dr. Haluk Abbasoğlu zum 65. Geburtstag**, Ed.: İ. Delemen vd., Suna - İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, Antalya, 2008, s. 845.
[16] Özdizbay, **Pamphylia-Perge Tarihi ve Roma İmparatorluk Dönemi Öncesi Perge'nin Gelişimi**, 2008, s. 845; Çokay-Kepçe, **a.g.e.,** 2019, s. 14.

tekrar Pers egemenliğine girmiştir.[17] Akropolis'te bulunan bu döneme tarihlendirilen seramik buluntularının yoğun olarak Attika'dan ithal edilmesi, Perge'nin Eurymedon Savaşı ve Attika-Delos Deniz Birliği'ne katıldığı döneme ait olduğu düşünülmektedir.[18]

Akdeniz dünyası için yeni bir dönem açan III. Aleksandros (Büyük İskender), M.Ö. 334 yılında Phrygia'ya gitmeden önce Lykia ve Pamphylia kıyılarına yönelmiş, Side ve Perge'yi direniş gösterilmeden Makedonia topraklarına katmıştır.[19] M.Ö. 334'te Pamphylia, Lykia ve muhtemelen Pisidia'yı birleştirerek bir satraplık haline getirmiş, Nearkhos'u yönetici olarak atamıştır.[20] III. Aleksandros, Pamphylia'yı elinde tutmasıyla Perslerin Ege denizine geçişini kontrol altına almıştır. III. Aleksandros'un ölümünden sonra Pamphylia, diadokhlardan Antigonos Monophthalmos'un kontrolü altına girmiş ve İpsos Savaşı'nda ölen Antigonos'un ardından dağılan satraplığı uzun bir çekişme sonucu diğer diadokhlar tarafından paylaştırılarak Pleistarkhos'un hakimiyetine girmiştir.[21] Bu egemenlik de uzun sürmeyerek Pamphylia, M.Ö. 299-298 yıllarında Demetrios Poliorketes tarafından ele geçirilmiş ancak Poliorketes M.Ö. 297 yılında her şeyini bırakarak Makedonya'ya gitmiştir.[22] Bu fırsattan yararlanmak isteyen Seleukos ve Ptolemaios Krallıkları arasında uzun bir süre çekişme yaşanmıştır. M.Ö. 281-280'de kısa süreliğine Ptolemaios ve M.Ö. 246-241'de ise Seleukos bölgeye hakim olmuşlardır.[23] Perge aşağı kentteki surların ve Yuvarlak Kuleli Güney Kent Kapısı'nın da Hellenistik Dönem ortalarında Seleukoslar dönemine tarihlendiği, Akropolis dışında Perge'deki ilk yerleşimin güneydeki ovaya yine bu dönemde yayıldığı düşünülmektedir.[24]

M.Ö. 220 yılında Seleukos kralı III. Antiokhos'un akrabası Akhaios Pamphylia'yı işgal etmiş kısa bir süre sonra M.Ö. 197'de tekrar Antiokhos'un egemenliğine katılmıştır.[25] Antiokhos, M.Ö. 188 yılında Magnesia Savaşı'nda yenilmesinden sonra Romalılar ve Bergamalılarla imzaladığı Apameia Anlaşması sonucu Pamphylia'nın büyük bir kısmından çekilmiş,[26] bu yüzyıldan itibaren bölgede Roma hakimiyeti ağırlık kazanmıştır. Pergamon kralı III. Attalos'un M.Ö. 133'teki ölümünden sonra Pergamon Krallığı'nın topraklarını vasiyeti üzerine Roma'ya

---

[17] Özdizbay, **Pamphylia-Perge Tarihi ve Roma İmparatorluk Dönemi Öncesi Perge'nin Gelişimi**, 2008, s. 845; Çokay-Kepçe, **a.g.e.,** 2019, s. 14.
[18] Martini, **Historische Schlußfolgerungen**, 2003, s. 181-182.
[19] Çokay-Kepçe, **a.g.e.,** 2019, s. 15; Pekman, **a.g.e.,** 1989, s. 17-18.
[20] Özdizbay, **Perge'nin M.S. 1.-2. Yüzyıllardaki Gelişimi,** 2008, s. 16; Pekman, **a.g.e.,** 1989, s. 19.
[21] Clemens E. Bosch, **Pamphylia Tarihine Dair Tetkikler**, Çev.: Sabahat Atlan, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1957, s.23.
[22] Pekman, **a.g.e.,** 1989, s. 21.
[23] Çokay-Kepçe, **a.g.e.,** 2019, s. 15; Özdizbay, **Pamphylia-Perge Tarihi ve Roma İmparatorluk Dönemi Öncesi Perge'nin Gelişimi,** 2008, s. 848.
[24] Özdizbay, **Perge'nin M.S. 1.-2. Yüzyıllardaki Gelişimi,** 2008, s. 282; Işıl Rabia Işıklıkaya, "Perge Mozaikleri: Macellum, Güney Hamam ve Geç Dönem Meydanı Doğu Portiği", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2010, s. 44.
[25] Pekman, **a.g.e.,** 1989, s. 21-22; Hellenkemper-Hild, **a.g.e.,** 2004, s. 99.
[26] Çokay-Kepçe, **a.g.e.,** 2019, s. 16.

bırakmış, M.Ö. 129 yılında ise Roma tarafından *Provincia Asia* eyalet sistemine dahil edilmiştir.[27]

Pamphylia Bölgesi'nde artan korsan saldırılarına karşı M.Ö. 1. yüzyılda Pamphylia, Kilikia, Lykia ve Pisidia'nın bir kısmını kapsayan *Provincia Cilicia* oluşturulmuştur.[28] M.Ö. 44'te *Provincia Cilicia* dağılarak, Caeser zamanında Pamphylia yeniden *Provincia Asia*'ya katılmıştır.[29] Roma'nın doğu eyaletine hakim olan Marcus Antonius, Pisidia ve Pamphylia'nın Side'ye kadar olan bölgesiyle beraber Galatia kralı Amyntas'a bırakmış, bazı kaynaklarda Perge'nin M.Ö. 25 Amyntas'ın ölümüne kadar Asia Eyaletine bağlı kaldığı yazılmıştır.[30] Augustus, Pamphylia'nın bir kısmı, Galatia Krallığını ve Lykaonia'yı birleştirerek yeni bir Pamphylia eyaleti kurmuştur.[31] Lykia'da yaşanan bir iç karışıklık üzerine İmparator Vespasianus veya Claudius[32] tarafından Likya'nın özerkliği kaldırılarak Pamphylia topraklarına bağlanmış ve *provincia Lycia et Pamphylia* eyaleti kurulmuştur.[33] M.Ö. 27'de Augustus ile başlayan *Pax Romana* (Roma Barışı) süreci ile birlikte Perge'de inşa faaliyetleri artmış, anıtsal yapılarla donatılmıştır.

Perge'nin Hıristiyanlık ile tanışması, Aziz Paulos'un bu yeni dini yaymak için çıktığı ilk yolculuğunda iki kez Perge'yi ziyaret etmesi ile olmuştur.[34] Aziz Paulos'un gerçekleştirdiği ziyaretlerle Perge, Hıristiyan dünyası için kutsal sayılmış, diğer Pamphylia şehirleri içinde ön plana çıkmıştır. Pagan dönemde Tanrıça Artemis tarafından kutsanan şehir, Hıristiyanlıkla birlikte Meryem Ana kültü ile özdeşleşmiştir. Perge'de bulunan Erken Bizans Dönemi'ne tarihlenen iki büyük kilisesi, şehirdeki Hıristiyan cemaati kanıtlar niteliktedir.[35]

M.S. 250 civarında Lykia ve Kilikia'dan bağımsız ayrı bir eyalet olan Pamphylia'nın metropolisi Perge olmuştur.[36] Perge'de Tacitus döneminde (M.S. 275-276) basılan sikkelerden bölgenin metropolis kenti olduğu ispatlanmıştır.[37] M.S. 311-325 yılları arasında İznik Konsil

---

[27] Pekman, **a.g.e.,** 1989, s 25.
[28] Bosch, **a.g.e.,** 1957, s. 39.
[29] Çokay-Kepçe, **a.g.e.,** 2019, s. 17; Bosch, **a.g.e.,** 1957, s. 43-44.
[30] Pekman, **a.g.e.,** 1989, s. 28; Bosch, **a.g.e.,** 1957, s. 45. Pekman ve Bosch Pamhylia Bölgesi'ndeki Perge'nin Asia eyaletine bağlı kaldığını söylemiştir; Çokay-Kepçe, **a.g.e.,** 2019, s. 17'de Perge'nin yönetiminin Galatia kralı Amyntas'a bırakıldığı yazılmıştır.
[31] Pekman, **a.g.e.,** 1989, s. 28.
[32] Özdizbay, **Pamphylia-Perge Tarihi ve Roma İmparatorluk Dönemi Öncesi Perge'nin Gelişimi,** 2008, s. 858'de Pamphylia'nın Likya ile birleştirilmesinin Claudius (M.S. 41-45) tarafından mı, Vespasianus (M.S. 69-79) tarafından mı düzenlendiği tartışılmıştır.
[33] Hüseyin Sami Öztürk, "M.Ö. II – M.S. IV. Yüzyıllarda Likya Pamfilya Bölgesinde Kırsal Alan Güvenliği", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2006, s. 75-77; Bosch, **a.g.e.,** 1957, s. 47.
[34] St. Luke, **Acts of the Apostles,** 13.13: "Pavlus'la beraberindekiler Baf'tan denize açılıp Pamfilya bölgesinin Perge kentine gittiler. Yuhanna ise onları bırakıp Kudüs'e döndü. Onlar Perge'den yollarına devam ederek Pisidya Antakyası'na geçtiler. Sept günü havraya girip oturdular".
[35] Kiliseler hakkındaki daha detaylı bölüm "Üçüncü Bölüm – Perge'deki Bizans Dönemi Kiliseleri".
[36] Çokay-Kepçe, **a.g.e.,** 2019, s. 19.
[37] **BMC Lycia, A Catalogue ot the Greeek Coins in The British Museum. Lycia, Pamphylia and Pisidia,** Ed. G.F. Hill, London, 1897, s. 140.

listelerinde Lykia ve Pamphylia iki ayrı eyalet olarak anılmıştır.[38] Pamphylia'nın iki önemli dini merkezi olan Perge ve Side'nin kilise yönünden sürekli çekişme halinde olması nedeniyle kendi içinde *Pamphylia Prima* Side ve *Pamphylia Secunda Perge* olmak üzere tüm piskoposluk listelerinde iki ayrı metropolis olarak yer almışlardır.[39] Bu çekişme tamamen dini bir rekabetten dolayı kaynaklanmış, sivil yönetimde eyalet bir bütün olarak yönetilmiştir.[40] M.S. 431 Ephesos Konsili'nde de Perge ve Side ayrı birer metropol olarak kabul edilmiştir.[41] M.S. 640 yılına ait Notitia Episcopatuum kaynağında Pamphylia'nın metropolitinin halen Perge ve Side olduğu, Perge'nin himayesinde; Attalia, Eudoxias, Telmesos, Sindos, Maximianoupolis, Lagina, Palaioupolis, Kremnos, Koudroula, Peltinessos, Aresasos, Pougia, Adriane, Diketanaura, Sandida, Barae, Sylaion ve Perbaina olarak 18 şehir/piskopos bulunduğu yazmaktadır.[42]

M.S. 6. yüzyıl sonlarına doğru Perge metropolis ünvanını yitirmiş, Attaleia vilayetin baş şehri ve metropolisi olarak yerini almıştır ancak Notitiae'da bir süre daha Perge, metropolis olarak kayıtlarda gösterilmiştir.[43] Sillyon, Perge'ye bağlı bir piskoposluk iken, M.S. 786-869 yılları arasında Perge ve Sillyon tek bir piskoposluk metropolitliği olarak birleştirilmiştir.[44]

Pamphylia, M.S. 7. yüzyılda Arap akınlarının artan baskılarına maruz kalmış, bu istilalara karşı *thema*'lar kurulmuş, Perge'nin de dahil olduğu sistem içinde önce *Anatolikon,* ardından M.S. 10. yüzyılda *Kybirraioton Thema*'sında yer almıştır.[45] M.S. 3. yüzyılın ikinci yarısında barış döneminin sona ermesiyle Pamphylia kıyıları askeriye ve savunma olarak yeniden önem kazanmış[46] ancak M.S. 251-252 yıllarında Sasani ve M.S. 269 yılında artan Gotların saldırıları ile Pamphylia Bölgesi uzun yıllar istilaların tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştır.[47] M.S. 5. ve 6. yüzyıllarda Perge'nin dini merkez olarak öne çıkması ile son refah dönemini yaşamıştır.

M.S. 7. yüzyıl, Bizans İmparatorluğu'nu etkileyen ve yapısını değiştiren bir yüzyıl olmuştur. Bizans – Arap savaşlarının yanı sıra M.S. 602-629 yılları arasında süren Bizans – Sasani savaşları, Bizans tarihinin ve bölgenin kritik olaylarından biridir. İmparator Phokas tarafından öldürülen Mauricius Tiberius (Mavrikios)'un intikamını almak için ortaya çıkan Sasani Kralı II. Khosroes (Hüsrev) Bizans İmparatorluğu'na karşı savaş açmıştır.[48] Sasanilere yenilen Bizans İmparatorluğu Mısır ve Suriye'yi kaybetmiş, Anadolu kısmen Sasaniler tarafından işgal

---

[38] W. M. Ramsay, **The Historical Geography of Asia Minor,** Supplementary Papers - Royal Geographical Society, yay: John Murray, London, 1890, s. 393; Hellenkemper-Hild, **a.g.e.,** 2004, s. 107-108.
[39] Ramsay, **a.g.e.,** 1890, s. 393, 415.
[40] **A.e.,** s. 415.
[41] **A.e.,** s. 415.
[42] Pseudo-Epiphanius, **Notitiae Episcopatuum,** 2.1, 4.23. Side'nin himayesinde ise 16 şehir/piskopos bulunmaktadır; Selge, Aspendos, Ettene, Horymne, Kasoi, Semneis, Karalia, Karakision, Syedra, Mylome, Ouamandra, Dalisandon, Isba, Lyrbe, Kolybrassos, Manauga.
[43] Ramsay, **a.g.e.,** 1890, s. 420.
[44] **A.e.,** s. 420; Hellenkemper-Hild, **a.g.e.,** 2004, s. 142.
[45] Pekman, **a.g.e.,** 1989, s. 45.
[46] Işıklıkaya, **a.g.e.,** 2010, s. 46.
[47] Öztürk, **a.g.e.,** 2006, s. 83.
[48] Ostogorsky, **a.g.e.,** 2015, s. 78-79; Gregory, **a.g.e.,** s. 172-179; Foss, **a.g.e.,** 1975, s. 722.

edilmiştir.[49] Pamphylia ovasındaki şehirlerin bir kısmını ele geçiren ve yağmalayan Sasanilerin varlığı sikke verileri ile de doğrulanmıştır.[50] Savaşın sonuçları Bizans Dönemi Anadolusu'ndaki kentleri ve günlük yaşamını önemli derecede etkilemiştir. Bu yüzyılda gerçekleşen diğer önemli bir olay Kartaca *eksarkhos'u* (valisi) Heraclius'un, M.S. 608'de Phokas'a isyan ederek büyük bir donanmayı Konstantinopolis'e göndermiş ve ardından Phokas rejimine son vererek imparatorluğunu ilan etmiştir. Bu iç savaş fırsatından faydalanan Sasaniler M.S. 609-610'da Mardin, Amida, Edessa, Antiokhia ve daha sonra Torosları aşıp Kilikia ele geçirip Anadolu içlerine doğru istilalara devam etmiş[51] ayrıca Mısır, Kıbrıs ve Rhodos Adaları'nı da istila etmişler ardından M.S. 615/616'da Khalkedon'u ele geçirmişlerdir.[52] İmparatorluğa kadar uzanan bu güçlü saldırılar karşısında İmparator Heraclius yönetimindeki Bizans ordusu M.S. 611-625 yılları arasında Sasanilere karşı sefer başlatmış, Bizans donanmasına yenilen Sasaniler geri çekilmeye başlamıştır. M.S. 629'da yapılan barış antlaşmasıyla Sasaniler Anadolu, Armenia, Mısır ve Filistin'den geri çekilmişlerdir.[53]

Sasanilerin, Rhodos, Kıbrıs ve Mısır'a yaptıkları saldırılarda bu bölgelerdeki limanları kullanarak Pamphylia Bölgesi'ne ulaştıkları, burada da ciddi tahrip yarattıkları düşünülmektedir.[54] Side, Sillyon ve Perge sikkelerinde M.S. 622/3 yılı ve sonrasında ciddi bir kesinti olması, Pamphylia kentlerine yönelik yapılan saldırıları kuvvetli kılmaktadır.[55] Perge'de yapılan kazılarda ele geçen Bizans Dönemi sikkelerinde Anastasius döneminden (M.S. 491-518), II. Constans dönemine (M.S. 641-668) kadar 5. yüzyıldan 7. yüzyıl ortalarına kadar yaklaşık 200 yıllık bir periyod kesintisiz olarak izlenmektedir.[56] Ancak 300 yıllık bir aradan sonra X. Constantinus ve 11. yüzyıla tarihlenen çok az sayıda sikkeler ele geçirilmiştir.[57] Perge Akropolis kazılarında ele geçen sikkeler de yoğunlukla 6.-7. yüzyıllar arasına aittir.[58] Sikkeler kronolojik olarak, I. Iustinos (M.S. 518-527), I. Iustinianos (M.S. 527-565), II. Iustinos (M.S. 565-578), II. Tiberios (M.S. 578-582), Mavrikios (M.S. 582-602), Phokas (M.S. 602-610) ve

---

[49] C. Foss, "The Persians in Asia Minor and the End of Antiquity", **The English Historical Review 90**, No: 357, s. 721-747.
[50] **A.e.,** s. 722-725.
[51] **A.e.,** s. 722; B. Dignas – E. Winter, **Rome and Persia in Late Antiquity, Neighbours and Rivals**, Cambridge, 2007, s. 117.
[52] J. Russell, "The Persian Invasions of Syria/Palestine and Asia Minor in the Reign of Heraclius: Archaeological, Numismatic and Epigraphic Evidence", **The Dark Centuries of Byzantium (7th-9th c.),** Ed. Kountoura-Galake, Athens, 2001, 41-71; W. Kaegi, **Heraclius, Emperor of Byzantium,** Cambridge, 2003, s. 84.
[53] Ostogorsky, **a.g.e.,** 2015, s. 96.
[54] Ahmet Tolga Tek, "Side Sikke Buluntuları Işığında MS 622/3'de Pamphylia'ya "Olası" Bir Sasani Saldırısı", **Colloquium Anatolicum,** 14, 2015, s. 121-122.
[55] Tek, **a.g.e.,** 2015, s. 124-125.
[56] Hüseyin Köker, "Perge Kazı Sikkeleri: 1999-2004", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2007, s. 138; Aliye Erol, "Perge Kazı Sikkeleri: 1989-1998", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2005, s. 97.
[57] Erol, **a.g.e.,** 2005, s. 97.
[58] Nilay Tuğçe Şen, "Perge Akropolisi Kazı Sikkeleri: 1994-2003", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2004, s. 108-109.

Herakleios (M.S. 610-641) imparatorları dönemine aittir.[59] 7. yüzyılda yaşanan istilalar ve savaşlardan dolayı 11. yüzyıla kadar Bizans sikkelerinde kronolojik boşluklar meydana gelmiştir. Ostogorsky, Phokas devrini Geç Roma – Erken Bizans döneminin sonu olarak sınırlar, Sasani, Avar, Arap akınlarından kurtulan Bizans'ın güçlenerek yeniden doğduğunu belirtir.

Bölge, 1207'de I. Gıyaseddin Keyhüsrev fethi ile Selçuklu Devletine, 1422'de Osmanlı Devleti'nin egemenliğine geçmiştir.[60]

1.2. Perge Antik Kenti'nde Yapılan Araştırmalar ve Kazılar

19. yüzyılın başından beri Perge'yi birçok yabancı araştırmacı ve gezgin ziyaret etmiştir. Perge'ye ilk gelenlerden Büyük Britanya'nın ilk başbakanı Robert Walpole, 1803'te doğu seyahatinde Perge'ye de uğramış ve gözlemlerini aktardığı metinlerini 1820'de yayınlamıştır[61]. Walpole, Perge'deki Diana Pergaia Tapınağı'nda düzenlenen törenlerden de bahsetmiştir. F. V. J. Arundell tarafından 1834 yılında yayınlanan eserinde, Perge yakınlarında yüksek bir yerde bulunan Diana Pergaia Tapınağı'ndan ve Perge'nin metropol olarak tanındığından bahseder.[62] Charles Fellows, Perge'ye yaptığı gezide kenti çevreleyen surları, tiyatroyu, stadyumu ve Hellenistik kuleleri 1838'de yayınladığı kitabında anlatmıştır.[63] Thomas Abel Brimage Spratt Likya, Milyas ve Kibyratis'e yaptığı geziler sırasında Perge'ye de uğramış, 1847'de Edward Forbes ile yayınladığı kitabında şehrin büyüklüğünü överek çok sayıdaki su sarnıçlarına dikkat çekmiş, yukarı şehrin kuzeydoğu köşesi[64] olarak tarif ettiği alanda yoğunlukla Orta Çağ yapılarının bulunduğundan bahsetmiştir.[65] Lanckoronski ve ekibi tarafından Pisidia ve Pamphylia araştırmalarından sonra 1850'de yayınladıkları kitabı, Perge'nin kalıntıları ve tarihi hakkında ayrıntılı bilgiler ortaya koymuştur.[66] Hans Rott, 1908 yılındaki çalışmalarında Perge'nin Bizans Dönemi ile ilgili önemli verilerden bahsetmiş, A ve B Bazilikalarını planlarıyla birlikte vererek detaylı olarak anlatmıştır.[67]

---

[59] Oğuz Tekin, "Perge Kazılarında Bulunan Sikkeler Hakkında Ön-Rapor", **Anadolu Araştırmaları,** 11, 2010, s. 152.
[60] Çokay-Kepçe, **a.g.e.,** 2019, s. 20.
[61] Robert Walpole, **Travels in Various Countries of the East: Being A Continuation Of Memoirs Relating To European And Asiatic Turkey, Etc. (1820),** Printed For Longman, Hurst, Rees, Orme and Brown, London, 1820, s. 266.
[62] F. V. J. Arundell, **Discoveries in Asia Minor; Including a Description of the Ruins of Several Ancient Cities, and Especially Antioch of Pisidia,** Richard Bentley, London, 1834, s. 86-88.
[63] Charles Fellows, **A Journal Written During an Excursion in Asia Minor,** John Murray, London, 1838, s. 191-194.
[64] Bu bölüm Akropolis'in kuzeydoğu kısmıdır.
[65] Thomas Abel Brimage Spratt, Edward Forbes, **Travels in Lycia, Milyas, and the Cibyratis,** Vol. II, John Van Voorst, London, 1847, s. 19-20.
[66] Karl Grafen Lanckoronski, **Städte Pamphyliens und Pisidiens: Pamphylien,** I. Band, F. Tempsky, Wien, 1890, s. 33-63..
[67] Hans Rott, **Kleinasiatische Denkmäler aus Pisidien, Pamphylien, Kappadokien und Lykien,** Dieterich, Leipzig, 1908, s. 46-55.

Perge'de ilk arkeolojik çalışmalar, 1943 yılında Türkiye'nin arkeoloji açısından önemli bölgelerini incelemek ve bu gezi sonrasında tespit edilen yerlerde sondaj veya kazı çalışmalarını başlatmak amacıyla Türk Tarih Kurumunun desteği ile Ord. Prof. Dr. Arif Müfid Mansel tarafından Antalya'da gerçekleştirilmiştir.[68] 1946 yılında Ord. Prof. Dr. Arif Müfid Mansel başkanlığında, Türk Tarih Kurumu ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi desteği ile ilk Klasik Arkeoloji kazısı unvanına sahip olan Perge'de, Batı Nekropolisi'nde başlayan kazılar 1953 yılından itibaren kısa süre içerisinde birçok alanda devam etmiştir (Plan 2).[69] 1947 yılında Side'de daha büyük ölçülerde kazı çalışmaları yapılmış, 1953-1957, 1967-1974 yılları arasında Perge ile birlikte yürütülen kazı çalışmalarına devam edilmiştir.[70] 1975 yılında Arif Müfid Mansel'in vefatının ardından Perge Kazıları 1975-1987 yılları arasında Prof. Dr. Jale İnan başkanlığında sürdürülmüş, 1988-2012 yılları arasında ise Prof. Dr. Haluk Abbasoğlu başkanlığında kazı çalışmaları uzun yıllar yapılmıştır. Perge Kazıları 2012-2019 yıllarında Antalya Müzesi Müdürlüğünce yürütülmüştür. 2020'de İstanbul Üniversitesi adına tekrar başlanan Perge Kazıları, dördüncü kazı başkanı Prof. Dr. Sedef Çokay Kepçe tarafından günümüzde devam etmektedir. Perge'de yürütülen arkeolojik çalışmalar sayesinde tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bölgenin siyasi, sosyo-kültürel özelliğine ışık tutacak nitelikte buluntular ele geçirilmiştir.

1.3. Perge Antik Kenti'ndeki Bizans Dönemi Yapıları

Perge'nin Bizans Dönemi yapıları arkeolojik kazı çalışmalarından önce ilk kez 19.-20. yüzyılın başlarında kenti ziyaret eden araştırmacı gezginler tarafından tespit edilmiş ve belgelenmiştir. Charles Texier ve R. Popplewell Pullan 1833-1837 yılları arasında Anadolu gezilerinde Perge'ye uğrayarak kentin genel görünümü, yapıları ve erken Hıristiyanlık hakkındaki bilgileri aktarmışlardır.[71] Lanckoronski, 1882-1885 yılları arasında bölgeyi ziyaretinde Perge'de bulunan A Bazilikası ve B Bazilikası'ndan bahsetmiştir.[72] Avusturyalı mimar Hans Rott, 1907'de Perge'yi araştırmaya gelmiş, 1908 yılında yayımladığı kitabında bölgede bulunan yapıların durumlarını planları ile detaylı bir şekilde kayıt altına almıştır.[73]

Perge Antik Kenti, Aşağı Şehir'de; Güney Bazilika (A Bazilikası), Kuzey Bazilika (B Bazilikası), Küçük (U) Şapel olmak üzere üç kilisesi günümüzde ayaktadır. 2004 yılında H.

---

[68] Arif Müfid Mansel, "Antalya Bölgesinde (Pamfilya) 1943 Yılı Sonbaharında Yapılan Arkeoloji Gezisine Dair Kısa Rapor", **Belleten 11,** 1945, s. 135.
[69] Arif Müfid Mansel, "1946-1955 Yıllarında Pamphylia'da Yapılan Kazılar ve Araştırmalar", **Belleten 22**, 1958, s. 211-212.
[70] **A.e.,** s. 212.
[71] Charles Texier, R. Popplewell Pullan, **Byzantine Architecture, illustrated by examples of edifices erected in the East during the earliest ages of Christianity, with historical and archaeological descriptions,** Londra, Day & Son, 1864.
[72] Lanckoronski, **a.g.e.,** 1890, s. 46.
[73] Rott, **a.g.e.,** 1908, s. 46-53.

Hellenkemper'in Perge Kenti'nde gerçekleştirdiği araştırmalar sırasında kentin kuzeydoğusunda, Akropolis'in eteklerinde, sazlıkların arasında bulunan büyük bir bazilikaya ait olabileceği düşünülen bir apsis tespit edilmiştir. Kilise hakkındaki detaylı bilgiler ancak ileride yapılacak kazı çalışmaları ile netlik kazanacaktır.

1.3.1. Güney Bazilika

Perge'de bulunan Güney Bazilika (A Bazilikası) ve Kuzey Bazilika (B Bazilikası) kentin iki büyük kilisesi olarak dikkati çekmektedir. Söz konusu tezimin başlığını oluşturan Güney Bazilika'da Jale İnan ve ekibi tarafından 1977 yılında transept ve yan neflerde kazı çalışmalarına başlanmıştır.[74] 1986 – 1987 yıllarında güney transept, güney nefin batısında ve kuzey nefin doğusunda kazı çalışmaları yürütülmüştür. Daha sonra 2016 ve 2017 yıllarında Antalya Müzesi tarafından bazilikanın kazıları tamamlanmıştır (Resim 1).

Rott'ın "Macellum'un karşısında sazlıklar içinde" olarak tarif ettiği ve M.S. 4. yüzyıla tarihlediği Güney Bazilika, Geç Dönem Kent Kapısının doğusunda, Macellum'un karşısında bulunmaktadır.

Güney Bazilika üç nefli, transeptli bir bazilika planındadır (Plan 3). Batıda kare planlı peristilli bir atrium ve narteks bulunmaktadır. Apsis iç kısımda yarım daire formlu, dış cephede düz duvarlıdır. Apsis duvarının ortasında kemerli ve yüksekçe bir pencere açıklığı bulunmaktadır. Apsisin kuzey ve güneyinde bulunan *prothesis* ve *diakonikon* odaları kazı çalışmaları sonucunda açığa çıkarılmıştır.

Üç nefli bazilikanın her bir nefinde on bir sütun bulunmakta, her üç açıklıktan atriuma ayrı kapılar ile giriş sağlanmaktadır. Yan nefler, stylobat üzerinde devşirme postementler ve aralarda parapet duvarlarıyla sıralanarak orta neften ayrılmıştır. Neflerin zemini yer yer geometrik motifli mozaik ile kaplanmıştır. Transept kolunun güneybatı köşesi ve güney yan nefin batı köşesi iri tesseralı mozaik zemin ile kaplanmıştır.[75] Yine güney yan nefin duvarında tespit edilen mozaik parçası ile bazilikanın bu bölümünün duvar mozaiği ile bezeli olduğu düşünülmektedir.[76]

Perge Güney Bazilika'ya benzer transeptli bazilikal planlı kiliselerin kronolojik olarak M.S. 4. yüzyıl sonlarından, M.S. 6. yüzyıla kadar yoğun olarak kullanıldığı görülmektedir. Transept, Bizans mimari terminolojisinde bazilikal plan içinde enine yönelişli bir mekânın, apsis ile nefler arasına yerleştirilmesi olarak tanımlanabilir.[77] Perge Güney Bazilika, Lemerle tarafından

[74] İnan, **a.g.e.,** 1988, s. 187-188.
[75] **A.e.,** s. 188; Işıklıkaya, **a.g.e.**, 2010, s. 58.
[76] **A.e.,** s. 58.
[77] R. Krautheimer**, Early Christian and Byzantine Architecture,** Penguin Books, 1986, s. 363.

"Nefleri Saran Transept", Krautheimer tarafından ise "Haç Transept" olarak adlandırılan tipoloji planındadır.[78] Hans Rott tarafından bu plan tipi dikkate alınarak 4. yüzyıla tarihlendirilmiştir.[79]

Anadolu'da bulunan benzer transeptli bazilika örnekleri; Kilikya'da Korykos Antik Kenti'ndeki transeptli kilise 6. yüzyıla,[80] Öküzlü Kuzey Kilise 5. yüzyıla,[81] Patara'da bulunan Kent Bazilikası'nın 1. yapım evresi M.S. 5. yüzyılın ikinci yarısına[82] tarihlendirilir. Balkanlarda; Hisar IV B Bazilikası 5.-6. yüzyıllara[83], Tropaios Bazilikası 6. yüzyıla[84] tarihlendirilir. Yunanistanda; Nicopolis'te Bazilika A ve Bazilika B 5. yüzyıla[85] tarihlendirilir.

Perge'nin Erken Bizans Dönemi'ne ait verileri oldukça sınırlıdır. Yapılan kazılarda ele geçen mimari plastik, sikke, seramik ve diğer buluntular bu dönem hakkında bize ışık tutmaktadır. Tez çalışmasının "Perge Antik Kenti Tarihçesi" bölümünde Perge'nin Bizans Dönemi'ne ait sikke verileri değerlendirilmiştir. Bölgede, 7. yüzyılda yaşanan istilalar ve savaşlardan dolayı 11. yüzyıla kadar Bizans sikkelerinde kronolojik boşluklar olduğu saptanmıştır. Anastasius döneminden (M.S. 491-518), II. Constans dönemine (M.S. 641-668), yaklaşık 5. yüzyıldan 7. yüzyıl ortalarına kadar sikke verileri kesintisiz olarak izlenmektedir. 300 yıllık bir aradan sonra X. Konstantinos dönemine ve 11. yüzyıla tarihlenen çok az sayıda sikkeler şimdilik ele geçirilmiştir. 2017'de kilisenin tamamen ortaya çıkarılması ile mimari incelemeler yapılmış ve Erken Bizans Dönemi ait mimari kalıntıların üzerinde herhangi bir ek yapının inşa edilmediği anlaşılmıştır. Ayrıca Rott tarafından 4. yüzyıla tarihlenen ve sonraki yayınlarda bu şekilde tarihlenen yapı, mimari ve mimari plastik eserlerin incelenmesi ile 4. yüzyıl gibi erken bir tarihe ait olmadığı, muhtemelen 5. yüzyıl civarında inşa edildiği belirlenmiştir.[86] M.S. 1.-2. yüzyıllarda kentte görülen kentsel değişim ve inşa faaliyetleri artmış olsa da Perge'nin Hıristiyanlık ile tanışması ve kilise inşaları ancak 5. yüzyılda başlamış olmalıdır. Bu dönemde çevrede tespit edilen 4. yüzyıla ait bir kilisenin olmaması ve 4. yüzyıl gibi erken bir dönemi kesin kılan verilerin

---

[78] R. Krautheimer, "The transept in The Early Christian Basilica", **Studies in Early Christian, Medieval, and Renaissance Art**, London and New York, 1969, s.59; P. Lemerle, "Saint Demetrius De Thessalonique Et Les Problemes Du Martyrion Et Du Transept", **B.C.H. LXXVII,** 1953, s. 688-689.
[79] Rott, **a.g.e.,** 1908, s. 46-53.
[80] E. Herzfeld – S. Guyer, **Meriamlik und Korykos (Monumenta Asiae Minoris Antiqua),** Mmanchester Univercity Press, 1930, s. 112.
[81] Yunus Muluk, "Öküzlü Kuzey Kilise Örneğinde Erken Bizans Dönemi Kilikia ve Isauria Transeptli Bazilikaları", Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2006, s. 104.
[82] Ceren Demirton, "Patara Kent Bazilikası Litürjik Taş Eserler", Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya, 2018, s. 8-9.
[83] D. Tzontchev, **Les bains de Hissar (Village Hissar, Arrondissement de Karlovo**), Etude geographique, historigue et archeologique, 1935, s. 167.
[84] V. Ivanova, **Anciennes églises et monastères en pays bulgare du IV au XII siele,** Dans Annuaire du Musee National de Sofia, 1922, s. 480.
[85] Konstantinos L. Zachos, **An Archaeological Guide to Nicopolis,** Athens, 2015, s. 174-189.
[86] 2021 yilinda Doç. Dr. Ayça Tiryaki Türkmenoğlu tarafından baslayan Guney Kilisenin mimari plastik eserlerin envanter calismalarinda, plaster basliklarda tespit edilen maske akantus ve Theodosien usluptaki akantus yapraklari, bazilikanin tas eserlerini 5 ve 6. yuzyillara tarihlemektedir.

henüz ele geçmemiş olması nedenleri ile bazilikanın ancak 5. yüzyılda inşa edilmiş olduğunu düşündürmektedir.

Tez kapsamında ele alınan seramik, cam ve metal buluntular da bu kronolojiyi destekleyen veriler içermektedir. Buluntuların çoğunluğu 4.-7. yüzyıllar arasına tarihlenmektedir.[87] 2021 ve 2022 yıllarında Doç. Dr. Ayça Tiryaki Türkmenoğlu ve Doç. Dr. Özgü Çömezoğlu Uzbek ile birlikte Perge Güney Bazilikası'nda yapılan mimari incelemelerde, bazilikaya 7. yüzyıldan sonra eklenen bir ek yapı veya düzenlemeye rastlanılmamıştır.[88] Antalya Müzesi tarafından 2016 – 2017 yıllarında yapılan kazı raporları incelendiğinde yapıya ait birçok mimari elemanın açma içerisinde dağınık ve in situ konumlarından uzak durumları, bazilikanın yoğun bir tahribat gördüğünü göstermektedir.

1.3.2. Kuzey Bazilika

Kuzey-Güney Doğrultulu Sütunlu Cadde'nin batısında bulunan Kuzey Bazilika Perge'nin en büyük kilisesi ünvanını taşımaktadır. Beş nefli, tek narteksli ve atriumlu bazilikal plandadır[89] (Plan 4). Büyüklüğü sebebiyle Hans Rott tarafından katedral olabileceği önerilmiş ve 4. yüzyıla tarihlendirilmiştir.[90]

Kilisenin duvarları iyi bir işçilikle yontulmuş kireçtaşı bloklardan inşa edilmiş, duvarlarda mermer kaplama ve zeminde opus sectile ve opus tesselatum tekniğinde mozaikler kullanılmıştır.[91] Rott yayınında, Kuzey Bazilika'nın güney duvarından yalnızca dört metre ötede Bizans Dönemi'nde şapele dönüştürülmüş küçük bir tapınağın apsisinden bahsetmektedir.[92] Şapel ile kilise arasında kapalı bir koridorun uzandığını, kilisenin güney dış duvarında çok sayıda kiriş deliğinin hala izleri olduğundan bahsetmiştir.[93] 2021 kazı sezonunda Kuzey Bazilika'ya yaptığımız ziyaret sırasında kiriş delikleri izleri gözlemlenmiş fakat bu deliklerin bahsedilen şapel ile bağlantısı olduğu tespit edilememiştir. Ancak ileride yapılacak kazılar ile bazilika hakkında daha fazla bilgi sahibi olabileceğiz.

1.3.3. Küçük (U) Şapel

Kuzey-Güney Doğrultulu Sütunlu Cadde'nin, Doğu-Batı Doğrultulu Sütunlu Cadde ile birleştiği noktanın güneyinde inşa edilmiştir. Şapel, dıştan 9,25 x 6,48 m boyutlarında doğu-batı doğrultulu, ortada devşirme dört sütun ile dikdörtgen planlıdır (Plan 5). Doğuda dış

[87] Detaylı bilgiler ve tarihlendirme için bkz.; 3. Bölüm "Seramik Eserler", 4. Bölüm "Cam Eserler" ve 5. Bölüm "Maden Eserler" bölümleri.
[88] Güney Kilise'de yaptığımız mimari araştırmalar ve yapı hakkındaki önemli yorumları için Doç. Dr. Ayça Tiryaki Türkmenoğlu'na teşekkürlerimi sunarım.
[89] Çokay-Kepçe, **a.g.e.,** 2019, s. 114.
[90] Rott, **a.g.e.,** 1908, s. 50.
[91] **A.e.,** s.52.; Çokay-Kepçe, **a.g.e.,** 2019, s. 114.
[92] Rott, **a.g.e.,** 1908, s. 52.
[93] **A.e.**, s. 52.

cephede yarım dairesel planlı tek apsisli ve apsisin her iki yanında dış cepheden düz duvarlı *prothesis* ve *diakonikon* niteliğinde nişler bulunmaktadır. Şapele tek giriş batı yönden sağlanmaktadır. Şapelin batısı daha sonraki yıllarda devşirme malzemelerin kullanımıyla küçük odalara ayrılmıştır.[94] Yapı içinde ve zeminde devşirme malzeme kullanımı yoğunluktadır. 2005 yılında Perge Kazısını ziyaret eden H. Hellenkemper, su yolu üzerine inşa edilen kilisenin 10. yüzyılda Güney Anadolu'da görülen kiliselerin plan tipine benzediğini A. Özdizbay'a sohbetleri sırasında belirtmiştir.[95]

1.3.4. Doğu Konut Alanları

Anıtsal yapıların dışında kalan, Perge kentinin sivil mimarisi ve sosyal yaşamını aydınlatmak amacıyla ilk kez 1989 yılında Perge doğu konut alanlarında kazı çalışmaları başlamış ve Y25, Y26 sokakları arasında A, B, C, D, ve E olmak üzere toplam beş evin belirlendiği bir konut kompleksi ortaya çıkarılmıştır[96] (Plan 6). Devşirme malzemeler ve seramik buluntularının yoğun olduğu konutlarda M.S. 1-3. yüzyıl, M.S. 4. yüzyıl ve M.S. 5-6. yüzyıl olarak üç farklı evre tespit edilmiştir.[97] 1991 yılı kazılarında B Evi'ndeki V17 no.lu mekân doğu-batı doğrultulu, dikdörtgen planlı ve doğudaki apsisiyle Abbasoğlu tarafından şapel olarak tanımlanmış, çevresindeki mekânların da bu şapelle ilgili konutlar olduğu önerilmiştir.[98] İlerleyen yıllarda yapının M.S. 4.-5. yüzyıla tarihli *apsisli tören* salonu olduğu saptanmıştır[99] (Plan 6, XVII). Beş ev ve birçok mekândan oluşan bu kompleks, açık bir avluyu çevreleyen atriumlu evler ve ayrı yapıları ile kentteki Bizans Dönemi konut yapısını aydınlatmaktadır.

1.3.5. Macellum

Perge'nin Bizans Dönemi'nde birçok yapıda yeniden düzenlenmiş veya onarım çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Hellenistik Güney Kent Kapısı'nın doğusunda yer alan macellum, merkezinde bir tholos bulunan kare planlı bir orta mekân ve bunun dört tarafını çevreleyen Korinth sütunlu portikolar, portikoların gerisinde de birer dükkan sırası ile kare planlı büyük bir yapıyı oluşturur.[100] (Plan 2).

---

[94] Özdizbay, **Perge'nin M.S. 1.-2. Yüzyıllardaki Gelişimi,** 2008, s. 149.
[95] **A.e.,** s. 149.
[96] Abbasoğlu, **a.g.e.,** 1995, s. 599; Turgut Hacı Zeyrek, "Perge Doğu Konut Alanı 1989-98 Kazılarında Ortaya Çıkarılan Evler, Mimari Açıdan Bir Değerlendirme", İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Doktora Tezi, İstanbul, 2002, s. 14-17-194; Nalan Fırat, "Perge Konut Alanı Keramiği", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 1999, s. 5.
[97] Zeyrek, **a.g.e.,** 2002, s. 14-17-194; Fırat, **a.g.e.,** 1999, s. 5.
[98] Abbasoğlu, **a.g.e.,** 1995, s. 599.
[99] Abbasoğlu, **a.g.e.,** 1996, s. 108-109; Zeyrek, **a.g.e.,** 2002, s. 65.
[100] Yapının daha detaylı tanımı için bkz.: Özdizbay, **Perge'nin M.S. 1.-2. Yüzyıllardaki Gelişimi,** 2008, s. 123-125.

Geç Antik Dönem'de, yapıyı çevreleyen portikolar ve kuzeydeki dükkan sırasının ortasındaki eksedra zemininde tespit edilen mozaik döşemeler macellumda bu dönemde yapılan düzenleme faaliyetlerini göstermektedir.[101] Yine bu dönemde kuzey eksedranın Mansel'e göre bir şapel olarak yeniden işlevlendirilerek kullanıldığı, Abbasoğlu'na göre ise macellumdaki ticari faaliyetleri denetleyen bir ofis olabileceği düşünülür.[102]

1.3.6. Güney Hamam

Güney Hamam, Hellenistik Güney Kent Kapısı ile Geç Dönem Kapısı arasında kalan meydanın batısında konumlanmaktadır. Güncel araştırmalar ışığında hamam kompleksinde Vespasianus, Hadrianus, Antoninuslar ve Severuslar dönemlerine tarihlenen dört ana evre tespit edilmiştir.[103] Yapının çeşitli yerlerinde saptanan mimari ve dekoratif düzenlemeler Güney Hamamın Geç Antik Dönem'de de yapının kullanıldığını göstermektedir. Sikke, seramik buluntuları ve mimari düzenlemeler ile yapının M.S. 7. yüzyıla kadar kullanıldığı tespit edilmiştir [104] (Plan 2).

1.3.7. Tetrakonkhos

Kuzey Gymnasion, aşağı kentin kuzeybatısında, Doğu-Batı doğrultulu sütunlu caddenin üzerinde yer alır. Antik Çağ'da kent için önemli bir mimari öge olan Gymnasionlar, gençlerin hem beden hem de eğitim üzerine kendilerini geliştirdikleri mekânlardır.[105] Kare planlı yapının güney duvarında kapısı ve kapının her iki yanında altışar pencere açıklığı bulunmaktadır. Bu pencere açıklıklarının bir bölümü muhtemelen Bizans Dönemi'nde yeniden işlevlendirmek amacıyla tuğlalarla kapatılmıştır.[106] Gymnasion'un içerisinde sütunlu bir avluya ek olarak kuzey duvarı üzerine düzensiz yerleştirilmiş ayrıca bir Bizans yapısı bulunmaktadır. Çevre koridorlu tetrakonkhos planlı (dört yapraklı haç/yonca) yapı, orijinal yapının işlevine müdahele ederek yapının kendi malzemeleriyle inşa edilmiştir.[107]

---

[101] Işıklıkaya, **a.g.e.,** 2010, s. 63.
[102] Özdizbay, **Perge'nin M.S. 1.-2. Yüzyıllardaki Gelişimi,** 2008, s. 114; Işıklıkaya, **a.g.e.,** 2010, s. 63, 65.
[103] Aşkım Özdizbay, **Perge'nin M.S. 1.-2. Yüzyıllardaki Gelişimi**, Adalya Ekyayın Dizisi, 10, 2012, s. 40-41.
[104] Işıklıkaya, **a.g.e.,** 2010, s. 187; Özdizbay, **Perge'nin M.S. 1.-2. Yüzyıllardaki Gelişimi,** 2008, 68-71.
[105] Çokay-Kepçe, **a.g.e.,** 2019, s. 70.
[106] Özdizbay, **Perge'nin M.S. 1.-2. Yüzyıllardaki Gelişimi,** 2008, 37.
[107] W. Eugene Kleinbauer, "The Double Shell Tetraconch Building at Perge in Pamphylia and the Origin of the Architectural Genus", **DOP 41,** s. 1987, s. 277-293.

1.3.8. Akropolis

1994 yılında Haluk Abbasoğlu ve Wolfram Martini tarafından Akropolis'te çeşitli araştırma ve sondaj çalışmaları yürütülmüştür. Perge Akropolisi'nde Bizans Dönemi'nde inşa edilen, M.S. 4.-6. yüzyıllara tarihlendirilen küçük konut mekânları, üç bazilika, kayaya oyulmuş bir şapel ve bir sarnıç gibi pek çok yapı tespit edilmiştir[108] (Plan 1). Akropolis'te Doğu Tepe ile Batı Tepe arasında yer alan Bazilika I; 24 x 49,50 m uzunluğunda[109], doğusunda apsis ve pastoforion odaları, üç nefli ve narteksli; orta nefte opus sectile, yan neflerde mozaik döşemeleri ile dikkat çekmektedir. Erken Bizans Dönemi'ne tarihlendirilen Bazilika I'in etrafında çok sayıda M.S. 5.- 6. yüzyıla tarihlenen seramik ve sikke ele geçirilmiştir.[110] Orta Bizans Dönemi'ne kadar kullanılan bazilikada Erken Bizans Dönemi'nde değişiklikler yapıldığı, Bazilika I'in yıkıntılarının üzerine ikinci bir evre olan yeni bir zemin oturtulduğu tespit edilmiştir.[111]

Bazilika II, Akropolis'in kuzey kenarında "tiyatro çukuru" olarak adlandırılan kısmın güneydoğusundaki Roma Dönemi yapısının içinde yer alan Bazilika II'dir[112]. Doğusunda apsis, pastoforion odaları, üç nefli, narkeksli ve atriumlu dikdörtgen planlı kilise, 15 x 49,60 m ölçülerinde Akropolis'in en büyük kilisesidir. Her iki bazilika da devşirme malzemeler ile Roma İmparatorluk Dönemi'ne ait yapıların üzerine inşa edilmiştir.

Akropolis'in doğu kısmında Hellenistik ve Roma Dönemi devşirme malzemelerinden inşa edilen Bazilika III, 23,80 m uzunluğunda daha küçük olup M.S. 4-5. yüzyıllara tarihlendirilmektedir[113]. Bazilika'da, orta Bizans stilindeki templon saçaklıkların bulunması ile M.S. 10. yüzyıl civarında tekrar yenilenip, kullanıldığı düşünülmektedir.[114] Akropolis'te kuzeybatıda kayaya oyulmuş Orta Bizans Dönemi'ne tarihlendirilen küçük bir şapel kompleksi daha bulunmaktadır.[115]

Akropolis'in batı cephesinde bulunan sarnıç kalıntısı, bir avlu içerisinde yer almaktadır.[116] Erken Bizans Dönemi'ne tarihlendirilen sarnıçtan M.S. 4.-5. yüzyıl tarihli bronz sikke tespit edilmiştir. Sarnıcın duvarları, kabaca yontulmuş devşirme bloklardan ve yer yer Geç Roma ve Bizans seramik kırıklarından ince bir moloz tabakası ile kaplanmıştır.[117] Akropolis'te bulunan

---

[108] Abbasoğlu, **a.g.e.,** 1995, s. 599; Abbasoğlu, **a.g.e.,** 1996, s. 108-109; Abbasoğlu-Martini, **a.g.e.,** 1996, s.122; Abbasoğlu-Martini, **a.g.e.,** 1997, s.57-58; Abbasoğlu, **a.g.e.,** 1998, s. 86; Abbasoğlu-Martini, **a.g.e.,** 1998, s. 100; Abbasoğlu-Martini, **a.g.e.,** 1999, s. 180-184; Martini- Eschbach, **a.g.e.,** 2017; Hellenkemper- Hild, **a.g.e.,** 2004, s.365; Işıklıkaya, **a.g.e.,** 2010; Çokay-Kepçe, **a.g.e.,** 2019, s.32.

[109] Abbasoğlu-Martini, **a.g.e.,** 1997, s.57; Çokay-Kepçe, **a.g.e.,** 2019, s. 32; Martini, **a.g.e.,** 2017, s.575'te bazilikanın ölçüleri 46 m uzunluğunda belirtilmiştir.

[110] Abbasoğlu-Martini, **a.g.e.,** 1996, s. 122.

[111] Abbasoğlu-Martini, **a.g.e.,** 1997, s. 57-58; Martini-Eschbach, **a.g.e.,** 2017, s. 575.

[112] Abbasoğlu-Martini, **a.g.e.,** 1997, s. 58.

[113] Hellenkemper-Hild, **a.g.e.,** 2004, s. 365; Martini-Eschbach, **a.g.e.,** 2017, s. 576.

[114] Martini-Eschbach, **a.g.e.,** 2017, s. 576.

[115] Hellenkemper-Hild, **a.g.e.,** 2004, s. 366.

[116] Martini-Eschbach, **a.g.e,** 2017, s. 239.

[117] **A.e.,** s. 243.

diğer bir sarnıç ise caddenin güney ucunun batı tarafında yüzeyin hemen altındaki duvarın dik açılı bir köşesi görünmektedir.[118] Muhtemelen ikinci kere onarılıp kullanılan yapının duvarında kırık tuğla ve harç izleri bulunmaktadır. Duvar köşesinin içinden çıkan seramik buluntuları ile M.S. 5.-6. yüzyıla tarihlendirilmektedir.[119]

[118] **A.e.,** s. 243-244.
[119] **A.e.,** s. 244.

İKİNCİ BÖLÜM
SERAMİK ESERLER

Perge Güney Bazilika'da en yoğun ele geçen buluntu grubu sırsız seramikler olmuştur. Kazı çalışmalarında ele geçen 159 adet seramik eser bu tez kapsamında değerlendirmeye alınmıştır. Seramiklerin çizimleri yapıldıktan sonra işlevlerine göre gruplandırılmış, kendi içlerinde tipolojik olarak sınıflandırılmıştır. Seramik buluntular form, tür, işlev, hamur ve astar özellikleri dikkate alınmasının yanında diğer benzer örneklerin karşılaştırmalı olarak incelenmesiyle tarihlendirilmiştir. Seramik eserler hamur yapılarına göre kırmızı astarlı seramikler ve kaba seramikler olmak üzere tipolojik olarak iki ayrı başlık altında gruplandırılarak değerlendirilmiştir.

M.S. 1. – M.S. 2. yüzyıllar Geç Roma ve Erken Bizans dönemlerinde yaygın olarak kullanılan kırmızı astarlı seramikler, kendi içlerinde üretim yerleri özelliklerine göre; Kıbrıs sigillata seramikleri orijinal – taklit, Sagalassos kırmızı astarlı seramiği, Afrika kırmızı astarlı seramikleri ve Kıbrıs kırmızı astarlı seramikleri olarak sınıflandırılmıştır. En yoğun grubu oluşturan Kıbrıs kırmızı astarlı seramikler kendi içinde; Hayes form 1, Hayes form 2, Hayes form 4, Hayes form 4 taklidi, Hayes form 6 taklidi, Hayes form 7 taklitleri, Hayes form 8 taklitleri, Hayes form 9A taklitleri, Hayes form 9B taklitleri ve Hayes form 9 – Perge 2 olmak üzere tipolojik olarak sınıflandırılmıştır. Taklit olarak adlandırılan gruplar yerel form ve hamur özellikleri gösterdikleri için Perge'de üretilen, taklit ürünler olduğu tespit edilmiştir.

Kullanım kapları olarak da literatürde geçen, daha katkılı hamur yapısına sahip olan kaba seramikler; mutfak ve servis kapları, kapaklar, astarlı diğer kaba seramikler, saklama – depolama kapları, amphoralar, matara, ampulla, unguentarium, kandiller, ağırşaklar ve seramik obje olmak üzere işlevlerine göre değerlendirilmiştir.

Seramikler eserler yoğun olarak kilisenin pastoforion odalarından kuzeyde yer alan *prothesis* mekânında ele geçirilmiştir. Prothesis, Bizans kiliselerinde seremonin başladığı ve litürji için altara getirilen, ökarist ayininde hazırlanan ekmek ve şarabın yer aldığı mekândır ve "kapların tutulduğu yer" anlamını karşılamaktadır.[120] Seramiklerin ikinci olarak en yoğun ele geçtiği mekân apsisin güneyinde yer alan *diakonikon* olmuştur. Diakonikon dini eşyaların, metinlerin saklandığı ve din adamlarının ayin için hazırlık yaptıkları mekândır.[121] Erken Dönem Bizans bazilikasında ağırlıkla pastoforion odalarında ele geçen bu kapların ayine hazırlıkta kullanıldıkları düşünülmektedir. Bir kısmının da bazilikanın yakınında konumlanan ve Erken Bizans Dönemi'nde çeşitli düzenlemeler geçiren macellumdan kiliseye taşındığı düşünülmektedir.

---

[120] Sema Alpaslan, "Demre'deki H. Nikolaos Kilisesi Litürjik Mekanları", **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi,** Cilt: 15, Sayı: 1, Ankara, 1998, s. 160; A. P. Kazhdan, "Pastophoria", **The Oxford Dictionary of Byzantium**, Oxford, 1991, s. 1594.
[121] Alpaslan, **a.g.e.,** 1998, s. 160; Kazhdan, "Pastophoria", **a.g.e.,** 1991, s. 1594.

Seramikler pastoforion odaları dışında sırasıyla; bema, güney transept, kuzey transept, güney nef ve kuzey nefte ağırlıklı olarak ele geçirilmiştir.

2.1. Seramik Eserler Katalog

Kat. No.: S1
Levha No.: 1
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekân, 2. katman. 20,38.
Tür: Krater
Form: Kıbrıs Sigillataları - Hayes Form P40
Ölçüler: Yükseklik: 5,8 cm
Ağız çapı: 33 cm
Hamur: 10R 6/6. Az gözenekli, kalker katkılıdır.
Astar: 10R 5/6
Tanım: İçe dönük ağızlı, dışta ağız kalınlaştırılmıştır. Küresel formlu gövde üzerinde bir sıra yivin altında çentik bezeme bulunur.
Tarihlendirme: M.S. 1.-2. yüzyıllar

Kat. No.: S2
Levha No.: 1
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T33. Kuzey nef.
Tür: Kâse-Çanak
Form: Kıbrıs Sigillata Taklidi - Hayes Form P40
Ölçüler: Yükseklik: 2,7 cm
Ağız çapı: 11 cm
Hamur: 5YR 7/6. Orta gözenekli, kalker, kum
ve mika katkılıdır.
Astar: 2.5YR 5/8.
Tanım: Çekiç ağız gövdeye doğru daralmaktadır, gövde küresel formludur. Ağız üstünde bir adet yivlidir.
Tarihlendirme: M.S. 2 yüzyıl civarı

Kat. No.: S3
Levha No.: 1
Buluntu Yeri / Seviye: G17, T47
Tür: Kâse
Form: Sagalassos Kırmızı Astarlı - Form 1C170

Ölçüler: Yükseklik: 3,6 cm
Ağız çapı: 17 cm
Hamur: 10R 6/6. Orta gözenekli, az mika, kalker katkılıdır.
Astar:10R 5/6.
Tanım: Küresel gövdelidir. Dışta ağız kenarında bir adet yiv bulunur. Kaideye doğru daralan eğik gövdeli ve alçak kaidelidir.
Tarihlendirme: M.S. 1.-4. yüzyıllar

Kat. No.: S4
Levha No.: 2
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T20. Güney transept, zemin.
Tür: Tabak
Form: Afrika Kırmızı Astarlı Hayes Form 84 – 86 Varyantı
Ölçüler: Ağız çapı: 32 cm
Yükseklik: 4,2 cm
Hamur: 2.5YR 7/4. Az gözenekli, kum ve az mika katkılıdır.
Astar: 10R5/6
Tanım: Hafifçe dışa çekik ağızlıdır. Ağzın dış yüzünde dört adet yiv bulunmaktadır. Ağzın üst yüzü hareket halinde tavşan figürü ile süslenmiştir.
Tarihlendirme: M.S. 5. yüzyıl sonu - 6. yüzyıl

Kat. No.: S5
Levha No.: 2
Buluntu Yeri / Seviye: G16 T17. TA; -60/-108.
Tür: Tabak
Form: Afrika Kırmızı Astarlı - Hayes Form 24
Ölçüler: Yükseklik: 2,6 cm
Ağız çapı: 24 cm
Hamur: 10R 6/8. Az gözenekli, kum ve kalker katkılıdır.
Astar:10R 4/6.
Tanım: Dışa çekik ağızlıdır. Ağzın üst yüzünde bir adet yiv ve oval gelişen geometrik desen şeridi ile süslenmiştir.
Tarihlendirme: M.S. 2. yüzyıl sonu-3. yüzyıl sonları

Kat. No.: S6

Levha No.: 3
Buluntu Yeri / Seviye: : G16 T12. Apsis kuzey kenar, -67.
Tür: Tabak
Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlı – Hayes Form 1
Ölçüler: Yükseklik: 4,3 cm
Ağız çapı: 36 cm
Hamur: 7.5YR 6/6. Az gözenekli, kalker ve kum katkılıdır.
Astar: 2.5YR 5/6.
Tanım: Çekiç ağızlı. Dudak üzerinde iki adet yiv yer almaktadır. Gövde üzerinde üç sıralı rulet bezeme bulunur.
Tarihlendirme: M.S. 4.-5. yüzyılın üçüncü çeyreği

Kat. No.: S7
Levha No.: 3
Buluntu Yeri / Seviye: G16 T11. Kuzey mekan, 1. katman +21,01/+20,38 cm
Tür: Çanak
Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlı – Hayes Form 2
Ölçüler: Yükseklik: 5,3 cm
Ağız çapı: 20 cm
Hamur: 2.5YR 6/4. Orta gözenekli, kalker ve kum katkılıdır.
Astar: 2.5YR 5/6
Tanım: Dışta kalınlaştırılmış dudak üzerinde iki adet yiv bulunur. Gövde üzerinde rulet bezeme ve iki sıra yiv bulunur.
Tarihlendirme: M.S. 4.-6. yüzyıl sonu

Kat. No.: S8
Levha No.: 4
Buluntu Yeri / Seviye: G16 T11. Kuzey mekan, 1. katman +21,01/+20,38 cm
Tür: Çanak
Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlı – Hayes Form 2
Ölçüler: Yükseklik: 5,6 cm
Ağız çapı: 22 cm
Hamur: 5YR 6/6. Orta gözenekli, kalker katkılıdır.
Astar: 2.5YR 5/6
Tanım: Dışta kalınlaşan dudak üzerinde iki adet yiv bulunur. Gövde üzerinde üç sıra halinde rulet bezeme bulunur.

Tarihlendirme: M.S. 4.-6. yüzyıl sonu

Kat. No.: S9
Levha No.: 4
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T35. Güney nef.
Tür: Çanak
Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlı – Hayes Form 2
Ölçüler: Yükseklik: 4 cm
Ağız çapı: 18 cm
Hamur: 2.5YR 6/8. Orta gözenekli, kalker, kum ve mika katkılıdır.
Astar:2.5YR 5/6.
Tanım: Dışta kalınlaşan dudak üzerinde iki adet yivli. Konik gövde üzerinde üç sıra halinde rulet bezeme bulunur.
Tarihlendirme: M.S. 4.-6. yüzyıl sonu

Kat. No.: S10
Levha No.: 5
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 2. katman. 20,38.
Tür: Çanak
Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlı – Hayes Form 2
Ölçüler: Yükseklik: 7,6 cm
Ağız çapı: 30 cm
Hamur: 5YR 6/6. İri gözenekli, kalker ve mika katkılıdır.
Astar: 2.5YR 6/8.
Tanım: Dışta kalınlaşan ve sarkık (çekiç) ağızlı. Ağız üzerinde iki adet yiv bulunur.
Tarihlendirme: M.S. 4.-6. yüzyıl sonu

Kat. No.: S11
Levha No.: 5
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 2. katman. 20,38.
Tür: Tabak
Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlı – Hayes Form 2
Ölçüler: Yükseklik: 3 cm
Ağız çapı: 18 cm
Hamur: 2.5YR 6/8. Az gözenekli, az kalker ve kum katkılı.

Astar: 2.5YR 5/8
Tanım: Çekiç ağızlı. Küresel gövde üzerinde bir sıra rulet bezeme bulunur.
Tarihlendirme: M.S. 4.-6. yüzyıl sonu

Kat. No.: S12
Levha No.: 4
Buluntu Yeri / Seviye: G16 T11. Kuzey mekan, 1. katman, +21,01/+20,38 cm
Tür: Çanak
Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlı – Hayes Form 2
Ölçüler: Yükseklik: 3,6 cm
Ağız çapı: 18 cm
Hamur: 2.5YR 6/4. Az gözenekli ve kalker katkılıdır.
Astar: 2.5YR 5/4
Tanım: Dışta kalınlaşan dudak üzerinde iki adet yivli. Konik gövde üzerinde rulet bezeme bulunur.
Tarihlendirme: M.S. 4.-6. yüzyıl sonu

Kat. No.: S13
Levha No.: 5
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 2. katman. 20,38.
Tür: Kâse/Çanak
Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlı – Hayes Form 2
Ölçüler: Yükseklik: 4,5 cm
Ağız çapı: 16 cm
Hamur: 5YR 6/4. Az gözenekli, kalker katkılıdır.
Astar:5YR 4/3
Tanım: Dışta kalınlaşan dudaklı ve küresel gövdelidir. Dudakta belli belirsiz sığ yivler bulunur.
Tarihlendirme: M.S. 4.-6. yüzyıl sonu

Kat. No.: S14
Levha No.: 6
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 3. katman.
Tür: Çanak
Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlı – Hayes Form 4

Ölçüler: Yükseklik: 4 cm
Ağız çapı: 17 cm
Hamur: 7.5YR 6/4. Az gözenekli, kum, kalker ve mika katkılıdır.
Astar: 2.5YR 5/6.
Tanım: Dışa çekik ağız üzerinde, yükseltilmiş memecikli dudak formludur. Konik gelişen gövdelidir. Gövde üzerinde iki adet yiv arasında rulet bezeme bulunur.
Tarihlendirme: M.S. 5.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S15
Levha No.: 6
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T13. Güney mekan, 3. katman, +19,37/+18,30.
Tür: Çanak
Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlı - Hayes Form 4
Ölçüler: Yükseklik: 5,3 cm
Ağız çapı: 16 cm
Hamur: 10R 6/6. Orta gözenekli, kalker, kum ve az mika katkılıdır.
Astar:10R 5/6.
Tanım: Dışa çekik ağız üzerinde, yükseltilmiş memecikli dudak formludur. Küresel gelişen gövdelidir. Gövde üzerinde iki adet yiv arasında rulet bezeme bulunur.
Tarihlendirme: M.S. 5.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S16
Levha No.: 6
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T20. Güney transept.
Tür: Çanak
Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlı- Hayes Form 4
Ölçüler: Yükseklik: 3,8 cm
Ağız çapı: 16 cm
Hamur: 2.5YR 6/4. Az gözenekli, mika ve kalker katkılıdır.
Astar: 2.5YR 6/8.
Tanım: Dışa çekik ve hafif sarkık ağız üzerinde, yükseltilmiş memecikli dudak formludur. Küresel gelişen gövdelidir. Gövde üzerinde rulet bezeme bulunur.
Tarihlendirme: M.S. 5.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S17

Levha No.: 7
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 2. katman. 20,38.
Tür: Kâse
Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlı - Hayes Form 4 Taklidi
Ölçüler: Yükseklik: 3,5 cm
Ağız çapı: 11 cm
Hamur: 5YR 7/6. Az gözenekli, kum katkılıdır.
Astar: 2.5YR 5/6.
Tanım: Dışa çekik, hafif sarkık ağız üzerinde, yükseltilmiş kısa memecikli dudak formludur. Küresel gelişen gövdelidir.
Tarihlendirme: M.S. 5.-7. yüzyıl civarı

Kat. No.: S18
Levha No.: 7
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T39-B, Orta nef
Tür: Çanak
Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlı- Hayes Form 6 Taklidi
Ölçüler: Yükseklik: 3,6 cm
Ağız çapı: 26 cm
Hamur: 2.5YR 6/6.Orta gözenekli, kalker, kum ve mika katkılıdır.
Astar: 2.5YR 5/8.
Tanım: Dışta kalınlaşan ağızlı ve küresel gövdelidir. Ağızdan gövdeye doğru derin bir yiv bulunur.
Tarihlendirme: M.S. 6.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S19
Levha No.: 7
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T13. Güney mekan, 3. katman, 19,37-18.30.
Tür: Tekne
Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlı – Hayes Form 7 Taklitleri
Ölçüler: Yükseklik: 5,5 cm
Ağız çapı: 29 cm
Hamur: 2.5YR 6/6. Orta gözenekli, kalker, kum katkılıdır.
Astar:2.5YR 5/6.
Tanım: Dışta kalınlaşan ağızlı, ağız üzerinde iki adet yiv bulunur. Ağzın hemen altında yatay yerleştirilmiş kulp mevcut. Gövdeye geçişte profil yapmaktadır.

Tarihlendirme: M.S. 5. yüzyılın ortaları – 7. yüzyıl

Kat. No.: S20
Levha No.: 8
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 2. katman. 20,38.
Tür: Tekne
Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlı – Hayes Form 7 Taklitleri
Ölçüler: Yükseklik: 3,5 cm
Ağız çapı: 40 cm
Hamur: 5YR 6/6. İri gözenekli, kalker ve kum katkılıdır.
Astar: 5YR 4/3.
Tanım: Dışta kalınlaşan ağızlı, ağız üzerinde iki adet yiv bulunur. Ağzın hemen altında yatay yerleştirilmiş kulp mevcut.
Tarihlendirme: M.S. 5. yüzyılın ortaları – 7. yüzyıl

Kat. No.: S21
Levha No.: 8
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 2. katman. 20,38.
Tür: Tekne
Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlı – Hayes Form 7 Taklidi
Ölçüler: Yükseklik: 4,8 cm
Ağız çapı: 42 cm
Hamur: 2.5YR 6/8. İri gözenekli, kalker ve kum katkılıdır.
Astar: 2.5YR 5/6.
Tanım: Dışta kalınlaşan ağızlı ve ağız üzerinde iki adet yiv bulunur. Gövde üzerinde iki sıra halinde dalga motifi ile süslenmiştir.
Tarihlendirme: M.S. 5. yüzyılın ortaları – 7. yüzyıl

Kat. No.: S22
Levha No.: 8
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 3. katman.
Tür: Tekne
Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlı – Hayes Form 7 Taklidi
Ölçüler: Yükseklik: 4,2 cm
Ağız çapı: 33 cm

Hamur: 2.5YR 6/4. Orta gözenekli, kum ve kalker katkılıdır.
Astar: 2.5YR 5/6.
Tanım: Dışta kalınlaşan ağızlı ve ağız üzerinde iki adet yiv bulunur. Gövde üzerinde iki sıra halinde dalga motifi ile süslenmiştir.
Tarihlendirme: M.S. 5. yüzyılın ortaları – 7. yüzyıl

Kat. No.: S23
Levha No.: 9
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T-40, Güney nef, 2. katman
Tür: Tekne
Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlı – Hayes Form 7 Taklidi
Ölçüler: Yükseklik: 3,8 cm
Ağız çapı: 36 cm
Hamur: 5YR 5/3. İri gözenekli, kalker ve kum katkılıdır.
Astar:5YR 6/6.
Tanım: Dışta kalınlaşan ağızlıdır. Ağız üzerinde iki adet yiv ve dışta dalga motifi buulunur.
Tarihlendirme: M.S. 5. yüzyılın ortaları – 7. yüzyıl

Kat. No.: S24
Levha No.: 9
Buluntu Yeri / Seviye: G16 T11. Kuzey mekan, 1. katman, +21,01/+20,38 cm
Tür: Tekne
Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlı – Hayes Form 7 Taklidi
Ölçüler: Yükseklik: 5,8 cm
Ağız çapı: 40 cm
Hamur: 2.5YR 7/4. Az gözenekli, kum katkılıdır.
Astar: 2.5YR 5/6
Tanım: Dışta kalınlaşan ağızlı ve ağız üzerinde iki adet yiv bulunur. Ağız kenarında ve gövded iki sıra halinde dalga motifi ile süslenmiştir.
Tarihlendirme: M.S. 5. yüzyılın ortaları – 7. yüzyıl

Kat. No.: S25
Levha No.: 9
Buluntu Yeri / Seviye: G16 T13. Güney mekan, 3. katman,+19,57m,+18,90
Tür: Tekne

Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlı – Hayes Form 7 Taklidi
Ölçüler: Yükseklik: 4,7 cm
Ağız çapı: 33 cm
Hamur: 2.5YR 6/4. Sert gözenekli, kum ve taşcık katkılıdır.
Astar: 2.5 YR 4/4
Tanım: Dışta kalınlaşan ağızlı ve ağız üzerinde üç adet yiv bulunur. Ağız kenarında ve gövdede iki sıra halinde dalga motifi ile süslenmiştir.
Tarihlendirme: M.S. 5. yüzyılın ortaları – 7. yüzyıl

Kat. No.: S26
Levha No.: 10
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T16. Kuzey transept.
Tür: Tekne
Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlı – Hayes Form 7 Taklidi
Ölçüler: Yükseklik: 6,3 cm
Ağız çapı: 50 cm
Hamur: 5YR 6/6. İri gözenekli, kalker ve kum katkılıdır.
Astar: 2.5YR 5/6.
Tanım: Dışta kalınlaşan ağızlı, ağız üzerinde iki adet yiv bulunur. Konik gelişen gövdelidir.
Tarihlendirme: M.S. 5. yüzyılın ortaları – 7. yüzyıl

Kat. No.: S27
Levha No.: 10
Buluntu Yeri / Seviye: G16 T11. Kuzey mekan, 1. katman, +21,01/+20,38 cm
Tür: Çanak
Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlılar – Hayes Form 7 Taklidi
Ölçüler: Yükseklik: 5,5 cm
Ağız çapı: 22 cm
Hamur: 2.5YR 6/3. Az gözenekli ve kalker katkılıdır.
Astar: 2.5YR 5/4
Tanım: Dışta kalınlaşan ağızlı ve ağız üzerinde iki adet yiv bulunur. Gövde üzerinde tek sıra halinde dalga motifi ile süslenmiştir.
Tarihlendirme: M.S. 4 – 7. yüzyıllar

Kat. No.: S28

Levha No.: 10
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T35, güney nef zemin
Tür: Tekne
Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlı – Hayes Form 7 Taklidi
Ölçüler: Yükseklik: 7,5 cm
Ağız çapı: 34 cm
Hamur: 2,5YR 7/4. Orta gözenekli, orta kalker katkılıdır.
Astar: 5YR 3/3
Tanım: Dışta kalınlaşan, sarkık ağızlı ve ağız üzerinde üç adet yiv bulunur. Gövde keskin bir profille daralmaktadır. Ağız kenarında dalga motifi, gövdede üst seviyede dalga motifi, altında rulet bezeme görülmektedir.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S29
Levha No.: 11
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T29-B. Orta nef.
Tür: Tekne
Form: Kıbrıs Kırmızı astarlı – Hayes Form 7 Taklidi
Ölçüler: Yükseklik: 5,5 cm
Ağız çapı: 50 cm
Hamur: 2.5YR 6/8. Orta gözenekli, mika ve kalker katkılıdır.
Astar: 2.5YR 5/6.
Tanım: Dışta kalınlaşan ve sarkık (çekiç) ağızlıdır. Ağız üzerinde iki adet yiv; gövde üzerinde üstte bir sıra dalga ve altında rulet ile süslenmiştir.
Tarihlendirme: M.S. 4 – 7. yüzyıllar

Kat. No.: S30
Levha No.: 11
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 2. katman. 20,38.
Tür: Çanak
Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlı - Hayes Form 8 Taklidi
Ölçüler: Yükseklik: 4,5 cm
Ağız çapı: 28 cm
Hamur: 2.5YR 6/6. Orta gözenekli, taşçık ve kalker katkılıdır.
Astar: 2.5YR 5/6
Tanım: Dışa çekik ağızlı ve ağız üzerinde bir adet yiv bulunur.

Tarihlendirme: M.S. 6.-7. Yüzyıllar

Kat. No.: S31
Levha No.: 11
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 2. katman. 20,38.
Tür: Çanak
Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlı - Hayes Form 8 Taklidi
Ölçüler: Yükseklik: 6,2 cm
Ağız çapı: 28 cm
Hamur: 2.5YR 6/6. İri gözenekli, taşçık ve kalker katkılıdır.
Astar: 2.5YR 5/6.
Tanım: Dışa çekik ağızlı ve ağız üzerinde bir adet yiv bulunur.
Tarihlendirme: M.S. 6.-7. Yüzyıllar

Kat. No.: S32
Levha No.: 12
Buluntu Yeri / Seviye: G17, T47. Kuzey nef dışı
Tür: Çanak
Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlı - Hayes Form 8 Taklidi
Ölçüler: Yükseklik: 7,5 cm
Ağız çapı: 21 cm
Hamur: 2.5YR 6/8. Orta gözenekli, kalker, kum ve az mika katkılıdır.
Astar: 2.5YR 5/6.
Tanım: Dışa çekik ve sarkık ağızlıdır.
Tarihlendirme: M.S. 6.-7. Yüzyıllar

Kat. No.: S33
Levha No.: 12
Buluntu Yeri / Seviye: G16 T17. Kuzey bema. TA; -60/-108.
Tür: Çanak
Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlı - Hayes Form 8 Taklidi
Ölçüler: Yükseklik: 3,7 cm
Ağız çapı: 30 cm
Hamur: 2.5YR 6/6. İri gözenekli, taşçık, kalker ve kum katkılıdır.

Astar: 2.5YR 5/6.
Tanım: Dışa çekik ağızlı ve ağız üzerinde bir adet yiv bulunur.
Tarihlendirme: M.S. 6.-7. Yüzyıllar

Kat. No.: S34
Levha No.: 12
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 2. katman. 20,38.
Tür: Çanak
Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlı - Hayes Form 8 Taklidi
Ölçüler: Yükseklik: 6 cm
Ağız çapı: 28 cm
Hamur: 2.5YR 6/8. İri gözenekli, kalker ve kum katkılıdır.
Astar:2.5 YR 5/6.
Tanım: Dışa çekik, hafif sarkık ağızlı ve ağız üzerinde bir adet yiv bulunur. Konik gelişen gövde üzerinde sık yivler bulunur.
Tarihlendirme: M.S. 6.-7. Yüzyıllar

Kat. No.: S35
Levha No.: 13
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 2. katman. 20,38.
Tür: Tabak
Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlıları - Hayes Form 8 Taklitleri
Ölçüler: Yükseklik: 3,3 cm
Ağız çapı: 23 cm
Hamur: 2.5YR 6/6. Az gözenekli, kalker katkılıdır.
Astar:2.5YR 5/6.
Tanım: Dışa çekik ağızlı ve küresel gövdelidir. Ağız üst yüzünde bir adet yiv bulunur.
Tarihlendirme: M.S. 6.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S36
Levha No.: 13
Buluntu Yeri / Seviye: G16 T11. Kuzey mekan, 1. katman, +21,01/+20,38 cm
Tür: Çanak
Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlıları - Hayes Form 8 Taklitleri

Ölçüler: Yükseklik: 3,1 cm

Ağız çapı: 21 cm

Hamur: 5 YR 7/6. Orta gözenekli, kum katkılı

Astar: 2.5YR 5/6

Tanım: Dışa çekik ağızlı. Ağız üst yüzünde bir adet yiv bulunur.

Tarihlendirme: M.S. 6.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S37

Levha No.: 13

Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 2. katman. 20,38.

Tür: Kâse

Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlıları - Hayes Form 8 Taklitleri

Ölçüler: Yükseklik: 2,4 cm

Ağız çapı: 11 cm

Hamur: 10R 7/6. Orta gözenekli, kalker ve kum katkılıdır.

Astar: 10R 5/4.

Tanım: Dışa çekik, konik gövdelidir. Ağzın üst yüzeyinde bir adet yiv bulunur.

Tarihlendirme: M.S. 6.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S38

Levha No.: 14

Buluntu Yeri / Seviye: G16 T11. Kuzey mekan, 1. katman +21,01/+20,38 cm

Tür: Çanak

Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlı – Hayes Form 9A Taklidi

Ölçüler: Yükseklik: 4 cm

Ağız çapı: 24 cm

Hamur: 10R 6/4.Az gözenekli, kalker katkılıdır.

Astar: 2.5YR 4/4

Tanım: Ağız kenarı gövdeye doğru kalınlaşmakta, konik gövde ile birleştiği yerde bir profil yapmaktadır.

Tarihlendirme: M.S. 5. yüzyıl sonu – 7. yüzyıl sonu

Kat. No.: S39

Levha No.: 14

Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 2. katman. 20,38.
Tür: Çanak
Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlı – Hayes Form 9A Taklidi
Ölçüler: Yükseklik: 5,8 cm
Ağız çapı: 20 cm
Hamur: 2.5YR 6/8. Az gözenekli, kalker ve mika katkılıdır.
Astar: 2.5YR 5/8.
Tanım: Ağız kenarı gövdeye doğru kalınlaşmakta, konik gövde ile birleştiği yerde bir profil yapmaktadır.
Tarihlendirme: M.S. 5. yüzyıl sonu – 7. yüzyıl sonu

Kat. No.: S40
Levha No.: 14
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11, kuzey mekan, 5. katman
Tür: Tabak
Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlı – Hayes Form 9A Taklidi
Ölçüler: Yükseklik: 4,5 cm
Ağız çapı: 35 cm
Hamur: 2.5YR 6/6. Orta gözenekli, kalker ve kum katkılıdır.
Astar: 2.5YR 5/6.
Tanım: İçe dönük ağız, gövdeye geçişte kalınlaştırılmıştır.
Tarihlendirme: M.S. 5. yüzyıl sonu – 7. yüzyıl sonu

Kat. No.: S41
Levha No.: 15
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 2. katman. 20,38.
Tür: Çanak
Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlı – Hayes Form 9B Taklidi
Ölçüler: Yükseklik: 4,3 cm
Ağız çapı: 26 cm
Hamur: 2.5YR 6/3. Orta gözenekli, kalker ve kum katkılıdır.
Astar: 2.5 YR 5/4
Tanım: Ağız kenarı gövdeye doğru kalınlaşmakta, gövde ile birleştiği yerde bir profil yapmaktadır.
Tarihlendirme: M.S. 6. yüzyıl sonu ve 7. yüzyıl sonu

Kat. No.: S42
Levha No.: 15
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 2. katman. 20,38.
Tür: Çanak
Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlı – Hayes Form 9B Taklidi
Ölçüler: Yükseklik: 4,8 cm
Ağız çapı: 44 cm
Hamur: 2.5YR 6/4. Orta gözenekli, kum ve az kalker katkılıdır.
Astar: 10R 5/6.
Tanım: Ağız kenarı gövdeye doğru kalınlaşmakta, gövde ile birleştiği yerde bir profil yapmaktadır.
Tarihlendirme: M.S. 6. yüzyıl sonu ve 7. yüzyıl sonu

Kat. No.: S43
Levha No.: 15
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 4. katman.
Tür: Çanak
Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlı – Hayes Form 9B Taklidi
Ölçüler: Yükseklik: 4,5 cm
Ağız çapı: 29 cm
Hamur: 2.5YR 6/4. Az gözenekli, mika ve kalker katkılıdır.
Astar:2.5YR 5/4.
Tanım: Ağız kenarı gövdeye doğru kalınlaşmakta, gövde ile birleştiği yerde bir profil yapmaktadır.
Tarihlendirme: M.S. 6. yüzyıl sonu ve 7. yüzyıl sonu

Kat. No.: S44
Levha No.: 16
Buluntu Yeri / Seviye: G16 T11, kuzey mekan, 4. katman.
Tür: Çanak
Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlı - Hayes Form 9 – Perge 2
Ölçüler: Yükseklik: 5,5 cm
Ağız çapı: 26 cm

Hamur: 2.5YR 6/6. Orta gözenekli, kalker, kum ve mika katkılıdır.
Astar:2.5YR 5/4.
Tanım: Dikey gelişen ağız, gövde ile birleştiği yerde profil yapmaktadır. Gövdeye doğru aşağı çekik gelmektedir. Ağızda iki sıra rulet ve dalga şerit; gövdede iki sıra rulet bezeme bulunur.
Tarihlendirme: M.S. 7. yüzyıl

Kat. No.: S45
Levha No.: 16
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 2. katman. 20,38.
Tür: Çanak
Form: Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlı- Hayes Form 9 – Perge 2
Ölçüler: Yükseklik: 4,2 cm
Ağız çapı: 28 cm
Hamur: 2.5YR 4/6. Az gözenekli, kalker katkılıdır.
Astar: 5YR 4/6.
Tanım: Dikey gelişen ağız gövdede profil yapmaktadır.
Tarihlendirme:
Benzerleri: M.S. 7. yüzyıl

Kat. No.: S46
Levha No.: 16
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11, kuzey mekan, 4. katman.
Tür: Çanak
Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlı - Hayes Form 9 – Perge 2
Ölçüler: Yükseklik: 5,5 cm
Ağız çapı: 25 cm
Hamur: 2.5YR 6/4. İri gözenekli, kalker, kum ve mika katkılıdır.
Astar:2.5YR 5/4.
Tanım: Dikey gelişen ağız gövdede profil yapmaktadır.
Tarihlendirme:
Benzerleri: M.S. 7. yüzyıl

Kat. No.: S47
Levha No.: 17

Buluntu Yeri / Seviye: G16, T13. Güney mekan 3. katman, +19,37/+18.30
Tür: Çanak
Form: Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlı - Hayes Form 9 – Perge 2
Ölçüler: Yükseklik: 6,5 cm
Ağız çapı: 35 cm
Hamur: 2.5YR 6/8. İri gözenekli, kalker, kum katkılıdır.
Astar: 2.5YR 5/6.
Tanım: Dikey gelişen ağız gövdede profil yapmaktadır.
Tarihlendirme: M.S. 7. yüzyıl

Kat. No.: S48
Levha No.: 17
Buluntu Yeri / Seviye: G16 T12. Apsis kuzey kenar, -67.
Tür: Çanak
Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlı - Hayes Form 9 – Perge 2
Ölçüler: Yükseklik: 4,2 cm
Ağız çapı: 28 cm
Hamur: 2.5YR 5/4. İri gözenekli, mika ve kalker katkılıdır.
Astar: 2.5YR 4/6.
Tanım: Dikey gelişen ağız gövdede profil yapmaktadır.
Tarihlendirme: M.S. 7. yüzyıl

Kat. No.: S49
Levha No.: 17
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 2. katman. 20,38.
Tür: Kaide
Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlıları
Ölçüler: Yükseklik: 7,3 cm
Kaide çapı: 22 cm
Hamur: 2.5YR 6/6. Orta gözenekli, kum, kalker ve mika katkılıdır.
Astar:2.5YR 5/6.
Tanım: Küresel gövdeli ve alçak kaidelidir. Gövde üzerinde rulet bezemeler bulunur.
Tarihlendirme: M.S. 5.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S50
Levha No.: 18
Buluntu Yeri / Seviye: G16 T11. Kuzey mekan, 1. katman +21,01/+20,38 cm
Tür: Kaide
Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlıları
Ölçüler: Yükseklik: 2,6 cm
Kaide çapı: 13 cm
Hamur: 10R 6/4. Orta gözenekli, kalker katkılıdır.
Astar: 10R 5/6
Tanım: Halka kaidelidir. Gövdede üç sıra rulet görülmektedir.
Tarihlendirme: M.S. 5.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S51
Levha No.: 18
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11, kuzey mekan, 5. katman
Tür: Kaide
Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlıları
Ölçüler: Yükseklik: 4,2 cm
Kaide çapı: 14 cm
Hamur: 2.5YR 6/4. Orta gözenekli, kalker, mika ve kum katkılıdır.
Astar:2.5YR 5/6.
Tanım: Halka kaideli, gövde üzerinde rulet bezeme bulunur.
Tarihlendirme: M.S. 5.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S52
Levha No.: 18
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T16. Kuzey transept kolu.
Tür: Kaide
Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlıları
Ölçüler: Yükseklik: 2,6 cm
Kaide çapı: 22 cm
Hamur: 2.5YR 6/4. Az gözenekli, kalker ve kum katkılıdır.
Astar: 2.5YR 5/8.
Tanım: Halka kaideli, gövde üzerinde rulet bezeme bulunur.
Tarihlendirme: M.S. 5.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S53
Levha No.: 19
Buluntu Yeri / Seviye: G17, T47. Kuzey nef dışı.
Tür: Kaide
Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlıları
Ölçüler: Yükseklik: 4,2 cm
Kaide çapı: 15 cm
Hamur: 10R 5/3. Orta gözenekli, kalker, mika ve kum katkılıdır.
Astar: 7.5YR 5/4.
Tanım: Halka kaideli, gövde üzerinde iki sıra rulet bezeme bulunur.
Tarihlendirme: M.S. 5.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S54
Levha No.: 19
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T29-B. Orta nef.
Tür: Kaide
Form: Kıbrıs Kırmızı Astarlıları
Ölçüler: Yükseklik: 2,3 cm
Kaide çapı: 10 cm
Hamur: 10R 6/6. Orta gözenekli, kum ve kalker katkılıdır.
Astar: 10R 5/8.
Tanım: Kaide dış yüzünde bir ve gövdede iki sıra rulet bezeme bulunur.
Tarihlendirme: M.S. 5.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S55
Levha No.: 19
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 2. katman. 20,38.
Tür: Tabak
Form: Diğer Kırmızı Astarlı Seramikler
Ölçüler: Yükseklik: 5 cm
Ağız çapı: 24 cm
Hamur: 2.5YR 7/3. Az gözenekli, kalker katkılıdır.
Astar: 2.5YR 5/6.

Tanım: Çekiç ağzın üst yüzünde bir adet yiv bulunur. Küresel gövdelidir.
Tarihlendirme: M.S. 6.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S56
Levha No.: 20
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11, kuzey mekan, 5. katman
Tür: Diğer Kırmızı Astarlı Seramikler
Form: Tabak
Ölçüler: Yükseklik: 3 cm
Ağız çapı: 27 cm
Hamur: 10R 6/4. Az gözenekli, kalker ve mika katkılıdır.
Astar: 10R 6/8.
Tanım: Dışa çekik, hafif sarkık ağızlı ve konik gövdelidir. Ağız üst yüzeyinde bir adet yiv bulunur.
Tarihlendirme: M.S. 6.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S57
Levha No.: 20
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 2. katman. 20,38.
Tür: Çanak
Form: Diğer Kırmızı Astarlı Seramikler
Ölçüler: Yükseklik: 3,5 cm
Ağız çapı: 22 cm
Hamur: 10R 7/6. Az gözenekli, kalker katkılıdır.
Astar: 10R 5/6.
Tanım: Küresel gövdelidir. Ağzın üst yüzünde ve gövdede ikişer sıra yiv bulunmaktadır.
Tarihlendirme: M.S. 4. yüzyıl çeyreği-7. yüzyıl

Kat. No.: S58
Levha No.: 20
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11, kuzey mekan, 5. katman
Tür: Tabak
Form: Diğer Kırmızı Astarlı Seramikler
Ölçüler: Yükseklik: 3,4 cm

Ağız çapı: 18 cm
Hamur: 10R 7/6. Az gözenekli, kalker ve kum katkılıdır.
Astar: 10R 5/8.
Tanım: Dışa çekik ağızlı, konik gövdelidir. Ağız üst yüzeyinde baskı ile noktalar halinde bezeme uygulanmıştır.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S59
Levha No.: 21
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 2. katman. 20,38.
Tür: Kaide
Form: Diğer Kaideler
Ölçüler: Yükseklik: 2 cm
Kaide çapı: 12 cm
Hamur: 7.5YR 6/6. Az gözenekli, mika, kalker ve kum katkılıdır.
Astar: 2.5YR 5/6.
Tanım: Halka kaide. Gövdesi düz ve geniştir.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: S60
Levha No.: 21
Buluntu Yeri / Seviye: G16 T12. Apsis kuzey kenar, -67.
Tür: Kaide
Form: Diğer Kaideler
Ölçüler: Yükseklik: 3 cm
Kaide çapı: 6 cm
Hamur: 5YR 5/4. Az gözenekli, kum ve mika katkılıdır.
Astar: 5YR 5/3.
Tanım: Halka kaideli ve küresel gövdelidir.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: S61
Levha No.: 21
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 2. katman. 20,38.

Tür: Kaide
Form: Diğer Kaideler
Ölçüler: Yükseklik: 5,6 cm
Kaide çapı: 6 cm
Hamur: 10R 6/4. Orta gözenekli, kalker ve kum katkılıdır.
Astar: 10R 5/6.
Tanım: Halka kaide, dışa çekik ağız kısmı. Ağız kenarı kırıktır.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: S62
Levha No.: 22
Buluntu Yeri / Seviye: G16 T12. Apsis kuzey kenar, -67.
Tür: Kaide
Form: Diğer Kaideler
Ölçüler: Yükseklik: 5,7 cm
Kaide çapı: 19 cm
Hamur: 2.5YR 5/3. İri gözenekli, kalker ve kum katkılıdır.
Astar:2.5YR 5/4.
Tanım: Halka kaide.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: S63
Levha No.: 22
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 2. katman. 20,38.
Tür: Kaide
Form: Diğer Kaideler
Ölçüler: Yükseklik: 1,8 cm
Kaide çapı: 20 cm
Hamur: 2.5YR 6/4
Astar:2.5YR 5/4. Orta gözenekli, kalker ve kum katkılıdır.
Tanım: Halka kaide.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: S64

Levha No.: 22
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 2. katman. 20,38.
Tür: Kase
Form: Diğer Kaideler
Ölçüler: Yükseklik: 3,2 cm
Kaide çapı: 12 cm
Hamur: 2.5YR 6/4. Orta gözenekli, kalker katkılıdır.
Astar: 10R 5/6.
Tanım: Düz kaide. Gövdede bir profille içe kıvrılmaktadır. Profilin bulunduğu yerde bir sıra yiv yer almaktadır.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: S65
Levha No.: 23
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T20. Güney transept.
Tür: Kaide
Form: Diğer Kaideler
Ölçüler: Yükseklik: 4,1 cm
Kaide çapı: 12,5 cm
Hamur: 2.5YR 7/6. Az gözenekli, mika ve kum katkılıdır.
Astar: 2.5YR 5/8.
Tanım: Halka kaide, küresel gövde formu.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: S66
Levha No.: 23
Buluntu Yeri / Seviye: G16 T13. Güney mekan, 3. katman,+19,57m/+18,90
Tür: Kaide
Form: Diğer Kaideler
Ölçüler: Yükseklik: 3,7 cm
Kaide çapı: 15 cm
Hamur: 2.5YR 7/3
Astar:10R 4/4
Tanım: Halka kaide, küresel gövdeli.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: S67
Levha No.: 23
Buluntu Yeri / Seviye: G16 T12. Apsis kuzey kenar, -67.
Tür: Kaide
Form: Diğer Kaideler
Ölçüler: Yükseklik: 3,8 cm
Kaide çapı: 18 cm
Hamur: 5YR 6/6. Az gözenekli, kalker, kum ve mika katkılı
Astar: 5YR 5/3.
Tanım: Halka kaide, küresel gövde.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: S68
Levha No.: 24
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 2. katman. 20,38.
Tür: Kaide
Form: Diğer Kaideler
Ölçüler: Yükseklik: 7,5 cm
Kaide çapı: 14 cm
Hamur: 5YR 7/1. Az gözenekli, mika ve kalker katkılıdır.
Astar: 5YR5/4.
Tanım: Halka kaide, küresel gövde.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: S69
Levha No.: 24
Buluntu Yeri / Seviye: G16 T12. Apsis kuzey kenar, -67.
Tür: Kaide
Form: Diğer Kaideler
Ölçüler: Yükseklik: 3,8 cm
Kaide çapı: 17 cm
Hamur: 5YR 6/6. Az gözenekli, kalker ve kum katkılıdır.
Astar: 2.5YR 5/8.

Tanım: Halka kade, küresel gövde.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: S70
Levha No.: 24
Buluntu Yeri / Seviye: G16 T12. Apsis kuzey kenar, -67.
Tür: Kase
Form: Diğer Kaideler
Ölçüler: Yükseklik: 4,3 cm
Kaide çapı: 8 cm
Hamur: 2.5YR 6/8. İri gözenekli, taşçık, kalker, kum ve mika katkılıdır.
Astar:2.5YR 5/4.
Tanım: Halka kaide, küresel gövde.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: S71
Levha No.: 25
Buluntu Yeri / Seviye: G16 T17. TA; -60/-108.
Tür: Kase
Form: Diğer Kaideler
Ölçüler: Yükseklik: 4,4 cm
Kaide çapı: 13,5 cm
Hamur: 5YR 6/8. Orta gözenekli, mika, kalker ve kum katkılıdır.
Astar: 2.5YR 5/6.
Tanım: Alçak halka kaide.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: S72
Levha No.: 25
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T20. Güney transept.
Tür: Kaide
Form: Diğer Kaideler
Ölçüler: Yükseklik: 4 cm
Kaide çapı: 18 cm

Hamur: 2.5YR 5/4. Orta gözenekli, kalker ve kum katkılıdır.
Astar:2.5YR 4/4.
Tanım: Halka kaide.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: S73
Levha No.: 25
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 2. katman. 20,38.
Tür: Kaide
Form: Diğer Kaideler
Ölçüler: Yükseklik: 2,5 cm
Kaide çapı: 9 cm
Hamur: 10R 6/4 . Az gözenekli, kalker ve kum katkılıdır.
Astar: 2.5YR 5/4.
Tanım: Yüksek halka kaide.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: S74
Levha No.: 26
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T20, güney transept, zemin üzeri
Tür: Kaide
Form: Diğer Kaideler
Ölçüler: Yükseklik: 3 cm
Kaide çapı: 9 cm
Hamur: 5YR 6/6. Az gözenekli, kaker ve kum katkılıdır.
Astar: 5YR 5/6.
Tanım: Yüksek halka kaide, küresel gövde.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: S75
Levha No.: 26
Buluntu Yeri / Seviye: G16-T11, kuzey mekan, 2. katman
Tür: Kulp
Form: Kırmızı Astarlılar

Ölçüler: uzunluk: 3,8 cm

Kalınlık: 0,8 cm

Hamur: 5YR 6/6. Az gözenekli, kum, mika ve kalker katkılıdır.

Astar: 2.5YR 5/6.

Tanım: -

Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: S76

Levha No.: 27

Buluntu Yeri / Seviye: G16, T16. Kuzey transept.

Tür: Pişirme kabı

Form: Ağız-gövde

Ölçüler: Yükseklik: 3,6 cm

Ağız çapı: 16,5 cm

Hamur: 10R 5/8. İri gözenekli, kalker, taşçık ve mika katkılıdır.

Astar:-

Tanım: Profilli ağızdan, gövdeye geçişte daralmaktadır. Gövde çapı ağzın altında genişlemektedir.

Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S77

Levha No.: 27

Buluntu Yeri / Seviye: G16 T23. Kuzey transept, güney zemin üzeri

Tür: Pişirme kabı

Form: Ağız-gövde

Ölçüler: Yükseklik: 5,9 cm

Ağız çapı: 16 cm

Hamur: 7.5R 4/3. Mika katkılı, az gözenekli.

Astar: -

Tanım: Dışa açılan ağızlı, küresel gövdeli. Kulp ağız kenarından başlamaktadır. Yüzeyde yer yer yanık izleri vardır.

Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S78

Levha No.: 27
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T40, güney transept, nef.
Tür: Pişirme kabı
Form: Ağız-gövde
Ölçüler: Yükseklik: 2,5 cm
Ağız çapı: 20 cm
Hamur: 7.5YR, sık gözenekli, taşçık, kalker katkılıdır.
Astar: 5YR 6/8.
Tanım: Dışa açılan ağızlı, ağzın hemen altından başlayan kulpludur.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S79
Levha No.: 28
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 2. katman. 20,38.
Tür: Pişirme kabı
Form: Kulp
Ölçüler: Yükseklik: 3,5 cm
Ağız çapı: 10,5 cm
Hamur: 5YR 7/6. Az gözenekli, kalker katkılıdır.
Astar: 5YR 6/4.
Tanım: Dışta kalınlaşan ağızlı ve ağızda başlayan yivli kulpludur.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S80
Levha No.: 28
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T16. Kuzey transept.
Tür: Pişirme kabı
Form: Ağız-gövde
Ölçüler: Yükseklik: 4,3 cm
Ağız çapı: 12 cm
Hamur: 2.5YR 5/8. İri gözenekli, kalker, kum ve mika katkılıdır.
Astar:-
Tanım: Ağız dikey gelişmektedir, kulp ağız seviyesinden başlamaktadır.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S81
Levha No.: 28
Buluntu Yeri / Seviye: G16 T12. Apsis kuzey kenar, -67.
Tür: Pişirme Kabı
Form: Ağız-gövde
Ölçüler: Yükseklik: 4,1 cm
Ağız çapı: 16 cm
Hamur: 10R 5/6. İri gözenekli, iri taşçık, kalker ve kum katkılı
Astar: 10R 5/4.
Tanım: Ağzın hemen altından başlayan yivli kulpludur.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S82
Levha No.: 29
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11, kuzey mekan, 3. katman
Tür: Pişirme kabı
Form: Ağız-gövde
Ölçüler: Yükseklik: 3 cm
Ağız çapı: 13 cm
Hamur: 2.5YR 6/6. İri gözenekli, taşçık, kalker ve kum katkılıdır.
Astar:5YR 5/6.
Tanım: Dışa açılan ağızlı, küresel gövdeli. Yüzeyin bir kısmında yanık izi vardır.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S83
Levha No.: 29
Buluntu Yeri / Seviye: G16 T17. Kuzeydoğu kenar, -60/-108.
Tür: Pişirme kabı - Perge Üretimi Kaplar
Form: Ağız-gövde
Ölçüler: Yükseklik: 4 cm
Ağız çapı: 19 cm
Hamur: 10R 6/6. Orta gözenekli, taşçık, kalker ve kum katkılıdır.
Astar: 10R 5/8.
Tanım: Dışa açılan ağızlı, ağızdan gövdeye geçişte derin bir profil bulunur.
Tarihlendirme: M.S. 1.-2. yüzyıllar

Kat. No.: S84

Levha No.: 29
Buluntu Yeri / Seviye: G16 T12. Apsis kuzey kenar, -67.
Tür: Pişirme kabı - Perge Üretimi Kaplar
Form: Ağız-gövde
Ölçüler: Yükseklik: 4 cm
Ağız çapı: 16 cm
Hamur: 5YR 7/6. Orta gözenekli, kalker ve kum katkılıdır.
Astar:2.5YR 5/6.
Tanım: Dışa açılan ağızlı, ağızdan gövdeye geçişte bir profil bulunur.
Tarihlendirme: M.S. 1.-2. yüzyıllar

Kat. No.: S85
Levha No.: 30
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 2. katman. 20,38.
Tür: Servis veya Saklama Kabı
Form: Ağız-gövde
Ölçüler: Yükseklik: 6,2 cm
Ağız çapı: 21 cm
Hamur: 2.5YR 6/6. Orta gözenekli, mika ve kalker katkılıdır.
Astar: 2.5YR 4/6.
Tanım: Dışa açılan ağızlı, küresel gövdelidir. Ağızdan gövdeye geçişte bir profil bulunur. Ağzın dış yüzünde bir sıra yivin altında rulet bezeme bulunur. Gövdenin üst seviyesinde ince çizgiler halinde rulet bezeme tespit edilebilmektedir.
Tarihlendirme: M.S. 1.2. yüzyıllar

Kat. No.: S86
Levha No.: 30
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T13. Güney mekan, 3. katman, +19,37/+18,30.
Tür: Servis veya Saklama kabı
Form: Ağız-gövde
Ölçüler: Yükseklik: 6,8 cm
Ağız çapı: 25 cm
Hamur: 5YR 7/6. Orta gözenekli, kalker ve kum katkılıdır.
Astar: 5YR 4/4.
Tanım: Dışa açılan ağızlı. Gövde, ağızdan itibaren keskin bir profil ile açılmaktadır. Ağız kenarında rulet, gövdede dalga motifi bulunmaktadır.
Tarihlendirme: M.S. 1.2. yüzyıllar

Kat. No.: S87
Levha No.: 30
Buluntu Yeri / Seviye: G16-T11, kuzey mekan, 2. katman
Tür: Pişirme Kabı
Form: Kulp
Ölçüler: uzunluk: 4,8 cm
Genişlik: 3,8 cm
Hamur: 2.5YR 7/4. İri gözenekli, iri taşçık, kum, mika ve kalker katkılıdır.
Astar: -
Tanım: Gövdeye eklenmiş kulp parçası.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: S88
Levha No.: 31
Buluntu Yeri / Seviye: G16-T11, kuzey mekan, 3. katman
Tür: Tava sapı
Form: Riley Form 4
Ölçüler: uzunluk: 3,9 cm
Kal.: 0,6 cm
Hamur: 7.5YR 7/4. Orta gözenekli, kum, mika ve kalker katkılıdır.
Astar: -
Tanım: sarmal yivli tava sapı.
Tarihlendirme: M.S. 6.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S89
Levha No.: 31
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 3. katman.
Tür: Sofra – Servis Kabı
Form: Kâse
Ölçüler: Yükseklik: 4 cm
Ağız çapı: 11 cm
Hamur: 10YR 6/6. Az gözenekli, kum, mika katkılıdır.
Astar: 5YR 5/6.
Tanım: Dikey gelişen ağız, konkav formu almaktadır. Konik gövdeye geçiş profillidir.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: S90
Levha No.: 31
Buluntu Yeri / Seviye: G16 T11. Kuzey mekan, 1. katman +21,01/+20,38 cm
Tür: Sofra – Servis Kabı
Form: Ağız-gövde
Ölçüler: Yükseklik: 6 cm
Ağız çapı: 13 cm
Hamur: 10R 6/4. Az gözenekli, iri kalker ve kum katkılıdır.
Astar: -
Tanım: Dışa açılan ağızlıdır.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S91
Levha No.: 32
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11, kuzey mekan, 4. katman.
Tür: Sofra – Servis Kabı
Form: Ağız-gövde
Ölçüler: Yükseklik: 4,3 cm
Ağız çapı: 13 cm
Hamur: 5YR 6/6. Az gözenekli, kalker kum katkılıdır.
Astar:2.5YR 5/6.
Tanım: Hafifçe dışa açılan ve dışta kalınlaşan ağızlıdır. Dışta ağızda bir adet yiv bulunur.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S92
Levha No.: 32
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 2. katman. 20,38.
Tür: Sofra – Servis Kabı
Form: Kaide
Ölçüler: Yükseklik: 12,4 cm
Ağız çapı: 15,5 cm
Hamur: 10R 6/4. İri gözenekli, kalker katkılıdır.
Astar:10R 5/6.
Tanım: Yüksek halka kaidelidir. Dış yüzünde sık yivler ve dalga bezeme bulunur.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S93
Levha No.: 32
Buluntu Yeri / Seviye: : G16 T12. Apsis kuzey kenar, -67.
Tür: Sofra – Servis Kabı
Form: Gövde
Ölçüler: Yükseklik: 7 cm
Ağız çapı: 15 cm
Hamur: 5YR 6/8. Orta gözenekli, kalker, kum ve mika katkılıdır.
Astar: 10R 5/6.
Tanım: Yüksek halka kaide parçası. Her iki taraftan kırıktır. Gövde üzerindekalın dalga bezeme bulunur.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S94
Levha No.: 33
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 2. katman. 20,38.
Tür: Tekne - Çanak
Form: Hayes Form 11
Ölçüler: Yükseklik: 8,5 cm
Ağız çapı: 23 cm
Hamur: 5YR 6/8. Orta gözenekli, mika, kalker ve kum katkılıdır.
Astar: 2.5YR 5/8.
Tanım: Dışa çekik ağızlıdır, ağzın altında yatay yerleştirilmiş kulp bulunmaktadır.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S95
Levha No.: 33
Buluntu Yeri / Seviye: G16 T39-B. Orta nef.
Tür: Tekne - Çanak
Form: Ağız-gövde
Ölçüler: Yükseklik: 4,5 cm
Ağız çapı: 31 cm
Hamur: 5YR 6/6. Orta gözenekli, kalker katkılıdır.
Astar: 2.5YR 5/6.
Tanım: Dışa çekik ağızlıdır. Ağzın hemen altında yatay yerleştirilmiş derin yivli kulp bulunur.

Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S96
Levha No.: 33
Buluntu Yeri / Seviye: G16 T11. Kuzey mekan, 1. katman +21,01/+20,38 cm
Tür: Tekne - Çanak
Form: Ağız-gövde
Ölçüler: Yükseklik: 5 cm
Ağız çapı: 26 cm
Hamur: 5YR 6/6. Orta gözenekli, mika ve kalker katkılıdır.
Astar:2.5YR 5/6
Tanım: Dışa çekik ağızlı.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S97
Levha No.: 34
Buluntu Yeri / Seviye: G16 T11. Kuzey mekan, 1. katman +21,01/+20,38 cm
Tür: Çanak
Form: Ağız-gövde
Ölçüler: Yükseklik: 3,1 cm
Ağız çapı: 22 cm
Hamur: 10R 6/4. Orta gözenekli, taşçık ve kalker kaktılı.
Astar: 2.5YR 5/6
Tanım: Dışa çekik ağızlıdır.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S98
Levha No.: 34
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 2. katman. 20,38.
Tür: Tekne
Form: Ağız-gövde
Ölçüler: Yükseklik: 9 cm
Ağız çapı: 56 cm
Hamur: 2.5YR 6/4. İri gözenekli, taşçık, kalker ve kum katkılıdır.
Astar: 2.5 YR 5/6.
Tanım: Dışta kalınlaşan ağızlı, ağzın hemen altında yatay yerleştirilmiş kulp bulunur. Gövdede dalga motifi ile süslenmiştir.

Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S99
Levha No.: 34
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T24-A. Bema önü, 20m.
Tür: Tekne
Form: Ağız-gövde
Ölçüler: Yükseklik: 8,8 cm
Ağız çapı: 28 cm
Hamur: 5YR 6/8. Orta gözenekli, taşçık, kalker, mika ve kum katkılıdır.
Astar: -
Tanım: Dışta kalınlaşan ve sarkık ağızlı, ağız üzerinde bir adet yiv bulunur. Gövdede yatay yerleştirilmiş kulp mevcut.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S100
Levha No.: 35
Buluntu Yeri / Seviye: G16 T24-A. Bema önü zemin
Tür: Tekne
Form: Ağız-gövde
Ölçüler: Yükseklik: 9 cm
Ağız çapı: 26 cm
Hamur: 5YR 8/6. Yoğun kum ve kalker katkılı, orta gözenekli.
Astar: 5YR 8/3
Tanım: Dışta kalınlaşan ve hafif sarkık ağızlı, ağız üzerinde bir adet yiv bulunur. Gövdede yatay yerleştirilmiş kulp mevcut.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S101
Levha No.: 35
Buluntu Yeri / Seviye: G16 T11. Kuzey mekan, 1. katman +21,01/+20,38 cm
Tür: Tekne
Form: Ağız-gövde
Ölçüler: Yükseklik: 11 cm
Ağız çapı: 53 cm
Hamur: 2.5YR 6/4. Orta gözenekli, kum ve kalker katkılıdır.
Astar:2.5YR 3/2

Tanım: Dışa çekik ağızlıdır. Konik gelişen gövde üzerinde dalga motifi ile süslenmiştir.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S102
Levha No.: 35
Buluntu Yeri / Seviye: G16 T39-B. Orta nef.
Tür: Tekne
Form: Ağız-gövde
Ölçüler: Yükseklik: 7,5 cm
Ağız çapı: 25 cm
Hamur: 5YR 6/8. İri gözenekli, taşçık, kalker, kum ve mika katkılıdır.
Astar: -
Tanım: Dışa çekik ağızlıdır. Ağzın hemen altında derin yivli, yatay yerleştirilmiş bir kulp bulunur.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: S103
Levha No.: 36
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T40, Güney nef.
Tür: Kâse
Form: Ağız
Ölçüler: Yükseklik: 3 cm
Ağız çapı: 16 cm
Hamur: 5YR 7/6. İri gözenekli, kalker ve mika katkılıdır.
Astar:-
Tanım: Çekiç ağızlı, konik gelişen gövdelidir.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S104
Levha No.: 36
Buluntu Yeri / Seviye: G16 T17. TA; -60/-108.
Tür: Tekne
Form: Ağız-gövde
Ölçüler: Yükseklik: 7,8 cm
Ağız çapı: 52 cm
Hamur: 5YR 6/8. Orta gözenekli, kalker, kum ve az mika katkılıdır.
Astar:5YR 5/3.

Tanım: Dışa çekik ağızlı. Ağzın üst yüzünde dalgalı tarak bezeme bulunur.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S105
Levha No.: 37
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T33. Kuzey nef.
Tür: Testi
Form: Ağız-boyun
Ölçüler: Yükseklik: 7 cm
Ağız çapı: 5,5 cm
Hamur: 2,5YR, 6/8. İri gözenekli, taşçık, kalker katkılıdır.
Astar: -
Tanım: Ağzın hemen altında yivli kulp mevcut.
Tarihlendirme: M.S. 4-7. yüzyıllar

Kat. No.: S106
Levha No.: 37
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T-40, güney nef.
Tür: Testi
Form: Ağız-boyun
Ölçüler: Yükseklik: 5,2 cm
Ağız çapı: 5,2 cm
Hamur: 5YR 7/6. Az gözenekli, mika ve kum katkılıdır.
Astar: 5YR 5/4.
Tanım: Dışa açılan ağızlı, ağız ile boyun arasında yivler bulunur.
Tarihlendirme: M.S. 4-7. yüzyıllar

Kat. No.: S107
Levha No.: 37
Buluntu Yeri / Seviye: : G16 T12. Apsis kuzey kenar, -67.
Tür: Testi
Form: Ağız-kulp
Ölçüler: Yükseklik: 13 cm
Ağız çapı: -
Hamur: 2.5YR 6/8. Orta gözenekli, iri taşcık, kalker ve kum katkılıdır.
Astar: 10R 5/6.
Tanım: Ağızdan başlayıp, gövde ile birleşen kulp.

Tarihlendirme: M.S. 6.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S108
Levha No.: 37
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T20. Güney transept, zemin.
Tür: Testi
Form:
Ölçüler: Ağız çapı: 4 cm (restitüsyon)
Kaide çapı: 6 cm
Hamur: 5YR 6/8. Orta gözenekli, kalker ve kum katkılıdır.
Astar:5YR 5/4.
Tanım: Dışa açılan ağızlı, şişkin gövdeli ve düz diplidiir. Ağız ve gövdenin birleştiği yerde kulp başlangıcı bulunmaktadır.
Tarihlendirme: M.S. 6-7. yüzyıllar

Kat. No.: S109
Levha No.: 38
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11, kuzey mekan, 4. katman
Tür: Testi
Form: Ağız-boyun
Ölçüler: Yükseklik: 4,6 cm
Ağız çapı: 6,5 cm
Hamur: 2.5YR 6/8.
Astar: 5YR 6/8.
Tanım: Kısa boyunlu testi parçası.
Tarihlendirme: M.S. 6-7. yüzyıllar

Kat. No.: S110
Levha No.: 38
Buluntu Yeri / Seviye: G16 T12. Apsis kuzey kenar, -67.
Tür: Testi
Form: Ağız-gövde
Ölçüler: Yükseklik: 15,8 cm
Ağız çapı: 14 cm
Hamur: 2.5YR 6/8. İri gözenekli, taşçık ve kalker katkılıdır.
Astar: 2.5YR 5/6.
Tanım: Çekiç ağızlıdır. Boyundan gövdeye keskin bir profille geçilmektedir.

Tarihlendirme: M.S. 6-7. yüzyıllar

Kat. No.: S111
Levha No.: 38
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11, kuzey mekan, 5. katman.
Tür: Testi
Form: Ağız-kulp
Ölçüler: Yükseklik: 4,5 cm
Ağız çapı: 16 cm.
Hamur: 5YR 6/8. Yoğun mikaklı, az gözenekli.
Astar:5YR 7/6.
Tanım: Ağız hafiflçe dışa açılmaktadır, kulp ağzın altından başlamaktadır.
Tarihlendirme: M.S. 6-7. yüzyıllar

Kat. No.: S112
Levha No.: 41
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T35-A, orta nef.
Tür: Testi
Form: Kaide-gövde
Ölçüler: Yükseklik: 4,2 cm
Kaide çapı: 4,8 cm
Hamur: 5YR 7/6. Orta gözenekli, mika, kum katkılıdır.
Astar:5YR 5/4.
Tanım: Şişkin gövdelidir.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S113
Levha No.: 41
Buluntu Yeri / Seviye: G17, T47. Kuzey nef dışı
Tür: Testi
Form: Kaide-gövde
Ölçüler: Yükseklik: 3,5 cm
Çapı: 3,4 cm
Hamur: 5YR 7/6. Orta gözenekli, taşçık, kalker ve mika katkılıdır.
Astar:2.5YR 5/8.
Tanım: Şişkin gövdeli. Tutamak olarak kullanılan yüksek halka formludur.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S114
Levha No.: 41
Buluntu Yeri / Seviye: G17, T47. Kuzey nef dışı
Tür: Testi
Form: Kaide-gövde
Ölçüler: Yükseklik: 3,5 cm
Kaide çapı: 4,2 cm
Hamur: 5YR 7/6.
Astar:5YR 5/6.
Tanım: Düz dipli, şişkin gövdeli, gövdede sık yivler bulunur.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: S115
Levha No.: 39
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 2. katman. 20,38.
Tür: Maşrapa
Form: Kulp
Ölçüler: Yükseklik: 4,5 cm
Ağız çapı: -
Hamur: 2.5YR 6/6. Az gözenekli, kalker katkılıdır.
Astar: 2.5YR 5/6
Tanım: Küresel gövde ile birleşen ağız kulp.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: S116
Levha No.: 39
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T20, güney transept, zemin üstü.
Tür: Maşrapa
Form: Kaide-gövde
Ölçüler: Yükseklik: 7,2 cm
Kaide çapı: 5 cm
Hamur: 5YR, 7/6. İri gözenekli, taşçık, kalker ve kum katkılıdır.
Astar:-
Tanım: Düz dipli, şişkin gövdeli formludur.
Tarihlendirme: M.S. 6.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S117
Levha No.: 39
Buluntu Yeri / Seviye: G16 T17. TA; -60/-108.
Tür: Kaba Seramik
Form: Kaide
Ölçüler: Yükseklik: 4,7 cm
Kaide çapı: 18 cm
Hamur: 5YR 6/6. İri gözenekli, kalker, taşçık ve kum katkılıdır.
Astar: 5YR 5/4.
Tanım: Halka formlu kaide.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: S118
Levha No.: 40
Buluntu Yeri / Seviye: G16 T20, Güney transept, zemin
Tür: Perge Üretimi Kapak
Form:
Ölçüler: Çapı: 15,5
Kal.: 1,5 cm
Hamur: 10R 8/4. İri gözenekli, kum, kireç, az miktarda mika katkılıdır.
Astar: -
Tanım: Gövde ikişer sıra halinde kabartmalı halka çerçeve içinde nokta motifli; kulbun etrafı kabartmalı zikzak halka ve dağınık nokta motifleri ile süslenmiştir.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S119
Levha No.: 40
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 4. katman.
Tür: Perge Üretimi Kapak
Form:
Ölçüler: Uzunluk: 6,5
Çapı: 13 cm
Hamur: 10YR 8/4. İri gözenekli, taşçık, kalker ve kum katkılıdır.
Astar:-
Tanım: Gövde kabartmalı ikişer sıra halka çerçeveli ve tek sıra zikzak süslemelidir. Kulbun bir kısmı ulaşmıştır.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S120
Levha No.: 40
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T40. Güney nef, 2. katman.
Tür: Perge Üretimi Kapak
Form:
Ölçüler: Uzunluk: 8,5 cm
Hamur: 10YR 7/4. İri ve çok gözenekli, taşçık, kalker ve kum katkılıdır.
Astar:-
Tanım: Gövde ikişer sıra halinde kabartmalı halka çerçeve içinde dalga sırası ve nokta motifleri ile süslenmiştir.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S121
Levha No: 40
Buluntu Yeri / Seviye: G16-T11, Kuzey mekan, 1. katman, +21,01,+20,30
Tür: Perge Üretimi Kapak
Form:
Ölçüler: Genişlik: 10,5 cm
Uzunluk: 3,3 cm
Kal.: 1,2 cm
Hamur: 10R 8/4. Orta gözenekli, kum, mika ve kalker katkılıdır.
Astar: -
Tanım: Nokta motifleri ile süslenmiştir, kulbun bir kısmı ulaşmıştır.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S122
Levha No.: 41
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T20. Güney transept, zemin.
Tür: Kapak
Form: Çan Formlu
Ölçüler: Yükseklik: 4 cm
Ağız çapı: 3,5 cm
Hamur: 10R 5/6.Orta gözenekli, kalker, mika ve kum katkılıdır.
Astar:-
Tanım: Konik gövdelidir.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S123
Levha No.: 42
Buluntu Yeri / Seviye: G17, T47. Kuzey nef dışı
Tür: Astarlı Diğer Kaba Seramikler
Form:
Ölçüler: Yükseklik: 2,8 cm
Kaide çapı:7 cm
Hamur: 5YR 7/6. Az gözenekli, mika, kalker ve kum katkılıdır.
Astar: 2.5YR 5/6.
Tanım: Şişkin gövdeli, kaide. Gövdeye geçiş yivlidir.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: S124
Levha No.: 42
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 2. katman. 20,38.
Tür: Astarlı Diğer Kaba Seramikler
Form:
Ölçüler: Yükseklik: 3 cm
Ağız çapı: 15
Hamur: Yanık. Az gözenekli, kalker katkılıdır.
Astar:-
Tanım: Yüzey tamamen yanmıştır. İçe dönük ağızlı, gövdeye doğru hafif iç bükey kavislidir.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: S125
Levha No.: 42
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 2. katman. 20,38.
Tür: Astarlı Diğer Kaba Seramikler
Form:
Ölçüler: Yükseklik: 4,5 cm
Ağız çapı: 34 cm
Hamur: 2.5YR 6/4. Az gözenekli, kalker ve kum katkılıdır.
Astar: 2.5YR 5/4.
Tanım: İçe dönük ağızlıdır. Dudak altından itibaren üç adet derin yiv bulunur. Ağız kısmının belli yerlerinde yanık izi vardır.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: S126
Levha No.: 43
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 2. katman. 20,38.
Tür: Pithos
Form: Ağız
Ölçüler: Yükseklik: 6,5 cm
Ağız çapı: 34 cm
Hamur: 5YR 7/6. İri gözenekli, taşçık, kalker ve kum katkılıdır.
Astar:-
Tanım: Dışta kalınlaşan ağızlı.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S127
Levha No.: 43
Buluntu Yeri / Seviye: G17 T62.
Tür: Pithos
Form: Ağız-gövde
Ölçüler: Yükseklik: 17,5 cm
Ağız çapı: 39 cm
Hamur: 2.5YR 6/8.
Astar:-
Tanım: Düz ve kalınlaştırılmış ağızlı. Ağızdan başlayan kulp, gövdenin üst seviyesinde birleşmektedir.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S128
Levha No.: 43
Buluntu Yeri / Seviye: G16 T12. Apsis kuzey kenar, -67.
Tür: Küp
Form: Ağız-gövde
Ölçüler: Yükseklik: 4 cm
Ağız çapı: 14 cm
Hamur: 10R 6/6. Az gözenekli, taşçık ve kalker katkılıdır.
Astar:10R 5/6.
Tanım: Ağız kısmı dışa doğru kalınlaşmaktadır. Gövde konik gelişip, alt seviyede dışa doğru hafifçe açılmaktadır. Dudak altından itibaren üç adet yiv bulunmaktadır.

Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: S129
Levha No.: 44
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T13. Güney mekan, 3. katman, 19,37-18.30.
Tür: Amphora
Form: LRA 1
Ölçüler: Yükseklik: 9,5 cm
Ağız çapı: 7,6 cm
Hamur: 5YR 6/6. İri gözenekli, kalker, kum ve mika katkılıdır.
Astar:-
Tanım: Ağzın hemen altında yivli kulp mevcut.
Tarihlendirme: M.S. 6.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S130
Levha No.: 44
Buluntu Yeri / Seviye: G16 T11. Kuzey mekan, 1. katman, +21,01/+20,38 cm
Tür: Amphora
Form: LRA 1
Ölçüler: Yükseklik: 12 cm
Ağız çapı: 11 cm
Hamur: 10YR 8/4. Orta gözenekli, taşçık, kum ve kaler katkılıdır.
Astar:
Tanım: Ağzın hemen altında kulp mevcut.
Tarihlendirme: M.S. 6.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S131
Levha No.: 44
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T16. Kuzey transept.
Tür: Amphora
Form: LRA 13
Ölçüler: Yükseklik: 6,7 cm
Ağız çapı: 11 cm
Hamur: 7.5YR 6/6. İri ve sık gözenekli, kalker, kum ve mika katkılıdır.
Astar: -
Tanım: Konik ağız formlu. Ağzın hemen altında yivli kulp mevcut.
Tarihlendirme: M.S. 6.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S132
Levha No.: 44
Buluntu Yeri / Seviye: G16 T11, kuzey mekan, 5. katman
Tür: Amphora
Form: LRA 4 - Gaza Amphorası
Ölçüler: Yükseklik: 7 cm
Ağız çapı: 12 cm
Hamur: 5YR 6/8. İri gözenekli, kalker, kum ve taşçık katkılıdır.
Astar:-
Tanım: Yuvarlatılmış ağızlıdır. Ağız ve boyunda kil birikintileri mevcut.
Tarihlendirme: M.S. 4-7. yüzyıl

Kat. No.: S133
Levha No.: 45
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 2. katman. 20,38.
Tür: Amphora
Form: LRA 4 - Gaza Amphorası
Ölçüler: Yükseklik: 5,5 cm
Ağız çapı: 10 cm
Hamur: 5YR 5/6. İri gözenekli, taşçık, kalker ve kum katkılıdır.
Astar:-
Tanım: Hafifçe içe dönük ağızlı.
Tarihlendirme: M.S. 4-7. yüzyıllar

Kat. No.: S134
Levha No.: 45
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 2. katman. 20,38.
Tür: Amphora
Form: LRA 4 - Gaza Amphorası
Ölçüler: Yükseklik: 8 cm
Ağız çapı: 10.5 cm
Hamur: 5YR 6/6. Orta gözenekli, kalker ve mika katkılıdır.
Astar: -
Tanım: Hafifçe içe dönük ağızlı.
Tarihlendirme: M.S. 4-7. yüzyıllar

Kat. No.: S135
Levha No.: 45
Buluntu Yeri / Seviye: G16 T11. Kuzey mekan, 1. katman, +21,01/+20,38 cm
Tür: Amphora
Form: LRA 4 - Gaza Amphorası
Ölçüler: Yükseklik: 13 cm
Ağız çapı: 9 cm
Hamur: 5YR 7/4. Orta gözenekli, mika, kalker ve kum katkılıdır.
Astar: -
Tanım: Hafifçe içe dönük ağızlı. Gövde üzerinde kulp mevcut.
Tarihlendirme: M.S. 4-7. yüzyıllar

Kat. No.: S136
Levha No.: 45
Buluntu Yeri / Seviye: G16-T11, kuzey mekan, 4. katman
Tür: Amphora
Form: LRA 4 - Gaza Amphorası
Ölçüler: uzunluk: 15,3 cm
Genişlik: 13,2 cm
Kalınlık: 0,8 cm
Hamur: 5YR 5/6. İri gözenekli, taşçık, kalker ve kum katkılıdır.
Astar:-
Tanım: Gövdede kulp ve yivler bulunur.
Tarihlendirme: M.S. 4-7. yüzyıllar

Kat. No.: S137
Levha No.: 45
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T20, güney transept, zemin.
Tür: Amphora
Form: LRA 4 - Gaza Amphorası
Ölçüler: Yükseklik: 9 cm
Hamur: 2.5YR 6/6. İri gözenekli, kalker ve mika katkılıdır.
Astar:
Tanım: Gaza amphorasına ait kulp.
Tarihlendirme: M.S. 4-7. yüzyıllar

Kat. No.: S138

Levha No.: 46
Buluntu Yeri / Seviye: G16 T12. Apsis kuzey kenar, -67.
Tür: Amphora
Form: LRA 4 - Gaza Amphorası
Ölçüler: Yükseklik: 9,2 cm
Hamur: 5YR 6/6. İri gözenekli, taşçık, kalker ve mika katkılıdır.
Astar: -
Tanım: Gaza amphorasına ait kulp. Gövdede yivler bulunur.
Tarihlendirme: M.S. 4-7. yüzyıl

Kat. No.: S139
Levha No.: 46
Buluntu Yeri / Seviye: G16 T12. Apsis kuzey kenar, -67.
Tür: Amphora
Form: LRA 4 - Gaza Amphorası
Ölçüler: Yükseklik: 9,5 cm
Ağız çapı: -
Hamur: 5YR 6/4. İri gözenekli, kalker, mika ve kum katkılıdır.
Astar:-
Tanım: Gaza amphorasına ait kulp. Gövdede yivler bulunur.
Tarihlendirme: M.S. 4-7. yüzyıl

Kat. No.: S140
Levha No.: 46
Buluntu Yeri / Seviye: G16 T13. Güney mekan, 3. katman,+19,57m,+18,90
Tür: Amphora
Form: LRA 4 - Gaza Amphorası
Ölçüler: Yükseklik: 9,7 cm
Hamur: 5YR 7/4. Mika katkılı, orta gözenekli.
Astar:-
Tanım: Gaza amphorasına ait kulp. Gövdede yivler bulunur.
Tarihlendirme: M.S. 4-7. yüzyıllar

Kat. No.: S141
Levha No.: 46
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 2. katman. 20,38.
Tür: Amphora

Form: LRA 4 - Gaza Amphorası
Ölçüler: Yükseklik: 9,5 cm
Ağız çapı: -
Hamur: 5YR 5/6. İri gözenekli, kum ve kalker katkılıdır.
Astar:-
Tanım: Gaza amphorasına ait kulp. Gövdede yivler bulunur.
Tarihlendirme: M.S. 4-7. yüzyıllar

Kat. No.: S142
Levha No.: 47
Buluntu Yeri / Seviye: G16-T11, Kuzey mekan, 1. katman, +21,01,+20,30
Tür: Amphora
Form: İkiz kulp
Ölçüler: Genişlik: 5 cm
Uzunluk: 11,3
Kal.: 0,6 cm
Hamur: 7.5YR 7/4. İri gözenekli, iri taşçık, kum, mika katkılıdır.
Astar: -
Tanım: İkiz kulp.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: S143
Levha No.: 47
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T13. Güney mekan, 3. katman, 19,37-18.30.
Tür: Amphora
Form: Dip
Ölçüler: Yükseklik: 9,5 cm
Dip çapı: 3 cm
Hamur: 2.5YR 6/8. İri gözenekli, iri taşçık, iri kalker, kum ve yoğun mika katkılıdır.
Astar:-
Tanım: Düz amphora dibi.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: S144
Levha No.: 47
Buluntu Yeri / Seviye: G17, T47. Kuzey nef dışı
Tür: Amphora

Form: Dip
Ölçüler: Yükseklik: 9,6 cm
Dip çapı: 2,8 cm
Hamur: 7.5YR 6/6.İri gözenekli, bol mika katkılı, taşçık, kalker ve kum katkılıdır.
Astar:-
Tanım: Yuvarlak/topaç diplidir.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: S145
Levha No.: 47
Buluntu Yeri / Seviye: G17, T47. Kuzey nef dışı
Tür: Amphora
Form: Dip
Ölçüler: Yükseklik: 6,5 cm
Dip çapı: 3,5 cm
Hamur: 7.5YR 6/6. İri gözenekli, bol mika katkılı, taşçık, kalker ve kum katkılıdır.
Astar: -
Tanım: Silindirik formlu, yivlidir.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: S146
Levha No.: 48
Buluntu Yeri / Seviye: G16 T11, Kuzey mekan, 3. katman, +19,66/...
Tür: Matara parçası
Form: Gövde
Ölçüler: en: 5,7 cm
Boy: 8,1 cm
Kal.: 0,6 cm
Hamur: 2.5YR 6/4. Orta gözenekli, mika, kalker katkılıdır.
Astar: 10R 5/6
Tanım: Kalıp ile yapılmış, kabartma tekniğinde yapılmış kap üzerinde mimari bezemeler ve tanımlanamayan unsurlar görülmektedir. Olasılıkla figürlü bezemedir.
Tarihlendirme: Geç Roma -Erken Bizans Dönemi

Kat. No.: S147
Levha No.: 48
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T39B, orta nef

Tür: Ampulla
Form:
Ölçüler: ağız çapı: 3 cm
Yükseklik: 6,2
Kal.: 0,7 cm
Hamur: 5YR 8,74. İri gözenekli, iri taşçık katkılı, kum, kalker ve az mika katkılıdır.
Astar: -
Tanım: Kulplar delik açılarak oluşturulmuştur.
Tarihlendirme: M.S. 6.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S148
Levha No.: 48
Buluntu Yeri / Seviye: G16 T40. Güney nef.
Tür: Unguentarium
Form: Ağız-gövde
Ölçüler: Yükseklik: 8 cm
Ağız çapı: 2,5 cm
Hamur: 2.5YR, 6/6. Az gözenekli, mika ve az kalker katkılıdır.
Astar: 2.5YR 6/8.
Tanım: Kısa boyunlu, boyundan gövdeye geçişte bir adet set yer alıyor.
Tarihlendirme: M.S. 5.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S149
Levha No.: 49
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T29-B, orta nef.
Tür: Unguentarium
Form: Dip
Ölçüler: Yükseklik: 5,3 cm
Kaide çapı: 2,6 cm
Hamur: 10R 5/6. Az gözenekli, az kalker ve mika katkılıdır.
Astar: 2.5YR 5/6.
Tanım: Düz dipli.
Tarihlendirme: M.S. 5.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S150
Levha No.: 49
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11, kuzey mekan, 4. katman

Tür: Unguentarium
Form: Dip
Ölçüler: Yükseklik: 8 cm
Ağız çapı: 1,8 cm
Hamur: 2.5YR 6/4. Orta gözenekli, kalker ve mika katkılıdır.
Astar:2.5YR 5/6.
Tanım: Sivri dipli. Üzerinde figürlü bir tasvir yer almaktadır. Büyük olasılıkla dini bir tasvirin parçası olduğu düşünülmektedir.
Tarihlendirme: M.S. 5.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S151
Levha No.: 49
Buluntu Yeri / Seviye: G17, T47. Kuzey nef dışı
Tür: Unguentarium
Form: Dip
Ölçüler: Yükseklik: 11,5 cm
Dip çapı: 1 cm
Hamur: 5YR 6/8. Az gözenekli, kalker ve mika katkılıdır.
Astar:-
Tanım: Sivri dipli.
Tarihlendirme: M.S. 5.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S152
Levha No.: 50
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11, kuzey mekan, 5. katman
Tür: Unguentarium
Form: Dip
Ölçüler: Yükseklik: 7,2 cm
Kaide çapı: 1,7 cm
Hamur: 5YR 6/6. Az gözenekli, kum ve kalker katkılıdır.
Astar: 5YR 5/6.
Tanım: Düz dipli.
Tarihlendirme: M.S. 5.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S153
Levha No.: 50
Buluntu Yeri / Seviye: G16 T13. Güney mekan, 3. katman,+19,57m,+18,90

Tür: Unguentarium
Form: Dip
Ölçüler: Yükseklik: 6.9 cm
Hamur: 7.5R 6/2. Gözeneksiz, mika katkılıdır.
Astar: 7.5R 3/3
Tanım: Sivri dipli.
Tarihlendirme: M.S. 5.-7. yüzyıllar

Kat. No.: S154
Levha No.: 51
Buluntu Yeri / Seviye: G16 T11. Kuzey mekan, 1. katman +21,01/+20,38 cm
Tür: Kandil
Form:
Ölçüler: Yükseklik: 4 cm
Ağız çapı: 5 cm
Hamur: 2.5YR 4/2. az gözenekli, az kalker katkılıdır.
Astar:2.5YR 5/3
Tanım:
Tarihlendirme: M.S. 6-7. yüzyıllar

Kat. No.: S155
Levha No.: 51
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T24-B. Orta nef
Tür: Kandil burnu
Form:
Ölçüler: Genişlik: 4,2 cm
Yükseklik: 2,3 cm
Hamur: 7.5YR 7/4. Orta gözenekli, kum, kalker ve az mika katkılıdır.
Astar: 7.5YR 5/4
Tanım:
Tarihlendirme: M.S. 6-7. yüzyıllar

Kat. No.: S156
Levha No.: 51
Buluntu Yeri / Seviye: G16-T29-B, orta nef
Tür: Kandil burnu
Form:

Ölçüler: Genişlik: 4,2 cm
Kal.: 0,4 cm
Hamur: 7.5YR 7/4. Orta gözenekli, kum, mika ve az kalker katkılıdır.
Astar: -
Tanım: Ucunda yanık izi vardır.
Tarihlendirme: M.S. 6-7. yüzyıllar

Kat. No.: S157
Levha No.: 52
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T20. Güney transept, zemin
Tür: Ağırşak
Form:
Ölçüler: çapı: 9 cm
Kal.: 2,1 cm
Hamur: 10YR 8/4. İri gözenekli, taşçık, kalker ve kum katkılıdır.
Astar: -
Tanım:
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: S158
Levha No.: 52
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T33. Kuzey nef
Tür: Ağırşak
Form:
Ölçüler: çapı: 9,3 cm
Kal.: 2,3 cm
Hamur: 5Y 7/4. İri gözenekli, taşçık, kalker, kum ve az mika katkılıdır.
Astar: -
Tanım:
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: S159
Levha No.: 52
Buluntu Yeri / Seviye: G16 T18, Bema
Tür: Seramik nesne ?
Form:
Ölçüler: Genişlik: 5,1 cm

Yükseklik: 3,5 cm

Kal.: 0,6 cm

Hamur: 2.5YR 8/4. Az gözenekli, kum az mika katkılıdır.

Astar: -

Tanım: Bitişik sıralanmış, damla motiflerinden oluşan düz levha şeklindedir.

Tarihlendirme: Bilinmiyor

2.2. Kırmızı Astarlı Seramikler

Akdeniz Bölgesi'nde yoğun olarak kullanılan Geç Roma-Erken Bizans Dönemi Kırmızı Astarlı Seramikleri ilk kez Waage tarafından Atina Agorası kazılarında ele geçen seramikler üzerinden isimlendirilmiştir.[122] Bu seramikleri hamur yapılarına göre "Late Roman A, B, C, D, ve E" olarak gruplamıştır. Kırmızı Astarlı Seramikler hakkında en kapsamlı çalışma ise 1972 yılında Hayes tarafından sunulmuştur.[123] Hamur özelliklerinin yanında form ve süsleme de dikkate alınarak "Afrika Kırmızı Astarlı Seramik", "Çandarlı Kırmızı Astarlı Seramiği", "Foça Kırmızı Astarlı Seramiği", "Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramiği" ve "Mısır Kırmızı Astarlı Seramiği" başlıklı tipolojiler oluşturmuştur. Terra Sigillataların devamı olarak görülen bu seramikler, daha katkılı hamur yapısına ve daha az metalik/parlak görünümlü bir astara sahiptirler. Bu seramikler Afrika, Mısır, Foça, Kıbrıs'ta üretilmiş ve ticareti yapılmıştır. Yapılan son çalışmalar ile Güney Anadolu kıyılarında Perge[124], Anemurium[125], Sagalassos'da[126] bu grubun orijinal ve taklitlerine ait üretimi kesinleştiren bulgular ele geçirilmiştir.

2.2.1. Kıbrıs Sigillata Orijinal – Taklit

Perge Güney Bazilika'da bulunan Kırmızı Astarlı Seramikler içinde en erken grubu oluşturan Kıbrıs Sigillataları/Doğu Sigillata D[127], iyi pişirilmiş ve genellikle krater formunda kaliteli hamur ve astar özellikleriyle dikkati çekmektedir.[128] Hayes, Kıbrıs Sigillataları'nın üretim merkezini Kıbrıs'taki Soli bölgesi olduğunu söyler.[129] Son araştırmalarla birlikte diğer üretim yerlerinin Güney Anadolu kıyılarında da olduğu tespit edilmiştir. Hayes, bu seramiklerin M.Ö.

---

[122] Frederick O. Waage, **The Roman and Byzantine Pottery**, Hesperia, Vol.2, 1933.
[123] J. W. Hayes, **Late Roman Pottery,** The British School at Rome, London, 1972.
[124] Fırat, **a.g.e.,** 1999; M. Jackson – M. Zelle – L. Vandeput – V. Köse, "Primary evidence for Late Roman D Ware production in southern Asia Minor: a challenge to 'Cypriot Red Slip Ware", **Anatolian Studies,** Vol. 62, 2012.
[125] C. William, **Anemurium, The Roman and Early Byzantine Pottery,** Pontifical Institute of Mediaeval Studies, Toronto, 1989.
[126] J. Pablome-N. Fırat, "Late Roman D a Matter of Open(ing) or Closed Horizons?", **LRFW I: Late Roman Fine Wares, Solving Problems of Typology and Chronology**, Eds.: Miguel Angel Cau, Paul Reynolds, Michel Bonifay, Oxford, 2011, s. 51.
[127] Rosenthal tarafından bu grup, Doğu Sigillatası D (DSD) olarak adlandırılmıştır. Bkz.: R. Rosenthal, "The Roman and Byzantine Pottery", **Excavations at Tel Mevorakh (1973-1976)**, Ed.: Ephraim Stern, Institute of Archaeology Hebrew University of Jerusalem, Kudüs, 1978, s. 18-19.
[128] J. W. Hayes, "Cypriot Sigillata", **Report of the Department of Antiquities,** Cyprus, 1967, s 65-69.
[129] Hayes, **a.g.e.,** 1967, s. 65-66

1. yüzyılın ikinci yarısı-M.S. 2. yüzyılda üretilmiş olduğunu belirtir. Formun taklitleri incelendiğinde M.S. 2. yüzyıldan sonra bir süre daha devam ettiği düşünülmektedir.[130]

Kat. No. S1, 33 cm çapında içe dönük ağızlı ve dışta kalınlaştırılmış formludur. Küresel formda gelişen gövde üzerinde bir sıra yiv ve altında çentik bezemeler bulunur. Sıkı gözenekli ve az kalker katkılı iyi pişirilmiş hamurun yüzeyi metalik görünümde astar kaplıdır. Krater, kuzey mekânda ele geçirilmiştir. Benzer örnekleri; Perge Konut Alanı kazılarında Hayes Form P40 tip grubunda M.S. 2. yüzyılın birinci yarısına[131] ve Perge Batı Nekropolisi-159 no'lu parselde M.S. 1. yüzyılın sonları-2. yüzyılın ilk yarısına tarihlenmiştir.[132] Side'de bulunan örnekler Oransay tarafından DSD grubunun geç dönem örnekleri olarak tanımlanmış, M.Ö. 1.-2. yüzyıllar aralığına tarihlenmiştir.[133] Sillyon Territoryumu'nda ele geçen Hayes Form P40 örnekleri form olarak Kat. No. S1 ile daha yakın paralellik gösterme, bu kraterler M.S. 1. yüzyılın son çeyreği-2 yüzyılın ortasına tarihlenmiştir.[134] Benzer diğer örnekler; Soli Pompeiopolis'ta M.S. 1. yüzyıl sonuna[135], Anemurium'da M.S. 1-2. yüzyıllara[136], Knossos'ta 2. yüzyıla[137], Patara'da M.S. 1. yüzyıla fakat ağız formunun gelişimine göre M.S. 2. yüzyılın birinci yarısına kadar[138] ve İskenderiye'de Kom el-Dikka kazılarında M.S. 1.-2. yüzyıllara tarihlendirilmiştir.[139] Kat. No. S1 form, hamur yapısı ve benzer örnekler ile karşılaştırmalı olarak incelediğimizde orijinal Kıbrıs Sigillata grubuna ait olduğu tespit edilip, M.S. 1.-2. yüzyıllara tarihlendirmekteyiz. Bazilikada, Orijinal Kıbrıs Sigillataları'na ait yalnızca bir örneğin ele geçmesi yapının orijinal malzemesi olmasından ziyade, başka etkilerle bazilikaya taşınmış olması ihtimalini düşündürmektedir.

Kat. No. S2, 11 cm ağız çapında, çekiç ağız gövdeye doğru daralmakta ve ağız üstünde bir adet yiv bulunur. Bazilika'nın kuzey nefinde ele geçirilmiştir. Kat. No. S1'e göre daha kaba hamura sahip olan Kat. No. S2, Hayes Form P40'ın orijinal kalitesinde özellikler göstermediği

---

[130] Fırat, **a.g.e.,** 1999, s. 20-27.
[131] Fırat, **a.g.e.,** 1999, s.25.
[132] Görkem Senem Özden-Gerçeker, "A Typological Assessment on the Examples of Eastern Sigillata D and Late Roma D Koinai from Perge-Lot 159", **Pisidia ve Yakın Çevresinde Üretim, Ticaret ve Ekonomi,** Süleyman Demirel Üniversitesi Yayınları, Isparta, 2020, Fig. 8/3, s. 308.
[133] B. S. Alptekin Oransay, "Side 2009-2011 Yılı Kazılarında Ele Geçen Doğu Sigillatası D (Kıbrıs Sigillatası) Seramikleri", **Anadolu/Anatolia,** 38, 2012, s. 116, Kat. No. 88, 91.
[134] Mustafa Bilgin, "Sillyon Territoryumu'nda Bulunan Kepez Yerleşiminin Kırmızı Astarlı Seramikleri Üzerine Ön Değerlendirmeler", **Arkhaia Anatolika Anadolu Arkeolojisi Araştırma Dergisi,** 4, 2021, s. 178-179, Kat. No. 3-4.
[135] Volkan Yıldız, "Soli Pompeiopolis Sütunlu Caddesi'nde Bulunan Doğu Sigillatası D Grubu Seramikleri", **SEFAD,** 42, 2019, s. 254-255, Kat. No. 48-49.
[136] Williams, 1989, No. 29-34.
[137] L. H. Sackett, "Roman Pottery. Knossos from Greek City to Roman Colony", **Excavations at the Unexplored Mansion II. BSA**, 21, 1992, s. 251, Lev. 192, 30, a,b.
[138] Çilem Uygun, "Patara Tepecik Nekropolü ve Bey Evi'nden Ele Geçen Kırmızı Astarlı Seramikler (İ.Ö. 2.YY-İ.S.4.YY)", Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Antalya, 2009, Kat. No. T1-T2.
[139]H. Meuza-M. Wiech, "Cypriot Sigillata from Kom el-Dikka Excavations in Alexandria Found Before 1986", **Institut des Cultures Méditerranéenes et Oriantales de l'Académie Polonaise des Sciences Etudes et Travaux XXV,** 2013, s. 466-467, Fig. 1/8.

için[140] taklit olarak üretildiğini önermekteyiz. Benzer tek örneği Perge Konut Alanı'nda Kıbrıs Sigillataları Taklitleri olarak değerlendirilmiş ve M.S. 2. yüzyıla tarihlendirilmiştir.[141] Kat. No. S2'yi benzer örnek doğrultusunda M.S. 2. yüzyıla tarihlendirmekteyiz.

2.2.2. Sagalassos Kırmızı Astarlı Seramiği

J. Pablome tarafından Sagalassos buluntuları baz alınarak adlandırılan bu grup, Pamphylia ve Likya bölgelerinde yoğun olarak ele geçirilmiştir.[142] Sagalassos'ta bu formun üretimi M.S. 1. yüzyılda başlayıp, M.S. 3.-4. yüzyıllarda giderek yoğunluk kazanmıştır.[143]

Kat. No. S3 dışta ağız kenarında yivli, kaideye doğru daralan küresel gövdeli formda kâsedir. Form özellikleri doğrultusunda Sagalassos Kırmızı Astarlı 1C170 formuna ait olduğu tespit edilmiştir. Sagalassos'ta bu gruptaki seramikler *tabak* olarak adlandırılmıştır. Benzer örnekler; Perge Konut Alanı kazılarında M.S. 3.-4. yüzyıllara[144], Perge Batı Nekropolisi (Parsel 159)'nde M.S. 2.-3. yüzyıllara[145] ve Patara Tepecik Nekropolü'nde M.S. 1.-3. yüzyıllar arasına[146] tarihlendirilmiştir. Kat. No. S3 paralel örnekler ışığında M.S. 1.-4. yüzyıllara tarihlendirmekteyiz.

2.2.3. Afrika Kırmızı Astarlıları

Geç Roma – Erken Bizans Dönemi Akdeniz Bölgesi'nde yoğunlukla kullanılan Afrika Kırmızı Astarlıları, M.Ö.1.-M.S. 7. yüzyıl boyunca üretilmiş ve kullanılmıştır.[147] M.Ö.1.-M.S. 1. yüzyıllarda İtalya ve Galia atölyeleri ön plandayken, Konstantinopolis'in başkent olmasından sonra Ege ve Güney Batı Anadolu'da Afrika Kırmızı Astarlı Seramiklerin taklidi yoğunluk kazanmıştır.[148] Önemli ticaret yollarına sahip olmasının avantajı ve Konstantinopolis'e yapılan buğday ihracatı nedeniyle zamanla üretim merkezleri Kuzey Afrika'ya geçmeye başlamış ve 4. yüzyılda bu bölgede tekel oluşturmayı başarmıştır.[149] M.S. 5. yüzyılın ilk çeyreğinde Vandallar tarafından istila edilen Afrika'daki siyasi dalgalanmalar[150] üretimi bir süreliğine durdursa da,

---

[140] J. W. Hayes, "Sigillate Orientali", **Atlante delle Forme Ceramiche II. Ceramica Fine Romana nel Bacino Mediterraneo (Tardo Ellenismo e Primo Impero). Enciclopedia dell'arte antica classica e orientale,** Ed.: G. Pugliese-Carratelli, Istituto della Enciclopedia italiana, 1985.
[141] Fırat, **a.g.e.,** 1999, s. 26.
[142] Jeroen Poblome, **Sagalassos Red Slip Ware. Typology and Chronology. (Studies in Eastern Mediterranean Archaeology II)**, Turnhout, 1999, s. 139-142.
[143] Pablome, **a.g.e.,** 1999, s. 139-140.
[144] Fırat, **a.g.e.,** 1999, s. 58.
[145] Görkem Senem Özden-Gerçeker, "Perge Batı Nekropolisi dolgu tabakasında bulunan (parsel 159) Sagalassos kırmızı astarlı keramikleri", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Ensitütüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2015, s. 73-74.
[146] Uygun, **a.g.e.,** 2009, s. 141-142.
[147] Hayes, **a.g.e.,** 1972, s. 13-14.
[148] R. Willet, "Red slipped complexity. The socio-cultural context of the concept and use of tableware in the Roman East (second century BC - seventh century AD)", Katholieke Universiteit Leuven, Unpublished PhD Thesis, 2012, s. 289-290.
[149] Hayes, **a.g.e.,** 1972, s. 8-12.
[150] G. Ostrogorsky, **Bizans Devleti Tarihi,** Türk Tarih Kurumu, Ankara, 2015, s. 53.

kısa bir sürede toparlanan bölge M.S. 7. yüzyılın sonlarına kadar seramik üretimine ve ihracatına devam etmiştir.[151]

Kat. No. S4 hafifçe dışa çekik ağız formunda ve ağzın dış yüzünde dört adet yiv bulunmaktadır. Ağzın üst yüzü hareket halindeki tavşan figürleri ile süslenmiştir. Kat. No. S4, ilk izlenimimize göre Hayes Form 84 ve Hayes Form 86'nın bir varyantı olabilecek form özellikleri göstermektedir. Hayes, bu formlar için M.S. 5. yüzyılın sonları-6. yüzyılın başlarını önermektedir.[152] Kat. No. S4 için bazilikanın kullanım dönemi dikkate alındığında M.S. 5. yüzyılın sonları ve 6. yüzyıl tarihini önermekteyiz.

Kat. No. S5 dışa çekik ağızlı, ağzın üst yüzünde yivli ve oval gelişen baskı ile yapılmış geometrik desen şerit ile süslenmiştir. Ağız formu olarak Hayes Form 24 tipine benzemektedir[153]. Hayes, bu formu M.S. 2. yüzyılın sonu-3. yüzyılın başlarına tarihlemektedir. Rhodiapolis'te bulunan benzer bir örneği M.S. 2. yüzyılın sonu-3. yüzyılın başına tarihlendirilmiştir.[154] Başka yakın bir örneğine rastlayamadığımız Kat. No. S5'i benzer örnekler ışığında M.S. 2. yüzyıl sonu-3. yüzyıl sonu civarına tarihlemekteyiz.

2.2.4. Kıbrıs Kırmızı Astarlıları

Kıbrıs Kırmızı Astarlıları ya da diğer yaygın adıyla Geç Roma D (Late Roman D), Geç Antik Dönem Akdeniz'in en yaygın kırmızı astarlı seramik gruplarındandır. Geç Roma Dönemi Perge'de sofra kabı kullanımının büyük bir kısmını Kıbrıs Kırmızı Astarlı grubu seramiklerinin oluşturması bu kapların söz konusu üretim merkezlerinin kentte veya kente yakın bir konumunda olabileceğini düşündürmektedir.[155]

Bu grubun üretim merkezlerinden biri Pamphylia'nın doğusunda yer alan Aspendos kent limanında konumlanan Eurymedon nehir ağzının doğusundaki seramik çöplüğünde tespit edilmiştir[156]. Bu çöplükte cüruf ve hatalı mallara rastlanılması burada bir üretimin gerçekleşmiş olacabileceğini düşündürmektedir. Pisidia Yüzey Araştırması Projesi tarafından, Pisidia kentlerinden Pednelissos territoriumunda yapılan çalışmalarda Akçapınar Köyü, Değirmen Burnu Mahallesı Yıkık Camii, Hacıosmanlar Köyü, Gebiz, Hacıahmet Kırı ve Kurucen ovasında, Camii yıkığı mevkiilerinde kırmızı astarlı seramik üretimi yapılan yedi ayrı fırın tespit

[151] Işık Adak-Adıbelli, "Tarsus Geç Roma Seramiği", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2006, s. 20-21.
[152] Hayes, **a.g.e.,** 1972, s. 133, 135.
[153] Hayes, **a.g.e.,** 1972, s. 48-49.
[154] Funda Akın, "Rhodiapolis Seramikleri Roma Dönemi Tabakları, Çanakları ve Kaseleri "2006-2011 Buluntuları", Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Ensititüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya, 2012, **s.** 72.
[155] G. S. Özden-Gerçeker, "2019 Yılı Syedra-Büyük Hamam Kazı Çalışmalarında Bulunan Geç Roma D Seramikleri", **Seramik Araştırmaları Dergisi**, 2, 2020, s. 106-107.
[156] Veli Köse, "Nehirler, Kıyılar, Limanlar ve Kentler", **Anadolu/Anatolia,** 43, 2017, s. 184-185.

edilmiştir.[157] Gebiz, Kestros Nehri (Aksu) ve onun kolu olan Küçük Aksu Nehri'nin yakınlarında bulunan bu yedi üretim merkezinin iç kısımlara, oradan Perge'ye ve ötesine ticaret yapıldığı düşünülmektedir.[158] Bu araştırmalar ile birlikte Kıbrıs Kırmızı Astarlı olarak anılan seramiklerin en azından bir kısmının Türkiye'nin Güney Anadolu Bölgesi'nde özellikle Pamphylia ovasında üretildiği ispatlanmıştır.

2.2.4.1. Hayes Form 1

Kıbrıs seramiklerinin en erken formu olan bu grup; dışta kalınlaştırılmış dudaklı ve kaideye doğru hafifçe daralan gövdelidir. Kaidesi halka veya düz olarak gelişir. Hayes bu formu M.S. 4. yüzyılın sonu-5. yüzyılın üçüncü çeyreğine tarihlemektedir.[159]

Kat. No. S6, 36 cm çapında çekiç ağızlı, dudak üzerinde iki adet yivli ve gövde üzerinde rulet bezemeler ile süslenmiştir. Hamuru az gözenekli, kalker ve kum katkılı olup iyi pişirilmiştir. Apsis kuzey kenarında ele geçirilmiştir.

Benzer örnekler; Perge Konut Alanı kazılarında M.S. 4. yüzyılın sonu-5. yüzyılın üçüncü çeyreğine tarihlenmiştir.[160] Perge'ye yakın olan ve üretim yeri olduğu tespit edilen Camii Yıkığı alanında yapılan yüzey araştırmasında da benzer formlar ele geçirilmiştir.[161] Bir diğer benzer örnek Limyra'da yapılan sondajda ele geçen tabaklar olup M.S. 4. yüzyılın sonu - 5. yüzyılın üçüncü çeyreğine tarihlenmiştir.[162] Kat. No. S6'yı benzer örnekler ışığında M.S. 4.-5. yüzyılın üçüncü çeyreğine tarihlemekteyiz.

2.2.4.2. Hayes Form 2

Kat. No. S7-S13, ağız çapları 18-22 cm arasında değişmektedir. Bu gruptaki çanak ve kâselerin tümü dışta kalınlaşan dudak üzerinde yivli ve gövde üzerinde rulet bezemeler ile süslenmiştir. Hamurları; az-orta gözenekli, kalker, mika ve kum katkılır. Afrika Kırmızı Astarlılar Form 84'in bir kopyası ve Kıbrıs Kırmızı Astarlılar Form 9'un bir türevi olduğu düşünülen kaplar, Hayes tarafından M.S. 5. yüzyılın sonları-6. yüzyıla tarihlendirilir.[163]

---

[157] 2008 yılında Toros Dağları'nın eteklerinde konumlanan Hacıosmanlar Köyü ve Gebiz'de dört, 2010 yılında Hacıahmet Kırı, Kuruçen Ovası'nda iki ayrı kırmızı astarlı seramik üretim merkezleri tespit edilmiştir. Bkz.: L. Vandeput – V. Köse – M. Jackson, "Results of the 2010 Pisidia Survey Project. Fieldwork in the Territory of Pednelissos", **3. KST**, Ankara, 2012, s. 277-278.
[158] Vandeput – Köse – Jackson, **a.g.e.,** 2012, s. 89-114.
[159] Hayes, **a.g.e.,** 1972, s. 373.
[160] Fırat, **a.g.e.,** 1999, s. 40, Kat. No. 174.
[161] Jackson – Zelle – Vandeput – Köse, "Primary evidence for Late Roman D Ware production in southern Asia Minor: a challenge to 'Cypriot Red Slip Ware", **Anatolian Studies,** Vol. 62, 2012, s. 96, Fig. 10/1-4.
[161] C. William, **Anemurium, The Roman and Early Byzantine Pottery,** Pontifical Institute of Mediaeval Studies, Toronto, 1989.
[162] T. Marksteiner-S. Lemaitre-B. Yener-Marksteiner, "Keramik Aus Der Sondage 5 in Der Weststadt Von Limyra", **ÖJA,** 76, 2007, s. 254-255.
[163] Hayes, **a.g.e.,** 1972, s. 375-377.

Benzer örnekler; Perge Konut Alanı'nda Hayes Form 2 ve Hayes Form 2 Taklitleri olarak iki ayrı başlık altında incelenmiştir.[164] Hayes Form 2'ye benzeyen fakat farklı üretim özellikleri gösteren bu parçalar, orijinalinin taklidi olarak kabul edilmiş ve M.S. 5. yüzyılın sonu ve 6. yüzyılın başına tarihlendirilmiştir.[165] Elaiussa Sebaste örnekleri M.S. 4. yüzyıl sonu-6. yüzyılın sonuna tarihlendirilmiştir.[166] Pisidia Bölgesi'nde Kadirgürü ve Camii Yıkığı mevkiilerinde bulunan orta boy tabaklar (medium-sized dishes) olarak tanımlanan örnekler, ağız formu ve rulet süslemeleri ile Perge Güney Bazilika örnekleri ile paraleldir.[167] Perge'ye çok yakın konumlanan Pednelissos'ta yapılan yüzey araştırmasında benzer seramikler ele geçmiştir.[168] Anemurium'da benzer örnek tabak/çanak (dish/bowl) olarak tanımlanmış ve 5. yüzyıl sonu-6. yüzyıla tarihlendirilmiştir.[169] Olympos Piskoposluk Sarayı örnekleri 5. yüzyılın sonu-6. yüzyılın başlarına tarihlendirilmiştir.[170] Syedra'da benzer örnekleri bulunan kaplar en sık kullanılan kap formu olmuştur.[171] Kelenderis örnekleri ise 5. yüzyılın sonu-6. yüzyılın başlarına tarihlendirilmiştir.[172] Bu forma ait benzer diğer örnekler Abu Mena, Atina Agorası, Kudüs, Xanthos ve Letoon'da ele geçirilmiştir.[173]

Kat. No. S7-S13 seramikleri benzer örnekler ile karşılaştırmalı olarak incelediğimizde M.S. 4.-6. yüzyıl sonlarına tarihlemekteyiz.

2.2.4.3. Hayes Form 4

Kat. No. S14-S16, ağız çapları 16-17 cm rasında değişmektedir. Tümü dışa çekik ağız üzerinde yükseltilmiş memecikli dudak formludur. Bütün bir halde ele geçen benzer örnekler doğrultusunda bu formun ayaklı dipli olduğu tahmin edilir.[174] Buluntular başta kuzey mekân olmak üzere, güney transept ve güney mekânda ele geçirilmiştir. Yalnızca Hayes Form 4

---

[164] Fırat, **a.g.e.,** 1999, s. 42-44.
[165] **A.e.,** s. 43-44; Nalan Fırat, "Perge Konut Alanı Kullanım Keramiği", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul, 1992, s. 234.
[166] H. Asena Kızılarslanoğlu, "Dağlık Kilikia Liman ve Ticaret Kenti Elaiussa Sebaste Geç Roma Kırmızı Astarlı "D Grubu"na Ait Servis Kapları", **Uluslararası Genç Bilimciler Buluşması II: Anadolu Akdenizi Sempozyumu,** 2018, s. 465.
[167] M. Jackson – M. Zelle – L. Vandeput – V. Köse, "Primary evidence for Late Roman D Ware production in southern Asia Minor: a challenge to 'Cypriot Red Slip Ware", **Anatolian Studies,** Vol. 62, 2012, Fig. 10, No. 5,6,7,8.
[168] Frauke Kenkel, "The Cypriot Red Slip Ware and its Derivatives from Pednelissos in Pisidia", **Çanak: Late Antique and Medieval Pottery and Tiles in Mediterranean Archaeological Context,** BYZAS 7, 2007, s. 136.
[169] William, **a.g.e.,** 1989, s. 50, Kat. No. 288.
[170] Fulya Mirzanlı, "Olympos Piskoposluk Sarayı Kazılarında Bulunan Erken Bizans Seramikleri", Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamaış Yüksek Lisans Tezi, Denizli, 2019, s. 230.
[171] G. Senem Özden Gerçeker, "2019 Yılı Syedra-Büyük Hamam Kazı Çalışmalarında Bulunan Geç Roma D Seramikleri", **Seramik Araştırmaları Dergisi,** 2, 2020, s. 109, Kat. No. 4-10.
[172] Mehmet Tekocak, "Kelenderis Roma Çağı Seramiği", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2006, s. 63, Kat. No. 120-130.
[173] **A.e.,** s. 373-375.
[174] Benzer kaideli örnekler için bkz.: Fırat, **a.g.e.,** 1999, Kat. No. 205, 207, 208.

grubunda görülen yükseltilmiş memecikli dudak formu, gümüş kapların bir taklidi olarak tasarlanmış olabileceği öne sürülmüştür.[175]

Parçaların benzerlerine; Perge Konut Alanı kazılarında 5. yüzyıla[176], Anemurium'da 5. yüzyıla[177], Pisidia Bölgesi Yüzey Araştırması çalışmaları Kadirgürü Mevkii ve Camii Yıkığı'nında 5.-7. yüzyılın sonlarına[178] tarihlendirilmektedir.

Kat. No. S14-S16'yı paralel örnekler doğrultusunda ve bazilikanın son kullanım evresi dikkate alındığında M.S. 5.-7. yüzyıllar aralığına tarihlendirmekteyiz.

2.2.4.4. Hayes Form 4 Taklidi

Kat. No. S17, 11 cm çapında dışa çekik, hafif sarkık ağız üzerinde yükseltilmiş kısa memecikli dudak formu ile bir önceki formlardan farklı gelişmiştir. İlk bakışta Hayes Form 4'e tip olarak yakın fakat bu formdan farklı özellikler göstermektedir. Gövde küresel gelişmekte ve üzerinde yer yer yanık izleri görülmektedir. Ağız formu yapısıyla Kıbrıs Kırmızı Astarlı Hayes Form 2'ye, memecikli dudak formu ile Hayes Form 7'ye benzemekte olup bu iki formun ortak bir özelliğini yansıtmaktadır. Önceki örneklere göre daha kaba yapısı ve farklı formuyla bu kâse Hayes Form 4'ün bir varyantı olabileceği düşünülür. Kat. No. S17'yı önceki örneklerle karşılaştırıldığında M.S. 5.-7. yüzyıllara tarihlemekteyiz.

2.2.4.5. Hayes Form 6 Taklidi

Form özellikleri ile Hayes Form 6'ya benzeyen fakat hamur-astar özellikleri ile farklılık gösteren Kat. No. S18, dışta kalınlaşan ağızlı ve küresel gövdelidir. Ağızdan gövdeye doğru derin bir yiv bulunur. Orta gözenekli, kalker, kum ve mika katkılı, az-orta pişirilmiş hamurludur. Hayes bu grubunun orijinalini 6. yüzyıla tarihler.[179] Perge Konut Alanı'nda bulunan benzer taklit örnekleri M.S. 6.-7. yüzyıllara tarihlendirilmiştir.[180] Kat. No. S18'i bazilikanın kullanım evresi dikkate alındığında M.S. 6-7. yüzyıllara tarihlemekteyiz.

2.2.4.6. Hayes Form 7 Taklitleri

Kat. No. S19-29 derin çanak veya tekne formundaki bu kaplar, üçgen üzeri yivli ağızlı ve ağızdan gövdeye geçişte keskin profillidir. Genellikle rulet veya dalga motifleri ile süslenmiş ve bazı örneklerinde ağzın hemen altında tutamak görülmektedir. Hayes, tekne (basin) olarak tanımladığı bu formun Hayes Form 2'den geliştiğini söyler ve Form 10'nun bir öncülü olarak

[175] Fırat, **a.g.e.,** 1999, s. 45.
[176] Fırat, **a.g.e.,** 1999, Kat. No. 205-211; Fırat, **a.g.e.,** 1992, Kat. No. 183.
[177] Williams, **a.g.e.,** 1989, s. 34, Kat. No. 186.
[178] Jackson-Zelle-Vandeput-Köse, **a.g.e.,** 2012, s. 109, Fig. 11, No. 6, 7, 8.
[179] Hayes, **a.g.e.,** 1972, s. 377.
[180] Fırat, **a.g.e.,** 1999, s. 47.

tanımlar.[181] Formu M.S. 6. yüzyılın ikinci yarısı-7. yüzyılın başlarına tarihlemektedir.[182] Hayes Form 7 taklitleri, sayı ve çeşit olarak Perge Güney Bazilika kazılarında ele geçen en kalabalık form grubunu oluşturmaktadır. Bu grup form özelliklerine göre Kat. No. S19-S26 birinci tip; Kat. No. S27-S29 ise ikinci tip olarak ayrı iki ayrı tipte değerlendirilmiştir.

Kat. No. S19 ve S20 dışta kalınlaşan ağızlı, ağız üzerinde iki adet yivlidir. Ağzın hemen altında yatay yerleştirilmiş kulpları ve 29-40 cm geniş ağız çapları ile tekne kabı formu işlevindedir.[183] Orta-iri gözenekli ve kalker katkılı hamurlarının yüzeyi astarlanmıştır. Mutfak kullanım kapları içerisinde yer alan tekneler, yiyecek hazırlamak veya sunmak amacıyla kullanıldığı bilinmektedir. Güney Bazilika kazılarında bulunan bu kapların form ve büyüklük açısından tekne kapları işlevine uygun olduğu belirlenmiştir. Hayes, Paphos'ta ağız kenarının altına tutturulan düz bir tutamaklı kabın olduğunu fakat yaygın olarak görülmediğinden bahseder.[184] Kat. No. S19-S20 ise tez çalışması içinde günümüze kulpları ile ulaşmış iki örnektir.

Kat. No. S21-S26 düz ve dışta kalınlaşan ağzı ile konik gelişen formdadır. Ağız çapları 33-42 cm arasında değişen kapların tümü dalga motifleri ile süslenmiş ve astarlanmıştır. Hamurları genellikle iri-orta gözenekli, kum, kalker ve taşçık katkılıdır. Benzer örnekler; Perge Konut Alanı'nda çanak olarak tanımlanan örnek 6. yüzyılın ikinci yarısı-7. yüzyılın başlarına tarihlenmiştir.[185] Perge Batı Nekropolisi-159 no'lu parselde ele geçen örnek 5. yüzyılın ortası-7. yüzyılın başlarına tarihlendirilir.[186] Elaiussa Sebaste'de çanak olarak adlandırılan bu form 6.-7. yüzyıllara tarihlendirilir.[187] Anemurium'daki benzer örnekler tekne (basin) olarak tanımlanmış ve 6. yüzyılın ikinci yarısı ve 7. yüzyılın başına tarihlendirilmiştir.[188] Anemurium'daki bir örnek Kıbrıs Kırmızı Astarlı seramiklerin bir taklidi olarak tanımlanmıştır.[189] Perge'ye yakın lokasyonda bulunan Pednelissos yüzey araştırmasında ele geçen örnekler geniş ağız çaplı tabaklar (dishes) olarak tanımlanmıştır.[190] Kelenderis'te leğen/tekne olarak tanımlanan örnek 6. yüzyılın ikinci yarısı-7. yüzyılın başlarına tarihlendirilmiştir.[191] Kat. No. S19-S26 paralel örnekler ışığında ve bazilikanın son kullanım evresi dikkate alındığında 5. yüzyılın ortaları ve 7. yüzyıllara kadar tarihlendirilir.

---

[181] Hayes, **a.g.e.,** 1972, s. 379.
[182] **A.e.,** s. 379.
[183] Tekneler, hamur ve peynir yapmak gibi yiyecek hazırlama işlerinde kullanıldıkları bilinmektedir. Bkz.: Çömezoğlu, **a.g.e.,** 2011, s. 25-26.
[184] **A.e.,** s. 379.
[185] Fırat, **a.g.e.,** 1999, s. 49, Kat. No. 262; Ayrıca bkz. Atik, **a.g.e.,** 1995, Kat. No. 232.
[186] Özden-Gerçeker, **a.g.e.,** 2020, s. 308.
[187] Kızılarslanoğlu, **a.g.e.,** s. 464.
[188] Williams, **a.g.e.,** 1989, s. 35, Fig. 15, Kat. No. 197-199.
[189] **A.e.,** s. 51, Fig. 24, Kat. No. 291.
[190] Kenkel, **a.g.e.,** 2007, s. 137.
[191] Tekocak, **a.g.e.,** 2006, s. 63, Kat. No. 132.

İkinci tip; Kat. No. S27-S29 dışta kalınlaşan ve sarkık (çekiç) ağızlıdır. Gövdeye geçiş profillidir. Ağız üzerinde yivli, gövde üzerinde ise dalga ve rulet bezeme ile süslenmişlerdir. Ağız çapları 22-50 cm arasındadır. Buluntular Bazilika'nın kuzey mekân, güney transept ve orta nefinde ele geçirilmiştir. Kat. No. S27, ağız formu ile Hayes Form 2'nin bir taklidi olduğu düşünülür. Gövde formu özellikleri ile de Hayes Form 7'ye benzemektedir. İkinci tipin form itibariyle sofra kabı tiplerine benzemesi bu kapların mutfak kullanımının yanı sıra sofrada da kullanıldığını düşündürmektedir. Kat. No. S28 ve S29 belirgin üçgen ağız formludur. Benzer örnekler; Perge Konut Alanında tekne olarak tanımlanmış ve M.S. 4.-7. yüzyıllar arasına tarihlendirilmiştir.[192] Pisidia kentlerinden biri olan Pednelissos territoriumunda yapılan çalışmalarda benzer form ve süslemedeki kaplardan Kıbrıs Kırmızı Astarlı grubundan büyük tekneler (large basins) olarak bahsedilmiştir.[193] Kat. No. S27-29, benzer örnekler doğrultusunda ve bazilikanın son evresi dikkate alındığında M.S. 4-7. yüzyıllara tarihlendirilir.

2.2.4.7. Hayes Form 8 Taklitleri

Perge Güney Bazilikası'nda ele geçen Kat. No. S30 dışa çekik ağızlı ve ağız üzerinde bir adet yivli, gövdede sık yivler ile süslenmiştir. Orta gözenekli, az taşçık ve kalker katkılı hamurludur. Kat. No. S31'de aynı forma sahip olup iri gözenekli, taşçık ve kalker katkılı kaba hamuruyla farklılık göstermektedir. Kat. No. S32 dışa çekik ve sarkık ağızlı, gövdede çarkta şekillendirilen sık yivler ile süslenmiştir. Orta gözenekli, kalker, kum ve az mika katkılı hamurludur. Astarlı yüzeyin üzerinde daha koyu astar izleri görülmektedir. Kat. No. S33 dışa çekik ağız üzerinde bir adet yiv bulunur. İri gözenekli, taşçık, kalker ve kum katkılıdır. Yüzeyinde sık yivler görülmektedir. Kat. No. S34, Kat. No. S30 ile üretim özellikleri ve bezeme olarak büyük bir paralellik göstermektedir. Kat. No. S34 dışa çekik, hafif sarkık ağızlı ve ağız üzerinde bir adet yiv bulunur. Konik gelişen gövde üzerinde sık yivler bulunur. Kat. No. S35 ve S36 tabakları dışa çekik ağızlı ve küresel gövdelidir. Kat. No. S37 içte eğik profilli formu ile farklılık göstermektedir.

Hafif dışa eğik ağız kenarlı tabak/çanak formlu bu seramikler Hayes tarafından 6. yüzyıla tarihlendirilir.[194] Benzer örnekler; Perge Konut Alanı'nda Hayes Form 8 Taklidi grubu içerisinde 6. yüzyıl sonuna tarihlendirilmiştir.[195] Perge'ye yakın lokasyonda bulunan Pednelissos yüzey araştırmasında ele geçen örnekler ise geniş ağız çaplı tabaklar (plates) olarak tanımlanmıştır[196]. Kat. No. S30-S37, benzer örneklerle paralel olarak ve bazilikanın son kullanım evresi dikkate alınarak M.S. 6.-7. yüzyıllara tarihlendirilir.

---

[192] Fırat, 1992, s. 12, 29, Kat. No. 111, 112, 114, 118.
[193] Jackson – Zelle – Vandeput – Köse, **a.g.e.,** 2012, s. 94, Fig. 12, No. 5,6,7.
[194] Hayes, **a.g.e.,** 1972, s. 379.
[195] Fırat, **a.g.e.,** 1999, Kat. No.312.
[196] Kenkel, **a.g.e.,** 2007, s. 137.

2.2.4.8. Hayes Form 9A Taklitleri

Hayes Form 9A formu genel olarak gövdeye doğru kalınlaşan dudaklı, konik gövdeli ve düz diplidir. Perge Güney Bazilika kazılarında ele geçen Kat. No. S38-S40, Kıbrıs Kırmızı Astarlıları Hayes Form 9A'ya form olarak benzemekte fakat bu gruptan hamur özellikleri olarak farklılık gösterdikleri için taklit olarak tanımlanmıştır. Ağız çapları 20-35 cm arasında çeşitlilik göstermektedir. Hamurları; az-orta gözenekli, kalker, mika ve kum katkılıdır. Genel olarak nokta, rulet ve çizgi rulet gibi bezemelerle süslenen kapların Perge Güney Bazilika'daki üç örneği de bezemesizdir. Buluntuların tümü kuzey mekânda ele geçirilmiştir. Kat. No. S38 ve S39 form olarak çanak; S40 ise geniş ağız çapına göre alçak olması sebebiyle tabak olarak adlandırılmıştır.

Benzer örnekler; Perge Konut Alanı'nda M.S. 5. yüzyıl sonu ve 7. yüzyıl sonuna tarihlendirilir.[197] Tez kapsamında ele alınan Kat. No. S38-S40 benzer örnekler ve bazilikanın son kullanım evresi göz önüne alındığında M.S. 5. yüzyıl sonu ve 7. yüzyıl sonuna tarihlendirilmiştir.

2.2.4.9. Hayes Form 9B Taklitleri

Güney Bazilika'dan ele geçen Kat. No. S41-S43, Kıbrıs Kırmızı Astarlılarından Hayes Form 9B'ye form olarak benzemekte fakat bu gruptan hamur özellikleri olarak farklılık gösterdikleri için taklit olarak tanımlanmıştır. Hayes Form 9B hafifçe içe dönük ağızlı ve ağız kenarı gövdeye doğru kalınlaşmaktadır. Bu grup sıklıkla rulet bezeme ile süslenmiştir. Güney Bazilika'daki bulunan örnekler ise bezemesizdir. Buluntuların tümü kuzey mekândaki kazılar sırasında ele geçmiştir. Ağız çapları 26-44 cm arasındadır. S42 geniş ağız çapıyla form olarak tabak; S41 ve S43 ise çanak olarak adlandırılmıştır. Hamurları iyi pişirilmiş, az-orta gözenekli, kum, mika ve kalker katkılıdır. Perge Konut Alanı'ndaki taklitleri M.S. 6. yüzyıl sonu ve 7. yüzyıl sonuna tarihlendirilir.[198]

2.2.4.10. Hayes Form 9 – Perge 2

Güney Bazilika'da ele geçen Kat. No. S44-48 çanaklar; dikey gelişen ağız, gövde ile birleştiği yerde profil yapmakta ve gövdeye doğru çekik gelen formdadır. Ağız çapları 25-35 cm aralığında çeşitlilik göstermektedir. Bu grup içerisinde Kat. No. S44 ağızda bulunan iki sıra rulet, dalga şerit ve gövdede bulunan iki sıra rulet süslemesi ile diğer örneklerden ayrılmaktadır. Buluntular kuzey mekân ağırlıkta olmak üzere apsis kuzey kenarı ve güney mekânda ele geçirilmiştir. Benzer örnekler; Perge Konut Alanı'nda Kıbrıs Kırmızı Astarlı seramikleri grubu üretim özellikleri gösteren fakat bazı farklılıklarıyla bu grup içerisinde

[197] Fırat, **a.g.e.,** 1999, Kat. No. 352-375.
[198] Fırat, **a.g.e.,** 1999, Kat. No. 378-393.

sınıflandırılmamış formlar ayrı olarak tanımlanmıştır.[199] Fırat tarafından adlandırılan Perge 2 formlarının dudak profilleri Form 9'a yakındır. Pisidia Bölgesi'nde Kadirgürü mevkiinde bulunan benzer örnekler Meyza Form K5.2 olarak tanımlanmış ve orta boy tabaklar (medium-sized dishes) olarak adlandırılmıştır.[200] Perge Konut Alanı kazısındaki örnekler M.S. 7. yüzyıla tarihlemektedir.[201] Benzer örnekler ışığında ve bazilikanın son kullanım tarihi göz önüne alındığında bu kaplar M.S. 7. yüzyıla tarihlendirilir.

2.2.5. Kıbrıs Kırmızı Astarlılara Ait Kaideler

Kat. No. S49-S54 halka veya ayaklı kaidelerdir. Tüm parçaların gövde üzeri rulet bezemeler ile süslenmiş, bezeme ve üretim özellikleri incelendiğinde Kıbrıs Kırmızı Astarlı grubunun kaideleri olduğu saptanmıştır. Kaide çapları 10-22 cm arasında değişmektedir. Benzer örnekler; Perge Konut Alanı'nda M.S. 5.-7. yüzyıllara tarihlendirilmiştir.[202] Perge Güney Bazilika kaideleri de bazilikanın kullanım dönemi ışığında M.S. 5.-7. yüzyıllara tarihlendirilmektedir.

2.2.6. Diğer Kırmızı Astarlı Seramikler

Perge Güney Bazilika'da ele geçen Kat. No. S55-S58, kırmızı astarlı seramik önceki gruplara dahil edilemeyen form, hamur ve süsleme özellikleri göstermektedir. Bu doğrultuda söz konusu seramikleri kırmızı astarlıların en sonunda değerlendirmek uygun görülmüştür.

Kat. No. S55-S56 çekiç ağızlı ve ağız üst yüzünde bir adet yiv bulunur. Form olarak Hayes Form 8 veya taklitlerine benzemekte lakin bu grup içinde değerlendirilecek kadar bir paralellik kurulamamıştır.

Kat. No. S57 hafif içe dönük ağızlı, küresel gövdelidir, ağzın üst yüzünde ve gövdede iki sıra yiv bulunmaktadır. Form olarak Afrika Kırmızı Astarlı Hayes Form 63'ün bir benzeridir fakat kesin bir şekilde adlandırmamak uygun görülmüştür. Hayes, bu benzer formu M.S. 4. yüzyılın sonlarına tarihler.[203] Smyrna Agorası'nda ele geçen benzer formlu bir tabak 4. yüzyılın son çeyreğine tarihlendirilmiştir.[204] Benzer formlar ışığında ve hamur astar özellikleri dikkate alındığında bu örnek M.S. 4.yüzyıl çeyreği ve 7. yüzyıl arasında kullanıldığı düşünülmektedir.

Kat. No. S58 dışa çekik ağızlı ve konik gövdelidir. Ağız üst yüzeyinde baskı ile noktalar halinde bezeme uygulanmıştır. Kat. No. S58 kaba hamur yapısı ile üretim olarak bu katalogta

[199] Fırat, **a.g.e.,** 1999, s. 60.
[200] Jackson – Zelle – Vandeput – Köse, **a.g.e.,** 2012, Fig. 15, No. 2.
[201] Fırat, **a.g.e.,** 1999, s. 60.
[202] Fırat, **a.g.e.,** 1999, s. 64-65, Kat. No. 507-516.
[203] Hayes, **a.g.e.,** 1972, s. 109.
[204] Derya Erol, "Smyrna Devlet Agorasında Ele Geçen Terra Sigillata ve Geç Roma Seramiği", Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İzmir, 2011, Kat. No. 217

Afrika Kırmızı Astarlılara dahil edilmemiştir. Muhtemelen bir taklidi veya Perge'ye ait yerle bir üretim olduğu düşünülmektedir.

Perge Güney Bazilika kazılarında ele geçen çanak (Kat. No. S61, S62, S64, S65, S66, S67, S68, S70, S71, S72, S73, S74), kâse (Kat. No. S60) ve tabak (Kat. No. S59, S63, kaideleri ele geçmiştir. Mevcut formlarının yeteri kadar veri vermemesi sebebi ile bu kaideler herhangi bir gruba dahil edilememiştir. Kaideler; düz, halka ve ayaklı formda ve çapları 6-20 cm arasında değişmektedir. Formlarının yeteri kadar bir veri sunmaması sebebi ile bu kaideler için bir tarihlendirme aralığı yapılamamıştır.

Kırmızı Astarlı Seramikler içinde tek kulp örneği olan Kat. No. S75 az gözenekli, mika ve az kum katkılıdır. Üretim özellikleri göz önüne alındığında ince seramiklere ait bir kulp parçası olduğu düşünülmektedir. Küçük bir parçasının günümüze ulaşması sebebi ile kesin bir tarihlendirme yapmak güçtür.

2.3. Kaba Seramikler

Kaba seramikler, Geç Roma-Erken Bizans Dönemlerinde hemen hemen bütün yerleşim yerlerinde rastlanılan en yaygın seramik grubudur. Mutfakta pişirme, ısıtma, hazırlama ve saklama; masada servis/sunum; depolamada ve çeşitli işlevlerde kullanılan bu kaba kaplar seramikler en çok ihtiyaç duyulan kap gruplarındadır.

2.3.1. Mutfak ve Servis Kapları

2.3.1.1. Pişirme – Isıtma Kapları

Kat. No. S76 – S88 mutfakta yiyeceklerin pişirilmesi, ısıtılması veya saklanması gibi çeşitli işlevlerde kullanılmaktadır. Pişirme kapları yiyeceklerin pişirilmesine uygun olarak tasarlanan derin ve genişleyen gövde formu ile ocak üzerinde kullanılan kaplardır.[205] Doğrudan ateşle temas eden bu seramik grubu ısıya karşı dayanıklılığını artırmak için bol kum ve kireç katkılı bir hamura sahiptir. Isı geçirgenliğini kolaylaştırmak için ince cidarlı olarak üretilmişlerdir. Kullanım amacı ve ihtiyaca yönelik üretilen bu kaplar, farklı bölgelerde ve dönemlerde benzer özellikler göstermektedir. Isıtma kapları daha küçük boyutlu forma sahip olup o an tüketilecek miktar kadar yiyeceğin bir bölümünü ısıtmak amacıyla kullanılır.[206] Saklama kapları ise hem yiyeceğin ısıtıp/pişirilmesine, sonrasında da saklanmasına yönelik olarak kullanılmış olduğu düşünülür.[207] Perge Mutfak ve Servis Kapları bölümünde en fazla form çeşitliliğine sahip olan Kat. No. S76 – S88'in formları benzer örnekler ile karşılaştırmalı olarak incelenecek ve işlevleri tartışılacaktır.

---

[205] Gülseren Kan-Şahin, **Hadrinopolis Seramik Buluntuları,** Türk Tarih Kurumu, Ankara, 2019, s.249-250.
[206] Türker, **a.g.e.** 2009, s. 54-55.
[207] A. Darrell, Amyx, "Attic Stelai, Part III, Vases and Other Containers", **Hesperia,** 27/3, 1958, s. 197.

Kat. No. S76 profilli ağızdan gövdeye geçişte daralmaktadır. İri gözenekli, kalker, taşçık ve mika katkılı hamurludur. Hadrianopolis'te ele geçen benzer örnek pişirme kabı olarak tanımlanmış ve 5.-6. yüzyıllara tarihlenmiş[208], Sardis'te ele geçen benzer ağız profiline sahip parça ise saklama kabı olarak tanımlanmıştır ve Erken Bizans Dönemi'ne tarihlendirilmiştir.[209] Kat. No. S76 benzer örnekler ışığında incelendiğinde M.S. 4.-7. yüzyıllara tarihlenir.

Kat. No. S77 küresel gövdeli, dışa doğru açılan ağızlı ve ağızda başlayan kulpludur. İnce cidarlı ve koyu kahverengi astarlı kabın yüzeyinde yoğun şekilde yanık izleri bulunmaktadır. Benzer örnekler karşılıklı iki kulpludur. Aziz Nikolaos Kilise kazılarında ele geçen benzer kapların az miktardaki yiyeceklerin ısıtılmasına yönelik işlevde olduğu önerilir ve 10-11. yüzyıllara kadar kullanıldığı belirtilir.[210] Rhodiapolis'te ele geçen benzer örnekler pişirme kabı olarak tanımlanmış ve 4-5. yüzyıllardan 9. yüzyıla kadar kullanılmıştır.[211] Sakız Adası benzer kapları 7. yüzyıla,[212] Milet örnekleri 4.-6. yüzyıllara[213] ve Didyma örnekleri ise 2.-3. yüzyıllara tarihlendirilmiştir.[214] Kat. No. S77 benzer örnekler doğrultusunda ve kilisenin son kullanım evresi göz önüne alındığında M.S. 4.-7. yüzyıllara tarihlenir.

Kat. No. S78 dışa açılan ağızlı ve ağzın altında başlayan kulpludur. Az gözenekli, taşçık ve kalker katkılı hamurunun yüzeyi pembemsi astarlıdır. Kat. No. S79 bu grubun en küçük ağız çapına sahip pişirme kabıdır. Dışta kalınlaşan ağızlı ve ağızdan başlayan yivli kulpludur. Az gözenekli, kalker katkılı hamurunun yüzeyi koyu kırmızı astarlıdır. Kat. No. S80 ağız hafif dışarı açılmakta ve ağzın altında başlayan kulpludur. Perge Konut Alanı kazılarında bulunan benzer ağız formuna sahip örnek daha erken tarihe M.S. 1.-3. yüzyıllara tarihlendirilmiştir.[215] Andriake B Kilisesi'nde ele geçen daha geniş ağız çaplı pişirme kabı 6. yüzyıl sonu- 7. yüzyıla tarihlendirilir.[216] Rhodiapolis'teki benzer pişirme kapları ise 5.-7. yüzyıllara tarihlenir.[217] Sparta, Roma Stoası kazılarında bulunan 12. yüzyıla tarihlendirilen pişirme kapları da Orta Bizans Dönemi'nde bu formun hala devam ettiğini göstermektedir[218]. Kat. No. S78, S79, S80 benzer

---

[208] Kan-Şahin**, a.g.e.** 2019, s. 269, Kat. No. 998.
[209] Marcus L. Rautman, "Two Late Roman Wells at Sardis", **Annual of the American Schools of Oriental Research,** 53, 1996, s. 62, Fig.16/ 2.76.
[210] Türker, **a.g.e.,** 2009, s. 54-58.
[211] Özgü Çömezoğlu, "Coarse Wares from the Early Byzantine Episcopal Church of Rhodiapolis: Cooking Wares and Amphorae", **LRCW 4. Late Roman Coarse Wares, Cooking Wares and Amphorae in the Mediterranean,** Ed.: N. Poulou-Papadimitriou, E. Nodarou, and V. Kilikoglou, 665-75, BAR International Series 2616, Oxford, 2014, s. 666-667**;** Sanem Fırıncı, "Rhodiapolis Seramikleri Roma Dönemi Pişirme Kapları 2006-2009 Buluntuları", Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya, 2010, s. 15.
[212] J. Boardman, "Byzantine Emporio. Excavations in Chios 1952- 1955", **The British School at Athens**, 20, Oxford, 1989, s. 105, Fig. 35/221,222.
[213] Lüdorf, **a.g.e.,** 2006, s. 47-48.
[214] Tuchelt, **a.g.e.,** 1980, s. 150.
[215] Fırat, **a.g.e.,** 1999, Kat. No. 638.
[216] Çömezoğlu, **a.g.e.,** 2015, s. 56, Fig. 2d.
[217] Çömezoğlu, **a.g.e.,** 2014, s. 666, Kat. No. Fig.3d-e.
[218] G. D. R. Sanders, "Excavations at Sparta: The Roman Stoa, 1988-91 Preliminary Report, Part 1: (c) Medieval Pottery", **The Annual of the British School at Athens,** 88, 1993, s. 281, Fig. 13/70.

örnekler ışığında ve kilisenin son kullanım evresi göz önüne alındığında 4.-7. yüzyıllara tarihlenir.

Kat. No. S81 hafif içe dönük dudaklı ağzın hemen altında başlayan yivli kulpludur. İri gözenekli, bol taşçıklı, kalker ve kum katkılı hamurun yüzeyi astarlıdır. Perge Konut Alanı kazılarında bulunan benzer örnekleri güveç başlığı altında 4.-7. yüzyıllar aralığına tarihlendirilmiştir[219].

Kat. No. S82 dışa açılan ağızlı, küresel gövdeli formdadır. Ağız kenarında yanık izleri görülmektedir. İri gözenekli, taşçık, kalker ve kum katkılıdır. Perge Konut Alanı kazılarında benzer örnekler güveç olarak gruplanmış ve 1.-3. yüzyıllara tarihlendirilmiştir[220]. Andriake'de benzer örnekler 4. yüzyıldan-9. yüzyıllara tarihlendirilmiştir[221]. Kat. No. S82 benzer örnekler ve kilisenin son kullanım evresi doğrultusunda 4.-7. yüzyıllara tarihlenir.

Kat. No. S83 – S86 form özellikleri ile diğer pişirme kaplarından farklılık göstermektedir. Benzer formlara Perge örnekleri dışında henüz rastlanılmadığı için Perge veya yakınındaki bir merkez üredildiği düşünülmektedir. Bu kaplar Perge Üretimi Pişirme Kapları olarak değerlendirilmiştir. Kat. No. S83 ve S84 dışa açılan ağızlı ve ağızdan gövdeye geçişte derin profilliler bulunmaktadır. Kat. No. S85 ve S86 dışa açılan ağızlı ve ağızdan gövdeye geçişte tek bir profil bulunur. Kat. No. S85 ağzın dış yüzünde bir sıra yivin altında ve gövdenin üst seviyesinde ince çizgiler halinde rulet bezeme ile süslenmiştir. Kat. No. S86 ağız kenarında rulet, gövdede dalga motifi bulunmaktadır. Atik bu kaplardan, Perge üretimi kurşun sırlı seramiklerin bir taklit üretimi olabileceğinden bahsederi.[222] Benzer örnekleri Perge Konut Alanı ve Akropol kazılarında ele geçmiş ve "Perge Üretimi Güveçler" başlığı altında değerlendirilmiştir.[223] Perge Konut Alanı'ndaki güveçler de Atik'in tarihlendirilmesi doğrultusunda Erken İmparatorluk Dönemi'ne (1.-2. yüzyıl) tarihlendirilmiştir.[224] Benzer örnekler ile incelendiğinde Kat. No. S83-S86 M.S. 1.-2. yüzyıllara tarihlenir.

Kat. No. S87 ağız kısmı kırık, yalnızca kulbun küçük bir parçası ele geçmiştir. Hamuru iri gözenekli, bol taşçık, kum, mika ve kalker katkılıdır. Kulp formu ve hamur özellikleri dikkate alındığında pişirme kabına/güveç kabına ait olduğu düşünülmektedir. Çok küçük bir parça halinde ele geçmesinden dolayı kesin bir tarihlendirme yapılamamaktadır.

Kat. No. S88 sarmal yivli tava sapıdır. Bu sap formuna ait tavalar Riley tarafından Form 4 tipolojisinde incelenmiş, Benghazi'deki örnekği 6.-7. yüzyıla tarihlemiştir.[225] Perge'deki örnekte

[219] Fırat, **a.g.e.,** 1999, s. 73, Kat. No. 661, 668.
[220] Fırat, **a.g.e.,** 1999, Kat. No. 637.
[221] Çömezoğlu, **a.g.e.,** 2014, s. 672, Fig. 4.
[222] Atik, **a.g.e.,** 1995, s. 58-64.
[223] Atik, **a.g.e.,** 1995, s. 58-64; Fırat, **a.g.e.,** 1999, s. 70-71, Kat. No. 617-621.
[224] Fırat, **a.g.e.,** 1999, s. 70.
[225] J. A. Riley, "Coarsa Pottery", "The coarse pottery from Berenice" **Excavations at Sidi Khrebish Benghazi (Berenice),** Vol. II, Supplement to Libya Antiqua, 1979, s. 273-274.

kısa bir parçası ile günümüze gelmiş olmasına rağmen muhtemelen M.S. 6.7-. yüzyıllara ait olduğu düşünülmektedir.

2.3.1.2. Sofra – Servis Kapları

Kat. No. S89, dikey gelişen ağızlı, konkav formu almaktadır. Konik gövdeye geçiş profillidir. Kat. No. S90 ve S91 dışa açılan ve dışta kalınlaşan ağızlıdır. Demre Aziz Nikolaos Kilise kazılarında bulunan benzer form ve üretim özelliklerindeki kaplar saklama veya ısıtma kabı olarak tanımlanmıştır.[226] Bu formun bölgede Erken Bizans Dönemi'nden 10. yüzyıla kadar kullanıldığı tespit edilmiştir.

Kat. No. S92, yüksek halka kaidesi ve dış yüzündeki süslemeleri ile servis kabı olarak sofralarda kullanıldığı düşünülmektedir. Benzer örneklerine rastlayamadığımız bu form, yüksek olasıkla yiyeceklerin sunumu için kullanılmış olabilir. Benzer fakat kaidesi kırık örneği Kat. No. 93'te aynı işlevde kullanılan diğer bir servis kabıdır.

2.3.1.3. Tekneler – Çanaklar

Hayes, Kıbrıs Kırmızı Astarlı Hayes Form 11 grubundaki bu kapları dışa doğru açılan dik gövdeli, hafif kalınlaştırılmış ağızlı, düz kaideli ve gövdeye tutturulmuş yatay kısa çift kulplu tekne olarak tanımlamış[227] ve bu formu M.S. 550-650 yıllarına tarihlendirmiştir.[228] Erken örneklerinin düz ağızlı, geç örneklerin ise yuvarlatılarak dışa doğru geliştiğini belirtmiştir. Reynold ise Beyrut'taki örneklerden yola çıkarak 5. yüzyıl sonu-7. yüzyıl başına tarihlediği kapları ağız kenarındaki sarkık kısmın gövdeyle bütünleştiğini, daha erken örneklerde ise ağız kısmının sarkık olduğunu belirtmiştir.[229] Katalogta yüksekliği tespit edilemeyen kaplar, Tekne – Çanak olarak adlandırılmıştır.

Kat. No. S94 - S97 dışa çekik ve hafif sarkık ağız altında yatay yerleştirilmiş kulplar bulunmaktadır. Kat. No. S98, 56 cm ağız çapı ile bu grubun en geniş kabı olma özelliğini taşımaktadır. Dışta kalınlaşan ağzın hemen altında yatay yerleştirilmiş kulp bulunmaktadır. Gövde dalga motifi ile kabaca süslenmiştir. Bu formda geniş çaplı kaplar, yiyeceklerin hazırlanması işlevinde kullanılan tekneler olarak adlandırılır. Kat. No. S99 ve S100 dışta kalınlaşan, sarkık ağızlı ve ağız üzerinde bir adet yivlidir. Konik gelişen gövdede yatay yerleştirilen kulplar yer alır. Önceki örneklere göre daha kalın cidarlı ve taşçık katkılı iki örnek kaba hamura sahiptir. Kat. No. S101, kalın cidarlı yapısı ve 53 cm geniş ağız çapı ile yiyecek hazırlamada kullanılan tekne grubuna aittir. Kat. No. S102, ikiz kulplu ve iri taşçık katkılı kaba hamurludur. Dışa çekik ağızlı ve kaideye doğru küresel formda daralır. Kat. No. S103, çekiç

[226] Türker, **a.g.e.,** 2009, 93 K-/74, Çiz. 14.
[227] Hayes, **a.g.e.,** 1972, s. 383.
[228] **A.e.,** s. 383.
[229] P. Reynold, "Fine Ware from Beirut contexts, c. 450 to c. 600", **LRFW 1,** Ed. M. A. Cau, P. Reynolds, M. Bonifay, Archaeopres, 2011, s. 218-219.

ağızlı, yivli ve konik gelişen gövdesi ile form olarak ince seramik grubuna ait olduğunu düşündürse de iri gözenekli ve taşçık katkılı kaba hamuruyla çanak olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Kat. No. S104 dışa çekik ağızlı ve ağzın üst yüzünde dalgalı tarak bezeme bulunur. Kaba hamurlu yapısı, geniş ağız çapıyla tekne amacıyla kullanıldığı önerilir.

Benzerleri; Perge Konut Alanı'nda bulunan tekneler Kıbrıs Kırmızı Astarlıları taklitlerine benzer olarak tanımlanmış, 6.-7. yüzyıllar arasına tarihlendirilmiştir.[230] Diğer benzer örnekleri; Rhodiapolis'te 7.-8. yüzyıllara[231], Myra Andriake'de çanak olarak tanımlanan kaplar 6. yüzyılın sonu-7. yüzyıl başına[232], Anemurium örnekleri ağız formuna göre 4.-7. yüzyıllar arasına[233] tarihlendirilmiştir. Bu gruptaki kaplar benzer örnekler ve bazilikanın kullanım dönemi dikkate alındığında M.S. 4.-7. yüzyıllar arasına tarihlendirilir.

2.3.1.4. Testiler

Testiler; dar ağız çaplı, uzun veya kısa boyunlu, kulplu veya kulpsuz formda saklama ya da servis kabı olarak kullanılırlar. Genellikle masalara sıvı servis etmek için kullanılan testiler ağız profili ve forma göre değerlendirilmiştir.

Kat. No. S105 yuvarlatılmış ağızlı, boynun ortasından başlayıp gövdeye üzerine oturan yivli tek kulpludur. Kulbun hemen altında yivler başlamaktadır. Orta gözenekli hamur, taşçık ve kalker katkılıdır. Bu formun genellikle Erken Bizans Dönemi'nde süzgeçli örnekleri yaygındır. Perge Güney Bazilika'da bulunan testinin benzerleri Perge Konut Alanı'nda 6.-7. yüzyıllara[234], Perge Nekropolü'nde 1.-3. yüzyıllara[235], Olympos Piskoposluk Sarayı kazılarında 4.-5. yüzyıllara[236], Anemurium'da ise 4.-5. yüzyıllara[237] tarihlendirilmiştir. Ağzı yuvarlatılmış, tek kulplu testiler Limyra'da 7. yüzyıla tarihlendirilir.[238] Kat. No. S105 benzer örnekler ve kilisenin kullanım evresi göz önüne alındığında 4.-7. yüzyıllara tarihlendirilir.

Kat. No. S106 dışa açılan ağızlı, yivli ve ağızdan boyuna geçişte profil yer almaktadır. Ağız ve boyunun bir kısmının ulaştığı testinin, benzer formları incelendiğinde kulplu olduğu tahmin edilmektedir. Hamuru az gözenekli, mika ve kum katkılır. Yüzeyi koyu kırmızı-kahverengi astarlıdır.

---

[230] Fırat, **a.g.e.,** 1999, s. 76, Kat. No. 715-717.
[231] Çömezoğlu, **a.g.e.,** 2011, s. 26, Şek. 4a-c.
[232] Cüneyt Öz, "Myra ve Andriake Geç Roma Dönemi Seramikleri", Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Antalya, 2020, s. 92-93.
[233] Williams, **a.g.e.,** 1989, s. 77-81, Kat. No. 455, 473.
[234] Fırat, **a.g.e.,** 1999, s. 86.
[235] Atik, **a.g.e.,** 1995, s. 89-90, Res. 32, 151-152.
[236] Fulya Mirzanlı, "Olympos Piskoposluk Sarayı Kazılarında Bulunan Erken Bizans Seramikleri", Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli, 2019, s. 39, Kat. No. 131-132.
[237] Williams, **a.g.e.,** 1989, s. 85, Res. 51, 506-507.
[238] T. Marksteiner - S. Lemaitre - B. Yener-Marksteiner,C"Keramik aus der Sondage 5 in der Weststadt von Limyra", **ÖJA,** 76, 2007, s. 266.

Kat. No. S107 formu göz önünde bulundurulduğunda sofra/masa amphorası olarak da adlandırılmaktadır. Ağızdan başlayıp gövde ile birleşen yivli çift kulpludur. Orta gözenekli hamuru, taşçık, kalker ve kum katkılıdır. Yüzeyi koyu kırmızı-kahverengiye yakın astarlıdır. Benzer örnekleri Olympos Piskoposluk Sarayı buluntuları 6.-7. yüzyıllara[239], Limyra örnekleri 6.-7. yüzyıllara [240] tarihlendirilmiştir. Benzer örnekler ışığında Kat. No. S107 için 6.-7. yüzyıllar önerilmektedir.

Kat. No. S108 dışa açılan ağızlı, şişkin gövdeli ve düz diplidir. Ağız ve gövdenin birleştiği yerde kulp başlangıcı bulunmaktadır. Güney transept zemininde iki ayrı parça halinde ele geçirilmiştir. Perge Konut Alanı kazılarındaki örnekler 6.-7. yüzyılara tarihlendirilmiştir.[241]

Kat. No. S109 kısa boyunlu, Kat. No. S110 çekiç ağızlı testi parçalarıdır. Kat. No. S110 boyundan gövdeye keskin bir profille geçilmektedir.

Kat. No. S112-114, oval gelişen gövdesi ve kısa kaide boyu ile form olarak testi kaideleri olduğu tespit edilmiştir. Benzer küresel gövdeli formlar Perge Konut Alanları kazısında,[242] Kelenderis'te[243] ele geçirilmiştir.

2.3.1.5. Maşrapa

Kat. No. S115 küresel bir gövde ile birleşen kulp parçasıdır. Hamuru az gözenekli ve kalker katkılıdır. Yüzeyi astar kaplıdır. Form ve hamur incelendiğinde bu kulbun servis kaplarında kullanılan bir maşrapaya ait olduğu düşünülür. Küçük bir parçadan oluşmasından dolayı kesin bir tarihlendirme yapmak güçtür.

Kat. No. S116 düz dipli ve şişkin gövdeli formludur. Perge Konut Alanı kazılarında benzer formdaki kaplar testi grubunda ve 6.-7. yüzyıllara tarihlendirilmiştir.[244]

2.3.1.6. Kaide

Kat. No. S117 iri gözenekli, taşçık, kalker, kum katkılı hamur yapısıyla kaba seraik grubuna ait bir halka kaide olduğu önerilr. 18 cm kaide çapı ile geniş bir tekne veya çanağa ait olduğu düşünülmektedir. Mevcut parçası dikkate alındığında kesin bir tarih belirtilememektedir.

2.3.2. Kapaklar

Kapaklar özellikle pişirme kaplarında yiyeceğin içine yabancı madde girmesini engellemek ve yemeğin sıcaklığını uzun süre korumak amacıyla üretilen yardımcı kaplardır. Kap formları

---

[239] Mirzanlı, **a.g.e.,** 2019, s. 242, Kat. No. 247-248.
[240] T. Marksteiner-B. Yener-Marksteiner, "Die Grabungen in Sondage 30/36/37 in der Westtad von Limyra: Der archaologische Befund und die Keramik", **Jahresheftedes Österreichischen Archaologischen Institutes,** 78, 2009, s. 232, Kat. No. 51.
[241] Fırat, **a.g.e.,** 1999, Kat. No. 607.
[242] Fırat, **a.g.e.,** 1999, Kat. No. 602-609.
[243] Tekocak, **a.g.e.,** 2006, Kat. no. 290-291, s. 140.
[244] Fırat, **a.g.e.,** 1999, s. 304.

doğrultusunda çeşitli formlarda üretilen kapaklar, Geç Roma ve Bizans Dönemlerinde yaygın olarak kullanılmıştır.

2.3.2.1. Perge Üretimi Kapaklar

Kat. No. S118 – S121 kabartma bezemeli Perge üretimi kapaklar, süsleme ve hamur özellikleriyle yerel bir özellik göstermektedir. Perge Akropolis kazılarında kabartma bezemeli Perge üretimi kapakların bir kalıbının ele geçmesi ile bu kapakların Perge'de üretildiği saptanmıştır.[245] Düz ve kabartma bezemelerin tam ortasında bulunan tutamak alanı ile özel bir tasarım olduğu dikkati çekmektedir. Kabartma bezemeler; noktalardan oluşan halka, zikzak halka ve çeşitli geometrik figürlerden oluşmaktadır. Çapları 13-15 cm arasında değişmektedir. Düşük ısıda pişirilen hamur; tozsu dokuda, taşçık, kalker ve kum katkılıdır.

Perge Akropolis çalışmalarında bulunan örnekleri 2. yüzyıl sonu ve 3. yüzyıla tarihlendirilmiştir.[246] Perge Konut Alanı'nda bulunan örnekleri ise kullanım süreci göz önüne alınarak 4. yüzyıl ve 7. yüzyıl arasına tarihlendirilir.[247] Perge Nekropolis'te (Parsel 159) 2010 yılında yapılan sondaj kazısında 4.-7. yüzyıllar aralığına tarihlenen Tabaka 1'de Perge üreitimi kabartma bezemeli kapaklara rastlanılmıştır.[248] Perge'de Akropolis'teki kapaklar için yapılan daha erken tarihlendirmeye şüpheyle yaklaşarak, Konut Alanı ve Nekropolis-Parsel 159 kazı çalışmalarındaki benzer örneklerin 4.-7. yüzyıllar aralığına tarihlendirilmesi, Güney Bazilika kapaklarının da bu yüzyıllar aralığında üretilmiş olduğunu gösterir.

2.3.2.2. Çan Formlu Kapak

Kat. No. S122 derin kâse formu gövdeli, yüksek halka biçimli tutamaklı ve çan formunda kapaktır. Benzer örnekler; Perge Konut Alanı kazılarındaki çan formlu örnekler 5.-7. yüzyıllara tarihlendirilmiştir.[249] Histria'da Piskoposluk Bazilikası'nın yakınında bulunan benzer formlu kapak 2.-7. yüzyıllara tarihlendirilmiştir.[250] Allianoi Antik Ilıcası'nda çömlek kapakları olarak adlandırılan konik kapak Erken Bizans Dönemi içinde değerlendirilmiştir.[251] Efes'teki benzer

[245] Atik, **a.g.e.,** 1995, s. 110.
[246] Atik, **a.g.e.,** 1995, s. 110-111.
[247] Fırat, **a.g.e.,** 1999, s. 84, Kat. No. 830-870; Fırat, 1992, s. 24, Kat. No. 366-371.
[248] Gerçeker, **a.g.e.,** 2015, s. 148.
[249] Fırat, **a.g.e.,** 1999, s. 87.
[250] A. Badescu - L. Cliante, "Late Roman kitchen pottery discovered at Histria in the Centre-North Sector (2012)", **Materiale şi Cercetări Arheologice,** 2015, s. 220, Fig. 4/9.
[251] Hande Yeşilova, "Allianoı Antik Ilıcası Erken Bizans Dönemi Seramikleri (Kırmızı Astarlı Kaplar ve Günlük Kullanım Kapları, 1999-2005)" Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2007, s. 170-171, Kat. No. 232.

formlu kapak 5. yüzyılın ortalarına[252], Puglia-İtalya'daki örnek 3.-4. yüzyıllara tarihlendirilir.[253] Perge Güney Bazilika'daki örnekler benzer örnekler ışığında 2.-7. yüzyıllara tarihlendirilir.

2.3.3. Astarlı Diğer Kaba Seramikler

Perge Güney Bazilika kazılarında ele geçen, astarlı ve kaba hamurlu olan, kesin bir tanımlama ile herhangi bir grubun içine alınmayan seramikler olmuştur. Kat. No. S123 şişkin gövdeli ve düz kaidelidir. Gövdeye geçişte yivlidir. Form ve hamur özellikleri itibariyle kaba seramik grubu içinde değerlendirilmiştir. Kapak veya kase olduğu düşünülen seramik hakkında benzer bir örneğine rastlyamadığımız için kesin bir tanım yapılamamaktadır. Kat. No. S124 yüzeyi tamamen yanmıştır. İçe dönük ağızlı, gövdeye doğru hafif iç bükey kavislidir. Bu form hakkında da kesin bir tanımda bulunmak yerine, diğer kaba kullanım seramikleri içinde değerlendirilmiştir. Yine benzer formuna rastlayamadığımız örnek, kapak veya pişirme kabı olarak kullanılmış olabileceği düşünülür. Kat. No. S125, 34 cm ağız çapı ve içe dönük ağızlı, yivli gövdesi ile bilinmeyen gruptadır. Geniş bir tabak formuna sahip ve kaba hamurludur. Ağzın hemen altında başlayan kalın yivleri ile kapak olması muhtemel olarak değerlendirilmiştir. Form özellikleri ile ayaklı kaideli tabaklara da benzerlik göstermektedir. İşlevini kesin olarak belirleyemediğimiz bu kap, astarlı diğer kaba seramikler içerisinde değerlendirilmiştir.

2.3.4. Saklama-Depolama Kapları

2.3.4.1. Pithoslar

Depolama kaplarından kuru veya sıvı gıdaların saklama işlevinde kullanılan pithoslar, Güney Bazilika'dan iki örnek ile karşımıza çıkmaktadır. Kat. No. S126; 34 cm ağız çapı, dışta kalınlaşan ağzın altında gövdeye geçişte profilli ve genişleyen küresel formlu gövdeye sahiptir. Hamuru iri taşçık, kalker ve kum katkılıdır.

Kat. No. S127; 39 cm çapında, düz ve dışta kalınlaşan ağızlıdır. Ağızdan başlayan kulp, gövdenin üst seviyesinde birleşmektedir. Kulptan itibaren büyük ölçüde genişleyen küresel formludur. Perge Konut Alanı'nda bulunan benzer örnekleri 5. ve 7. yüzyıllara tarihlenir.[254] Rhodiapolis buluntuları daha küçük ağız çapına sahip olmakla birlikte, form olarak benzer özellikler göstermekle 5.-8. Yüzyıllara tarihlendirilir.[255]

Perge Güney Bazilika'da ele geçen pithoslar bulunduğu kontekst, form ve benzer örnekleri ışığında 4.-7. yüzyıllar aralığına tarihlenir.

---

[252] Petra Turnovsky, "The Morphological Repertory of Late Roman/Early Byzantine Coarse Wares in Ephesos", **LRCW 1,** 2002, s. 637, Fig. 2/9.
[253] Carlo de Mitri, "Ceramica da cucina di produzione albanese (Illyrian Cooking Ware) nel Salento romano (Puglia - Italia): presenza e distribuzione", **LRCW 3,** 2010, s. 684-685.
[254] Fırat, **a.g.e.,** 1999, s. 83, Kat. No. 824.
[255] Çömezoğlu, **a.g.e.,** 2011, s. 28, Şek. 11/a-e.

2.3.4.2. Saklama Kapları (Küp)

Günlük yaşam kaba kullanım seramikleri içerisinde kullanılan küpler, sıvı veya katı besinleri saklama amacıyla kullanılan seramiklerdir. Pithoslara göre daha küçük ağızlı, küçük gövdeli ve ince hamur cidarına sahiptirler.

Perge Güney Bazilika'da bulunan Kat. No. S128 tek küp örneğidir. Ağız kısmı dışa doğru kalınlaşmaktadır. Gövde konik gelişip, alt seviyede dışa doğru hafifçe açılmaktadır. Dudak altından itibaren üç adet yiv bulunmaktadır. Benzer örneklerine rastlayamadığımız küp için kesin bir tarihlendirme yapılmamıştır.

2.3.5. Amphoralar

Amphoralar, ticarette kullanılan gıdalarının taşınmasıve saklaması amacıyla çeşitli form ve boylarda üretilmişlerdir. Amphoraların ağızları bir tıkaçla kapatılarak, her iki yanda bulunan kulpları ve yivli gövdeleri ile kolayca taşınmaktadır. Geç Roma-Erken Bizans Dönemi amphora tipolojileri, Roma Erken İmparatorluk Dönemi'ne kadar uzanan formlardan gelişerek bir süreklilik sergilemektedir.[256]

2.3.5.1. LRA 1

Doğu Akdeniz coğrafyasında yoğun olarak ele geçen LRA 1 amphoraları; Kilikya[257], Kıbrıs[258], Rodos, Kos, Likya, Pamphylia, Karia, Kuzey Suriye, Euboea ve Lesbos'da üretildiği tespit edilmiştir[259]. Güney Bazilika'da LRA 1 amphoralarına Kat. No. S129 ve S130 örnekleri ile rastlıyoruz.

Andriake'deki LR1 amphoraları form ve büyüklük açısından 6.-7. yüzyıllar arasına tarihlenmiştir.[260] Buradaki buluntular 7. yüzyılda önemli bir üretim merkezi olan Elaiussa Sebaste amphoraları ile paralel göstermektedir.[261] Perge Konut Alanı'nda bulunan örnekleri ise 5.-7. yüzyıllara tarihlenmiştir.[262] Mısır'da Eski Baramus Manastırı'ndaki LRA 1 amphoralarından dar ağızlılar 4. yüzyılın ikinci yarısı-5. yüzyıl başlarına, daha geniş ağızlılar

[256] Travis Hill, **A Guide to Late Roman and Byzantine Amphorae,** 2016, s. 3.
[257] Adele F. Ferrazzoli-M. Ricci, "Elaiussa Sebaste: Produzioni e consumi di una citta della Cilicia tra V e VII secola", **LRCW 2,** Eds. M. Bonifay - J. C. Treglia, 2007, s. 690-691; Ahmet Kaan Şenol-Erkan Alkaç, "The rediscovery of an LR 1 workshop in Cilicia and the presence of LRA 1 in Alexandria in the light of new evidence", **LRCW 5,** Vol. 2, 2017, s. 840.
[258] Stella Demesticha, "Amphora Productions on Cyprus during the Late Roman Period", **VIIe Congrès International sur la céramique médiévale en Méditerranée,** Thessaloniki, 2003, s. 469.
[259] Çömezoğlu, **a.g.e.,** 2014, s. 667.
[260] Çömezoğlu, **a.g.e.,** 2015, s. 55, Fig. 1b, 1c.
[261] Çömezoğlu-Ubek, **a.g.e.,** 2022, s. 643.
[262] Fırat, **a.g.e.,** 1999, s. 80, Kat. No. 763, 753.

6. yüzyıldan-7. yüzyıl aralığına tarihlendirilmiştir.[263] Perge Güney Bazilika örnekler ise benzer örnekler ışığında 5. yüzyılın ikinci yarısı.-7. yüzyıllara tarihlendirilmektedir.

2.3.5.2. LRA 13

Son araştırmalarla birlikte form tipine göre "küresel amphora" (globular amphora) olarak da adlandırılan[264] LRA 13 amphoraları 7. yüzyılın başlarından itibaren Ege Bölgesi'nde bir gelişim sürecine girmiştir.[265] Kronolojik olarak bu formun LRA 2'nin son versiyonu olarak geliştiği bilinir.[266] Kat. No. S131, konik ağız formlu. Ağzın hemen altında yivli kulp mevcut.

LRA 13 üretim merkezlerinin Kilikya, Girit, Khos, Rhodos, Marmara, Kıbrıs ve Kuzey Afrika bölgeleri olduğu tespit edilmiştir.[267] Kekova'da bulunan LRA 2C olarak sınıflandırılan örnek[268] ve Yassıada Batığı'ndaki örnek 7. yüzyıla tarihlendirilir.[269] Ceramus'ta ele geçen LRA 13 örneği 7. yüzyılın ilk yarısına[270], Phaselis Güney Limanı sualtı kazı çalışmalarında ele geçen LRA 2C amphorası ise 6. yüzyıl sonu-7. yüzyıl başlarına tarihlendirilmiştir.[271] LRA 2C olarak sınıflandırılan LRA 2'nin bu geç çeşidi Kat. No. S131 benzer örnekler doğrultusunda 6. -7. yüzyıllara tarihlenir.

2.3.5.3. LRA 4

Güney Bazilika'da bulunan sayıca en fazla grubu oluşturan amphora türü LR4, kendine özgü formuyla dikkati çekmektedir. Bu amphora türü, Filistin kıyılarında, Kayserya, Aşkelon ve Gaza[272] şehirlerinde üretilmiştir. Akdeniz ticaretinde 4.-7. yüzyıllarda en çok kullanılan amphoralar içerisinde olmuştur.[273]

Kat. No. S132-134 amphoraları yalnızca ağız-boyun, Kat. No S132 üç parça halinde ağız-boyun ve kulp, Kat. No. S136-141 buluntuları ise sadece gövde-kulp parçaları günümüze

---

[263] Alexandra Konstantinidou, "Aspects of Everyday Life in a Monastic Settlement: Amphorae and Cooking Wares (4th – 7th c.) from the Old Monastery of Baramus in the Wadi Natrun (Egypt): A First Glance", **LRCW 3,** 2010, s. 951.
[264] Joanita Vroom, **Byzantine to Modern Pottery in the Aegean: An Introduction and Field Guide,** Ed. Turnhout, 2014, s. 61.
[265] Çömezoğlu-Ubek, **a.g.e.,** 2022, s. 645.
[266] Abuzer Kızıl-Asil Yaman, "A Group of Transport Amphorae From the Territorium of Ceramus; Typological Observations", **Anatolia Anatique/Eski Anadolu,** XXV, 2017, s. 22
[267] Kızıl-Yaman, **a.g.e.,** 2017, s. 22; A. G., Yangaki, "Amphores crétoises de forme globulaire: remarques preliminaires", **LRCW 2,** s. 767-774; Hill, **a.g.e.,** 2016, s. 25.
[268] Erdoğan Aslan, "Kekova Adası 2012-2013 Yılı Sulatı Araştırmalarında Bulunan Amphoraların Tipolojik Değerlendirilmesi", **Olba XXIII,** 2015, S.
[269] G. F. Bass-F. H. Doorninck, "A fourth-century shipwreck at Yassi Ada", **AJA 75,** s. 27-37.
[270] Kızıl-Yaman, **a.g.e.,** 2017, s. 22.
[271] Uğurcan Orhan, "Phaselis 2016 Yılı Güney Limanı Amphora Buluntuları", **Phaselis Disiplinlerarası Akdeniz Araştırmaları Dergisi,** III, 2017, s. 146-147.
[272] J. Riley, "The Pottery From the First Session of Excavation in the Caesarea Hippodrome", **BASOR 218,** 1975, s. 30.
[273] Erkan Alkaç, "Silifke Müzesi'nde Doğu Akdeniz Üretimi Amphoralar", **CEDRUS I,** 2013, s. 115.

ulaşmıştır. Buluntular çoğunlukla apsisin kuzeyindeki mekân olmak üzere apsis kuzey kenarı, güney mekân ve güney transeptte ele geçirilmiştir.

Andriake'deki örnekler Kartaca'daki benzer ağız ve gövde parçalarına göre 6.-7. yüzyıllara[274], Perge Konut Alanı'ndaki örnekler 4.-7. yüzyıllara[275] tarihlendirilmiştir. Fransa'da Porquerolles bölgesinde LRA 4 amphorası 5. yüzyıllın başlarına tarihlendirilen seramik yatağında ele geçirilmiştir.[276] Mısır'da Eski Baramus Manastırı'ndaki örnekler ise 6.-7. yüzyıllara tarihlendirilmiştir.[277]

2.3.5.4. Dipler

Perge Güney Bazilika kazılarında ele geçen üç amphora dibi yeteri kadar form vermediği için detaylı bir araştırmanın yapılması bu nedenle mümkün olmamıştır. Yalnızca tipolojik bir sınıflandırma yapılmıştır. Kat. No. S145 silindirik formlu, yivli dip; Kat. No. S144 yuvarlak topaç ve Kat. No. S143 düz amphora dipli formludur.

2.3.6. Matara

Perge Güney Bazilika kazılarında bulunan Kat. No. 146 matara grubu işlevindeki tek örnektir. Kutsal bir tasvirin işlendiği anlaşılan parçada, sütünlu kemer altında bir figür tasvir edilmiştir. Benzer örneklerine yayınlarda rastlayamadığımız matara parçasının Geç Roma Dönemi'ne ait olduğu düşünülmektedir.

2.3.7. Ampulla

Ampullalar metal, kil veya diğer malzemelerden üretilen erken Hıristiyanlıkta dini tören sırasında kutsal şarap, su veya yağ koymak amacıyla kullanılan sıvı kaplarıdır.[278] Erken Bizans Dönemi'nde kutsal yerleri ziyarete giden hacılar tarafından hac geleneğinde en yaygın kullanımı gerçekleşmiştir. Tarihi kaynaklar, kutsal mekânlara yapılan bu hac ziyaretlerinin 5.-7. yüzyıllar arasında yoğunluk kazandığını işaret etmektedir.[279] Genellikle üzerlerinde hac merkezleriyle veya kutsal kişilerle ilgili tasvirler yer almaktadır.

---

[274] Çömezoğlu, **a.g.e.,** 2015, s. 55-56, Fig. 1g; Özgü Çömezoğlu Uzbek, "Amphorae and utility vessels from Basilica B, Andriake (Antalya, Turkey)", **...,** Basımda, s. 643-644.
[275] Fırat, **a.g.e.,** 1999, s. 77, Kat. No. 771-783.
[276] Emmanuel Pellegrino, "Un dépôt de céramiques du début du Ve s. apr. J.-C. sur le site de la rue de la Douane à Porquerolles (Hyères, Var)", **LRFW 1. Late Roman Fine Wares. Solving problems of typology and chronology.: A review of the evidence, debate and new contexts,** 2011, s. 181, Fig. 7/36.
[277] Konstantinidou, **a.g.e.,** 2010, s. 951.
[278] A. P. Kazhdan, "Ampullae, Pilgrimage", **The Oxford Dictionary of Byzantium**, Oxford, 1991, s. 81
[279] Gülgün Köroğlu, "Anadolu'nun Erken Bizans Dönemi Hacı Ampullaları ve Smyrna Buluntuları", **Smyrna/izmir Kazı ve Araştırmaları I. Çalıştay Bildileri,** Ed. A. Ersoy-G. Şakar, 2015, s. 152.

Güney Bazilika'da bulunan tek ampulla örneği olan Kat. No. S147, boyunda taşınması için oval formlu gövde üzerinde omuz bölümünün iki yanında birer ip deliği bulunmaktadır. Benzer bir örneğine henüz rastlanılmadığı için tarihlendirme yapılmamaktadır.

2.3.8. Unguentarium

Perge Güney Bazilika'da bulunan örnekler genel form özelliği ile Geç Roma Dönemi Unguetariumları[280] olarak adlandırılan grup içerisindedir. Akdeniz kentlerinde 6.-7. yüzyılda yaygın olarak kullanılan silindirik gövdeli, sivri-düz dipli unguentarium tipindedir. Güney Bazilika çalışmalarında beş dip, bir adet ağız-gövde parçası bulunmuştur. Düz ve sivri dipli olmak üzere hepsi iğ biçimli unguentarium formundadır. Buluntular; kuzey mekân, güney mekân, güney transept ve orta nefte ele geçmiştir.

Kat. No. S148 kısa boyunlu ve boyundan gövdeye geçişte set yer almaktadır. Bu form kaplara ince bir ip geçirilerek boyunda taşınmasını kolaylaştırır. Benzer örneği Andriake B Kilisesi'nde 6-7. yüzyıllara tarihlenir.[281] Myra Aziz Nikolaos Kilisesi[282] ve Laodikeia'da bulunan paralel örnekleri 6.-7. yüzyıl başlarına tarihlenmektedir.

Kat. No. S149 bazilikadaki tek düz dipli unguentariumdur. Yer yer koyu astar izleri görülmektedir. Laodikeia'da düz dipli ve damgasız unguentariumlar 4. yüzyılın ikinci yarısı ile erken 5. yüzyıl önermesi yapılmıştır.[283] Sardis'te bulunan örnekler kontekste bağlı olarak 6. yüzyıldan daha geç bir döneme tarihlenemeyeceği belirtilmiştir.[284] Patara'da ele geçen düz dipli unguentariumlar ise 5.-7. yüzyıllar arasına tarihlenir.[285]

Kat. No. S150-S153 iğ biçimli unguentariumlar, sert hamurlu ve az-orta gözeneklidir. Çömlekçi çarkında çekilen kapların dip kenarında birikmiş fazla hamur birikintileri görülür. Bazı örneklerde dibe doğru akmış vaziyette kırmızı astar izleri görülür. Bunun sebebi dipten tutularak bir bölümünün astara batırılması ve sonrasında düz bir biçimde kurumaya bırakılmasından kaynaklanan bir işlemdir. Yalnızca Kat. No. S150 örneğinde figürlü bir tasvir yer almaktadır. Büyük olasılıkla dini bir tasvirin parçası olduğu düşünülmektedir. Fırınlamadan dolayı hamuru griye dönmüştür. Kat. No S151'de dibe doğru akan kahverengi astar akıntılar mevcuttur. Kat. No. S152 ise astarsız, sert ve pürüssüz hamura sahiptir. Kat. No. S153 üzerinde kahverengi astar ve yanık izleri görülmektedir. Sert ve pürüzsüz bir yüzeye sahiptir. Unguentariumlar bazilikanın kuzey mekânı, güney mekânı ve orta nef bölümlerinde ele geçirilmiştir. Geç Roma Dönemi Unguentariumları kullanımı hakkında 5.-7. yüzyıl aralığı

[280] Unguentariumların bu formu Hayes tarafından adlandırılmıştır. Bkz.: Hayes, 1968, s. 212-214.
[281] Çömezoğlu, **a.g.e.,** 2015, s. 58.
[282] Türker, **a.g.e.,** 2009, s. 313-314.
[283] Celal Şimşek-Bahadır Duman, "Laodikeia'da Bulunan Geç Antik Çağ Unguentariumları", **Adalya X,** 2007, s. 290.
[284] Rautman, "Two Late Roman Wells at Sardis", s.49, 63.
[285] Erkan Dündar, "Hellenistik ve Roma dÖNEMLERİ patara Unguentariumları", Adnan menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın, 2006, s.56-57, Kat. No. U196-197.

önerilmiştir.[286] Geç Roma Dönemi Unguentariumlarının Lykia Bölgesi'nde Patara, Myra, Tlos'da üretim yerleri saptanmıştır.[287]

Perge'de önceki kazılarda bulunan Geç Roma Dönemi damgalı unguentariumları, yoğun olarak kentin nekropol, sütunlu cadde ve stadion alanlarında ele geçirilmiştir. En yoğun bölge olan nekropolde bulunan unguentariumlar, seramik atıklarının bulunduğu bir tabakadan gelmesi nedeniyle Hıristiyanlıktaki gömü geleneğinden bağımsız, ölüyü kutsamak amacı ile kullanılmış olabileceği ihtimali söylenir.[288] Buradaki kapların hamur yapılarındaki katkı maddeleri incelendiğinde Perge veya yakın çevresinde üretilmiş olabileceği söylenir ve 6. yüzyıl civarına tarihlenmiştir.[289] Bu grubun benzer örnekleri Andriake'de 6.-7. yüzyıllar arasına[290], Laodikeia'da 6.-7. yüzyılın başlarına[291], Bathonea damgasız sivri dipli unguentariumları 6.-7. yüzyıllar aralığına[292] tarihlendirilir. Benzer örnekleri doğrultusunda ve kilisenin kullanım evresi göz önüne alındığında Perge Güney Bazilika unguentariumları 5.-7. yüzyıllar arasına tarihlenir.

2.3.9. Kandiller

Perge Güney Bazilika kazılarında orta nef ve kuzey mekân alanlarında üç adet kandil parçası ele geçmiştir. Kat. No. S154 gövde ve Kat. No. S155-156 ise burun parçalarıdır. Bu grup kandillerinin üzerinde ince bir astar görülmektedir. Akdeniz'de yaygın olan bu formlar Hayes tarafından "Arap kandilleri"nin öncülleri olarak kabul edilmiştir.[293] Benzer örnekler; Perge'de 4.-7. yüzyıllara,[294] Andriake B Kilisesi'nde bulunan kandiller 6.-7. yüzyıllar aralığına[295], Olympos Piskoposluk Sarayı kazılarında ele geçen kandiller 6.-7. yüzyıl başına[296] tarihlendirilir. Paralel örnekler doğrultusunda Perge Güney Bazilika'sında bulunan kandil parçaları 6.-7. yüzyıllara tarihlenmektedir.

---

[286] J. W. Hayes, "A New Type of Early Christian Ampulla", **BSA 66,** 1971, s. 245.
[287] Banu Özdilek, "2009-2012 Andriake Kazılarından Ele Geçen Unguentarium, Şişe, Lykion ve Mortar Örnekleri", **OLBA XXIV,** 2016, s. 219.
[288] Sevingül Bilgin, "Perge Kazılarında Bulunmuş Damgalı Unguentariumlar", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2013, s. 75.
[289] **A.e.,** s. 27, 76.
[290] Özdilek, **a.g.e.,** 2016, s. 242.
[291] Şimşek-Duman, **a.g.e.,** 2007, s. 291, Res. 20.
[292] Dürdane Kaya, "Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea) Kazıları Unguentariumları", Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Ensitütüsü, Edirne, 2019, s. 45.
[293] J. W. Hayes, "Clay Lamps", **Kourion, Excavations in the Episcopal Precinct,** Washington, DC 2007, s. 477.
[294] Çokay, **a.g.e.,** 1996, Kat. No. 52-53, 58-59.
[295] Çömezoğlu**, a.g.e.,** 2015, s. 58, Fig. 3n.
[296] Fulya Mirzanlı, "Olympos Piskoposluk Sarayı Kazılarında Bulunan Erken Bizans Seramikleri", Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli, 2019, s. 217, 267, Kat. No. 352.

2.3.10. Ağırşaklar

Kemik, fildişi, taş ve pişmiş toprak örnekleri olan bu objeler, merkezde bir deliğin olduğu ağırlıklardır. Perge Güney Bazilika'da ele geçen Kat. No. S157-158 ağırşaklar, iri gözenekli, bol taşçık, kalker katkılı, az pişirilmiş hamurludur. Delik merkez yerine, kenarda yer almaktadır.

2.3.11. Seramik Nesne

Bitişik sıralanmış, damla motiflerinden oluşan düz levha şeklindeki seramik nesne. Benzer örnekleri bulunamadığı için tarihlendirme yapılamamıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
CAM ESERLER

Cam malzemeler sayısal olarak yoğun olmamasına rağmen Perge'nin Erken Bizans Dönemi cam kullanımını göstermesi açısından önemli bir malzeme grubudur. Bu tez kapsamında, 2016 yılı Perge Güney Bazilika kazı çalışmalarında ele geçen 39 cam eser değerlendirmeye alınmıştır. Eserler, çizimi yapıldıktan sonra her bir formu gruplandırılıp ayrı olarak incelenmiştir. Cam buluntular form, yapım tekniği, boyut, renk, malzeme niteliği dikkate alınmasının yanında, diğer benzer örneklerin karşılaştırmalı olarak incelenmesiyle tarihlendirilmiştir. Buluntular işlevlerine göre aydınlatma amaçlı kullanılan çubuklu kandil, kadeh kandil, pencere camı; günlük kullanıma yönelik ağız parçaları ve halka kaideler; süsleme unsuru olarak ise boncuk ve kakma parçalar olarak gruplanmıştır. İncelenen 39 parçanın çoğunluğunu aydınlatma elemanı olan pencere camı ve kandiller oluşturmaktadır.

3.1. Cam Eserler Katalog

Kat. No.: C1
Levha No.: 53
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 5. katman
Tür: Çubuklu kandil
Ölçüler: Yükseklik: 5,6 cm
Kaide çapı: 0,8 cm
Kalınlık: 0,1 cm
Çubuk çapı: 1,2 cm
Renk: 7/5G 7/2
Malzemenin niteliği: Yoğun miktarda hava kabarcığı
Yapım tekniği: Serbest üfleme
Tanım: İçi boş çubuklu kandil. Gövdeye doğru genişler. Üst kısmı kırıktır.
Tarihlendirme: M.S. 5.-7. yüzyıllar

Kat. No.: C2
Levha No.: 53
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 5. katman
Tür: Çubuklu kandil
Ölçüler: Yükseklik: 5 cm
Kaide çapı: 1 cm
Kalınlık: 0,1 cm

Çubuk çapı: 1,5 cm
Renk: 7/5G 7/2
Malzemenin niteliği: Yoğun miktarda hava kabarcığı
Yapım tekniği: Serbest üfleme
Tanım: İçi boş çubuklu kandil. Gövdeye doğru genişler. Üst kısmı kırıktır.
Tarihlendirme: M.S. 5.-7. yüzyıllar

Kat. No.: C3
Levha No.: 53
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T13. Güney mekan, güney köşe, zemin
Tür: Çubuklu kandil
Ölçüler: Yükseklik: 4 cm
Kaide çapı: 0,8 cm
Çubuk ç.: 1,7 cm
Kal.: 0,1 cm
Renk: 7/5G 7/2
Malzemenin niteliği: Az miktarda hava kabarcığı
Yapım tekniği: Serbest üfleme
Tanım: İçi boş kandil çubuğu. Üst kısmı kırıktır.
Tarihlendirme: M.S. 5.-7. yüzyıllar

Kat. No.: C4
Levha No.: 54
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T35. Güney nef zemin üzeri
Tür: Kadeh kandil ayağı
Ölçüler: yükseklik: 2,3 cm
Renk: 6/5G 6/1
Malzemenin niteliği: Az miktarda hava kabarcığı
Yapım tekniği: Serbest üfleme
Tanım: Ayak kısmı boğumlu, üst ve kaideye doğru kısmı kırıktır.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: C5
Levha No.: 54
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T20, Güney transept, zemin
Tür: Kadeh kandil kaidesi
Ölçüler: Yükseklik: 3 cm

Kaide çapı: 4,5 cm

Kalınlık: 0,2 cm

Ayak yükseklik: 2,8 cm

Renk: 6/5G 6/2

Malzemenin niteliği: Yoğun miktarda hava kabarcığı

Yapım tekniği: Serbest üfleme

Tanım: Kadeh kandil kaidesinin kenar kısmı katlıdır. Kaidede kırık mevcuttur.

Tarihlendirme: M.S. 5.-7. yüzyıllar

Kat. No.: C6

Levha No.: 55

Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 1. katman, +21,01/+20,38 cm

Tür: Pencere camı

Ölçüler: en: 7,8 cm

Boy: 2,6 cm

Kal.: 0,5 cm

Renk: 6/10 GY 6/1

Malzemenin niteliği: Orta miktarda hava kabarcığı

Yapım tekniği: Silindire üfleme veya döküm

Tanım: Düz pencere camı kenarı

Tarihlendirme: M.S. 4-7. yüzyıllar

Kat. No.: C7

Levha No.: 55

Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 1. katman, +21,01/+20,38 cm

Tür: Pencere camı

Ölçüler: en: 5,3 cm

Boy: 1,6 cm

Kal.: 0,7 cm

Renk: 6/5G 6/2

Malzemenin niteliği: Orta miktarda hava kabarcığı

Yapım tekniği: Silindire üfleme veya döküm

Tanım: Düz pencere camı kenarı

Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: C8

Levha No.: 55

Buluntu Yeri / Seviye: G16, T35. Güney nef zemin üzeri
Tür: Pencere camı
Ölçüler: en: 6,4 cm
Boy: 2,1 cm
Kal.: 0,4 cm
Renk: 6/5 GY 6/1
Malzemenin niteliği: Az miktarda hava kabarcığı
Yapım tekniği: Silindire üfleme veya döküm
Tanım: Düz pencere camı kenarı.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: C9
Levha No.: 55
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T35. Güney nef zemin üzeri
Tür: Pencere camı
Ölçüler: en: 1,4 cm
Boy: 5,8 cm
Kal.: 0,4 cm
Renk: 6/5G 6/1
Malzemenin niteliği: Orta miktarda hava kabarcığı
Yapım tekniği: Silindire üfleme veya döküm
Tanım: Düz pencere camı kenarı.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: C10
Levha No.: 55
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T17. Kuzey bema, zemin üzeri.
Tür: Pencere camı
Ölçüler: en: 4,2 cm
Boy: 3,8 cm
Kal.: 0,4 cm
Renk: 6/5GY 6/1
Malzemenin niteliği: Orta miktarda hava kabarcığı
Yapım tekniği: Silindire üfleme veya döküm
Tanım: Düz pencere camı kenarı.
Tarihlendirme: M.S. 4-7. yüzyıllar

Kat. No.: C11
Levha No.: 55
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T29-B. Orta nef.
Tür: Pencere camı
Ölçüler: en:4,3 cm
Boy: 2,9 cm
Kal.: 0,6 cm
Renk: 5/10Y 5/1
Malzemenin niteliği: Az miktarda hava kabarcığı
Yapım tekniği: Silindire üfleme veya döküm
Tanım: Düz pencere camı kenarı.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: C12
Levha No.: 55
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T33. Kuzey nef.
Tür: Pencere camı
Ölçüler: en: 4,6 cm
Boy: 3,5 cm
Kal.: 0,5 cm
Renk: 6/10GY 6/1
Malzemenin niteliği: Az miktarda hava kabarcığı
Yapım tekniği: Silindire üfleme veya döküm
Tanım: Düz pencere camı kenarı.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: C13
Levha No.: 55
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T33. Kuzey nef.
Tür: Pencere camı
Ölçüler: en: 2,8 cm
Boy: 4,9 cm
Kal.: 0,5 cm
Renk: 6/10GY 6/1
Malzemenin niteliği: Yoğun miktarda hava kabarcığı
Yapım tekniği: Silindire üfleme veya döküm
Tanım: Düz pencere camı kenarı.

Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: C14
Levha No.: 55
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T24A. Orta nef.
Tür: Pencere camı
Ölçüler: en: 5,8 cm
Boy: 2,5 cm
Kal.: 0,5 cm
Renk: 6/5GY 6/1
Malzemenin niteliği: Orta miktarda hava kabarcığı
Yapım tekniği: Silindire üfleme veya döküm
Tanım: Düz pencere camı kenarı.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: C15
Levha No.: 55
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, zemin.
Tür: Pencere camı
Ölçüler: en: 3 cm
Boy: 2,1 cm
Kal.: 0,8 cm
Renk: 5/5G 5/2
Malzemenin niteliği: Yüzeyde bozulma mevcuttur.
Yapım tekniği: Silindire üfleme veya döküm
Tanım: Düz pencere camı kenarı.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: C16
Levha No.: 55
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T35. Kuzey nef, zemin üstü yüzey.
Tür: Pencere camı
Ölçüler: en: 3,5 cm
Boy: 2,4 cm
Kal.: 0,4 cm
Renk: 7/5G 7/1
Malzemenin niteliği: Az miktarda hava kabarcığı

Yapım tekniği: Silindire üfleme veya döküm
Tanım: Düz pencere camı kenarı.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: C17
Levha No.: 55
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T20. Güney transept
Tür: Pencere camı
Ölçüler: en: 4,9 cm
Boy: 4,1 cm
Kal.: 0,7 cm
Renk: 6/5G 6/2
Malzemenin niteliği: Orta miktarda hava kabarcığı
Yapım tekniği: Silindire üfleme veya döküm
Tanım: Düz pencere camı kenarı.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: C18
Levha No.: 56
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T20. Güney transept
Tür: Pencere camı
Ölçüler: en: 4,8 cm
Boy: 4,6 cm
Kal.: 0,7 cm
Renk: 6/5G 6/2
Malzemenin niteliği: Orta miktarda hava kabarcığı
Yapım tekniği: Silindire üfleme veya döküm
Tanım: Düz pencere camı kenarı.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: C19
Levha No.: 56
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T40. Güney nef
Tür: Pencere camı
Ölçüler: en: 4,7 cm
Boy: 2,2 cm
Kal.: 0,4 cm

Renk: 6/5G 6/2
Malzemenin niteliği: Orta miktarda hava kabarcığı
Yapım tekniği: Silindire üfleme veya döküm
Tanım: Düz pencere camı kenarı.
Tarihlendirme: M.S. 4-7. yüzyıllar

Kat. No.: C20
Levha No.: 56
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T40. Güney nef
Tür: Pencere camı
Ölçüler: en:7 cm
Boy:3,4 cm
Kal.:0,4 cm
Renk: 7/10GY 7/1
Malzemenin niteliği: Orta hava kabarcığı
Yapım tekniği: Silindire üfleme veya döküm
Tanım: Pencere camı kenarı. Üst kısımda ve gövdede beyaz renkli şerit halinde boya mevcuttur.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: C21
Levha No.: 56
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T35, Güney nef, zemin
Tür: Pencere camı
Ölçüler: en: 3,9 cm
Boy: 2,8 cm
Kal.: 0,5 cm
Renk: 7/5G 7/2
Malzemenin niteliği: Az miktarda hava kabarcığı
Yapım tekniği: Silindire üfleme veya döküm
Tanım: Düz pencere camı kenarı.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: C22
Levha No.: 56
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T20. Güney transept, zemin.
Tür: Pencere camı

Ölçüler: en: 5 cm

Boy: 4 cm

Kal.: 0,5 cm

Renk: 6/5G 6/1

Malzemenin niteliği: Orta miktarda hava kabarcığı

Yapım tekniği: Silindire üfleme veya döküm

Tanım: Düz pencere camı kenarı.

Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: C23

Levha No.: 56

Buluntu Yeri / Seviye: G16, T20. Güney transept, zemin.

Tür: Pencere camı

Ölçüler: en: 3,5 cm

Boy: 4,4 cm

Kal.: 0,5 cm

Renk: 6/5G 6/1

Malzemenin niteliği: Orta miktarda hava kabarcığı

Yapım tekniği: Silindire üfleme veya döküm

Tanım: Düz pencere camı kenarı.

Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: C24

Levha No.: 56

Buluntu Yeri / Seviye: G16, T20. Güney transept, zemin.

Tür: Pencere camı

Ölçüler: en: 4,4 cm

Boy: 3,6 cm

Kal.: 0,5 cm

Renk: 6/5G 6/1

Malzemenin niteliği: Orta miktarda hava kabarcığı

Yapım tekniği: Silindire üfleme veya döküm

Tanım: Düz pencere camı kenarı.

Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: C25

Levha No.: 56

Buluntu Yeri / Seviye: G16, T20. Güney transept, zemin üstü.
Tür: Pencere camı
Ölçüler: en: 4,9 cm
Boy: 4,2 cm
Kal.: 0,6 cm
Renk: 6/5G 6/1
Malzemenin niteliği: Yoğun miktarda hava kabarcığı
Yapım tekniği: Silindire üfleme veya döküm
Tanım: Düz pencere camı kenarı.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: C26
Levha No.: 56
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T20. Güney transept, zemin üstü.
Tür: Pencere camı
Ölçüler: en: 2,6 cm
Boy: 3 cm
Kal.: 0,5 cm
Renk: 6/5G 6/1
Malzemenin niteliği: Yoğun miktarda hava kabarcığı
Yapım tekniği: Silindire üfleme veya döküm
Tanım: Düz pencere camı kenarı.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: C27
Levha No.: 56
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T20. Güney transept, zemin üstü.
Tür: Pencere camı
Ölçüler: en: 2,4 cm
Boy: 4 cm
Kal.: 0,3 cm
Renk: 7/10GY 7/1
Malzemenin niteliği: Orta miktarda hava kabarcığı
Yapım tekniği: Silindire üfleme veya döküm
Tanım: Düz pencere camı kenarı.
Tarihlendirme: M.S. 4-7. yüzyıllar

Kat. No.: C28
Levha No.: 56
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T18. Bema
Tür: Pencere camı
Ölçüler: en: 5,1 cm
Boy: 6 cm
Kal.: 0,6 cm
Renk: 6/5G 6/1
Malzemenin niteliği: Az miktarda hava kabarcığı
Yapım tekniği: Silindire üfleme veya döküm
Tanım: Düz pencere camı kenarı.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: C29
Levha No.: 57
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T35. Güney nef, zemin üzeri
Tür: Ağız parçası
Ölçüler: Ağız çapı: 7 cm
Kal.: 0,4 cm
Renk: 7/5G 7/2
Malzemenin niteliği: Yoğun miktarda hava kabarcığı
Yapım tekniği: Serbest üfleme
Tanım: Katlı ağız kenarı parçası.
Tarihlendirme: M.S. 3.-7. yüzyıllar

Kat. No.: C30
Levha No.: 57
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, zemin.
Tür: Ağız
Ölçüler: ağız çapı: bilinmiyor
Boy: 1,1 cm
Kal.: 0,4 cm
Renk: 6/5G 6/1
Malzemenin niteliği: Yüzeyde bozulma mevcuttur.
Yapım tekniği: Silindire üfleme veya döküm
Tanım: Ağzın hemen altında bombeli bir geçiş vardır.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: C31
Levha No.: 57
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T40. Güney transept, nef
Tür: Ağız parçası
Ölçüler: ağız çapı: 7 cm
Yükseklik: 2,8 cm
Kal.: 0-2-3 cm
Renk: 7/10GY 7/1
Malzemenin niteliği: Yoğun miktarda hava kabarcığı
Yapım tekniği: Serbest üfleme
Tanım: Ağız kenarı kalınlaştırılmıştır.
Tarihlendirme: M.S. 3.-7. yüzyıllar

Kat. No.: C32
Levha No.: 58
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11, Kuzey mekan, 2. katman, +20,38 cm/...
Tür: Halka kaide
Ölçüler: Yükseklik: 1,5 cm
Kaide çapı: 5 cm
Kalınlık: 0,2 cm
Renk: 6/5G 6/2
Malzemenin niteliği: Orta miktarda hava kabarcığı
Yapım tekniği: Serbest üfleme
Tanım: Masif halka kaide.
Tarihlendirme: 2-7. yüzyıllar

Kat. No.: C33
Levha No.: 58
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11. Kuzey mekan, 1. katman, +21,01/+20,38 cm
Tür: Halka kaide
Ölçüler: Yükseklik: 1,4 cm
Kaide çapı: 3,8 cm
Renk: 7/5G 7/2
Malzemenin niteliği: Az miktarda hava kabarcığı
Yapım tekniği: Serbest üfleme
Tanım: Konkav, katlı halka kaide.

Tarihlendirme: 3-7. yüzyıllar

Kat. No.: C34
Levha No.: 58
Buluntu Yeri / Seviye: G16, yüzey
Tür: Halka kaide
Ölçüler: Yükseklik: 1,7 cm
Kaide çapı: 3,5 cm
Renk: 7/5G 7/2
Malzemenin niteliği: Az miktarda hava kabarcığı
Yapım tekniği: Serbest üfleme
Tanım: Katlı halka kaide. Büyük oranda kırıktır.
Tarihlendirme: 3-7. yüzyıllar

Kat. No.: C35
Levha No.: 59
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T20. Güney transept zemini.
Tür: Cam boncuk
Ölçüler: çap: 0,7 cm
Yükseklik: 2,8 cm
Renk: 2.5Y 8/4
10R 5/3
6/10B 6/1
Malzemenin niteliği:
Yapım tekniği: Sarma.
Tanım: Çokgen kenarlı boncuğun üzerine içine yerleştirilen bordo/kahverengi cam boncuklar bulunmaktadır.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: C36
Levha No.: 59
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11, kuzey mekan, zemin.
Tür: Kakma parçası
Ölçüler: uzunluk: 3,5 cm
Kalınlık: 0,4 cm
Renk: 10R 3/2
Yapım tekniği: -

Tanım: Her iki uçtan kırıktır.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: C37
Levha No.: 59
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11, kuzey mekan, zemin.
Tür: Kakma parçası
Ölçüler: uzunluk:3,6 cm
Kal.: 0,4 cm
Renk: 10R 3/2
Yapım tekniği: -
Tanım: Her iki uçtan kırıktır.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: C38
Levha No.: 59
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11, kuzey mekan, zemin.
Tür: Kakma parçası
Ölçüler: uzunluk: 3,8 cm
Kal. :0,7 cm
Renk: 10R 3/2
Yapım tekniği: -
Tanım: Her iki uçtan kırıktır.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: C39
Levha No.: 59
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11, kuzey mekan, zemin.
Tür: Kakma parçası
Ölçüler: uzunluk: 4,8 cm
Kal.: 0,5 cm
Renk: 10R 3/2
Yapım tekniği: -
Tanım: Her iki uçtan kırıktır.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

3.2. Kandiller

3.2.1. Çubuklu Kandiller

Çubuklu kandiller, bir polikandilion içine yerleştirilerek aydınlatma işlevinde kullanılır.[297] Disk, yuvarlak, kare veya haç şeklinde olan polikandilionlar, genellikle bronz veya gümüş malzemeden yapılır[298] ve birden fazla çubuklu kandili taşıyabilmeleri ile mekânda daha aydınlık bir görünüm sağlar.

Perge Güney Bazilika kazılarında Kat. No. C1-C3 üç adet içi boş çubuklu kandil parçası ele geçirilmiştir. Kandillerin, gövde ve ağız formlarının kırık olması sebebiyle yalnızca çubuk kısımları incelemede dikkate alınmıştır. Benzer örnekler incelendiğinde, çubuk kısmından gövdeye geçişte dışa doğru eğimli ve ağza doğru genişleyen forma sahip oldukları tespit edilmiştir.[299] Perge Güney Bazilika'da ele geçen Kat. No. C1-C3, Munsell Renk Kataloğu'na göre *pale green* olarak adlandırılan soluk yeşil (mavimsi) renktedir.

Benzer örnekler; Perge Konut Alanı "A" Evi'nde Erken Bizans Dönemi'ne tarihlendirilmiştir.[300] Demre Aziz Nikolaos Kilisesi'nde benzer kandil çubuk parçaları küresel forma sahip olup Erken Bizans Dönemi'ne tarihlendirilen 6.-7. yüzyıl katmanlarında ele geçirilmiştir.[301] Amorium'daki benzer içi boş kandil çubuklar 5.-7. yüzyıllar arasına,[302] Elaiussa Sebaste'de 7. yüzyılın ortası ve ikinci yarısına,[303] İzmir Agorası'nda 5.-7. yüzyıllara, Patara'da 5.-6. yüzyıllara,[304] Kadıkalesi Anaia'da 5.-7. yüzyıllara,[305] Limyra'da 5.-7. yüzyıllara,[306] Anemurium'da 5.-7. yüzyılın ortaları[307], Tarsus Cumhuriyet meydanı kazılarında 5.-7. yüzyıllara,[308] İsrail Migdal Mezarı'ndan çıkan örnekler 6.-7. yüzyıl başlarına,[309] Kırım Tauric

---

[297] Çömezoğlu, **a.g.e.,** 2007, s. 84.
[298] Olcay, **a.g.e.,** 1997, s. 102.
[299] Oral-Çakmakçı, **a.g.e.,** 2008, s. 68; Hayes, **a.g.e.,** 1992, s. 406; Gill, **a.g.e.,** 2006, s. 63; Olcay, **a.g.e.,** 1997, s. 180-187; Çömezoğlu, **a.g.e.,** 2007, s. 84-86.
[300] E. Çiğdem Demir, "Perge konut alanı cam eserleri Antik Çağda cam ve Perge konut alanı "A" evi cam eserleri üzerine tipolojik bir inceleme", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1998, s. 88-91.
[301] Çömezoğlu, **a.g.e.,** 2007, s. 85; Olcay, **a.g.e.,** 1997, Kat. No. 4, s. 467.
[302] M.A.V. Gill, **Amorium reports. Finds I, The glass (1987–1997),** Oxford: BAR International Series 1070, 2002, Fig. 1/ 2, Type 6: Nos 21-24, 157, s. 37.
[303] Çiğdem Gençler, "Elauissa Sebaste Antik Yerleşimi Cam Buluntuları", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2009, s. 121.
[304] Selda Baybo, "Patara Kazıları'ndan (1989-2001) Ele Geçen Cam Eserler", Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya, 2003, s. 71-72.
[305] Oral Çakmakçı, **a.g.e.,** 2008, s. 95.
[306] Selda Baybo, "Late Antique/Early Byzantine Glass Vessels from Trench Q18 at Limyra: Excavation Seasons 2007-2009", **Late Antique/Early Byzantine Glass in the Eastern Mediterranean,** Ed. Ergün Laflı, TÜBİTAK, İzmir, 2009, s. 190.
[307] E. Marianne Stern, "Ancient and Medieval Glass From The Necropolis Church at Anemurium", **IX. Congres de l' Association Internationale pour l'Historie du Verre,** Nancy, 1985, s. 47.
[308] B. Yelda Olcay, "Lighting Methods in the Byzantine Period and Findings of Glass Lamps in Anatolia", **JGS,** 43, 2001, S.82-83.
[309] Natalya Katsnelson, "Glass Vessels from the Painted Tomb at Migdal Ashkelon", **Atiqot,** XXXVII, 1999, s. 78-79.

Chersonese'de 6.-7. yüzyıllara,[310] Kartaca'da 6. yüzyıl başı-7. yüzyıl sonuna,[311] Sakız Adası'nda Erken Bizans Dönemine,[312] İsrail Bet Şean'da Roma ve Bizans Dönemlerine[313], Beyrut'ta 6.-7. yüzyıllara[314] tarihlendirilmiştir. Perge Güney Bazilika'da ele geçen Kat. No. C1-C3 çubuklu kandiller benzer örnekler ile karşılaştırılmalı olarak incelendiğinde ve bazilikanın son kullanım evresi[315] göz önüne alındığında M.S. 5.-7. yüzyıllara tarihlendirilir.

3.2.2. Kadeh Kandiller

Literatürde kadehler için şarap kadehi mi yoksa aydınlatma işlevli kadeh kandil olarak mı kullanıldıkları tartışılmıştır.[316] Erken Bizans Dönemi'nde cam bardak formuna az rastlanılması sebebiyle bu formların bardak amacıyla kullanılmış olabileceği öne sürülür.[317] Kadehlerin kilise ve sinagog gibi dini yapıların yanı sıra dükkanlar gibi mekânlardan ele geçtiği bilinmektedir. Anemurium'da yapılan kazılarda kilise civarında bol miktarda metali fitiller ile ele geçen kadehler bu işlevi ispatlamaktadır.[318] Aydınlatma amacıyla kullanılan kadeh kandillerin, kadeh kısmına kandil yağı konularak metalik bir fitil takılmasıyla yakılırdı.[319]

Kadeh kandiller, ayak ve kaide tipindeki çeşitlemeleri ile dikkati çekerler; boğumlu veya çubuk biçiminde ayak; katlı veya düz gelişen kaide formları mevcuttur. Perge Güney Bazilika'da ele geçen Kat. No. C4 ve C5 işlev yönünden kandil olarak tanımlamaktayız.

Kat. No. C4, gövde ile kaideyi birleştiren çubuk kısmı tek boğumludur. Mavimsi-yeşil renktedir. Benzer örnekleri; Atina Agorası'nda 5.-8. yüzyıllara,[320] Iasos (Caria)'da Erken Bizans Dönemi'ne,[321] Patara'da 5.-8. yüzyıllara,[322] Amorium'da 5-7. yüzyıllara[323], Anemurium'da 5.-7.

---

[310] Larissa Golofast, "Early Byzantine Glass from the Tauric Chersonesos (Crimea)", **Late Antique/Early Byzantine Glass in the Eastern Mediterranean,** Ed. Ergün Laflı, TÜBİTAK, İzmir, 2009, s. 310.
[311] Mara Sternini, "I vetri provenienti dagli scavi della missione italiana a Cartagine (1973-1977)", **Journal of Glass Studies,** 41, 1999, s. 94.
[312] John Boardman, "Excavation in Chios", **The British School at Athens Supplementary,** 20, 1989, s. 125.
[313] Shulamit Hadad, "Glass Lamps from the Byzantine Through Mamluk Periods at Bet Shean, Israil", **Journal of Glass Studies,** 40, 1998, s.69.
[314] Daniele Foy, "Un atelier de verrier à Beyrouth au début de la conquête islamique", **Syria,** 77, 2000, s. 246-247.
[315] Güney Bazilika'nın tarihlendirilmesi için bkz. 2. Bölüm "Perge Antik Kenti'ndeki Bizans Dönemi Yapıları".
[316] Oral Çakmakçı, **a.g.e.,** 2008, s. 323; Çiğdem Gençler Güray, "Kaunos'un Erken Bizans Dönemi Cam Buluntuları", **Anadolu/Anatolia 36,** 2010, s. 219; Gill, **a.g.e.,** 2002, s. 38; Üzlifat Özgümüş, "Anadolu'da Bizans Dönemi Camcılığı", **Sanat Tarihi Araştırmaları Dergisi,** 12, 1993, s. 39.
[317] Gençler Güray, **a.g.e.,** 2010, s. 219.
[318] Olcay, **a.g.e.,** 1997, s. 113.
[319] Oral Çakmakçı, **a.g.e.,** 2008, s. 323.
[320] E. Marianne Stern, "Early Byzantine Glass from Athens (5th-8th centuries)", **Byzantine Small Finds in Archaeological Contexts**, İstanbul, 2012, s. 53.
[321] Simona Contardi, "Late Antique Glass from Iasos (Caria)", **Late Antique/Early Byzantine Glass in the Eastern Mediterranean,** Ed. Ergün Laflı, TÜBİTAK, İzmir, 2009, s. 124-125.
[322] Baybo, **a.g.e.,** 2003, s.71.
[323] Gill, **a.g.e.,** 2002, Fig. 1/4, 44, Fig.1/5, 61, s. 38-39.

yüzyılın ortalarına,[324] Sardis'te 6.-7. yüzyılın başına,[325] Hierapolis'te 4.-7. yüzyıllara[326], Ephesos'ta 5.-7. yüzyıllara[327] ve Kadıkalesi Anaia'da 5.-7. yüzyıllara,[328] Kırım Tauric Chersonesos'ta 5.-6. yüzyıllara,[329] Beyrut'ta 7. yüzyıllara[330] tarihlendirilmiştir. Perge Güney Bazilika'de ele geçen tek boğumlu kadeh kandil ayağı benzer örnekler ile karşılaştırılmalı olarak incelendiğinde ve bazilikanın son kullanım evresi göz önüne alındığında 4.-7. yüzyıllara tarihlendirilir.

Kat. No. C5, 4,5 cm çapındaki kaide kenarı içe doğru katlanır biçimdedir. Üfleme tekniği ile yapılan kadeh kandillerin gövdeden çekilerek oluşturulan ayakları ve kaideleri alet yardımıyla biçimlendirilmiştir[331]. Benzer örnekler; Demre Aziz Nikolaos Kilisesi kazısındaki kaideler 6.-9. yüzyıllara[332], Patara'da 5. yüzyıla,[333] Hierapolis'te 5.-7. yüzyıllara[334], Amorium'da 5.-7. yüzyıllara[335], Anemurium'da 5.-7.yüzyıllara[336], Efes'te 5.-7. yüzyıllara,[337] Elaussa Sebaste'de 7. yüzyıla[338] ve benzer daha geç örneği Saraçhane'de 8. yüzyılın ortası-sonuna[339], tarihlendirilmiştir. Kıbrıs'ta yer alan Kourion şehrinde ele geçen kadehler, şarap kadehleri olarak tanımlanmış ve 7. yüzyıla tarihlendirilmiştir.[340] Sakız Adası'nda ele geçen benzer kaideler Erken Bizans Dönemine tarihlendirilmiştir.[341] Bu parçalar Kıbrıs dışında Filistin bölgesinde Khirbet Kerak, Gerasa ve Samaria'da ele geçirilmiştir.[342] Kat. No. C5, benzer örnekler ile karşılaştırmalı olarak incelendiğinde ve bazilikanın son kullanım evresinin 7. yüzyıl olduğu düşünüldüğünde 5.-7. yüzyıllar aralığını önermekteyiz.

---

[324] Stern, **a.g.e.,** 1985, s. 44-45.
[325] Axel Von Saldern, "Glass from Sardis", **AJA,** 66, 1962, s.9-10.
[326] Çiğdem Gençler, "I vetri di Hierapolis / Hierapolis Camları", **Ricerche Archeologiche Turche Nella Vale Del Lykos/ Lykos Vadisi Türk Arkeoloji Araştırmaları**, İtalya, 2000, s. 281.
[327] B. Czurda-Ruth, **Hanghaus 1 in Ephesos Die Gläser**, Forschungen in Ephesos VIII/ 7, Wien, 2007, s. 161; Martina Schatzschock, "Glass From Terrace House 2 at Ephesus", **Late Antique/Early Byzantine Glass in the Eastern Mediterranean,** Ed. Ergün Laflı, TÜBİTAK, İzmir, 2009, s. 116-117.
[328] Oral Çakmakçı, **a.g.e.,** 2008, s. 164.
[329] Golofast, **a.g.e.,** 2009, s. 317.
[330] Daniele Foy, "Un atelier de verrier à Beyrouth au début de la conquête islamique", **Syria,** 77, 2000, s. 253.
[331] Olcay, **a.g.e.,** 1997, s. 259.
[332] Çömezoğlu, **a.g.e.,** 2007, Kat. No. 55, s. 132; Olcay, **a.g.e.,** 1997, Kat. No. 99.
[333] Baybo, **a.g.e.,** 2003, s. 176.
[334] Gençler, **a.g.e.,** 2000, Kat. No. 58, 60, s. 285.
[335] Gill, **a.g.e.,** 2002, s. 66.
[336] Stern, **a.g.e.,** 1985, s. 46.
[337] Czurda-Ruth, **a.g.e.,** 2007, s. 302-303.
[338] C. Gençler Güray, "The Glass Finds", **Elaiussa Sebaste III – L'Agora Romana,** Eugenia Equini Schneider (Ed.), Ege Yayınları, İstanbul, 2010, s.240.
[339] J. W. Hayes, **Excavations Saraçhane in İstanbul,** Vol. II, Princeton 1992, s. 400–421.
[340] A. H. S. Megaw, **Kourion: Excavations in the Episcopal Precinct,** Dumbarton Oaks Research Library and Collection, Washington, 2007, Kat. No.: 20-s. 490-491. Megaw bu bu grubu "wineglasses with steep conical feet", "wineglasses with conical folded feet", "wineglasses with flat folded feet" ve "wineglasses with flat solid feet" başlıkları altında gruplamıştır.
[341] Boardman, **a.g.e.,**1989, s. 125.
[342] Megaw, **a.g.e.,** 2007, s. 491.

3.3. Pencere Camları

Bizans mimarisinde pencere camları; daire ve düz (levha) formlu olarak karşımıza çıkmaktadır. Daire biçimli pencere camları ortası düz veya kap biçiminde olmak üzere iki ayrı tipte değerlendirilir.[343] Düz pencere camları ve ona uygun dikdörtgen veya kare formlu pencere şebekeleri ise daha çok Erken Bizans Dönemi'nde karşımıza çıkmaktadır.[344]

Perge Güney Bazilika kazılarında ele geçen cam buluntularda sayısal yoğunluk olarak en kalabalık grubu Kat. No. C6-C28 22 parça ile pencere camları oluşturmaktadır. Buluntular; güney transept, kuzey transept, bema, orta nef ve kuzey mekân olmak üzere bazilikanın farklı bölümlerinde ele geçirilmiştir. Kare veya dikdörtgen biçimli pencere şebekelerinde kullanıldığı tespit edilen pencere camlarının tümü kenar parçasıdır. Kenarları yuvarlatılarak hafifçe kalınlaştırılan düz pencere camları, 0,3-0,8 cm arasında değişen kalınlığa sahiptirler. Düz pencere camı kenarlarında en yoğun renk mavi ve yeşilin koyu tonlarıdır. Bazilikada ele geçen Kat. No. C16 ve C28 açık mavimsi renge sahiptir. Renk çeşitliliğine göre bazilikanın pencerelerinde farklı renkte pencere camlarının birlikte kullanıldığı söylenebilir. Bu gruptaki pencere camları küçük parçalar halinde ele geçmesinden dolayı silindire üfleme (cylinder blown) veya döküm yönetimi ile mi yapıldıklarını söylemek zordur. Pencere camları içinde yalnızca Kat. No. C20'nin üst kısmında ve gövdede beyaz renkli şerit halinde parlak boya izi mevcuttur.

Benzer örnekler; Perge Konut Alanı "A" Evi'nde ele geçen düz pencere camları Erken Bizans Dönemi'ne tarihlendirilmiştir.[345] Demre Aziz Nikolaos Kilisesi kazılarında bulunan düz (levha biçimli) pencere camları, ızgara biçimli pencere şebekelerinin erken dönem örnekleri dikkate alınarak 6.-9. yüzyıllar arasına tarihlendirilmiştir.[346] Sardes'te yerel üretim olduğu düşünülen düz pencere camı örnekleri 5. yüzyıl başı-7. yüzyıl başına[347], İstanbul-Sirkeci Marmaray kurtarma kazılarında ele geçen örnekler Geç Roma-Erken Bizans Dönemine,[348] Anemurium'da 5.-7. yüzyıllara, Saraçhane'de 7. yüzyıla, Molise'de 9. yüzyılda ve Gerasa'da döküm tekniğindeki örnekler 4-7. yüzyıllara,[349] Büyük Casterton Roman Villa Rutland'ta ele geçen örnekler 4. yüzyıla[350] tarihlendirilmiştir. Perge Güney Bazilika'da ele geçen düz pencere

---

[343] Çömezoğlu, **a.g.e.,** 2001, s. 283-284.
[344] Çömezoğlu, **a.g.e.,** 2001, s. 284-285.
[345] E. Çiğdem Demir, "Perge konut alanı cam eserleri Antik Çağda cam ve Perge konut alanı "A" evi cam eserleri üzerine tipolojik bir inceleme", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1998, s. 94-96.
[346] Çömezoğlu, **a.g.e.,** 2001, s. 286; Çömezoğlu, **a.g.e.,** 2007, s. 159-160.
[347] A. V. Saldern, Ancient and Byzantine Glass from Sardis, (Sardis Monographs 6), Cambridge 1980, Pl. 16/ 680-699, s. 92; Oral Çakmakçı, **a.g.e.,** 2008, Kat. No. 42, s. 320.
[348] Serra Kanyak, "Late Roman/Early Byzantine Window Glass from the Marmaray Rescue Excavations at Sirkeci, Istanbul", **Late Antique/Early Byzantine Glass in the Eastern Mediterranean,** Ed. Ergün Laflı, TÜBİTAK, İzmir, 2009, s. 39-40.
[349] Çömezoğlu, **a.g.e.,** 2007, s. 160.
[350] D. B. Harden, "New Light on Roman and Early Medieval Window-Glass", **Glastechnische Berichte,** 1959, s. 13.

camları ise benzer örnekler ile karşılaştırıldığında ve bazilikanın son kullanım dönemi göz önüne alındığında 4.-7. yüzyıllar arasına tarihlendirilir.

3.4. Diğer Camlar

3.4.1. Ağız Parçaları

Perge Güney Bazilika kazılarında ele geçen Kat. No. C29-C31, küçük parçalar halinde olmaları nedeni ile form ve işlevleri hakkında kesin bir tanımlama yapılamamaktadır. Kat. No. C29 ve C31'in ağız çapı 7 cm'dir. Kat. No. C30'un çok küçük bir parça olması nedeniyle ağız çapı alınamamıştır. Tüm parçalar serbest üfleme tekniği ile üretilmiştir.

Kat. No. C29 katlı ağız kenarlı ve yeşilimsi-mavi tonları rengindedir. Benzer bir ağız kenarı Demre Aziz Nikolaos Kilisesi kazısında türü bilinmeyen ağızlar grubunda yer almakta ve kesin tarihlendirmesi yapılamamaktadır[351]. Benzer örnekler; Ürdün, Gerasa'da bulunan Kuzey Tiyatro Bizans Kilisesi'nde katlı ağız kenarları 3.-7. yüzyıllar arasına,[352] Kourion'da ele geçen katlı ağız kenarlı kulplu kandiller 5-6. yüzyıllara,[353] Amorium'da ele geçen işlevi belirsiz benzer katlı ağız kenarları 7. yüzyıl orta ve sonlarına,[354] Elaiussa Sebaste'de benzer boyut ve formdaki kulplu kandil ağız parçası 7. yüzyıla,[355] Limyra'daki ağzı katlı bardak ise daha erken bir tarih olan 3.-4. yüzyıllara,[356] Kartaca'da 5. yüzyıl sonu-6. yüzyıl başına[357] tarihlendirilir.

Kat. No. C30, dışa açılan ağzın hemen altında bombeli bir geçiş yer almaktadır. Koyu yeşilimsi gri renkte olan ağız parçasının çok küçük bir parçasının ele geçmiş olması nedeniyle kesin bir tanımlama yapmak güçtür. Benzer bombeli geçişli ağız parçası, Aziz Nikolaos Kilisesi'nde "işlevi tartışmalı eserler" başlığı altında değerlendirilmiştir.[358]

Kat. No. C31, ağız kenarı kalınlaştırılmış ve açık mavi renktedir. Demre Aziz Nikolaos Kilisesi kazısında işlevi bilinmeyen ağız grubu içerisinde yer alan ağız parçaları ile benzerlik göstermektedir.[359] Benzer örnekler; Amorium'da 3.-7. yüzyıllar arasına,[360] Efes'te 4. yüzyıla,[361] Labraunda'da 4.-5. yüzyıllara,[362] Limyra'da 4.-7. yüzyıllara[363] tarihlendirilmiştir.

---

[351] Çömezoğlu, **a.g.e.,** 2007, Kat. No. 311, s. 371.
[352] Carol Meyer, "Glass from the North Theater Byzantine Church, and Soundings at Jerash, Jordan, 1982-1983", **Basor Supplement,** 25, 1988, s. 189.
[353] Megaw, **a.g.e.,** 2007, Kat. No. 46, 49, s. 496.
[354] Gill, **a.g.e.,** 2002, Fig. 1/14, 184-186, s. 51-52.
[355] Gençler, **a.g.e.,** 2009, Kat. No. 373, s. 256.
[356] Beybo, **a.g.e.,** 2016, s. 56.
[357] Mara Sternini, "I vetri provenienti dagli scavi della missione italiana a Cartagine (1973-1977)", **Journal of Glass Studies,** 41, 1999, s. 89-90.
[358] Olcay, **a.g.e.,** 1997, Kat. No. 520, s. 410-411.
[359] Çömezoğlu, **a.g.e.,** 2007, Kat. No. 265, 286, s. 350, 358.
[360] Gill, **a.g.e.,** 2002, s. 47.
[361] Schatzschock, **a.g.e.,** 2009, s. 117.
[362] Jesper Blid, "Late Antique Glass in Sacred Context: A hagiasma at Carian Labraunda", **Late Antique/Early Byzantine Glass in the Eastern Mediterranean,** Ed. Ergün Laflı, TÜBİTAK, İzmir, 2009, s. 136-137.
[363] Baybo, **a.g.e.,** 2009, s. 190.

3.4.2. Kaideler

Söz konusu tez çalışmasında ele alınan kaideler, her tür formda kullanılmalarından dolayı belirli bir işlev veya formda tanımlamak güçtür. Perge Güney Bazilika kazısında bulunan kaideler Kat. No. C32-C34; halka kaide ve tüp biçimli halka kaide olarak iki ayrı formda incelenmiştir. Tüm parçalar serbest üfleme tekniğinde yapılmıştır.

Kat. No. C32; 5 cm çapında masif halka kaidedir. Koyu yeşil renge sahiptir. Benzer örneklerinin 2.-7. yüzyıllar arası geniş bir zaman diliminde kullanıldığı bilinmektedir.[364] Demre Aziz Nikolaos Kilisesi'nde ele geçen benzer kaide örnekleri restitüe edilemediği için kap türleri kesin olarak tespit edilememiştir, benzer örnekler ışığında Roma Dönemi'nden 13. yüzyıla kadar kullanıldığı belirtilmiştir.[365] Elaiussa Sebaste örnekleri 5.-6. yüzyıllara,[366] Patara'da 4.-7. yüzyıllar arasına[367], Amorium'da benzer formda Erken Bizans Dönemi'ne tarihlenen örnekler bardak veya kase işlevinde tanımlanmış,[368] Stratonikeia'da şişe kaidesi olarak tanımlanan parça 5.-7. yüzyıllar arasına tarihlendirilmiştir.[369] Diğer benzer örnekler Erken Bizans Dönemi'ne ait yerleşimlerde Smyrna Agorası'nda[370], Ephesos'ta[371], Sardes'de[372] ve Saraçhane'de[373] ele geçirilmiştir.

Kat. No. C33 3,8 cm ve Kat. No. 34 3,5 cm çapında tüp biçimli kaideleridir. Her iki örneğin de rengi açık mavi tonlarındadır. Benzer örnekleri; Elaiussa Sebaste'de 5.-6. yüzyıllara[374] Patara'da 3.-4. yüzyıllara[375], Amorium'da Erken Bizans Dönemi'ne tarihlendirilmiştir.[376] Demre Aziz Nikolaos Kilisesi kazısındaki kaidelerin benzer örnekler ışığında Roma Dönemi'nden 13. yüzyıla kadar bu formun kullanıldığı belirtilmiştir.[377] Serçe Limanı'nda ele geçen benzer kaide parçaları halka kaide olarak tanımlanmıştır.[378] Amorium örneklerinde ise bu grup bardak veya kâse olarak tanımlanmıştır.[379] Ürdün, Gerasa'da bulunan Kuzey Tiyatro Bizans Kilisesi'nde

---

364 Gençler, **a.g.e.,** 2009, s. 102.
365 Çömezoğlu, **a.g.e.,** 2007, s. 427.
366 Gençler, **a.g.e.,** 2009, Kat. No. 259-288, s. 102.
367 Baybo, **a.g.e.,** 2003, s.69.
368 Gill, **a.g.e.,** 2002, Kat. No. 223-225, s. 55.
369 Muradiye Öztaşkın, "Stratonikeia Bizans Dönemi Cam Buluntular", **Stratonikeia ve Çevresi Araştırmaları,** 2015, s. 178.
370 Sümeyra Savur Yıldız, "Smyrna Agorosı'ndaki Geç Antik Çağ Cam Buluntular", Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İzmir, 2016, Kat. No. 27, s. 19.
371 B. Czurda Ruth, **Hanghaus 1 in Ephesos: Die Gläser, Forschungen in Ephesos VIII/7,** Viyana, 2007, s. 124-127.
372 A. Von Saldern, **Ancient and Byzantine Glass from Sardis,** Cambridge, 1980, s. 66.
373 J. W. Hayes, **Excavations at Saraçhane in Istanbul 2: The Pottery**, Princeton, 1992, s. 402.
374 Gençler, **a.g.e.,** 2009, Kat. No. 289-291, s. 102.
375 Baybo, **a.g.e.,** 2003, s.30.
376 Gill, **a.g.e.,** 2002, Kat. No. 228, 231, s. 154.
377 Çömezoğlu, **a.g.e.,** 2007, s. 427.
378 Berta Lledo-Sheila D. Matthew, "Bottoms and Bases", **Serçe Limanı Vol 2: The Glass of an Eleventh-Century Shipwreck,** Eds.: George Bass, Berta Lledo, Sheila Matthews, and Robert H. Brill, 2009, s. 371.
379 Gill, **a.g.e.,** 2002, Kat. No. 227-239, s. 55-56.

benzer bir örnek bardak kaidesi olarak tanımlanmış, 3.-6. yüzyıllar arasına tarihlendirilmiştir.[380] Diğer benzer örnekler Ksanthos'ta 6.-7. yüzyıllara,[381] Sırbistan Jelica Dağı'nda 6.-7. yüzyıllara,[382] Slovenya Tonovcov Grad'da 5.-6. yüzyıllara,[383] Kırım Tauric Chersonesos'ta 4.-5. yüzyıllara[384], Kartaca'da 6. yüzyıl sonu-7. yüzyıla[385] tarihlendirilir.

Perge Güney Bazilika'da ele geçen kaideler benzer örnekler ile karşılaştırmalı olarak araştırıldığında 3.-7. yüzyıllara tarihlendirilir.

3.4.3. Boncuk

Bezemeli boncuklar, farklı formlar ve süsleme teknikleri ile çok çeşitli şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Perge Güney Bazilika'dan ele geçen tek boncuk örneği Kat. No. C35 olmuştur. Sarma tekniğinde yapılan çokgen kenarlı boncuğun içine yerleştirilen bordo/kahverengi minik camlar bulunmaktadır. Benzer özelliklerde başka cam boncuk örneği bulunamaması sebebi ile tarihlendirme yapılamamıştır.

3.4.4. Kakma Parçalar

Kakma cam parçalar, genellikle kilise süslemesinde kullanılmışlardır.[386] Saraçhane, Aziz Polyeuktos Kilise kazılarında ortaya çıkarılan İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde bulunan kakmalı sütun bu kullanımın örneklerinden biridir. Perge Güney Bazilika kazısında ele geçen Kat. No. C36-39 cam kakma parçalar, 0,4-0,7 cm arasında kalınlıktadır. Dört yönden düzgün ve kesitleri düzdür. Benzer örneklerinin bulunamamasından dolayı bu parçaların kesin bir tarihlendirilmesi yapılamamıştır.

Uşak Selçikler'de M.S. 6. yüzyılda inşa edilen, M.S. 10. yüzyılda yenilenen bazilikal planlı bir kilisenin kalıntılarında mermer parçalarına işlenmiş renkli cam kakmalar ele geçirilmiştir.[387] Bu kakmaların 10. yüzyılda restore edilen ikonostatise ait parçalar olduğu belirtilmiştir.[388]

---

[380] Carol Meyer, "Glass from the North Theater Byzantine Church, and Soundings at Jerash, Jordan, 1982-1983", **Basor Supplement,** 25, 1988, s. 189.
[381] Daniele Foy, "Une Production de Verre a Xanthos au Debut de L'Epoque Byzantine", **Anatolia Antiqua,** XV, 2007, s.245.
[382] Milica Krizanac, "Glass from Early Byzantine Gradina on Mount Jelica (Serbia)", **Late Antique/Early Byzantine Glass in the Eastern Mediterranean,** Ed. Ergün Laflı, TÜBİTAK, İzmir, 2009, s. 271-272.
[383] Tina Milavec, "5th-6th Century Glass from the Hilltop Settlement of Tonovcoc Grad (Slovenia)", **Late Antique/Early Byzantine Glass in the Eastern Mediterranean,** Ed. Ergün Laflı, TÜBİTAK, İzmir, 2009, s. 287.
[384] Golofast, **a.g.e.,** 2009, s. 310.
[385] Sternini, **a.g.e.,** 1999, s. 94.
[386] Emre Taştemür-Münteha Dinç, "Sebaste Antik Kenti ve Çevresi Yüzey Araştırmalarında Ele Geçen Cam Eserler", **TÜBA-KED,** 18, 2018, s. 69.
[387] Nezih Fıratlı, "Uşak-Selçikler Tümülüsleri", **Türk Arkeoloji Dergisi**, XIX-II, 1970, 109-160.
[388] J. Philippe, "Reflections on Byzantine Glass", **I. Uluslararası Anadolu Cam Sanatı Sempozyumu 26–27 Nisan 1988/ 1st International Anatolian Glass Symposium April 26th-27th 1988**, İstanbul 1990, s. 40-46.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
METAL ESERLER

Metal, Bizans sanatında günlük yaşamda ve litürjik kullanımda sıklıkla karşımıza çıkan bir malzeme olmuştur. Altın, gümüş gibi değerli metallerin yanında, genellikle bronz gibi daha ucuz maliyeti olan metaller yaygın olarak kullanılmıştır.

Tez kapsamında, Perge Güney Bazilika 2016-2017 kazılarında ele geçen toplam 49 metal eser incelenmiştir. Eserler işlev ve formlarına göre; zincirler, polykandilion aksamları, kaplama levhaları, halkalar, kenetler, çiviler ve diğer metal eserler olarak gruplanmıştır. Metal eserlerde kullanılan materyalin 24 adedi bronz, 24 adedi demir ve 1 adedi kurşundur. Bu eserlerden Kat. No. M12, M13, M17, M42 – M49 Antalya Arkeoloji Müzesi deposunda, diğer kalan eserler Perge kazı deposunda muhafaza edilmektedir.

Metal eserlerin belirli işlevdeki formları, uzun zaman boyunca kullanım gördükleri için kesin bir tarihlendirme yapma olanağını güç kılmaktadır. Perge Güney Bazilika kazısında ele geçen formu sağlam bir şekilde ulaşmış metal eserler işlev, form ve benzer örnekleri göz önüne alınarak tarihlendirme yapılmıştır.

4.1. Metal Eserler Katalog

Kat. No.: M1
Levha No.: 61
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T35, güney nef
Tür: Askılı zincir parçası
Malzeme: Bronz
Ölçüler: Uzunluk: 10,7 cm
Kal.: 0,5 cm
Askı çap.: 2 cm
Tanım: Zincir kancaya bağlanmaktadır. Sık işlenmiş zincir baklalarından oluşur ve bir ucu kırıktır. Yoğun korozyonludur.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: M2
Levha No.: 61
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T35, güney nef, zemin üzeri.
Tür: Askılı zincir parçası
Malzeme: Bronz
Ölçüler: Uzunluk: 9,8 cm

Kal.: 0,8 cm

Tanım: Zincirin ucunda kanca yer almaktadır. Sık işlenmiş zincir baklalarından oluşur. Orta yoğunlukta korozyonludur.

Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: M3

Levha No.: 61

Buluntu Yeri / Seviye: G16, T35, güney nef, zemin üzeri.

Tür: Zincir parçası

Malzeme: Bronz

Ölçüler: Uzunluk: 13,5 cm

Kal.: 0,8 cm

Tanım: Sık işlenmiş zincir baklalarından oluşur. Orta yoğunlukta korozyonludur.

Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: M4

Levha No.: 61

Buluntu Yeri / Seviye: G16, T24A. Orta nef, zemin.

Tür: Zincir parçası

Malzeme: Bronz

Ölçüler: Uzunluk: 22,8-23 cm

Kal.: 0,5 cm

Tanım: Sık işlenmiş zincir baklalarından oluşur. Az yoğunlukta korozyonludur.

Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıllar

Kat. No.: M5

Levha No.: 62

Buluntu Yeri / Seviye: G16, T35, güney nef, zemin üstü.

Tür: Polykandilion aksamı

Mazleme: Bronz

Ölçüler: Uzunluk: 7,7 cm

Çap: 3,4 cm

Kal.: 0,6 cm

Tanım: Uzun bir şeridin bir ucunun kıvrılıp halka şekline getirilmesiyle yapılmıştır. Kandilin yerleştirildiği halka kısmı, ucu açık daire formludur. Polykandilion diskine bağlanan uç kısmı kıvrılıp bükülmüştür. Az yoğunlukta korozyonludur.

Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıl

Kat. No.: M6
Levha No.: 62
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T35, güney nef, zemin üstü.
Tür: Polykandilion aksamı
Malzeme: Bronz
Ölçüler: Uzunluk: 4,7 cm
Çap: 3,6 cm
Kal.: 0,6 cm
Tanım: Uzun bir şeridin bir ucunun kıvrılıp halka şekline getirilmesiyle yapılmıştır. Kandilin yerleştirildiği halka kısmı, ucu açık daire formludur. Polykandilion diskine bağlanan uç kısmı halkaya doğru bükülmüştür. Az yoğunlukta korozyonludur.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıl

Kat. No.: M7
Levha No.: 62
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T35, güney nef, zemin üzeri.
Tür: Polykandilion aksamı
Malzeme: Bronz
Ölçüler: Çap: 4 cm
Kal.: 0,7 cm
Tanım: Uzun bir şeridin bir ucunun kıvrılıp halka şekline getirilmesiyle yapılmıştır. Az yoğunlukta korozyonludur.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıl

Kat. No.: M8
Levha No.: 62
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T35, güney nef, zemin üzeri.
Tür: Polykandilion aksamı
Malzeme: Bronz
Ölçüler: çap: 3,3 cm
Kal.: 0,7 cm
Tanım: Uzun bir şeridin bir ucunun kıvrılıp halka şekline getirilmesiyle yapılmıştır. Kandilin yerleştirildiği halka kısmı, ucu açık daire formludur. Az yoğunlukta korozyonludur.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıl

Kat. No.: M9

Levha No.: 62
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T35, güney nef, zemin üzeri.
Tür: Polykandilion aksamı
Malzeme: Bronz
Ölçüler: çap: 3,4 cm
Kal.: 0,6 cm
Tanım: Daire formlu halka. Kırık ve ektiktir. Az yoğunlukta korozyonludur.
Tarihlendirme: M.S. 4.-7. yüzyıl

Kat. No.: M10
Levha No.: 63
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T24A, bema önü.
Tür: Kaplama levhası
Malzeme: Bronz
Ölçüler: Uzunluk: 6,1 cm
En: 1,6 cm
Kal.: 0,2 cm
Tanım: Her iki ucu kırıktır. Oval kabartmalardan oluşan şerit kısmen görülmektedir. İki yanda baskı şerit dolaşmaktadır. Yoğun korozyonludur.
Tarihlendirme: M.S. 4.-11. yüzyıl

Kat. No.: M11
Levha No.: 63
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T18, bema.
Tür: Kaplama levhası
Malzeme: Bronz
Ölçüler: Uzunluk: 1,5 cm
En: 4,7 cm
Kal.: 0,2 cm
Tanım: Ortasında oval baskı motiflerin sıralandığı bir şeridin iki yanda profilli kenarlar çerçevelemektedir. Yoğun korozyonludur.
Tarihlendirme: M.S. 4.-11. yüzyıl

Kat. No.: M12
Levha No.: 63
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T20, güney transept.
Tür: Kaplama levhası

Malzeme: Bronz
Ölçüler: Uzunluk: 3,6 cm
En: 3,5 cm
Kal.: 0,1 cm
Tanım: Formu anlaşılamamaktadır. Yoğun korozyonludur.
Tarihlendirme: M.S. 4.-11. yüzyıl

Kat. No.: M13
Levha No.: 63
Buluntu Yeri / Seviye: G17, T63, zemin.
Tür: Kaplama levhası
Malzeme: Bronz
Ölçüler: 4,9 x 8,6 cm
Kal.: 0,1 cm
Tanım: Dikdörtgen formlu ve üst kenarında çivi veya aplik deliği bulunmaktadır. Yoğun korozyondan dolayı yüzeyindeki süsleme tahrip olmuştur.
Tarihlendirme: M.S. 4.-11. yüzyıl

Kat. No.: M14
Levha No.: 63
Buluntu Yeri / Seviye: G17, T63, Zemin.
Tür: Aplik
Malzeme: Bronz
Ölçüler: Uzunluk: 4,4 cm
Kal.: 0,3 cm
Tanım: Ortasında çivi vya aplik deliği bulunmaktadır. Yoğun korozyonludur.
Tarihlendirme: M.S. 4.-11. yüzyıl

Kat. No.: M15
Levha No.: 64
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T17, kuzey transept.
Tür: Kanca
Malzeme: Demir
Ölçüler: Uzunluk: 15 cm
Kal.: 0,4 cm
Çap.: 2,5 cm

Tanım: Bir yönden kıvrımlı kanca. Yoğun korozyonludur.
Tarihlendirme: M.S. 5. – 7. yüzyıl

Kat. No.: M16
Levha No.: 64
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T20, güney transept.
Tür: Filise
Malzeme: Demir
Ölçüler: Uzunluk: 8,2 cm
Çap: 3 cm
Kal.: 0,6 cm
Tanım: Demir bir çubuğun halka içinden geçirilip, ortadan ikiye bükülmesi ve uçlarının kanca şeklinde dışarıya doğru kıvrılması ile yapılan çift filiseli halka. Çift filise halkasının bir ucu kırıktır. Yoğun korozyonludur.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: M17
Levha No.: 64
Buluntu Yeri / Seviye: G17, T57
Tür: Kapı sürgüsü
Malzeme: Demir
Ölçüler: Uzunluk: 21,3 cm
En: 3,3 cm
Kal.: 1 cm
Tanım: Yoğun korozyonludur.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: M18
Levha No.: 64
Buluntu Yeri / Seviye: G17, 0016
Tür: Kapı aksamı
Malzeme: Demir
Ölçüler: Uzunluk: 8 cm
Kal.: 0,4-0,5 cm
Tanım: Sivri iki ucu kıvrılmıştır. Yoğun korozyonludur.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: M19
Levha No.: 65
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T18, bema.
Tür: Kenet
Malzeme: Demir
Ölçüler: Uzunluk: 11,5 cm
En: 1,1 cm
Kal.: 0,5 cm
Tanım: Kenet kafaları kırıktır. Orta kısmı deforme olmuştur. Yoğun korozyonludur.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: M20
Levha No.: 65
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T12. -67/-100 arası.
Tür: Kenet
Malzeme: Demir
Ölçüler: Uzunluk: 19 cm
En: 2,1 cm
Kal.: 0,9 cm
Tanım: Bir ucu duvara sabitlemek üzere kama şeklinde sivriltilmiştir. Yoğun korozyonludur.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: M21
Levha No.: 65
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T18, bema.
Tür: Kenet
Malzeme: Demir
Ölçüler: Uzunluk: 6,7 cm
En: 1,4 cm
Kal.: 0,3 cm
Tanım: Bir ucu duvara sabitlemek üzere sivriltilmiştir. Yoğun korozyonludur.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: M22
Levha No.: 65

Buluntu Yeri / Seviye: G16, T12. -67/-100 arası.
Tür: Kenet
Malzeme: Demir
Ölçüler: Uzunluk: 9,2 cm
En: 1,1 cm
Kal.: 0,4 cm
Tanım: Yoğun korozyonludur.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: M23
Levha No.: 65
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T12. -67/-100 arası.
Tür: Kenet
Malzeme: Demir
Ölçüler: Uzunluk: 13,3 cm
En: 1,1 cm
Kal.: 0,5 cm
Tanım: Yoğun korozyonludur.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: M24
Levha No.: 66
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T12. -67/-100 arası.
Tür: Kilit
Malzeme: Demir
Ölçüler: Uzunluk: 14,8 cm
En: 1,9 cm
Kal.: 0,6 cm
Tanım: Bir ucu dövülerek eğilmiş. Yoğun korozyonludur.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: M25
Levha No.: 66
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T17, kuzey transept.
Tür: Saplama
Malzeme: Demir

Ölçüler: Uzunluk: 7,6 cm
En: 1,1 cm
Kal.: 0,5 cm
Tanım: Yoğun korozyonludur.
Tarihlendirme:

Kat. No.: M26
Levha No.: 66
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T17, kuzey transept.
Tür: Saplama
Malzeme: Demir
Ölçüler: Uzunluk: 10,2 cm
En: 1,3 cm
Kal.: 0,3-4 cm
Tanım: Yoğun korozyonludur.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: M27
Levha No.:66
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T12. Apsis içi, -67/-100 arası.
Tür: Çivi
Malzeme: Demir
Ölçüler: Uzunluk: 10,4 cm
Kal.: 0,7 cm
Tanım: Dairesel başlı ve kare kesitlidir. Yoğun korozyonludur.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: M28
Levha No.: 66
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T12, apsis içi, -67/-100 arası.
Tür: Çivi
Malzeme: Demir
Ölçüler: Uzunluk: 9,3 cm
Kal.: 0,8 cm
Tanım: Dairesel başlı ve kare kesitlidir. Yoğun korozyonludur.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: M29
Levha No.: 66
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T12, apsis içi, -67/-100 arası.
Tür: Çivi
Malzeme: Demir
Ölçüler: Uzunluk: 8,3 cm
Kal.: 1,1 cm
Tanım: Yoğun korozyonludur.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: M30
Levha No.: 67
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T12. -67/-100 arası.
Tür: Çivi
Malzeme: Demir
Ölçüler: Uzunluk: 5,5 cm
Kal.: 0,5 cm
Tanım: Dairesel başlı, kare kesitlidir. Yoğun korozyonludur.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: M31
Levha No.: 67
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T12. Apsis içi, -67/-100 arası.
Tür: Çivi
Malzeme: Demir
Ölçüler: Uzunluk: 7,3 cm
Kal.: 0,5 cm
Tanım: Yoğun korozyonludur.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: M32
Levha No.: 67
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T12. -67/-100 arası.
Tür: Çivi
Malzeme: Demir
Ölçüler: Uzunluk: 7,3 cm

Kal.: 0,5 cm

Tanım: Dairesel başlı, kare kesitlidir. Yoğun korozyonludur.

Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: M33

Levha No.: 67

Buluntu Yeri / Seviye: G16, T12, apsis içi, -67/-100 arası.

Tür: Çivi

Malzeme: Demir

Ölçüler: Uzunluk: 6,8 cm

Kal.: 0,6 cm

Tanım: Dairesel başlı, kare kesitli ve dışbükey formludur. Yoğun korozyonludur.

Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: M34

Levha No.: 67

Buluntu Yeri / Seviye: G17-011-T63.

Tür: Bıçak

Malzeme: Demir

Ölçüler: Uzunluk: 27,5 cm

Kal.: 0,5 cm

Tanım: Ucu kırıktır.

Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: M35

Levha No.: 67

Buluntu Yeri / Seviye: G17-0013-T57

Tür: Stylus

Malzeme: Demir

Ölçüler: Uzunluk: 12 cm

Kal.: 0,5 cm

Tanım: Bir ucu sivri diğer ucu düz gelişmektedi.

Tarihlendirme: M.Ö.1- M.S. 7. yüzyıl

Kat. No.: M36

Levha No.: 68

Buluntu Yeri / Seviye: G17-0013-T57
Tür: Çuvaldız
Malzeme: Bronz
Ölçüler: Uzunluk: 13,6 cm
Kal.: 0,3 cm
Tanım: Hafifçe bükülmüştür.
Tarihlendirme: M.Ö. 1. – M.S. 7. yüzyıl

Kat. No.: M37
Levha No.: 68
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T35, güney nef, zemin.
Tür: Halka
Malzeme: Demir
Ölçüler: Çap: 2,5 cm
Kal.: 0,4 cm
Tanım: Daire formlu, birleşme yapan uç kısımları hafif açıktır. Yoğun korozyonludur.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: M38
Levha No.: 68
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T13, güney mekan, güney köşe, zemin.
Tür: Halka
Malzeme: Bronz
Ölçüler: Çap: 3,2 cm
Kal.: 0,6 cm
Tanım: Daire formludur. Az yoğunlukta korozyonludur.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: M39
Levha No.: 68
Buluntu Yeri / Seviye: G17-010-T63
Tür: Mühür
Malzeme: Bronz
Ölçüler: Çap: 2,5 cm
Kal.: 0,2 cm
Yük.: 1,2 cm
Tanım: Yuvarlak formlu, tahribattan dolayı üzerinde bulunan mühür işareti okunamamaktadır.

Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: M40
Levha No.: 68
Buluntu Yeri / Seviye: G16-001-T22
Tür: Yüzük
Malzeme: Demir
Ölçüler: Çap: 2 cm
Kal.: 0,2 cm
Tanım: Yuvarlak halkal kesitli yüzük kendinden kaşlıdır. Kaş yüzeyi korozyondan dolayı oldukça aşınmıştır.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: M41
Levha No: 69
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T21, güney transept, zemin.
Tür: Tartı ağırlığı
Malzeme: Bronz
Ölçüler: çap: 3,2 cm
Kal.: 0,2 cm
Tanım: İç bükey formludur. Yoğun korozyonludur.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: M42
Levha No.: 69
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T35, güney nef, zemin üstü.
Tür: Ağırlık
Malzeme: Kurşun
Ölçüler: Uzunluk: 5,9 cm
En: 3,7 cm
Kal.: 0,3-4 cm
Tanım: Külçe halinde, köşeleri hafifçe dövülerek kavisletilmiştir.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: M43
Levha No.: 69
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T24A, bema önü.

Tür: Bıçak
Malzeme: Bronz
Ölçüler: Uzunluk: 15,1 cm
En: 4,6 cm
Kal.: 0,2 cm
Tanım: Her iki ucu kırıktır. Uca doğru daralmaktadır. Ortasında küçük bir delik mevcut.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: M44
Levha No.: 69
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T20, güney transept, zemin üstü.
Tür: Orak parçası
Malzeme: Bronz
Ölçüler: Uzunluk: 11,2 cm
Genişlik: 1,8 cm
Tanım: Yassı kesitli, yarım dareye yakın formludur. Her iki uçtan kırıktır. Az yoğunlukta korozyonludur.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: M45
Levha No.: 69
Buluntu Yeri / Seviye: G17-004-T57
Tür: Terazi ağırlığı
Malzeme: Bronz
Ölçüler: Uzunluk: 11 cm
Kal.: 0,5 cm
Tanım: Kıvrımlı gelişen formda terazi ağırlığı.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: M46
Levha No.: 70
Buluntu Yeri / Seviye: G17-004-T57
Tür: Kandil Kapağı
Malzeme: Bronz
Ölçüler: Uzunluk: 7 cm
Kal.: 0,4-0,5 cm
Tanım: Uçlara doğru incelen formdadır.

Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: M47
Levha No.: 70
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T30, güney nef, zemin üzeri.
Tür: Diğer Metal Eserler
Malzeme: Bronz
Ölçüler: Uzunluk: 7,2 cm
Kal.: 0,9 cm
Tanım: Ucu kanca şeklindedir. Gövde “S” biçiminde kıvrılarak gelişmektedir. Kesiti bir yönden yassı, bir yönden yuvarlaktır. Az yoğunlukta korozyonludur.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: M48
Levha No.: 70
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T20, güney transept.
Tür: Diğer Metal Eserler
Malzeme: Bronz
Ölçüler: Uzunluk: 4,3 cm
Kal.: 0,2 cm
Tanım: Yoğun korozyonludur.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: M49
Levha No.: 70
Buluntu Yeri / Seviye: G16, T11, kuzey mekan,zemin, 5. katman
Tür: Diğer Metal Eserler
Malzeme: Demir
Ölçüler: Uzunluk: 6 cm
En: 5,5 cm
Kal.: 1,4 cm
Tanım: Yoğun korozyonludur.
Tarihlendirme: Bilinmiyor

Kat. No.: M50
Levha No.: 70

Buluntu Yeri / Seviye: Bazilika yüzey
Ölçüler: 5,5 x 5,5 cm
Tür: Bronz Ağırlık
Malzeme: Bronz
Tanım: Yoğun korozyonludur.
Tarihlendirme: M.S. 5.-6. Yüzyıllar

4.2. Zincirler

Zincirler kazılarda yaygın olarak ele geçen genellikle bir eşyayı taşımak, asmak veya kapı aksamı gibi işlevlerde kullanılmışlardır. Günlük işlevinin yanı sıra, kiliselerde polykandilion, kandil ve buhurdanların taşınmasında da kullanım görmüşlerdir. Bronz malzemenin sertliğinin demire göre daha az olması sebebi ile ağır eşyalar yerine daha çok estetik ve hafif eşyalar ile birlikte kullanımı olmuştur.[389]

Perge Güney Bazilika kazılarında 4 adet bronz zincir ele geçmiştir. Kat. No. M1-M2 sık işlenmiş baklalardan oluşan askılı/kancalı zincir parçalarıdır. Kat. No. M1'in askı/kancası halka biçiminde ve Kat. No. M2'ye göre çapı daha büyüktür.

Kat. No. M3-M4 sık işlenmiş zicir baklalarından oluşur, ancak kancalarıyla günümüze ulaşamamışlardır. Buhurdan ve polykandilion eserlerde kullanılan zincir örneklerine benzemektedir[390]. Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea) kazılarında benzer bir bronz zincir örneği 6.-7. yüzyıllara ait kontekstten ele geçmiştir.[391] Kuşadası/Anaia[392] ve Antiokheia[393] kazılarında da benzer zincirler ele geçirilmiştir. Elaiussa Sebaste'de bulunan zincirler Erken Bizans Dönemi'ne tarihlendirilmiştir.[394] Sardis'te ele geçen Erken Bizans Dönemi'ne tarihlenen buhardanda kullanılan zincir parçaları Kat. No. M3-M4 ile benzerlik göstermektedir.[395] Kefalos'taki Erken Bizans yerleşiminde ele geçen buhurdana ait zincir parçası da benzer bir diğer örnektir.[396]

---

[389] Ayberk Enez, "Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea) Metal Buluntuları", Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne, 2019, s. 45.
[390] Anastasios Antonaras, "Ορειχαλκινα ευρηματα απο το ιερο της βασιλικης κατω απο την Αγια Σοφια Θεσσαλονικης", **I Athens: Tameion Archaiologikon Poron,** 2016, s. 131.
[391] Enez, **a.g.e.,** 2019, Kat. No. 95, s. 45.
[392] Feride İmrana Altun, "Kuşadası Kadıkalesi/Anaia Kazısı 2001-2012 Sezonu Bizans Küçük Buluntuları", Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2015, Lev. 91, s. 99.
[393] Arzu Gültekin, "Pisidia Antiokheia Antik Kenti Metal Buluntuları", Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta, 2012, s. 137.
[394] Adele Federica Ferrazzoli, "Byzantine Small Finds from Elauissa Sebaste", **Byzantine Small Finds in Archaeological Contexts**, Eds.: Beate Böjlendorf-Arslan, Alessandra Ricci, İstanbul, 2012, s. 292.
[395] Jane C. Waldbaum, **Metalwork From Sardis,** London, 1983, Kat. No. 577, s. 99.
[396] Evangelia Militsi, "Small Finds from the Early Christian settlement of Kefalos in Cos, Dodecanese", **Byzantine Small Finds in Archaeological Contexts**, Eds.: Beate Böjlendorf-Arslan, Alessandra Ricci, İstanbul, 2012, s. 272.

Bu zincirler geniş bir kullanım alanı göstermelerinin yanı sıra buhurdan, polykandilion veya tartı ağırlığı zincirlerine ait olduklarını düşünmekte ve benzer örnekler ışığında ve kilisenin bir erken Bizans bazilikası olmasından yola çıkarak 4.-7. yüzyıllar aralığına tarihlemekteyiz. Metal malzemeler içinde sayıca fazla olan polykandilion aksamları ile birlikte ele geçmelerinden dolayı bu işlevde kullanılmış olabilecekleri uzak bir ihtimal olarak görünmemektedir.

4.3. Polykandilion Aksamları

Dini ve sivil yapıların aydınlatılmasında kullanılan polykandilionlar kilise litürjisinde özel bir anlam taşımaktadır. Polykandilion yuvarlak, kare, dikdörtgen ve haç gibi farklı formlardaki gövde üzerinde bulunan daire şekilli yuvalarda birden fazla cam kandil taşıyabilen aydınlatma elemanıdır. Aksamlar ise cam kandilleri taşımak amacıyla uzun bir şeridin bir ucunun kıvrılıp, halka şekline getirilmesi ile kullanılır. Bu aydınlatma araçlarının 8. yüzyıldan önce yaygın olarak kullanıldıkları bilinmektedir.[397]

Perge Güney Bazilika'da ele geçen polykandilion aksamları Kat. No. M5-M9, daire veya oval formlu, ince bronz malzemeden üretilmişlerdir. Polykandilion diskine bağlanan uç kısımları kıvrılıp bükülmüş veya kırılmış vaziyettedir.

Selanik St. Sophia'da 6.-7. yüzyıla tarihlenen bazilikada ele geçen haç biçimli polykandilion büyük oranda korunmuş bir örnek olarak karşımıza çıkmaktadır.[398] Cezayir'de ele geçen 5. yüzyıla tarihlenen bazilika formundaki polykandilionun iki uzun kenarında yunus kuyruklarından uzanan yuvarlak aksamlar cam kandil yuvaları olarak tasarlanmıştır.[399] Elaiussa Sebaste'de ele geçen polykandilion aksamları 7. yüzyılın ilk çeyreğine,[400] Kibyra'da 6.-7. yüzyıllara tarihlendirilmiştir.[401] Kullanım alanlarının sınırlı olması benzer örnekler ışığında tarihlendirme yapmamıza yardımcı olmaktadır. Perge Güney Bazilika'da ele geçen polykandilion aksamları 4.-7. yüzyıllara tarihlendirilmiştir.

---

[397] A. Kazhdan-L. Bouras, "Lighting in Everday Life", **The Oxford Dictionary of Byzantium,** 1991, s. 1227.
[398] Antonaras, **a.g.e.,** 2016, s. 119.
[399] K. Weitzmann, **Age of Spirituality, Late Antique and Early Christian Art, Third To Seventh Century**. **Catalogue of the exhibition at The Metropolitan Museum of Art,** Yale University Press, New York, 1979, s. 623.
[400] A. F. Ferrazzoli, "Byzantine Small Finds from Elaiussa Sebaste", **Byzantine Small Finds in Archaeological Contexts, Byzas 15,** Eds.: B. Böhlendorf–Arslan–A Ricci, 2012, s. 295.
[401] Ünal Demirer, "Kibyra Metal Buluntuları", Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Antalya, 2013, s. 47.

4.4. Kaplama Levhaları - Aplik

Kaplama levhaları bir yüzeyin üzerini örtmek ve daha çok süsleme amacıyla kullanılmaktadır. Dikdörtgen veya uzun şerit gibi çeşitli şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Süslemeler genellikle repoussé, kazıma veya kalıpta çekiçleme yöntemleri ile yapılır.[402]

Perge Güney Bazilika kazılarında ele geçen Kat. No. M10-M13 bronz kaplama levhaları farklı boyut, form ve süsleme özelliklerine sahiptir. Bu nedenle her bir parçanın ayrı bir kullanım yeri olduğu düşünülmektedir. Yalnızca Kat. No. M14 aplik olarak değerlendirilmiştir.

Kat. No. M10 ortasında oval kabartma ve her iki yanda baskı şeritler ile süslenmiştir. Kat. No. M11 ortasında oval baskı motiflerin sıralandığı bir şerit ve iki yanda profilli kenarlar ile çerçevelenmektedir. Kat. No. M12 küçük bir parça halinde ele geçmesi nedeniyle stil ve formu hakkında bir yorum yapılamamaktadır. Kat. No. M13 dikdörtgen formlu, üstünde küçük bir aplik deliği bulunmakta, yoğun korozyona maruz kalması sebebiyle yüzeyindeki süslemeler tahribata uğramıştır. Her dört örnek 0,1-0,3 cm kalınlıkta ve yoğun korozyona maruz kalmışlardır. Kat. No. M14 daha az hasar ile günümüze ulaşmış aplik parçasıdır. Tam ortasında bulunan çivi/aplik deliğinin tutturma amacıyla kullanıldığı düşünülmektedir.

Kat. No. M10'a çok benzer bir örnek Pisidia Antiokheia'da 8.-11. yüzyıllara tarihlenen tabakada ele geçirilmiştir.[403] Kat. No. M10-M11 benzeri Sardis'te süs eşya kaplaması olarak tanımlanıp geç Roma dönemine tarihlendirilmiştir.[404] Diğer benzer kaplama levhaları Amorium'da 4.-5. yüzyıllara tarihlendirilmiştir.[405] Arykanda'da bu örnekler 1. yüzyıl buluntuları ile birlikte ele geçmiştir.[406] Kat. No. M14 Benzer örnekleri ise Kibyra'da 5.-6. yüzyıllara tarihlendirilmiştir.[407]

Perge Güney Bazilika kazı çalışmalarında ele geçen aplik ve kaplama levhaları benzer örnekler ile karşılaştırmalı olarak incelendiğinde Erken Bizans Dönemi'nden 11. yüzyıla kadar kullanım gördüğünü tespit etmekteyiz.

4.5. Kanca/Askı

Genellikle bir eşyayı taşımak veya asmak amacıyla kullanılan kancalar, sivil ve dini yapılarda çok çeşitli işlevlerde kullanılmışlardır. Perge Güney Bazilika'da ele geçen Kat. No. M15 demir kanca, kıvrımlı yönden kırık ve yoğun korozyonludur. Muhtemelen kırık ucu "S"

---

[402] B.S. Alptekin Oransay, "Arykanda Antik kentinde 1971-2002 kazı sezonlarında ele geçen madeni buluntular ve madencilik faaliyetleri", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2006, s. 148.
[403] Gültekin, **a.g.e.,** 2012, Kat. No. 78, s. 30-31.
[404] Waldbaum, **a.g.e.,** Kat. No. 421, 1983, s. 78.
[405] Berna Yıldırım, "Amorium Kazıları Büyük Mekan Maden Buluntuları", Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir, 2017, Kat. No. 167-168, s. 64
[406] Oransay, **a.g.e.,** 2006, s. 148.
[407] Oransay, **a.g.e.,** 2006, s. 106-107.

biçimli formda gelişmektedir. Kancanın diğer ucunun kıvrımlı olması düz uçlu kancalar gibi duvara saplanarak kullanılmadığını, ucunun bir yere bağlandığını göstermektedir.

Benzer kanca örnekleri Perge'de Kestros Çeşmesi Batı Portiko'da ele geçen buhurdan askılarında görülmektedir.[408] Askı veya kanca, uzun üçlü zincirli buhurdanı taşımakta, buhurdan en geç 7. yüzyıla tarihlendirilmiştir.[409] Kadıkalesi/Anaia[410] ve Divriği Kalesi'nde[411] ele geçen benzer "S" formlu kanca için bir tarihlendirme belirtilmemiştir. Olympos'ta benzer örnek 5.-6. yüzyıllara[412], Sardis'te polykandilion askıları Erken Bizans Dönemi'ne tarihlendirilmiştir.[413] Perge Güney Bazilika'da ele geçen Kat. No. M15 benzer örnekler ve kilisenin kullanım tarihi göz önüne alınarak 5.-7. yüzyıllara tarihlendirilir.

4.6. Filise

Bir halka ve ona bağlı kancadan oluşan filiseler, çivili halkalar olarak bilinmektedir. Kullanım alanı oldukça geniş olan filiseler bir eşyayı asmak, hayvanları bağlamak ya da kapılar, pencerelerde tutamak olarak kullanılmış oldukları düşünülür.[414]

Perge Güney Bazilika'da ele geçen tek örnek olan Kat. No. M16, demir bir çubuğun halka içinden geçirilip, ortadan ikiye bükülmesi ve uçlarının kanca şeklinde dışarıya doğru kıvrılması ile yapılmıştır. Oransay tarafından "çift kancalı filise" olarak adlandırılmaktadır.[415] Benzer filise örneği Amorium'da 7.-11. yüzyıllara,[416] Kadıkalesi/Anaia'da 11.-14. yüzyıllara[417] ve Kibyra'da 6.-7. yüzyıllara[418] tarihlendirilmiştir. Anemurium[419] ve Sardis'te[420] de benzer örnekler ele geçirilmiştir. Perge Güney Bazilika'da ele geçen Kat. No. M16 benzer örnekler ışığında 6.-14. yüzyıllar arasında kullanım görmüş olabileceği düşünülür, fakat formunun uzun yıllar kullanılmış olmasından dolayı kısa dönem aralığında bir tarihlendirme yapmak güçtür.

---

[408] Ünal Demirel, "2013 Yılı Perge Kazılarından Bir Metal Buluntu Grubu", **Cedrus IV,** 2016, s. 244.
[409] Demirel, **a.g.e.,** 2016, s. 244.
[410] Altun, **a.g.e.,** s. 157.
[411] Derya Acar, "Divriği Kalesi Kazısı Metal Buluntular (206-2018)", Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas, 2019, s. 119.
[412] Zeliha Demirel Gökalp-Uzun Mehmet Cihangir-Yıldırım Berna, "Olympos Kazısı Madeni Buluntular", Ed. B. Yelda Olcay Uçkan, **Olympos I 2000-2014 Araştırma Sonuçları**, İstanbul, 2017, s. 181.
[413] Waldbaum, **a.g.e.,** 1983, s. 101.
[414] Yıldırım, **a.g.e.,** 2017, s. 57.
[415] Oransay, **a.g.e.,** 2006, s. 137.
[416] Yıldırım, **a.g.e.,** 2017, s. 153.
[417] Altun, **a.g.e.,** 2015, s. 226.
[418] Demirer, **a.g.e.,** 2013, s. 101
[419] Russel, **a.g.e.,** 1982, s. 136.
[420] Waldbaum, **a.g.e.,** 1983, s. 75-76.

4.7. Kapı Sürgüsü ve Aksamı

Kat. No. M17 demir kapı sürgüsü olarak tanımlanmaktadır. Bizans mimarisinde sürgülü veya dönen olmak üzere iki kapı sistemi kullanılmış, sürgülü sistemin daha erken dönemlerde kullanıldığı tespit edilmiştir.[421]

Kat. No. M18 demir kapı aksamı olarak tanımlanmaktadır. Yayınlarda benzer örneklerin karşımıza çıkmaması nedeniyle her iki örnek için kesin bir tarihlendirme yapamamaktayız.

4.8. Kenetler

Bizans mimarisinde kenetler, yapısal bir üniteyi diğer bir üniteye bağlamada kullanılan mimari elemanlardır.[422] Kenetler demir, bronz ve kurşun malzemelerden yapılmaktadır. Özellikle bronz malzemeden yapılan kenetler, ahşap malzemeleri birbirine bağlama amacıyla kullanıldığı düşünülmektedir.[423] Kirişlerin birleştiği yerlerde uzun uçlu kenetler, ince ahşap malzemelerde kavisli uçlu kenetler tercih edildiği bilinmektedir.[424] Kenetler çeşitli formda incelenerek birçok tipe ayrılmıştır. Oransay, Arykanda'da ele geçen kenetleri Π, T, L tipi, kaplama pimleri ve kurşun kenetler olarak 5 gruba ayırmıştır.[425] "Π" tipi kenetler kaplama levhalarını alın kısımlarından duvardan sabitlemeye yardım olurken "L" tipi kenetler Oransay'ın belirttiğine göre genellikle duvar kaplamalarının sabitlenmesinde ve köşe kaplamalarında kullanılmıştır.

Perge Güney Bazilika'da ele geçen tüm kenetler demir malzemeden imal edilmiştir. Kat. No. M19-M23, bir uçları kırık olması sebebiyle belirli bir tipolojide değerlendirmek uygun görülmemiştir. Kat. No. M20-M23 ilk izlenimde "L" tipi kenetler grubuna ait gibi görünse de yoğun korozyondan dolayı kırık uçları belli olmamaktadır.

Kat. No. M19 benzer örneği Kibyra'da 3. yüzyıla[426] ve Arykanda'da 3. yüzyıla[427] tarihlendirilmiştir.

Kat. No. M20-M23 benzer örneği Amorium'da 11. yüzyıla'a,[428] Kibyra'da 3. yüzyıla, [429] Arykanda'da 3. yüzyıla[430] ve Sardis'te 6. yüzyıla[431] tarihlendirilmiştir.

---

[421] Zeynep Çakmakçı, "Şükrü Tül Eski Eser Koleksiyonu'ndaki Bizans Dönemi Madeni Eserleri", **TÜBA-KED,** 15, 2017, s. 51.; Demirer, **a.g.e.,** 2013, s. 96.
[422] J. Bardill, "Building materials and techniques", **The Oxford Handbook of Byzantine Studies**, Eds.: E. Jeffreys, J. Haldon ve R. Cormak, Oxford University Press, Oxford, 2008, s. 345.
[423] Ersin Çelikbaş, "2005-2014 Parion kazısı metal (bronz-demir-kurşun) buluntuları", Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Erzurum, 2016, s. 146.
[424] Bulut Cesur, "Aizanoi Kazısı 1978-2018 Yılları Yerleşim Alanı Madeni Buluntuları", Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir, 2019, s. 79.
[425] Oransay, **a.g.e.,** 2006, 130-133.
[426] Demirer, **a.g.e.,** 2013, Kat. No. H15, s. 83.
[427] Oransay, **a.g.e.,** 2006, Kat. No. İ9, s.
[428] Yıldırım, **a.g.e.,** 2017, s. 53.
[429] Demirer, **a.g.e.,** 2013, Kat. No. H18, s. 83.
[430] Oransay, **a.g.e.,** 2006, Kat. No. İ7, s.
[431] Waldbaum, **a.g.e.,** 1983, s. 67.

Kat. No. M21, gövdesi düz gelişmekte, uç kısmı dışa doğru açılmaktadır. Diğer ucu kırıktır. Benzer örnekleri Aizanoi'da 4. yüzyıla[432] ve Sardis'te Geç Roma Dönemi'ne[433] tarihlendirilmiştir.

Perge Güney Bazilika kazılarında ele geçen kenet örnekleri için, benzer formun yüzyıllarca değişmeden kullanılması ve bozulmuş stratigrafiden dolayı kesin bir tarihlendirme önerisi yapılamamaktadır.

4.9. Kilit

Kat. No. M24 ince uzun ve yassı forma sahip ve uç kısmı çengel biçimindedir. Kapı kilidi olarak kullanıldığını düşünmekteyiz. Benzer bir örnek Pisidia Antiokhei'da 4.-11. yüzyıllara tarihlendirilmiştir.[434] Başka benzer örneklerin tespit edilememesi ve bozulmuş bir kontekstten gelmesi sebepleri ile kesin bir tarihlendirme önerisi yapılamamaktadır.

4.10. Saplamalar

Bir ucu çivi biçiminde sivri olan saplamalar, derzler arasına saplanarak dikey bir eleman olarak kullanılmıştır. Perge Güney Bazilika'da ele geçen Kat. No. M25-26 saplamalar yoğun korozyon ile oldukça tahrip olmuşlardır.

Kibyra'da tespit edilen in-situ saplama bu elemanların bir örneği olup, 5. yüzyıla tarihlenmiştir.[435] Başka benzer örneklerin tespit edilememesi ve bozulmuş bir kontekstten gelmesi sebepleri ile kesin bir tarihlendirme önerisi yapılamamaktadır.

4.11. Çiviler

Mimaride ve farklı zanaat alanlarında kullanılan çiviler, kazılarda en yoğun ele geçen malzeme gruplarındandır. Mimaride çatı sisteminde, kapılarda, ahşap konstrüksiyonların birleştirilmesinde ve diğer sabitleme/bağlayıcı sistemlerde çiviler kullanılmıştır. Zaanat alanında ahşap mobilya ve kutu/sandık yapımında çivi yardımcı eleman olarak kullanılmıştır.

Perge Güney Bazilika kazılarında ele geçen Kat. No. M27-M33 çiviler 10,4-5,5 cm arasında değişen uzunluğa sahiptirler. Tümü demir malzemeden üretildiği için yoğun korozyona maruz kalmış ve formları büyük oranda bozulmuştur. Kat. No. M27-M33 dairesel başlı, kare kesitli ve uca doğru incelerek sivrilen bir saplama kısmına sahiptir. Yalnızca Kat. No. M33 dışbükey formlu saplama ucu ile diğer çivilerden farklıdır. Perge Güney Bazilika çivileri belirli bir stratigrafiden gelmemesi üzere kesin bir tarihlendirme içinde değerlendirilememekteyiz. Yalnızca benzer örnekler incelenerek tanımlayabilmekteyiz.

---

[432] Cesur, **a.g.e.** 2019, Kat. No. J106.
[433] Waldbaum, **a.g.e.,** 1983, Kat. No. 275.
[434] Gültekin, **a.g.e.,** 2012, s. 29-30.
[435] Demirer, **a.g.e.,** 2013, Kat. No. H26-32, s. 91.

Boyut olarak benzeyen, ucu kıvrılmış olarak günümüze gelmiş çivi örnekleri; Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea)'da 6.-7. yüzyıllara,[436] Patara'da 2.-3. yüzyıllara,[437] Kibyra'da 5.-6. yüzyıllara,[438] Arykanda'da[439] 3. yüzyıla ve Kuşadası Kadıkalesi/Anaia'da benzer çiviler için tarihlendirme yapılmamıştırtır.[440] Perge Güney Bazilika'da ele geçen çivilerin karışık ve bozulmuş bir stratigrafiden ele geçirilmesi ve formlarının uzun yıllar değişmeden kullanılmış olmasından dolayı kesin bir tarihlendirme önerisi yapılamamaktadır.

4.12. Bıçak

Kat. No. M34, 27,5 uzunluğunda ve ucu kırıktır. Benzer örnekler; Arykanda'da 78-84 cm uzunluğundaki eser kılıç olarak tanımlanıp 3. yüzyıla tarihlendirilmiş,[441] Sardis'te bıçak olarak tanımlanıp 10. yüzyıla kadar tarihlendirilmiştir.[442]

Perge Güney Bazilika'da ele geçen Kat. No. M34 için formun değişmeden uzun yıllar kullanılması ve belirli bir stratigrafiden ele geçmemesi sebepleri ile kesin bir tarihlendirme yapılamamıştır.

4.13. Stylus

Styluslar[443], sap biçiminde gövdesi ve bir ucunda yazı yazmaya yarayan sivri uçlu diğer ucunda silmeye yarayan yassı (ıspatula) formunda uca sahiptir. Kil tabletlerin, balmumu kaplı veya kurlun levhalar üzerine yazı yazmak için kama uçlu styluslar (yazı aletleri) kullanılmıştır.[444] Form ve malzemeden dolayı genellikle küskü, saç iğnesi olarak tanımlanan stylusları, sivri uçla yazılan yazıyı düzeltmek için kullanılan düz uçları sayesinde ayırt edilebilirler.

Güney Bazilika'da ele geçen Kat. No. M35, 12 cm uzunluğunda, bir ucu sivri diğer ucu düz formda gelişen, ince ve kısa demir malzemeden üretilmiştir. Benzer örnekleri; Kibyra'da 5.-6. yüzyıllara,[445] Sardis'te Geç Roma veya Erken Bizans'a[446], Parion'da M.S. 2.-3. yüzyıllar,[447] Semadirek'te Erken Bizans Dönemi'ne,[448] Isauria Philadelphia'da M.S. 1. yüzyılın ilk yarısı-

[436] Enez, **a.g.e.,** 2019, s. 19-20.
[437] Şahin, **a.g.e.,** 2010, s. 73-75.
[438] Demirer, **a.g.e.,** 2013, s. 125-126.
[439] Oransay, **a.g.e.,** 2006, s. 135-136.
[440] Altun, **a.g.e.,** 2015, s. 93-94.
[441] Oransay, **a.g.e.,** 2006, s. 90.
[442] Waldbaum, **a.g.e.,** 1983, Kat. No. 201-205.
[443][443] *Stilus, Stylus, Graphium* olarak literatürde kullanılmaktadır.
[444] Handegül Canlı, "Isauria'daki Philadelphia (Gökçeseki) Metal Buluntuları", Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Mersin, 2019, s. 19.; Gültekin, **a.g.e.,** 2012, s. 26.
[445] Demirer, **a.g.e.,** s. 122.
[446] Waldbaum, **a.g.e.,** 1983, Kat. No. 154.
[447] Çelikbaş, **a.g.e.,** 2016, Kat. No. J3, s. 176.
[448] E. B. Dusenbery, **Samonthrace, The Necropoleis,** Princeton, 1998, s. 1044.

M.S. 3. yüzyıllara,[449] Pisidia Antiokheia'da ele geçen sikke verisine göre 10.-11. yüzyıllara,[450] Patara'da daha erken bir tarihe M.Ö. 1.-M.S. 1-2. yüzyıllara,[451] Ordu Fatsa Cıngırt Kayası'nda M.S. 3. yüzyıla[452] tarihlendirilmektedir. Formu sayesinde çok uzun yıllar kullanım gören bu aletler geniş bir tarih aralığında karşımıza çıkmaktadır.

Perge Güney Bazilika'da ele geçen Kat. No. M35 benzer örnekler ışığında ve kilisenin kullanım tarihi göz önüne alındığında M.Ö.1- M.S. 7. yüzyıllara tarihlendirilir.

4.14. Çuvaldız

Çuvaldızlar, uzunluğu 10 cm'den fazla olan, kaba veya deri kumaş dikiminde kullanılan dikiş aletidir. İşlevlerinin değişmemesi nedeniyle yüzlerce yıl aynı formda kullanılan dikiş aletlerini tarihlendirmek belirli bir kontekstten bulunmadıkları sürece güçtür.

Kat. No. M36, 13,6 cm uzunluğunda, hafifçe bükülmüş biçimdedir. Benzer örnekleri Parion'da 2.-4. yüzyıllara tarihlenmektedir.[453] Formun değişmeden uzun yıllar kullanılması ve belirli bir stratigrafiden ele geçmemesi sebepleri ile kesin bir tarihlendirme yapılamamıştır.

4.15. Halkalar

Halkalar da Bizans maden sanatında çok çeşitli kullanım alanlarına sahiptirler. Kazılarda yoğun olarak ele geçen maden buluntular arasındadırlar. Kapılarda, pencerelerde, mobilyada, tartı araçlarında, aydınlatma aparatlarında kısacası her birleştirme düzeneğinde kullanılmış olabilirler. Bu nedenle iilişkili olduğu eşyadan bağımsız bulunmaları durumunda işlevleri hakkında kesin bir sonuca varmak neredeyse imkansızdır. Tarihlendirmede ele geçtikleri tabaka dikkate alınsa da Perge Güney Bazilika'nın tahribata uğramış kontekstinde bu mümkün olmamaktadır.

Kat. No. M37 demir halka 2,5 cm çapında ve birleşme yapan uç kısımları hafif açıktır. Kat. No. M38 bronz halka ise 3,2 cm çapında ve daire formludur. Bu halkaların zeminden ele geçmeleri ve işlevlerinin belirsiz olması nedeniyle bir tarihlendirme yapılamamaktadır.

4.16. Mühür

Mühürler mektup, belge, özel yazışmalar ve diğer resmi evrakları mühürlemek için Bizans döneminde yaygın olarak kullanılmıştır.[454]

Kat. No. M39, 2,5 cm çapında, yoğun oranda tahrip olmasından dolayı üzerinde bulunan mühür işareti okunamamaktadır. Mühürlerde, muhtemelen bir tele ya da ipe bağlamak

[449] Canlı, **a.g.e.,** 2019, Kat. No. St1-12, s. 19-20.
[450] Gültekin, **a.g.e.,** 2012, Kat. No. 23, s. 26-27.
[451] Şahin, **a.g.e.,** 2010, Kat. No. F1-F3, s. 61.
[452] Yıldırım, **a.g.e.,** 2017, Kat. No. 64, s. 94.
[453] Ersin Çelikbaş, **a.g.e.,** 2016, Kat. No. 22, s. 182.
[454] Çakmakçı, **a.g.e.,** 2017, s. 55

amacıyla bulunan halka veya konik kısım Kat. No. M39'da bulunan tutamak ile sağlanmış olduğunu düşünmekteyiz. Benzer bir örneğinin henüz bulunamaması ve karışık bir kontekstsen ele geçmesi için Kat. No. M39 için bir tarihlendirme yapılamamaktadır.

4.17. Yüzük

Yüzükler, takı olarak kullanılmalarının dışında mühür ve amulet olarak da kullanılmışlardır.[455] Taşlı yüzükler dışında, oval ya da yuvarlak formlu metal yüzük kaşına kazınan oyma figür, desen ve amblemlerin 4.-6. yüzyıllarda sıklıkla kullanıldığı bilinmektedir.[456] Yüzük kaşlarındaki bu bezemeler 10.-12. yüzyılda da kendini tekrar etmektedir.

Kat. No. M40 halka kesitli demir yüzük, yoğun korozyondan dolayı kaş yüzeyine kazınan desen oldukça aşınmıştır. Benzer forma ve tekniğe sahip yüzükler Korinth'te 4.-6. yüzyıllara,[457] Aizanoi'de ise benzer yüzük için tarihlendirme yapılmamıştır.[458] Kat. No. M40 için formun değişmeden uzun yıllar kullanılması ve belirli bir stratigrafiden ele geçmemesi sebepleri ile kesin bir tarihlendirme yapılamamıştır.

4.18. Tartı Ağırlığı

Tartı ağırlıklarının içleri genellikle kurşun ile doldurulmuşlardır.[459] Kat. No. M41 oldukça tahrip olmuş ve bir kısmı günümüze ulaşmış tartı ağırlığıdır. Benzer örnekleri; Amorium'da 9. yüzyıla[460], Sardis'te[461] Erken Bizans Dönemi'ne tarihlendirilmiştir.

4.19. Kurşun Ağırlık

Kurşun ağırlıklar, antik dönemden beri balık ağlarında, oltada ve diğer tartı işlevli eşyalarla birlikte kullanılmaktadır.[462] Bu formun uzun yıllar boyunca kullanılmasından dolayı tipolojik açıdan bir tarihlendirme yapmak mümkün olmamaktadır.

Kat. No. M42 kurşun ağırlık, külçe halinde ve köşeleri hafifçe dövülerek kavisletilmiştir. Benzer örnekler Tralles Aşağı Kenti'nde tarihlendirme yapılmamış,[463] Denizli Müzesi'ndeki örnek Geç Roma Dönemi'ne tarihlendirilmiştir.[464] Kat. No. M42 için formun değişmeden uzun

---

[455] Çakmakçı, **a.g.e.,** 2017, s. 50.
[456] Çakmakçı, **a.g.e.,** 2017, s. 51.
[457] G.R. Davidson, **Corinth XII: The Minor Objects**, American School of Classical Studies at Athens, Princeton, 1952, S. 237.
[458] Cesur, **a.g.e.,** 2019, s. 36.
[459] A. Mutz, "Römische Waagen und Gewichte aus Augst und Kaiseraugst", **Augster Museumshefte 6**, 1983, s. 24-41.
[460] Yıldırım, **a.g.e.,** Kat. No. 99, 2017.
[461] Waldbaum, **a.g.e.,** 1983, s. 436.
[462] Ertaç Yıldırım, "Ordu/Fatsa Cıngırt Kayası Kazısı 2-12-2014 Sezonu Metal Buluntuları", Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2017, s. 67.
[463] Esra Yücel Dinç, "Tralles Aşağı Kent Metal Üretim Atölyeleri", Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2019, s. 77.
[464] Oğuz Tekin, "Weights In The Museums Of Denizli, Kütahya And Afyon", **Mustafa Büyükkolancı'ya Armağan,** Ege Yayınları, 2015, İstanbul, ss.613-629, Fig.47-53.

yıllar kullanılması ve belirli bir stratigrafiden ele geçmemesi sebepleri ile kesin bir tarihlendirme yapılamamıştır.

4.20. Bıçak/Aplik

Kat. No. M43 her uçtan kırık, uca doğru daralmaktadır. Ortasında küçük bir delik mevcuttur. 0.2 cm kalınlığında cidar ve ortasındaki ufak delik nedeniyle ilk bakışta aplik olarak değerlendirilse de yayınlarda karşılaştığımız benzer formda bıçak örnekleri ile bıçak işlevinde kullanılmış olabileceğini düşünmekteyiz.

Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea) kazısında ele geçen benzer bir örnek 0,5 cm kalınlığında, bıçak olarak tanımlanmıştır.[465] Pisidia Antiokheia'da da benzer formda bıçak ele geçmiştir.[466] Aizanoi'de benzer bıçak örnekleri 2. yüzyıla,[467] Kibyra'da 6.-7. yüzyıllara[468], Amorium'da 9. yüzyıla[469], Pergamon'da Geç Bizans Dönemi'ne[470] ve Parion'da 6.-7. yüzyıllara [471] tarihlendirilmiştir. Kat. No. M43 için formun değişmeden uzun yıllar kullanılması ve belirli bir stratigrafiden ele geçmemesi sebepleri ile kesin bir tarihlendirme yapılamamıştır.

4.21. Orak Ucu

Bizans Dönemi ve öncesinde toprağı işlemek için kullanılan tarım aletlerinden olan orak, işlevlerine uygun olarak yarım daire formlu ağza sahiptirler. Tarım faaliyetlerinin yanı sıra ormancılıkta da kullanıldıkları bilinmektedir.[472]

Kat. No. M44 yassı kesitli ve yarım daireye yakın formlu orağın kanca parçasıdır. Benzer örnekleri; Sardis'te Erken Bizans Dönemi'ne,[473] Amorium'da Geç Roma-Erken Bizans Dönemi'ne,[474] Arykanda'da[475] ve Bergama'da[476] ele geçmiştir. Kat. No. M44 için formun değişmeden uzun yıllar kullanılması ve belirli bir stratigrafiden ele geçmemesi sebepleri ile kesin bir tarihlendirme yapılamamıştır.

[465] Enez, **a.g.e.,** 2019, s. 39.
[466] Gültekin, **a.g.e.,** 2012, s. 121.
[467] Cesur, **a.g.e.,** 2019, Kat. No. D3, s. 53.
[468] Demirer, **a.g.e.,** 2013, s. 57.
[469] Yıldırım, **a.g.e.,** 2017, s. 126
[470] W. Gaitzsch, **Eisenfunde aus Pergamon. Geräte, Werkzeuge und Waffen,** Pergamenische Forschungen 14, Berlin, 2005, Kat. No. M63, s. 34.
[471] Çelikbaş, **a.g.e.,** 2016, Kat. No. P6, s. 214.
[472] Oransay, **a.g.e.,** 2006, s. 111.
[473] Waldbaum, **a.g.e.,** 1983, s. 46-47.
[474] Yıldırım, **a.g.e.,** 2017, s. 41-42.
[475] Oransay, **a.g.e.,** 2006, s. 111-112.
[476] Gaitzsch, **a.g.e.,** 2015, SE3 7-SE6-8-10.

4.22. Bronz Ağırlık

Güney Bazilika yıkıntıları arasından yüzeyden ele geçen bakır alaşımlı Kat. No. M50 bronz ağırlık, 318, 25 g. ağırlığında ve 5,5x5,5 cm boyutlarındadır.[477] Üzerinde yer alan betimlemelerle kendi türünde farklı varyasyonları bulunan bu ağırlıklar, M.S. 6. yüzyılda yoğun olarak kullanıldıkları bilinmektedir. Ön yüzünde cepheden gösterilmiş, korinth düzenindeki dört sütun üzerinde yükselen bir kilise betimi yer almaktadır. Kilise plan tipine yan nefler üçgen alınlıklarla, ana nef kemer ile gösterilmiştir. Yanlarda lambda ve alpha simgeleri ve merkezde büyük bir Latin Haçı simgeleri bulunur. Çatının üstünde "Tanrı'nın Kayrası" anlamına gelen *Theou Kharis* ifadesi okunmaktadır.[478] Arka yüzüne baktığımızda daire içinde yer alan sekiz kollu yıldızın *octagram* ve etrafında monogram yer almaktadır. Söz konusu ağırlık, M.S. 5.-6. yüzyıllara tarihlendirilmiştir.

4.23. Diğer Metal Eserler

Söz konusu yapıda ele geçen metal eserler içinde işlevi netlik kazanmamış buluntuları "diğer metal eserler" başlığı altında incelemeyi doğru bulmaktayız.

Kat. No. M45 kıvrımlı gelişen formda bir terazi olduğu düşünülmektedir.

Kat. No. M47, kapı aksamına ait bronz parçalardan biri olduğu düşünülse de yeterli form vermemesi ve benzer örnekler ile karşılaştırma yapamamızdan dolayı net bir tanımlama ve tarihlendirme yapılamamaktadır.

Kat. No. M46 tunç kandil kapağı yani kandil apliği işlevinde kullanıldığı düşünülmektedir. Benzer örneklerine henüz rastlanılmamıştır.

Kat. No. M48 bir ucu kıvrılarak elips formu almaktadır. Küçük ve kırık bir parça olarak ele geçmiştir. İşlevi belirsizdir.

Kat. No. M49 yoğun korozyonlu ve kırık şekilde ele geçmiştir. Kare formlu olan parçanın işlevi tanımlanamamaktadır. Formundan dolayı kapı kilidine benzemekte ama kesin bir tanımlama yapılamamaktadır.

[477] Onur Kara-Mustafa Demirel, "Perge 2014 Yılı Kazıları", **ANMED,** 2015, s. 249.
[478] **A.e.,** s. 249.

BEŞİNCİ BÖLÜM
BULUNTU – MEKÂN DEĞERLENDİRMESİ

Perge Güney Bazilika kazıları, kilisenin içi ve kilise dışına ait 51 farklı açmada tamamlanmıştır (Plan 8). Bu çalışma kapsamında ele geçen malzemeler %64 seramik, %20 maden ve %16 cam buluntulardan oluşmaktadır (Grafik 5). Tüm malzemelerin ele geçirildiği alanlar incelendiğinde buluntuların oransal dağılım olarak %37 civarı ile kuzey mekânda (prothesis) yoğunluk kazandığı görülür (Grafik 15). Kuzey mekânın ardından güney nef, apsis ve çevresi, bema ve çevresi %11 gibi bir oranla kilisenin en fazla buluntularını içeren diğer bölümleridir.

Seramik buluntular Kırmızı Astarlı Seramikler ve Kaba Seramikler olmak üzere iki ayrı grup altında değerlendirilmiştir. Seramikler sayısal veri olarak en fazla kuzeyde yer alan ökarist ayininde hazırlanan ekmek ve şarabın yer aldığı prothesis mekânından ele geçirilmiştir (Plan 8, Grafik 6). Sırasıyla kilise içinde; prothesis, apsis kuzey kenarı, diakonikon ve güney transeptte de ele geçirilmiştir.

Kaba Seramikler olarak da adlandırılan kullanım seramikleri bazilikada farklı mekânlarda ve sayıca yoğun olarak ele geçirilmiştir. Pişirme ve ısıtma kapları yoğunluk sırasına göre prothesis, kuzey transept, apsis kuzey kenarı, güney mekan, bema ve güney nefte ele geçirilmiştir (Plan 8, Grafik 8). Sofra ve servis kapları yalnızca prothesis ve apsis kuzey kenarında bulunmuştur (Plan 8, Grafik 9). Mutfakta sıklıkla ve çeşitli birçok işlevde kullanılan tekneler ve çanaklar ise yine yoğun olarak prothesis mekânında ele geçirilmiş, onu bema ve orta nef mekânları takip etmiştir (Plan 8, Grafik 10). Sofra kapları olarak bilinen testi ve maşrapalar ise bazilikada yine prothesis mekânı ağırlıkta olmak üzere apsis kuzey kenarı, güney nef, güney transept ve kuzey nefte tespit edilmiştir (Plan 8, Grafik 11). Amphoralar da yoğun olarak prothesis mekânında ele geçirilmiş onu diakonikon, kuzey nef dışı ve apsis kuzey kenarı bölümleri izlemiştir (Plan 8, Grafik 12). Tekneler, çanaklar, testiler ve maşrapaların prothesis mekânında sayıca fazla bulunmuş olması, mekânın ökarist ayininde hazırlanan ekmek ve şarabın burada hazırlanması ve kapların bir kısmının bu litürjide kullanılmış olabileceğini göstermektedir.

Perge Güney Bazilika kazılarında ele geçen cam buluntular aydınlatma işlevinde pencere camları, çubuklu kandiller ve kadeh kandillerden; günlük kullanım kapları işlevinde de ağız parçaları, kaideler; süsleme işlevinde cam boncuk ve kakma parçalardan oluşmaktadır.
Cam malzemeler içinde en kalabalık grubu oluşturan pencere camları, sayısal veri olarak en yoğun güney transept ve güney nefte ele geçirilmiştir (Plan 8, Grafik 13). Çubuklu kandiller kuzey mekân ve güney mekanda; kadeh kandiller güney nef ve güney transeptte; ağız parçaları güney nef ve kuzey mekânda; kaideler kuzey mekânda ve kakma parçaların tümü

kuzey mekânda ele geçirilmiştir. Kuzey ve güney mekânda aydınlatmaya yönelik çubuklu kandil eserler çıkarıldığı görülürken, düz pencere camları kilisenin güney transept ve nefinde yalnızca ele geçmesi söz konusu pencere camlarının olasılıkla bu alanda bulunan düz levhalı pencere şebekelere ait olduğunu söylemektedir.

Perge Güney Bazilika kazılarında ele geçen metal buluntuların tanımlanabilen büyük bir oranı günlük yaşama ilişkin objeler olarak kullanılmaktadır. Aydınlatma araçlarından polykandiliona ait aksamlar, yapı malzemelerinden çivi ve kenetler, süs eşyalarından yüzük ve ayrıca zincirler, halkalar, kanca, bıçak, stylus, çuvaldız, ağırlık, mühür gibi çeşitli eşyalara ait parçalar ele geçirilmiştir. Büyük bir kısmı günlük kullanıma ilişkin eşyaların farklı işlevlerde eserleri barındırmaktadır. Metal malzemeler içinde çiviler yalnızca apsis içi alanında ele geçirilmiş, bunun dışında herhangi bir mekânda tespit edilmemiştir. Çivilerden sonra metal grup içinde sayıca fazla ele geçen zincir parçaları ise güney nefte, polykandilion aksamları ise yalnızca güney nefte ele geçirilmiştir. Diğer maden eserler tekil olarak kilisenin farklı bölümlerinde açığa çıkarılmıştır.

SONUÇ

Bu tez çalışmasında 2016-2017 yıllarında kazısı yapılan Perge Güney Bazilika'da ele geçen seramik, cam ve metal eserler değerlendirilmiştir. Malzemelerin üslup ve işlev özellikleri saptanıp, paralel örneklerle analojik olarak karşılaştırılarak tarihlendirilmesi hedeflenmiştir. Söz konusu malzemeler hakkında varılan sonuçlar ışığında, kentin ve bölgenin Erken Bizans Dönemi'ne dair çeşitli soruları yanıtlamak amaçlanmıştır. Bu tez kapsamında çözümlenmesi planlanan ana sorular seramik, cam ve metal eserlerin üslup, form ve işlevsel özellikleri; kent, bazilika ve malzeme ile bağlantılı olarak tarihlendirme sorunları; Pamphylia Bölgesi ve çevresinde benzer seramik, cam ve metal eserlerin üretimi ve kullanımı içindeki yeri olmuştur.

Perge Antik Kenti'nin Hıristiyanlık ile tanışması Aziz Paulos'un bu yeni dini yaymak için çıktığı yolculuk sırasında iki kere Perge'yi ziyaret etmesi ile olmuştur. M.S. 250 civarında Lykia ve Kilikia'dan bağımsız ayrı bir eyalet olan Pamphylia'nın metropolisi Perge olmuştur.[479] M.S. 311-325 yılları arasında İznik Konsil listelerinde Lykia ve Pamphylia iki ayrı eyalet olarak anılmıştır.[480] Pamphylia'nın iki büyük kenti olan Side ve Perge arasında hangisinin eyalet merkezi olması hakkında sürekli bir süre çekişme yaşanmış, Khalkedon ve Ephesos Konsilleri'nde Pamphylia Prima metropoliti olarak Side üstünlük kazanmıştır.[481] M.S. 640 yılına ait Notitia Episcopatuum kaynağında Pamphylia'nın metropolitinin halen Perge ve Side olduğu, Perge'nin himayesinde; Attalia, Eudoxias, Telmesos, Sindos, Maximianoupolis, Lagina, Palaioupolis, Kremnos, Koudroula, Peltinessos, Aresasos, Pougia, Adriane, Diketanaura, Sandida, Barae, Sylaion ve Perbaina olarak 18 şehir/piskopos bulunduğu yazmaktadır.[482] M.S. 6. yüzyıl sonlarına doğru Perge metropolis ünvanını yitirmiş, Attaleia vilayetin baş şehri ve metropolisi olarak yerini almıştır ancak Notitiae'da bir süre daha Perge, metropolis olarak kayıtlarda gösterilmiştir.[483]

M.S. 7. yüzyıl, devletin ve bölgenin yapısını değiştiren önemli bir yüzyıl olmuştur. Arap, Sasani istilaları, savaşları, bölgede gerçekleşen depremler ile aşağı kent Akropolis'e doğru taşınmıştır.[484] Savaşın sonuçları Bizans Dönemi Anadolusu'ndaki kentleri ve günlük yaşamını önemli derecede etkilemiştir. Side, Sillyon ve Perge sikkelerinde M.S. 622/3 yılı ve sonrasında

[479] Ramsay, **a.g.e.,** 1980, s. 393; Hellenkemper-Hild, **a.g.e.,** 2004, s. 107-108.
[480] W. M. Ramsay, **The Historical Geography of Asia Minor,** Supplementary Papers - Royal Geographical Society, yay: John Murray, London, 1890, s. 393; Hellenkemper-Hild, **a.g.e.,** 2004, s. 107-108.
[481] Ramsay, **a.g.e.,** 1890, s. 393, 415.
[482] Pseudo-Epiphanius, **Notitiae Episcopatuum,** 2.1, 4.23. Side'nin himayesinde ise 16 şehir/piskopos bulunmaktadır; Selge, Aspendos, Ettene, Horymne, Kasoi, Semneis, Karalia, Karakision, Syedra, Mylome, Ouamandra, Dalisandon, Isba, Lyrbe, Kolybrassos, Manauga.
[483] Ramsay, **a.g.e.,** 1890, s. 420.
[484] Ostogorsky, **a.g.e.,** 2015, s. 78-79; Gregory, **a.g.e.,** s. 172-179; Foss, **a.g.e.,** 1975, s. 722.

ciddi bir kesinti olması, Pamphylia kentlerine yönelik yapılan saldırıları kuvvetli kılmaktadır.[485] Perge kazılarında ele geçen sikkelerin de Anastasius döneminden (M.S. 491-518), II. Constans dönemine (M.S. 641-668) kadar 5. yüzyıldan 7. yüzyıl ortalarına kadar yaklaşık 200 yıllık bir periyod kesintisiz olarak izlenmesi,[486] 7. yüzyılda yaşanan istilalar ve savaşlardan dolayı kronolojik boşluklar meydana gelmesi kentte bu yüzyıldan sonra büyük bir yaşamın olmadığını göstermektedir.

Perge Güney Bazilika'da Antalya Müzesi tarafından yazılan kazı raporları incelendiğinde yapıya ait birçok mimari elemanın açma içerisinde dağınık ve in situ konumlarından uzak durumları burada antik çağda bir tahribat olduğunu göstermektedir.

Perge Güney Bazilika kazılarında ele geçen seramikler Geç Roma-Erken Bizans Dönem seramiklerinin tipolojisini belirlemek, yerel/bölgesel üretimlerini tespit etmek ve bölgenin Erken Bizans Dönemi tarihine ışık tutmak amacıyla incelenmiştir. Bu çalışma doğrultusunda ele alınan seramikler üretim, form ve kullanım amaçları dahilinde Kırmızı Astarlı Seramikler ve Kaba Seramikler olarak iki ayrı grup içinde değerlendirilmiştir. Söz konusu buluntular 159 parça seramik eser, 39 parça cam eser ve 49 parça metal eserden oluşmaktadır.

Seramik eserler iki ayrı başlık altında incelenmiştir. Kırmızı Astarlı Seramikler; Kıbrıs Sigillata, Sagalassos Kırmızı Astarlı, Afrika Kırmızı Astarlı, Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramiklerden, Kaba Seramikler; Mutfak-Servis Kapları, Kapaklar, Saklama-Depolama Kapları, Amphoralar, Matara, Ampulla, Unguentarium, Kandiller, Ağırşaklar ve Seramik Nesne malzemelerini içermektedir. Bu malzemeler M.Ö. 1.-2. yüzyıllardan – M.S. 7. yüzyıllar gibi geniş bir yüzyıl aralığına tarihlenmektedir. Malzemelerin bazilikadaki kullanım tarihleri saptanırken; ilk önce form, bezeme ve hamur özellikleri açısından Akdeniz ve çevresi ile karşılaştırmalı olarak incelenmiş ardından bazilikanın kullanım tarihleri göz önünde bulundurularak değerlendirilmiştir.

Kırmızı Astarlı Seramikler içerisinde en erken tarihli grup M.S. 1.-2. yüzyıla tarihlenen Orijinal Kıbrıs Sigillata Seramiğidir. Perge'de yoğun olarak kullanıldığı bilinen ve çeşitli araştırmalara konu olan Sagalassos Kırmızı Astarlı Seramikleri Güney Bazilika'da tek bir örnek ile temsil edilmektedir. M.S. 7. yüzyıla kadar kullanıldığı bilinen seramikler Sagalassos "Çömlekçiler Mahallesi"nde üretilmiş ve buradan ticari yapılmıştır[487]. Afrika Kırmızı Astarlı Seramikleri, Geç Roma İmparatorluk döneminde Akdeniz coğrafyasında yaygın olarak kullanım görmüş ve M.S. 2. yüzyılın sonu-3. yüzyıl sonlarına tarihlendirilmiştir.

Perge Antik Kenti'nin 4 km doğusundaki Kestros limanı ile dış ticarette önemli bir rol oynadığı bilinmektedir.[488] Bazilikada ele geçen en kalabalık grubu Kıbrıs Kırmızı Astarlıları

[485] Tek, **a.g.e.,** 2015, s. 124-125.
[486] Köker, **a.g.e.,** 2005, s. 97.
[487] Poblome, **a.g.e.,** 1999, s. 24-26.
[488] Alman Araştırmacılar Topluşuğu (DFG) tarafından yapılan jeolojik ve arkeolojik yüzey araştırmaları sonucunda, Perge'nin Doğu Kapısı'ndan Kestros Nehri'ne uzandığı tespit edien yol

oluşturmaktadır (Grafik 1-2). Yapılan son çalışmalar ve araştırmalar ile bu grubun üretim merkezlerinin Kıbrıs,[489] Hierapolis, Anemurium, Aspendos kent limanı olan Eurymedon nehir ağzında, Pednelissos'ta, Toros Dağları eteklerinde konumlanan Akçapınar Köyü, Değirmen Burnu Mahallesı Yıkık Camii, Hacıosmanlar Köyü, Gebiz, Hacıahmet Kırı ve Kurucen ovasında, Camii yıkığı mevkii[490] gibi Doğu Akdeniz'de yayılım göstermiştir. Kıbrıs Kırmızı Astarlıları on farklı tipolojik grup ile Perge Güney Bazilika'da elimize geçen en kalabalık grup olmuştur. Kıbrıs Kırmızı Astarlılar; Hayes Form 1 Taklitleri, Hayes Form 2, Hayes Form 4, Hayes Form 4 Taklidi, Hayes Form 6 Taklidi, Hayes Form 7 Taklitleri, Hayes Form 8 Taklitleri, Hayes Form 9A Taklitleri, Hayes Form 9B Taklitleri ve Hayes Form 9 Perge 2 seramikleri başlığı altında değerlendirilmiştir. Böylelikle kentin Erken Bizans Dönemi seramik ithalatında Kıbrıs Bölgesi mallarının yoğunlukta olduğu görülmektedir. Orijinal ürünlerin dışında en fazla taklit üretimi yapılan seramik grubu olması da bu tipolojinin bölgede sevildiği ve sıklıkla kullanıldığı anlaşılmaktadır. Tespit edilen yerel üretim atölyelerinden Perge'ye de ticaret yapıldığı bilinmekte, bu grubun üretim merkezi olarak Pamphylia-Kıbrıs bölgesi önerilmektedir.[491] Perge'ye özgü olan, başka bölgelerde şimdilik benzerlerine rastlanılmayan Hayes Form 4 Taklidi, Hayes Form 6 Taklidi, Hayes Form 7 Taklidi, Hayes Form 8 Taklidi ve 9 Hayes Form A Taklidi seramikler kendilerine özgü formları ile seramik grubu içinde dikkati çekmektedir.

Kaba seramikler bazilikada ele geçen en kalabalık seramik grubu oluşturmaktadır. Kaba seramikler günlük yaşamda sık kullanılan kaplar olması nedeniyle dönemin ekonomik ve sosyal aktivitelerinin dolaylı bir gösterimidir[492] (Grafik 3). Hamurlarında bulunan katkı maddelerinin daha fazla olması, cidar kalınlıkları ve süsleme özellikleri ile ayırt edilen kaplar, fonksiyonuna göre farklı katkı maddeleri ve çeşitli boyutlarda üretilmiştir. Bu grup dahilinde Mutfak ve servis kapları bazilikada en çok ele geçen gruptur. Tekneler ve çanakların da sayıca fazla olması yiyecek hazırlamanın günlük yaşamdaki önemine ayrıca dikkati çekmektedir. Testiler ve maşrapalar da sofrada kullanılan, az sayıda ele geçen kaplardır. Kapaklar, mutfak ve servis kaplarının ısısını korumak için kullanılan diğer yardımcı kaplardır. Kaba seramikler içinde mutfak ve pişirme kapları başlığı altında değerlendirilen Kat. No. S83, S84, S85 ve S86 pişirme/ısıtma kapları yerel form özellikleri göstermektedirler.

güzergahında yapılan incelemelerde antik bir liman yerleşimine ait olabilecek kalıntılara rastlanılmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Wolfram Martini et al., "Der Flusshafen von Perge in Pamphylien: Ein geoarchäologischer Survey löst ein altes Problem", Archäologischer Anzeiger, Cilt 1, 2008, s. 163-179.

[489] Hayes, **a.g.e.,** 1972, s. 385-386.

[490] Vandeput – Köse – Jackson, **a.g.e.,** 2012, s. 277-278.

[491] Vandeput – Köse – Jackson, **a.g.e.,** 2012, s. 277-278; Jackson – Zelle – Vandeput – Köse, **a.g.e.,** 2012, s. 96, Fig. 10/1-4.; Pablome-Fırat,**a.g.e.,** 2011, s. 51.

[492] Kan-Şahin, **a.g.e.,** 2019, s. 403.

Amphoralar LRA 1, LRA 13 ve LRA 4 formları M.S. 6.-7.yüzyıllarda Akdeniz Bölgesi'nde ticareti yapılan saklama/taşıma araçlarıdır. Perge Güney Bazilika'da, Gaza Amphorası olarak da bilinen LRA 4 formu en fazla ele geçen form olarak, bölge ile olan bağlantıyı belgelemektedir.

Üzerinde kutsal bir figür olduğu tahmin edilen matara parçası, benzer örneği bulunamaması sebebiyle yakın örnekleri doğrultusunda Geç Roma Dönemi'ne tarihlendirilmiştir.

Erken Bizans Dönemi'nde Hıristiyanlıkla beraber kullanımı yaygınlık kazanan unguentariumlar benzer örneklerine paralel olarak M.S. 5.-7. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Günlük yaşamda aydınlatma amacıyla kullanılan kandiller de M.S. 6.-7. yüzyıllara tarihlenen gruba aittir.

Seramik eserlerin büyük bir çoğunluğu, özellikle Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramikler, Diğer Kırmızı Astarlı Seramikler, Pişirme ve Isıtma Kapları, Sofra ve Servis Kapları, Tekneler ve Çanaklar olmak üzere bazilikanın pastoforion odalarından kuzeyde yer alan prothesis mekânında ele geçirilmiştir (Grafik 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12). Seramik eserlerin büyük bir kısmının prothesis mekânından çıkarılmış olması bazı objelerin ayinde kullanıldıkları düşüncesini güçlendirmektedir. Pişirme kabı, kapak gibi malzemelerin buraya taşınarak gelmiş olduğu düşünülebilir ancak tekneler, çanaklar, kandiller, küpler, testiler gibi bazı objelerin yine taşınarak gelmiş olabileceği gibi kilisedeki ayine hazırlık eşyaları olarak da kullanılmış olabilecekleri diğer bir ihtimaldir. Kiliseye yakın konumlanan macellumda Erken Bizans Dönemi'nde çeşitli düzenlemeler yapılmış olması bu dönemde buradan bazilikaya bazı objelerin taşınmış olma ihtimalini güçlendirmektedir.[493]

Yapılan değerlendirmeler sonucunda hem yerel hem de ihraç seramiklerin ele geçirilmiş olması bölgede ekonomik gücün yüksek olmadığı, taklit üretimler ile seramik ihtiyaçların karşılandığı belirlenmiştir. Güney Bazilika'da ele geçen parçalarda benzer örneklerin en erken Kıbrıs Sigillataların M.Ö. 1.-2. yüzyıllara, en geç örnekleri pithoslarda M.S. 8. yüzyıllara tarihlenmektedir. Kentte yaşanan istilalar ve depremler ile M.S. 7. yüzyılda kentin akropole taşınması ve bir süre kullanım görmemesi, seramiklerin son evresini M.S. 7. yüzyıla tarihlememizi sağlamıştır.

Cam eserler; Kandiller, Pencere Camları ve Diğer Camlar olmak üzere üç ayrı başlıkta incelenmiştir (Grafik 4). Cam malzemeler Çubuklu Kandiller, Pencere Camları 5.-7. yüzyıllar; Kadeh Kandiller 4.-7. yüzyıllar; Pencere Camları 5.-9. yüzyıllar; Ağız Parçaları 3.-7. yüzyıllar; Kaideler 5.-13. yüzyıllara kadar M.S. 3. yüzyıldan – M.S. 13. yüzyıllar arasına tarihlenen geniş bir dönemde kullanım görmüştür. Cam malzeme içerisinde yalnızca ağız parçalarının küçük parçalar halinde olması nedeniyle kesin bir tipolojisi yapılamamıştır. Geriye kalan kaide

[493] Işıklıkaya, a.g.e., 2010, s. 63; Özdizbay, a.g.e., 2008, s. 114.

parçaları ise literatürdeki form tartışmaları ile birlikte değerlendirilmiştir. Ağırlıkla aydınlatma elemanlarının ele geçtiği eserler arasında ağız, kaide, boncuk, kakma parçaları da bulunmaktadır.

Camlar içinde en yoğun grubu oluşturan düz (levha) pencere camlarının kenarları yuvarlatılmış ve hafifçe kalınlaştırılmıştır. Pencere camları bazilika içerisinde yoğun olarak güney transept ve güney nefte ele geçirilmiştir (Grafik 14). Renkleri açık mavi-yeşilden, koyu mavi-yeşile kadar çeşitlilik göstermektedir. Düz pencere camlarına ait ızgara biçimli pencere şebekelerinin Erken Bizans Dönemi içinde kullanıldığı ve 9. yüzyıldan daha geç örneklerinin henüz görülmediği bilinmektedir.

Diğer bir aydınlatma elemanı olan kandiller ise çubuklu kandil ve kadeh kandil olmak üzere iki ayrı grupta incelenmiştir. İçi boş çubuklu kandillerin 4.-7. yüzyıllar içinde kullanıldığını tespit etmekteyiz. Geriye kalan kaide ve ağız form parçalarının, formlarının uzun dönemler değişiklik yapılmadan işlevi karşılayacak şekilde kullanılmalarından dolayı bu parçalar hakkında bir tarihlendirme yapmamızı güç kılmıştır. Camlar içerisinde en çok kandil ve pencere camlarının ele geçirilmesi, bazilikada aydınlatma elemanlarına duyulan ihtiyacı göstermektedir. Her grupta en çok prothesis mekânından ele geçirilmiştir. Perge Güney Bazilika'da ele geçen cam eserler, diğer buluntular ve benzer örnekler ile karşılaştırmalı olarak bazilikanın kullanım dönemi göz önünde bulundurularak incelendiğinde 4.-7. yüzyıllara tarihlendirilir.

Servis ve saklama formundaki buluntuların sayıca azlığı, bazilikada sıkça tercih edilen bir malzeme olmadığını veya eritilerek yeniden kullanılmış olabileceklerini düşündürmektedir. Seramik buluntular bölümünde bazilika ele geçen servis ve saklama kaplarının sayıca fazlalığı göz önüne alındığında günlük kullanımında cama duyulan ilginin azlığı fikrini bir yandan da güçlendirmektedir.[494]

Kazı çalışmaları sırasında ele geçen az sayıdaki amorf cam parçalar, üretim atıkları veya bir yangın sonucu deforme olduklarını düşündürmektedir. Üretim atığı olması için yeterli üretim verilerinin azlığı bu parçaların bir yangın sırasında deforme olduklarını düşündürmektedir.

Erken Bizans Dönemi Anadolu'sunda birçok cam atölyesinin varlığı bilinmektedir. Demre'de,[495] Sagalassos'ta,[496] Anemurium'da,[497] Stratonikeia'da,[498] Soli-Pompeiopolis'te,[499]

[494] Cam malzemenin eritilerek yeniden kullanılması imkânı nedeniyle bu görüş yalnızca bir ihtimal olarak sunulmuştur.
[495] Çömezoğlu, **a.g.e.,** 2007, s. 458.
[496] V. Lauwers – P. Degryse – M. Waelkens, "Evidence for Anatolian Glassworking in Antiquity: The Case of Sagalassos (Southwestern Turkey)", **JGS 49,** s. 7-8.
[497] E.M. Stern, "Ancient and Medieval Glass from the Necropolis Church at Anemurium." **IX. Congres de l'Association Pour 'Historie du Verre**, 1985, s. 35-36.
[498] Öztaşkın**, a.g.e.,** 2015, s. 182.
[499] Savur-Yıldız, **a.g.e.,** 2016, s. 3.

Aphrodisias'ta,[500] Labraunda'da,[501] Tralleis'te,[502] Kadıkalesi'Anaia'da,[503] Sardes'te[504], Ephesos'ta[505], Serçe Limanı batığında[506] ve Bergama'da[507] Erken Bizans Dönemi'ne ait cam üretimi tespit edilen önemli kentlerdir. Perge'nin cam üretimi konusunda Pamphylia Bölgesi'ndeki rolü ve önemi ise elimizdeki az sayıdaki verilerle henüz netlik kazanmamıştır. Bir üretimin yapıldığını belirlemek ancak devam eden kazı çalışmaları ile mümkün olacaktır.

Perge Güney Bazilika kazılarında ele geçen 49 adet metal buluntu, kendi içinde işlevlerine göre gruplandırdıktan sonra benzer örnekler ile karşılaştırmıştır. Metal eserler; zincirler, polykandilion aksamları, kaplama levhaları, aplik, kanca, filise, kapı sürgüsü, kenetler, kilit, saplamalar, çiviler, mızrak, küskü, çuvaldız, halkalar, mühür, yüzük, tartı ağırlığı, kurşun ağırlık, bıçak, orak ve işlevi kesinlik kazanmamış buluntuları ise diğer metal eserler grubunda değerlendirmiştir. Metal eserlerde kullanılan materyalin 24 adedi bronz, 24 adedi demir ve 1 adedi kurşundur. Ele geçen metal buluntuların büyük bir kısmı mimaride (çiviler, kenetler, saplamalar), süslemede (kaplama levhaları, aplik) ve günlük yaşamda (zincirler, bıçak, orak, küskü, çuvaldız, tartı ağırlığı, stylus) kullanılan buluntular olmuştur. Polykandilion aksamları beş parça olarak ele geçmesi ile bazilikadaki aydınlatma kullanımını göstermektedir. Ele geçen sık baklalı zincir parçaları ise polykandilion veya buhurdan da kullanılmış olabilirler. Metal eserler içinde kilisede kullanım alanının sınırlı olduğu terazi, ağırlık, stylus gibi objelerin macellumdan kiliseye taşınarak geldiği düşünülmektedir. Bulunan metal malzemeler benzer örnekler ile karşılaştırıldığında ve bazilikanın kullanım tarihi göz önüne alındığında M.S. 5.-7. yüzyılları kapsamaktadır. Bir çoğu da uzun dönemler çok sık kullanılan eşyalara ait parçalar olduğu için tarihlendirme yapmayı uygun görmemekteyiz.

Perge Güney Bazilika'da ele geçen en kalabalık buluntu grubunu Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramikleri oluşturmaktadır. Tez kapsamında incelenen eserlerin büyük bir çoğunluğu günlük işlevde kullanılan seramik çanak, tabak ve kaseler; aydınlatma işlevinde kullanılan cam ve seramik kandiller; mimaride kullanılan metal kenetler ve aksamlardır. Söz konusu tüm buluntuların bazilika ele geçtiği mekânlar incelendiğinde ise %37 gibi oranla kuzey mekân dediğimiz prothesis odası ön plana çıkmaktadır. Ardından %11 oranları ile güney nef, bema, güney transept gelmektedir (Grafik 15).

---

[500] R.R.R. Smith-C. Ratte, "Archaeological Research at Aphrodisias in Caria, 1996", **AJA 102/2**, s. 238.
[501] J. Bild, **Felicium Temporum Reparatio, Labraunda in Late Antiquity (c. AD 300-600),** Stockholm, 2012, s. 93.
[502] S. Yaylalı, "2007 Yılı Tralleis Antik Kenti Kazı Çalışmaları", **30. KST-3**, 24-27.
[503] Coşkun, **a.g.e.,** 2017, s. 321.
[504] J. S. Crawford, **The Byzantine Shops at Sardis**, Ed.:G. M. A. Hanfmann – J. A. Scott, Cambridge-Massa- chusetts, 1990, s. 78.
[505] F. Krinzinger, "Ephesos 2000", **23. KST-2,** s. 129.
[506] **Serçe Limanı, Volume 2, The Glass of an Eleventh-Century Shipwreck**, Eds.: George F. Bass, Robert H. Brill, Berta Lledo, Sheila D. Matthews, Texas, 2009.
[507] Holger Schwarzer, "Spätantike, byzantinische und islamische Glasfunde aus Pergamon", **Late Antique/Early Byzantine glass in the Eastern Mediterranean,** İzmir, 2009, s. 85-100.

Perge Güney Bazilika'da bulunan eserlerin bir kısmının taşınan toprak ile birlikte bazilikaya ulaştığı düşünülmektedir. Ayrıca macellumda, Erken Bizans Döneminde yapılan düzenlemeler ve kullanım sırasında da bazı objelerin -terazi, ağırlıklar, stylus, amphora, pişirme kapları gibi- bazilikaya taşındığı bir diğer ihtimal olarak düşünülmektedir. Tekneler, çanaklar, testiler, maşrapalar, küpler, kandillller, unguentariumlar, matara, ampulla ve polykandilion parçaları gibi bazı objelerin kilisede ayine hazırlık veya günlük işlevde kullanılmış olabilirler. Ele geçen büyük bir malzemenin Erken Bizans Dönemi'nde inşa edilen Perge Güney Bazilikası ile yakından ilişkili olduğunu gözlemlemekteyiz.

Tez kapsamında çalıştığım Perge Güney Bazilika'nın seramik, cam ve metal buluntular bu alandaki literatüre katkı sağlayacak nitelik ve niceliktedir. Akdeniz ve çevresindeki malzemeler ile paralel özellikler gösteren buluntular, bölgeler arası ilişkiyi ve Perge'nin Erken Bizans Dönemi'ne ışık tutmak amacıyla alanına katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Antik Kaynaklar:

PSEUDO EPIPHANIUS: **Notitia Episcopatuum (**Çevrimiçi), https://topostext.org/work/567#2.1

PSEUDO SCYLAX: **Periplous** (Çevrimiçi), https://topostext.org/work/102#100, 18.06.2021.

PTOLOMAEI CLAUDII: **Cosmographia** (Çevrimiçi), https://digi.vatlib.it/view/MSS_Urb.lat.277, 18.06.2021.

STRABON: **The Geography** (Çevrimiçi), https://topostext.org/work/144#14.4.2, 18.06.2021.

STRABON: **Geographika: Antik Anadolu Coğrafyası: Geographika XII-XIII-XIV,** Çev.: Adnan Pekman, İstanbul Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 1993.

ST. LUKE: **Acts of the Apostles** (Çevrimiçi), https://topostext.org/work/146#13.13, 19.06.2021.

Modern Kaynaklar:

ABBASOĞLU, H.: "Perge Kazısı 1988 Yılı Çalışma Raporu", **Höyük Dergisi 1,** 1988, s. 122-125.

ABBASOĞLU, H.: "Perge Kazısı 1988 Yılı Ön Raporu", **11. KST-II,** Ankara, 1990, s. 211-227.

ABBASOĞLU, H.: "Perge Kazısı 1991 Yılı Ön Raporu", **15. KST-II,** Ankara, 1995, s. 597-611.

ABBASOĞLU, H.: "Perge Kazısı 1993 ve 1994 Yılları Ön Raporu", **17. KST-II,** Ankara, 1996, s. 107-121.

ABBASOĞLU, H.-MARTINI, W.: ”Perge Akropolisinde 1994 Yılında Yapılan Çalışmalar”, **17. KST-2,** Ankara, 1996, s. 121-127.

ABBASOĞLU, H.: “Perge Kazısı 1995 Yılı Ön Raporu”, **18. KST-II,** Ankara, 1997, s. 41-51.

ABBASOĞLU, H.-MARTINI, W.: ”Perge Akropolisinde 1995 Yılında Yapılan Çalışmalar”, **18. KST-2,** Ankara, 1997, s. 51-63.

ABBASOĞLU, H.: “Perge Kazısı 1996 Yılı Ön Raporu”, **19. KST-II,** Ankara, 1998, s. 81-92.

ABBASOĞLU, H.-MARTINI, W.: ”Perge Akropolisinde 1996 Yılında Yapılan Çalışmalar”, **19. KST-2,** Ankara, 1998, s. 93-105.

ABBASOĞLU, H.-MARTINI, W.: “Perge Akropolisinde 1997 Yılında Yapılan Çalışmalar” **20. KST-II**, Ankara, 1999, s. 179-194.

ABBASOĞLU, H.: “The Founding of Perge and its Development in the Hellenistic and Roman Periods”, **Urbanism in Western Asia Minor,** Ed.: D. Parrish, Journal of Roman Archeology Suppelementary Series 45, 2001, s. 172- 188.

ABBASOĞLU, H.-ÖZDİZBAY, A.: “Perge Kazı ve Onarım Çalışmaları 2007 Yılı Raporu” **30. KST-II,** 2009, s. 483-502.

ABBASOĞLU, H.: “Perge Kazıları”, **Türkiye Arkeolojisi ve İstanbul Üniversitesi,** Ed. Oktay Belli, Ankara, 2000, s. 241-247.

ABBASOĞLU, H.: “Zur Geschichte der Ausgrabungen in Perge”, **Die Akropolis Von Perge: Survey und Sondagen 1994-1997,** Band I, Ed. H. Abbasoğlu, W. Martini, Mainz am Rhein, Verlag Philipp von Zabern, 2003, s. 1-12.

ABBASOĞLU, H.: “Perge”, **Stadtgrabungen und Stadtforschung im westlichen Kleinasien, Geplantes und Erreichtes,**

Internationales Symposion 6./7. August 2004 in Bergama (Türkei), Byzas 3, Ed.: W. Radt, s. 289-302.

ACAR, D.: "Divriği Kalesi Kazısı Metal Buluntular (206-2018)", Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas, 2019.

ACARA, M. – OLCAY B.Y.: "Bizans Döneminde Aydınlatma Düzeni ve Demre Aziz Nikolaos Kilisesi'nde kullanılan Aydınlatma Gereçleri", **Adalya II,** 1998.

ADAK-ADIBELLİ, I.: "Tarsus Geç Roma Seramiği", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2006.

AKIN, F.: "Rhodiapolis Seramikleri Roma Dönemi Tabakları, Çanakları ve Kaseleri "2006-2011 Buluntuları", Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Ensititüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya, 2012.

AKIN, Y.: "M. S. III – V. Yüzyıllarda Pamphylia Kentlerindeki Toplumsal Değişimler", Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya, 2012.

ALBEK, A.: "Perge Şehri Su Yolları", **Belleten XXXVI-143,** 1972, s. 289-291.

ALTUN, F. İ.: "Kuşadası Kadıkalesi/Anaia Kazısı 2001-2012 Sezonu Bizans Küçük Buluntuları", Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2015.

AMYX, A. D.: "Attic Stelai, Part III, Vases and Other Containers", **Hesperia,** 27/3, 1958.

ANTONARAS, A.: "Ορειχαλκινα ευρηματα απο το ιερο της βασιλικης κατω απο την Αγια Σοφια Θεσσαλονικης", **I Athens: Tameion Archaiologikon Poron**, 2016.

ARUNDELL, F. V. J.: **Discoveries in Asia Minor; Including a Description of the Ruins of Several Ancient Cities, and Especially Antioch of Pisidia,** Richard Bentley, London, 1834.

BADESCU, A. – CLIANTE, L.: "Late Roman kitchen pottery discovered at Histria in the Centre-North Sector (2012)", **Materiale și Cercetări Arheologice**, 2015.

BARDILL, J.: "Building materials and techniques", **The Oxford Handbook of Byzantine Studies,** Eds.: E. Jeffreys, J. Haldon ve R. Cormak, Oxford University Press, Oxford, 2008.

BAYBO, S.: "Late Antique/Early Byzantine Glass Vessels from Trench Q18 at Limyra: Excavation Seasons 2007-2009**", Late Antique/Early Byzantine Glass in the Eastern Mediterranean,** Ed. Ergün Laflı, TÜBİTAK, İzmir, 2009, s. 189-198.

BEAN, G. E.: **Eski Çağ'da Lykia Bölgesi,** Çev.:H. Kökten, İstanbul, Arion Yayınevi, 1997.

BILD, J.: "Late Antique Glass in Sacred Context: A hagiasma at Carian Labraunda", **Late Antique/Early Byzantine Glass in the Eastern Mediterranean**, Ed. Ergün Laflı, TÜBİTAK, İzmir, 2009, s. 133-150.

BILD, J.: **Felicium Temporum Reparatio, Labraunda in Late Antiquity (c. AD 300-600),** Stockholm, 2012.

BİLGİN, M.: "Sillyon Territoryumu'nda Bulunan Kepez Yerleşiminin Kırmızı Astarlı Seramikleri Üzerine Ön Değerlendirmeler",

Arkhaia Anatolika Anadolu Arkeolojisi Araştırma Dergisi, 4, 2021.

BİLGİN, S.: "Perge Kazılarında Bulunmuş Damgalı Unguentariumlar", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2013.

BOSCH, C. E.: **Pamphylia Tarihine Dair Tetkikler,** Çev.: Sabahat Atlan, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1957.

BOARDMAN, J.: "Byzantine Emporio. Excavations in Chios 1952- 1955", **The British School at Athens**, 20, Oxford, 1989.

BOARDMAN, J.: "The Finds", **Byzantine Emporio. Excavations in Chios 1952- 1955,** The British School at Athens, 20, 1989.

CANLI, H.: "Isauria'daki Philadelphia (Gökçeseki) Metal Buluntuları", Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Mersin, 2019.

CATLING, H. W.: "An Early Byzantine Pottery Factory at Dhiorios in Cyprus" **Levant,** Vol. 4, No. 1, 1972.

CESUR, B.: "Aizanoi Kazısı 1978-2018 Yılları Yerleşim Alanı Madeni Buluntuları", Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir, 2019.

CLEERE, F. H.: **Roman Domestic Ironwork, as Ilustrated by The Brading, Isle of Wight Villa,** Univ London Inst Archaeol Bull 1, Vol. 1, 1959.

CONTARDI, S.: "Late Antique Glass from Iasos (Caria)", **Late Antique/Early Byzantine Glass in the Eastern Mediterranean,** Ed. Ergün Laflı, TÜBİTAK, İzmir, 2009, s. 123-132.

CRAWFORD, J. S.: **The Byzantine Shops at Sardis,** Ed.:G. M. A. Hanfmann – J. A. Scott, Cambridge-Massa-Chusetts, 1990.

CZURDA-RUTH, B.: **Hanghaus 1 in Ephesos Die Gläser**, Forschungen in Ephesos VIII/ 7, Viyana, 2007.

ÇAĞLAYAN, Ç.: "Perge Antik Kentinde Suyun Kullanımı", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2009.

ÇAKMAKÇI, Z.: Şükrü Tül Eski Eser Koleksiyonu'ndaki Bizans Dönemi Madeni Eserleri", **TÜBA-KED,** 15, 2017.

ÇELİKBAŞ, E.: "2005-2014 Parion Kazısı Metal (bronz-demir-kurşun) Buluntuları", Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Erzurum, 2016.

ÇOKAY, S.: "Antik Çağ'da Aydınlatma Araçları ve Perge Pişmiş Toprak Kandilleri", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1996.

ÇOKAY, S.: "Perge'den Apis Betimli Cam Bir Buluntu: Pamphylia-Mısır Ticari İlişkilerine Yeni Bir Örnek", **Belkıs Dinçol ve Ali Dinçol'a Armağan: VITA Festschrift in Honor of Belkıs Dinçol and Ali Dinçol,** Ed. M. Alparslan, M. Doğan Alparslan, H. Peker, Ege Yayınları, İstanbul, 2007, s.201-204.

ÇOKAY, S.: "Perge Batı Nekropolis Kontekst Buluntuları", **26. Araştırma Sonuçları Toplantısı,** Ankara, 2008, s. 243-254.

ÇOKAY-KEPÇE, S.: "Yeni Araştırmalar Işığında Perge Macellumu Hakkında Gözlemler", **Masrop E-Dergi,** Cilt 12.1, Nisan 2018, s.10-20.

ÇOKAY-KEPÇE, S., vd.: **Pamphylia'nın Yüce Kenti Perge: Arkeolojik Rehber,** Homer Kitabevi, İstanbul, 2019.

ÇÖMEZOĞLU, Ö.: "Demre Aziz Nikolaos Kilisesi Kazılalrında 1996-1999 Yılları Arasında Bulunan Aydınlatma İşlevli Cam Eserler", Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2001.

ÇÖMEZOĞLU, Ö.: "Akdeniz Çevresi Ortaçağ Camcılığı Işığında Demre Aziz Nikolaos Kilisesi Cam Buluntular", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2007.

ÇÖMEZOĞLU, Ö.: "Coarse Wares from the Early Byzantine Episcopal Church of Rhodiapolis: Cooking Wares and Amphorae", **LRCW 4. Late Roman Coarse Wares, Cooking Wares and Amphorae in the Mediterranean. Archaeology and Archaeometry. The Mediterranean: A Market without Frontiers,** edited by N. Poulou-Papadimitriou, E. Nodarou, and V. Kilikoglou, Oxford, 2014.

DAVIDSON, G.R.. – THOMPSON, D. B.: "Small objects from the Pnyx: I" **Hesperia Supplements 7,** 1943.

DAVIDSON, G. R.: **Corinth XII: The Minor Objects,** American School of Classical Studies at Athens, Princeton, 1952.

DEMİR, E. Ç.: "Perge Konut Alanı Cam Eserleri Antik Çağda Cam ve Perge Konut Alanı 'A' Evi Cam Eserleri Üzerine Tipolojik Bir İnceleme", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1998.

DEMİREL, Ü.: "Kibyra Metal Buluntuları", Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Antalya, 2013.

DEMİREL, Ü.: “2013 Yılı Perge Kazılarından Bir Metal Buluntu Grubu”, **Cedrus IV**, 2016.

DEMİREL-GÖKALP, Z. – UZUN, M. C. – YILDIRIM, B.: “Olympos Kazısı Madeni Buluntular”, Ed. B. Yelda Olcay Uçkan, **Olympos I 2000-2014 Araştırma Sonuçları,** İstanbul, 2017.

DUSENBERY, E. B.: **Samonthrace, The Necropoleis,** Princeton, 1998.

ENEZ, A.: “Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea) Metal Buluntuları”, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne, 2019.

EROL, A.: “Perge Kazı Sikkeleri 1989-1998”, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2005.

EROL, D.: “Smyrna Devlet Agorasında Ele Geçen Terra Sigillata ve Geç Roma Seramiği”, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İzmir, 2011.

FELLOWS, C.: **A Journal Written During an Excursion in Asia Minor,** John Murray, London, 1838.

FERRAZZOLI, A. F.: “Byzantine Small Finds from Elauissa Sebaste”, **Byzantine Small Finds in Archaeological Contexts,** Eds.: Beate Böjlendorf-Arslan, Alessandra Ricci, Ege Yayınları, İstanbul, 2012.

FERRAZZOLI, A. F. – RICCI, M.: “Elaiussa Sebaste: Produzioni e consumi di una citta della Cilicia tra V e VII secola”, **LRCW 2,** Ed. M. Bonifay-J. C. Treglia, BAR International Series 1662 (I), 2007, s. 671-688.

FIRAT, N.: "Perge Konut Alanı Keramiği -Tipolojik İnceleme-", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1992.

FIRAT, N.: "Perge Konut Alanı Keramiği", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 1999.

FIRATLI, N.: "Uşak-Selçikler Tümülüsleri", **Türk Arkeoloji Dergisi,** XIX-II, 1970.

FOSS, C.: **Cities Fortresses and Villages of Byzantine Asia Minor,** Hampshire, Variorum, 1996.

FOY, D.: "Un atelier de verrier à Beyrouth au début de la conquête islamique", **Syria,** 77, 2000, S. 239-290.

FOY, D.: "Une Production de Verre a Xanthos au Debut de L'Epoque Byzantine", **Anatolia Antiqua**, XV, 2007, s. 233-246.

GAITZSCH, W.: **Eisenfunde aus Pergamon. Geräte, Werkzeuge und Waffen**, Pergamenische Forschungen 14, Berlin, 2005.

GENÇLER, Ç.: "Hierapolis Camları", **Lycos Vadisi Türk Arkeoloji Araştırmaları - Ricerche Archeologiche Turche Nella Valle Del Lykos**, Congedo Editore, Lecce, 2000.

GENÇLER, Ç.: "I vetri di Hierapolis / Hierapolis Camları", **Ricerche Archeologiche Turche Nella Vale Del Lykos/ Lykos Vadisi Türk Arkeoloji Araştırmaları**, İtalya, 2000.

GENÇLER, Ç.: "Elauissa Sebaste Antik Yerleşimi Cam Buluntuları", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2009.

GENÇLER-GÜRAY, Ç.: Kaunos'un Erken Bizans Dönemi Cam Buluntuları", **Anadolu/Anatolia,** Sayı: 36, 2010.

GERÇEKER-ÖZDEN, G. S.: "Perge Batı Nekropolisi Dolgu Tabakasında Bulunan (Parsel 159) Sagalassos Kırmızı Astarlı Keramikleri", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2015.

GILL, M. A. V.: **Amorium reports. Finds I, The glass (1987–1997),** Oxford: BAR International Series 1070, 2002.

GORIN-ROSEN, Y.: The Ancient Glass Industry in Israel: Summary of the Finds and New Discoveries", **La Route du verre. Ateliers primaires et secondaires du second millénaire av.,** Lyon, 2000.

GOLOFAST, L.: "Early Byzantine Glass from the Tauric Chersonesos (Crimea)", **Late Antique/Early Byzantine Glass in the Eastern Mediterranean,** Ed. Ergün Laflı, TÜBİTAK, İzmir, 2009, s. 301-335.

GÜLTEKİN, A.: "Pisidia Antiokheia Antik Kenti Metal Buluntuları", Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta, 2012.

HADAD, S.: "Glass Lamps from the Byzantine Through Mamluk Periods at Bet Shean, Israil", **Journal of Glass Studies,** 40, 1998, s. 63-76.

HAYES, J. W.: "Cypriot Sigillata", **Report of the Department of Antiquities,** Cyprus, 1967.

HAYES, J. W.: **Late Roman Pottery,** The British School at Rome, London, 1972.

HAYES, J. W.: **Excavations Saraçhane in İstanbul,** Vol. II, Princeton, 1992.

HELLENKEMPER, H.-HİLD, F.: **Lykien und Pamphylien, Tabula İmperii Byzantini 8,**

Ed.: Johannes Koder, Teil:1, Wien, Verlag Der Österreichischen Akademie Der Wissenschaften, 2004.

HILL, T.: **A Guide to Late Roman and Byzantine Amphorae,** 2016.

IŞIK, F.: "Mopsos Mitosu ve Bilimsel Gerçekler, Perge ve Karatepe'nin Kuruluşu Üzerine", **Prof. Dr. Haluk Abbasoğlu'na 65. Yaş Armağanı Euergetes, Festschrift für Prof. Dr. Haluk Abbasoğlu zum 65. Geburtstag,** Suna - İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, İstanbul, 2008, s. 571-585.

IŞIKLIKAYA, I. R.: "Perge Mozaikleri: Macellum, Güney Hamam ve Geç Dönem Meydanı Doğu Portiği", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2010.

IŞIKLIKAYA-LAUBSCHER, I. R.: "Perge Mozaik Atölyeleri ve Akdeniz Havzası Mozaik Ekolleri İçerisindeki Yeri", **Adalya 19,** 2016, s. 169-229.

İNAN, J.: "Perge Kazısı 1979 Çalışmaları", **2. KST,** Ankara, 1980, s. 5-9.

İNAN, J.: "Perge Kazısı 1980 Çalışmaları", **3. KST,** Ankara, 1981, s. 43-48.

İNAN, J.: "Perge Kazısı 1982 Çalışmaları", **5. KST,** Ankara, 1984, s. 199-206.

İNAN, J.: "Perge Kazısı 1983 Çalışmaları", **6. KST,** Ankara, 1985, s. 322-344.

İNAN, J.: "Perge Kazısı 1984 Çalışmaları", **7. KST,** Ankara, 1986, s. 397-404.

İNAN, J.: "Perge Kazısı 1985 Çalışmaları", **8. KST,** Ankara, 1987, s. 137-151.

İNAN, J.: “Perge Kazısı 1986 Çalışmaları”, **9. KST-II,** Ankara, 1988, s. 188-214.

İNAN, J.: “Perge Kazısı 1987 Çalışmaları”, **10. KST-II,** Ankara, 1989, s. 197-217.

IVISON, E. A.: “Excavations at the Lower City Enclosure, 1996-2008”, **Amorium Reports 3: The Lower City Enclosure Finds Reports and Technical Studies,** Ed. C. S. Lightfoot-E. A. Ivison, İstanbul, 2018.

JACKSON, M. – ZELLE, M. – VANDEPUT, L. – KÖSE, V.: “Primary evidence for Late Roman D Ware production in southern Asia Minor: a challenge to ‘Cypriot Red Slip Ware”, **Anatolian Studies,** Vol. 62, 2012.

KAN-ŞAHİN, G.: **Hadrinopolis Seramik Buluntuları**, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 2019.

KARA, O.-DEMİREL, M.: “Perge 2014 Yılı Kazıları”, **ANMED,** 2015, s. 239-250.

KAYNAK, S.: “Late Roman/Early Byzantine Window Glass from the Marmaray Rescue Excavations at Sirkeci, Istanbul**”, Late Antique/Early Byzantine Glass in the Eastern Mediterranean,** Ed. Ergün Laflı, TÜBİTAK, İzmir, 2009, s. 25-47.

KAZHDAN, A. – BOURAS, L.: “Lighting in Everday Life”, **The Oxford Dictionary of Byzantium**, 1991.

KENDEL, F.: “The Cypriot Red Slip Ware and its Derivatives from Pednelissos in Pisidia”, **Çanak: Late Antique and Medieval Pottery and Tiles in Mediterranean Archaeological Context,** BYZAS 7, 2007, s. 136.

KIZILARSLANOĞLU, H. A.: “Dağlık Kilikia Liman ve Ticaret Kenti Elaiussa Sebaste Geç Roma Kırmızı Astarlı “D Grubu”na Ait Servis Kapları”,

Uluslararası Genç Bilimciler Buluşması II: Anadolu Akdenizi Sempozyumu, 2018.

KLEINBAUER, E. W.: "The Double Shell Tetraconch Building at Perge in Pamphylia and the Origin of the Architectural Genus", **DOP 41,** s. 277-293.

KRIZANAC, M.: "Glass from Early Byzantine Gradina on Mount Jelica (Serbia)", **Late Antique/Early Byzantine Glass in the Eastern Mediterranean,** Ed. Ergün Laflı, TÜBİTAK, İzmir, 2009, s. 265-284.

KRINZINGER, F.: "Ephesos 2000", **23. KST-2**, 2002.

KOBUSCH, P.: "Eine byzantinische Felskapelle auf der Akropolis von Perge", **Thetis 23,** 2016-2018, s. 47-54.

KÖKER, H.: "Perge Kazı Sikkeleri, 1999-2004", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2007.

KÖSE, V.: "Nehirler, Kıyılar, Limanlar ve Kentler", **Anadolu/Anatolia,** 43, 2017.

LANCKORONSKI, K. V.: **Städte Pamphyliens und Pisidiens: Pamphylien,** I. Band, F. Tempsky, Wien, 1890.

LANCKORONSKI, K. V.: **Pamphylia ve Pisidia Kentleri: Pamphylia,** Cilt I, Çev. Selma Bulgurlu Gün, İstanbul, 2005.

LAUTMAN, M. L.: "Two Late Roman Wells at Sardis", **Annual of the American Schools of Oriental Research**, 53, 1996.

LAUWERS, V. – DEGRYSE, P.: "Evidence for Anatolian Glassworking in Antiquity: The Case of Sagalassos (Southwestern Turkey)", **Jaurnal of Glass Studies,** 49, 2007.

LEAKE, W. M.: **Journal of a Tour in Asia Minor,** John Murray, London, 1824.

LIEDO B. – MATTHEW S. D.: "Bottoms and Bases", **Serçe Limanı Vol 2: The Glass of an Eleventh-Century Shipwreck**, Eds.: George Bass, Berta Lledo, Sheila Matthews, and Robert H. Brill, Texas A&M University Press, 2009.

MAGIE, D.: **Roman Rule in Asia Minor to the End of the Third Century After Christ,** V. I, Princeton University Press, Princeton, 1950.

MARKSTEINER, T. – LEMAITRE, S. – YENER MARKSTEINER, B.: "Keramik Aus Der Sondage 5 in Der Weststadt Von Limyra", **ÖJA,** 76, 2007.

MANSEL, A. M.: "Antalya Bölgesinde (Pamfilya) 1943 yılı Sonbaharında yapılan Arkeoloji Gezisine Dair Kısa Rapor", **Belleten 11,** Sayı 33, 1945, s. 135-145.

MANSEL, A. M.: "1946-55 Yıllarında Pamphylia'da Yapılan Kazılar ve Araştırmalar", **Belleten 22,** 1958, s. 211-240.

MANSEL, A. M.: "1969 Perge Kazılarına Dair Önrapor", **TAD 18.2,** 1970, s.129-135

MANSEL, A. M.: "1970 Yılı Perge Kazısına Dair Ön Rapor", **TAD 19-2,** 1970, s.169-184.

MANSEL, A. M.: "1971 Perge Kazısı", **TAD 20-2,** 1973, s.143-153.

MANSEL, A. M.: "1972 Perge Kazısı Önraporu", **TAD 21-1,** 1974, s.103-123.

MARKSTEINER, T. – LEMAITRE S. – B. YENER MARKSTEINER: "Keramik aus der Sondage 5 in der Weststadt von Limyra", **ÖJA,** 76, 2007.

MARKSTEINER, T.: "Die Grabungen in Sondage 30/36/37 in der Westtad von Limyra: Der archaologische Befund und die Keramik", **ÖJA,** 78, 2009.

MARTINI, W.: "Historische Schlußfolgerungen", **Die Akropolis von Perge: Survey und Sondagen 1994-1997**, Band I, Ed.: H. Abbasoğlu, W. Martini, Mainz am Rhein, Verlag Philipp von Zabern, 2003, s. 179-186.

MARTINI, W.: "Akkulturationsgeschichtliche Forshungen auf der Akropolis von Perge", **Gießener Universitätsblätter 36**, 2003, s. 13-25.

MARTINI, W. et al..: "Der Flusshafen von Perge in Pamphylien: Ein geoarchäologischer Survey löst ein altes Problem", **Archäologischer Anzeiger,** Cilt 1, 2008, s. 163-179.

MARTINI, W-ESCHBACH, N..: **Die Akropolis von Perge. Die Ergebnisse der Grabungen 1998- 2004 und 2008**, Antalya, Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, 2017.

MEGAW, A. H. S.: "Excavations at 'Saranda Kolones', Paphos", **Report of the Department of Antiquities,** Cyprus, 1971.

MEGAW, A. H. S.: **Kourion: Excavations in the Episcopal Precinct**, Dumbarton Oaks Research Library and Collection, Washington, 2007.

MEUZA, H. – WIECH, M.: "Cypriot Sigillata from Kom el-Dikka Excavations in Alexandria Found Before 1986**", Institut des Cultures Méditerranéenes et Oriantales de l'Académie Polonaise des Sciences Etudes et Travaux XXV**, 2013.

MILAVEC, T.: "5th-6th Century Glass from the Hilltop Settlement of Tonovcoc Grad (Slovenia)", **Late Antique/Early Byzantine**

Glass in the Eastern Mediterranean, Ed. Ergün Laflı, TÜBİTAK, İzmir, 2009, s. 285-300.

MILITSI, E.: "Small Finds from the Early Christian settlement of Kefalos in Cos, Dodecanese", **Byzantine Small Finds in Archaeological Contexts,** Eds.: Beate Böjlendorf-Arslan, Alessandra Ricci, Ege Yayınları, İstanbul, 2012.

MİRZANLI, F.: "Olympos Piskoposluk Sarayı Kazılarında Bulunan Erken Bizans Seramikleri", Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamaış Yüksek Lisans Tezi, Denizli, 2019.

MITRI, de C.: "Ceramica da cucina di produzione albanese (Illyrian Cooking Ware) nel Salento romano (Puglia - Italia): presenza e distribuzione", **LRCW 3,** 2010.

MUTZ, A.: "Römische Waagen und Gewichte aus Augst und Kaiseraugst", **Augster Museumshefte 6**, 1983.

OLCAY, B. Y.: "Antalya'nın Demre (Kale) İlçesindeki Aziz Nikolaos Kilisesi Kazısı 1989-1995 Yılları Cam Buluntuları", Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 1997.

ONURKAN, S.: "Perge Keramik Buluntularından Bir Örnek", **Anadolu Araştırmaları 7,** 1981, s.109-111.

ORAL ÇAKMAKÇI, Z.: "Örnekler Işığında Bizans Asia'sında Cam Sanatı", Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir, 2008.

ORANSAY, B. S. A.: "Arykanda Antik kentinde 1971-2002 kazı sezonlarında ele geçen madeni buluntular ve madencilik faaliyetleri", Ankara

Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2006.

ORANSAY, B. S. A.: "Side 2009-2011 Yılı Kazılarında Ele Geçen Doğu Sigillatası D (Kıbrıs Sigillatası) Seramikleri", **Anadolu/Anatolia,** 38, 2012.

OSTROGORSKY, G.: **Bizans Devleti Tarihi,** Türk Tarih Kurumu, Ankara, 2015.

ÖZ, C.: "Myra ve Andriake Geç Roma Dönemi Seramikleri", Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Antalya, 2020.

ÖZDEN-GERÇEKER, G. S.: Perge Batı Nekropolisi Dolgu Tabakasında Bulunan (parsel 159) Sagalassos Kırmızı Astarlı Keramikleri", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Ensitütüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2015.

ÖZDEN-GERÇEKER, G. S.: "A Typological Assessment on the Examples of Eastern Sigillata D and Late Roma D Koinai from Perge-Lot 159", **Pisidia ve Yakın Çevresinde Üretim, Ticaret ve Ekonomi,** Süleyman Demirel Üniversitesi Yayınları, Isparta, 2020.

ÖZDEN-GERÇEKER, G. S.: "2019 Yılı Syedra-Büyük Hamam Kazı Çalışmalarında Bulunan Geç Roma D Seramikleri", **Seramik Araştırmaları Dergisi,** 2, 2020.

ÖZDİZBAY, A.: "Perge'nin M.S. 1.-2. Yüzyıllardaki Gelişimi", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2008.

ÖZDİZBAY, A.: "Pamphylia-Perge Tarihi ve Roma İmparatorluk Dönemi Öncesi Perge'nin Gelişimi: Güncel Araştırmalar Işığında bir Değerlendirme", **Prof. Dr. Haluk Abbasoğlu'na 65. Yaş Armağanı Euergetes, Festschrift für Prof. Dr. Haluk**

Abbasoğlu zum 65. Geburtstag, Ed.: İ. Delemen vd., Suna - İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, Antalya, 2008, s. 839-872.

ÖZDİZBAY, A.: **Perge'nin M.S. 1.- 2. Yüzyıllardaki Gelişimi,** Antalya, Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, Antalya, 2012.

ÖZGÜR, M. E.: **Perge,** Net Yayınları, İstanbul, 2001.

ÖZTAŞKIN, M.: "Stratonikeia Bizans Dönemi Cam Buluntuları", **Stratonikeia ve Çevresi Araştırmaları,** Ed: B. Söğüt. Ege Yayınları, İstanbul, 2015.

ÖZTÜRK, H. S.: "M.Ö. II – M.S. IV. Yüzyıllarda Likya Pamfilya Bölgesinde Kırsal Alan Güvenliği", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2006.

PABLOME, J.: Sagalassos Red Slip Ware. Typology and Chronology. (Studies in Eastern Mediterranean Archaeology II), Turnhout, 1999.

PABLOME, J. – FIRAT, N.: "Late Roman D a Matter of Open(ing) or Closed Horizons?", **LRFW I: Late Roman Fine Wares, Solving Problems of Typology and Chronology**, Eds.: Miguel Angel Cau, Paul Reynolds, Michel Bonifay, Archaeopress, Oxford, 2011.

PEKMAN, A.: **Son Kazı ve Araşırmaların Işığı Altında Perge Tarihi**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1989.

PHILIPPE, J.: "Reflections on Byzantine Glass", **I. Uluslararası Anadolu Cam Sanatı Sempozyumu 26–27 Nisan 1988/ 1st International Anatolian Glass Symposium April 26th-27th 1988,** İstanbul 1990, s. 40-46.

PTOLEMAEUS, C.: **Geography of Claudius Ptolemy,** Çev.: Edward Luther

Stevenson, Dover Publications Inc, New York, 1991.

RAMSAY, W. .M.: **The Historical Geography of Asia Minor,** Supplementary Papers - Royal Geographical Society, yay: John Murray, London, 1890.

RAMSAY, W. M.: **St. Paul The Traveler and Roman Citizen**, London, Hodder and Stoughton, 1895.

RECKE, M.: "Die klassische und hellenistische Keramik unter Einschluß der attisch schwarzfigurigen Keramik", **Die Akropolis Von Perge: Survey und Sondagen 1994-1997,** Band I, Ed. H. Abbasoğlu, W. Martini, Mainz am Rhein, Verlag Philipp von Zabern, 2003, s.103-120.

REYNOLD, P.: "Fine Ware from Beirut contexts, c. 450 to c. 600", **LRFW 1,** Ed. M. A. Cau, P. Reynolds, M. Bonifay, Archaeopres, 2011.

RILEY, J. A.: "Coarsa Pottery", "The coarse pottery from Berenice" **Excavations at Sidi Khrebish Benghazi (Berenice),** Vol. II, Supplement to Libya Antiqua, 1979.

ROSENTHAL, R.: "The Roman and Byzantine Pottery", **Excavations at Tel Mevorakh (1973-1976)**, Ed.: Ephraim Stern, Institute of Archaeology Hebrew University of Jerusalem, Kudüs, 1978.

ROTT, H.-MICHEL, K., vd.: **Kleinasiatische Denkmäler aus Pisidien, Pamphylien, Kappadokien und Lykien,** Leipzig: Dieterich'sche Verlagsbuchhandlung Theodor Weicher, 1908.

RUGGIERI, V.-NETHERCOTT, F.: "The Metropolitan City of Syllion and its Churches", **Jahrbuch der Österreichischen Byzantinistik,** 36, s.133-156.

SALDERN, A. V.: **Ancient and Byzantine Glass from Sardis,** Cambridge, 1980.

SANDERS, G. D. R.: "Excavations at Sparta: The Roman Stoa, 1988-91 Preliminary Report, Part 1: (c) Medieval Pottery", **The Annual of the British School at Athens,** 88, 1993.

SAVUR-YILDIZ, S.: "Smyrna Agorosı'ndaki Geç Antik Çağ Cam Buluntular", Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2016.

SCHWARZER, H.: "Spätantike, byzantinische und islamische Glasfunde aus Pergamon", **Late Antique/Early Byzantine glass in the Eastern Mediterranean,** İzmir, 2009.

SCHÄTZSCHOCK, M.: "Glass From Terrace House 2 at Ephesus", **Late Antique/Early Byzantine Glass in the Eastern Mediterranean,** Ed. Ergün Laflı, TÜBİTAK, İzmir, 2009, s. 115-122.

SCHULTZE, V.: **Altchristliche Städte und Landschaften: II. Kleinasien,** Gütersloh, Druck und Verlag von C. Bertelsmann, 1922.

SMITH, R.R.R. – RATTE, C.: "Archaeological Research at Aphrodisias in Caria, 1996", **American Journal of Archaeology,** 102/2, 1998.

SPRATT, T. A. B.-FORBES, E.: **Travels in Lycia, Milyas, and the Cibyratis,** Vol. II, John Van Voorst, London, 1847.

STERN, E. M.: "Ancient and Medieval Glass From The Necropolis Church at Anemurium", **IX. Congres de l' Association Internationale pour l'Historie du Verre**, Nancy, 1985.

STERN, E. M.: "Early Byzantine Glass from Athens (5th-8th centuries)", **Byzantine Small Finds in Archaeological Contexts,** İstanbul, 2012.

STERNINI, M.: "I vetri provenienti dagli scavi della missione italiana a Cartagine (1973-1977)", **Journal of Glass Studies,** 41, 1999, s. 83-103.

TAŞTEMÜR, E. – DİNÇ, M.: "Sebaste Antik Kenti ve Çveresi Yüzey Araştırmalarında Ele Geçen Cam Eserler", **TÜBA-KED,** 18, 2018.

TEKİN, O.: "Perge Kazılarında Bulunan Sikkeler", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1987.

TEKİN, O.: "Weights In The Museums Of Denizli, Kütahya And Afyon", **Mustafa Büyükkolancı'ya Armağan,** Ege Yayınları, 2015, İstanbul.

TEKOCAK, M.: "Kelenderis Roma Çağı Seramiği", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2006.

TEXIER, C.-PULLAN, R. P.: **Byzantine Architecture, Illustrated by Examples of Edifices Erected in the East during the Earliest Ages of Christianity, with Historical and Archaeological Descriptions**, Londra, Day & Son, 1864.

TURNOVSKY, P.: "The Morphological Repertory of Late Roman/Early Byzantine Coarse Wares in Ephesos", **LRCW 1,** 2002.

TÜRKER, A. Ç.: **Demre-Myra Aziz Nikolaos Kilisesi Bizans Dönemi Sırsız Seramikleri,** Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, Antalya, 2009.

UYGUN, Ç.: "Patara Tepecik Nekropolü ve Bey Evi'nden Ele Geçen Kırmızı Astarlı Seramikler (İ.Ö. 2.YY-İ.S.4.YY)", Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Antalya, 2009.

VANDEPUT, L. – KÖSE, V. – "Results of the 2010 Pisidia Survey Project. Fieldwork in the

JACKSON, M.: Territory of Pednelissos", **3. KST,** Ankara, 2012.

VANDEPUT, L. – JACKSON, M. – KÖSE, V.: "Primary evidence for Late Roman D Ware production in southern Asia Minor: a challenge to 'Cypriot Red Slip Ware", **Anatolian Studies,** Vol. 62, 2012.

YAYLALI, S.: "2007 Yılı Tralleis Antik Kenti Kazı Çalışmaları", **30. KST-3,** 2009.

YEŞİLOVA, H.: "Allianoı Antik Ilıcası Erken Bizans Dönemi Seramikleri (Kırmızı Astarlı Kaplar ve Günlük Kullanım Kapları, 1999-2005)" Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2007.

YILDIRIM, B.: "Amorium Kazıları Büyük Mekan Maden Buluntuları", Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir, 2017.

YILDIRIM, E.: Ordu/Fatsa Cıngırt Kayası Kazısı 2-12-2014 Sezonu Metal Buluntuları", Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2017.

YÜCEL-DİNÇ, E.: "Tralles Aşağı Kent Metal Üretim Atölyeleri", Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2019.

ZEYREK, T. H.: "Perge Doğu Konut Alanı 1989-98 Kazılarında Ortaya Çıkarılan Evler, Mimari Açıdan Bir Değerlendirme", İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Doktora Tezi, İstanbul, 2002.

WAAGE, F. O.: **The Roman and Byzantine Pottery,** Hesperia, Vol.2, 1993.

WALDBAUM, J. C.: **Metalwork From Sardis**, Harvard University Press, London, 1983.

WALPOLE, R.: **Travels in Various Countries of the East: Being A Continuation Of Memoirs Relating To European And Asiatic Turkey, Etc. (1820),** Printed For Longman, Hurst, Rees, Orme and Brown, London, 1820.

WEITZMANN, K.: **Age of Spirituality, Late Antique and Early Christian Art, Third To Seventh Century. Catalogue of the exhibition at The Metropolitan Museum of Art**, Yale University Press, New York, 1979.

WILLIAM, C**.:** **Anemurium, The Roman and Early Byzantine Pottery** Pontifical Institute of Mediaeval Studies, Toronto, 1989.

WILLET, R.: "Red slipped complexity. The socio-cultural context of the concept and use of tableware in the Roman East (second century BC - seventh century AD)", Katholieke Universiteit Leuven, Unpublished PhD Thesis, 2012.

EKLER
HARİTA VE PLANLAR

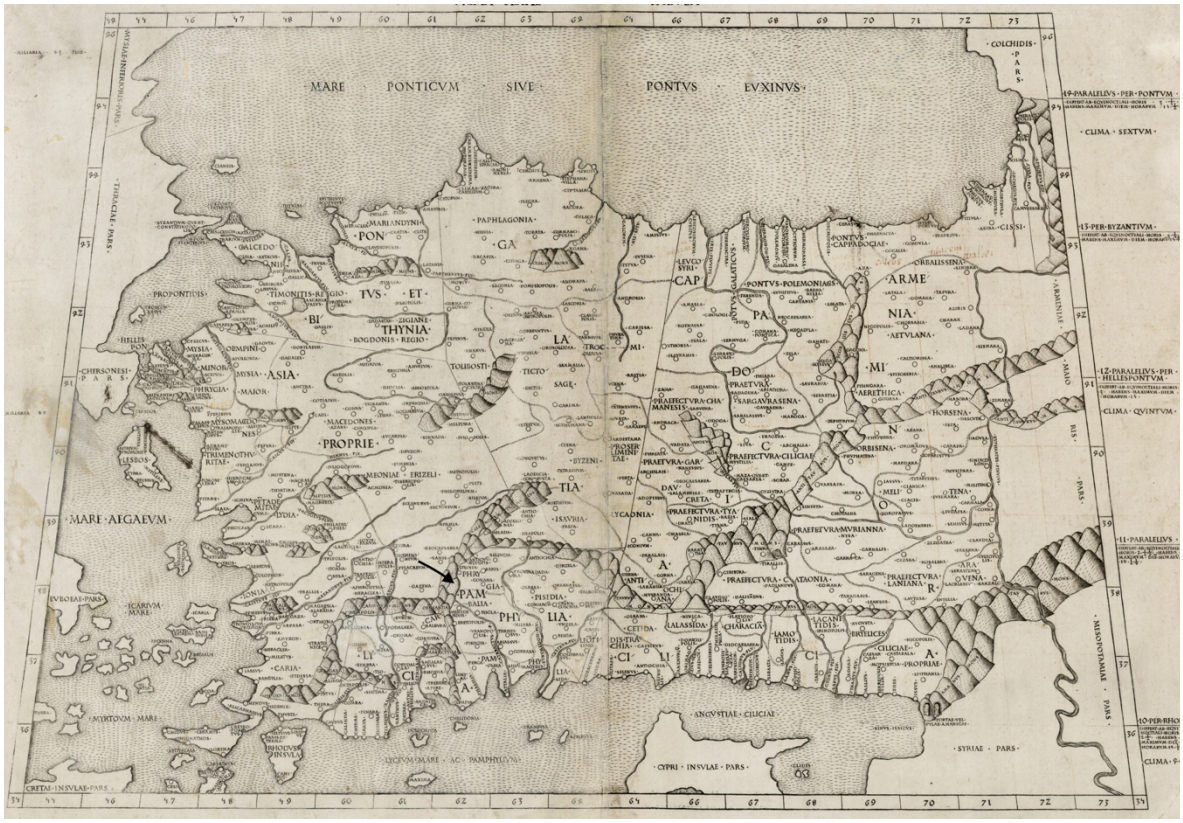

Harita 1: Claudius Ptolemy, “Prima Asiae Tabula”, 1490. (Stanford Libraries, The Barry Lawrence Ruderman Map Collection, https://exhibits.stanford.edu/ruderman/catalog/kv867vy9014, 18-06-2021)

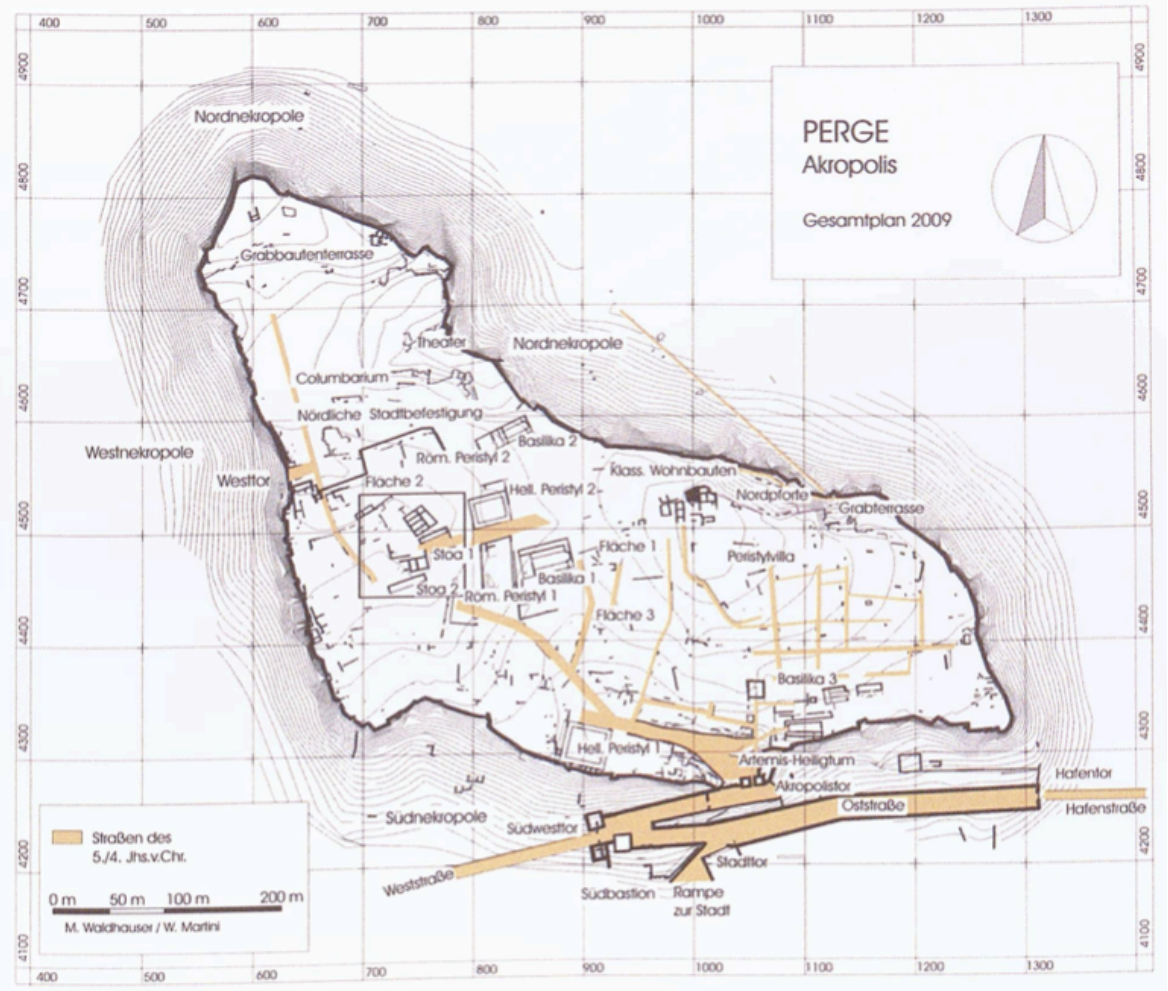

Plan 1: Perge Akropolisi'nin planı (W. Martini, 2017, abb. 1, s. 1)

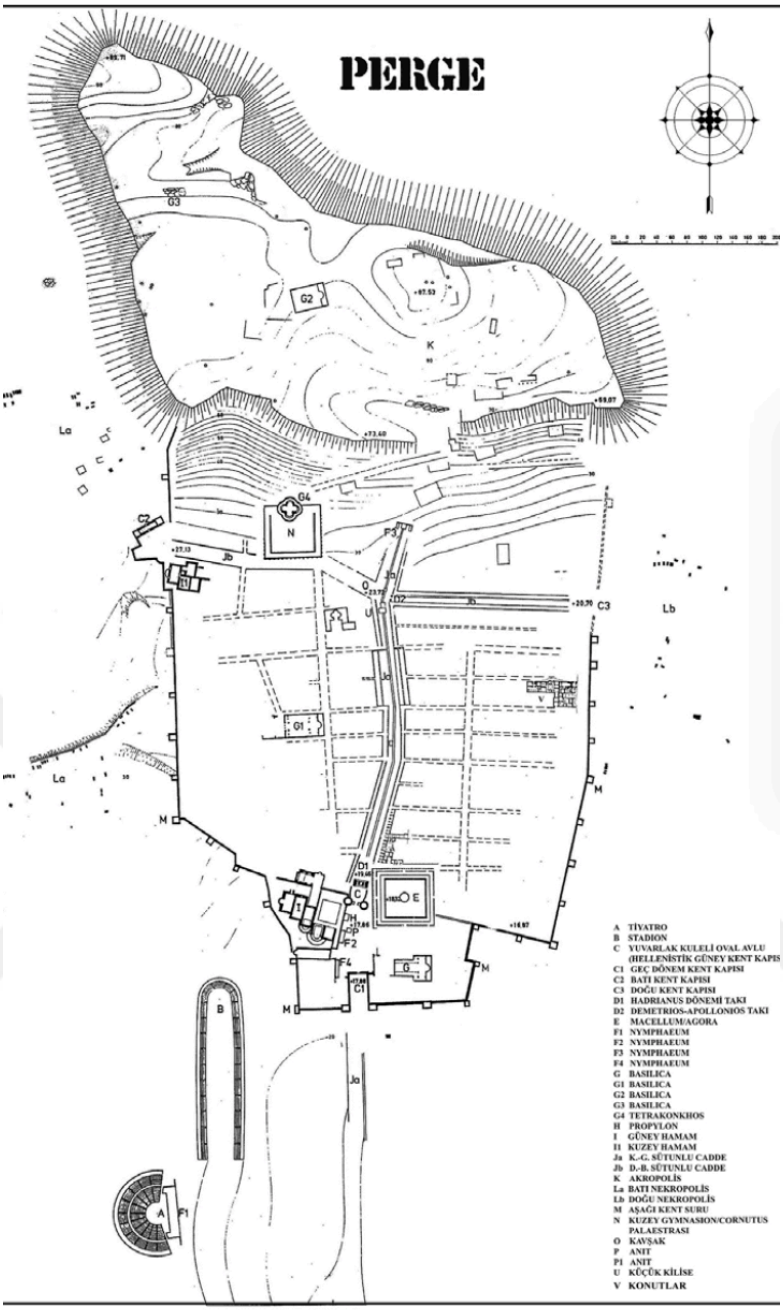

Plan 2: Perge Kenti'nin planı (Perge Kazısı Arşivi)

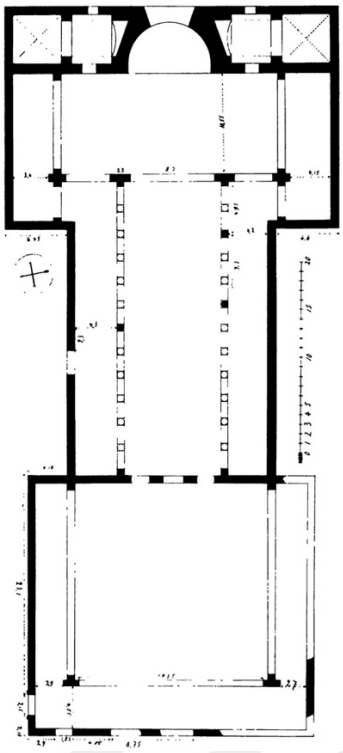

Plan 3: Perge Güney Bazilika planı (H. Rott, 1908, abb. 19, s. 47)

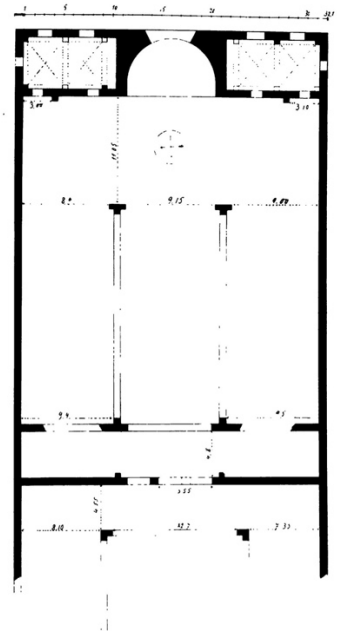

Plan 4: Perge Kuzey Bazilikası planı (H. Rott, 1908, abb. 21, s. 51)

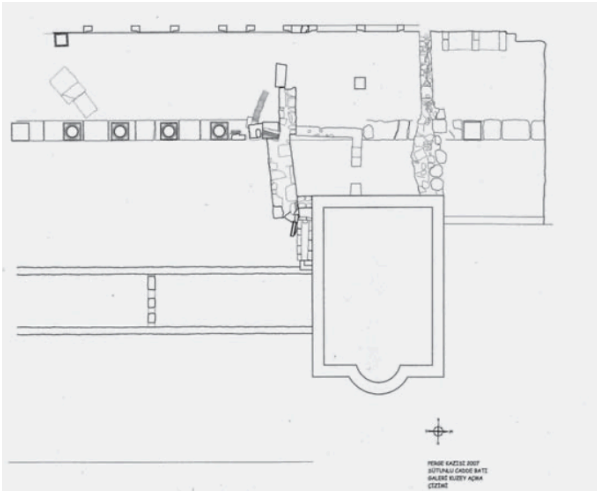

Plan 5: Kuzey Güney Doğrultulu Sütunlu Cadde üzerindeki Küçük Kilise (U) planı (H. Abbasoğlu-A. Özdizbay, 2009, plan 5, s. 499.)

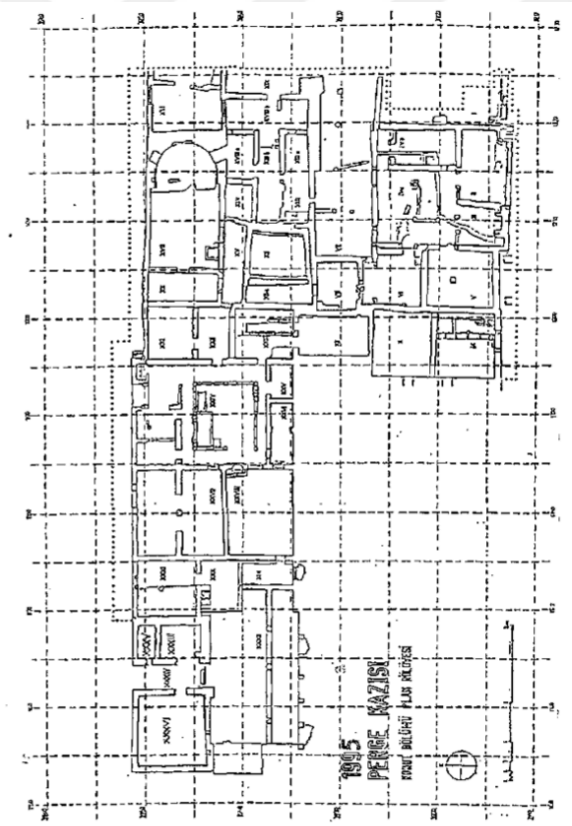

Plan 6: Perge 1995 konut alanının planı (H. Abbasoğlu, 1997, çiz. 2, s. 472)

Plan 7: Erken ve Orta Bizans Döneminde Perge'deki yapılar (W. Martini, 2017, abb. 580, s. 525)

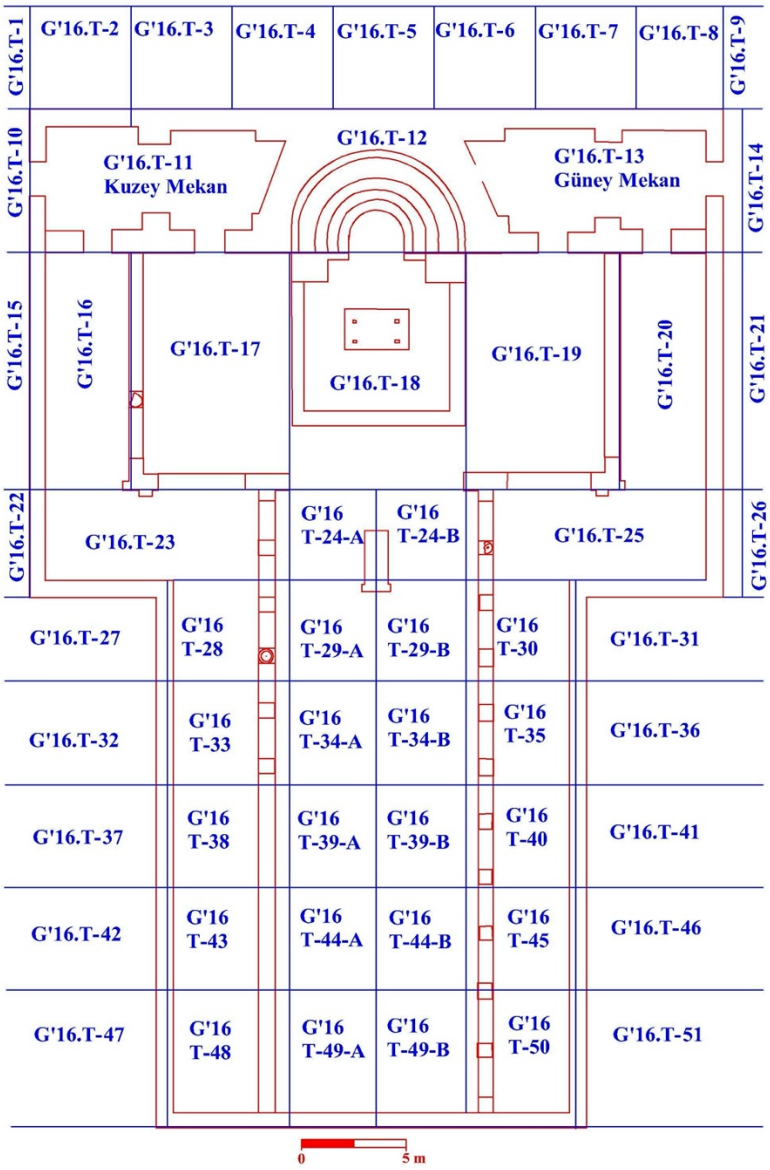

Plan 8: Perge Güney Bazilika açma planı (Perge Kazısı Arşivi)

RESİM LİSTESİ

Resim 1: Perge Güney Bazilika (Neslihan Kılıç, 04.08.2022)

LEVHA LİSTESİ

Levha 1

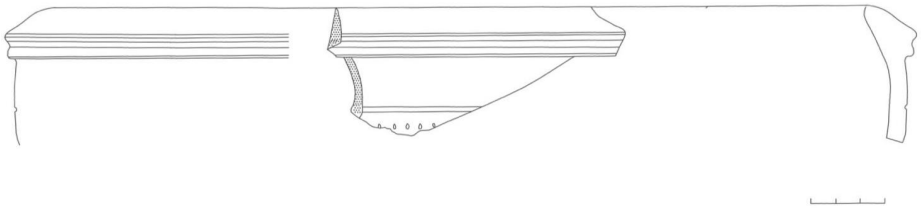

1

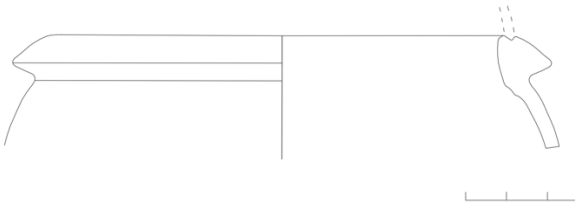

2

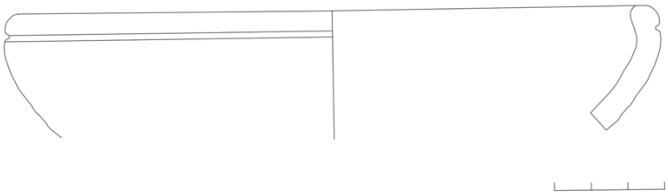

3

1, 2: Kıbrıs Sigillata Seramikleri
3: Sagalassos Kırmızı Astarlı - Form 1C170

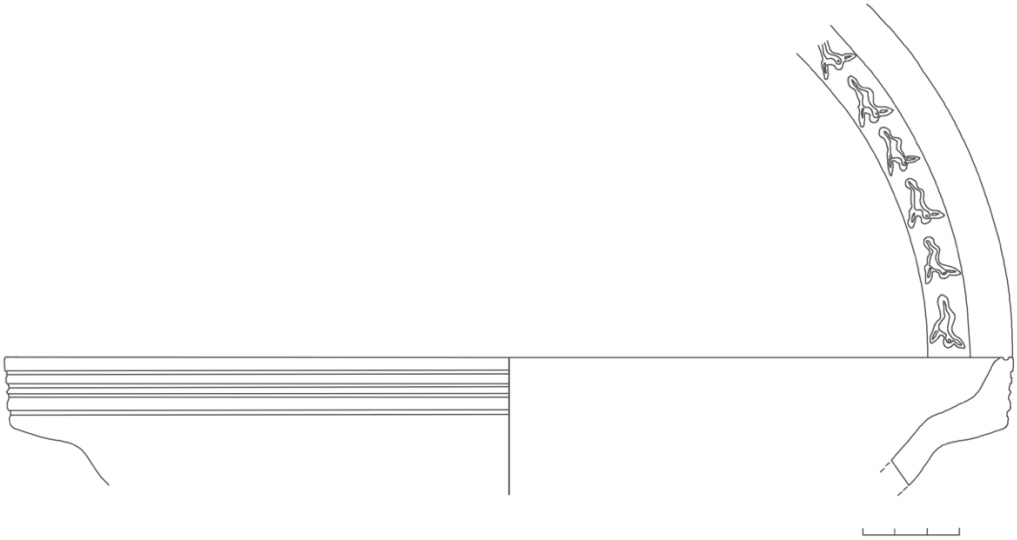

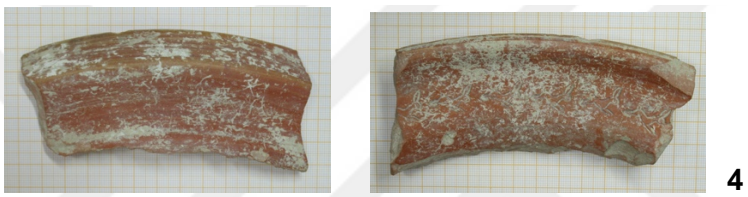

4

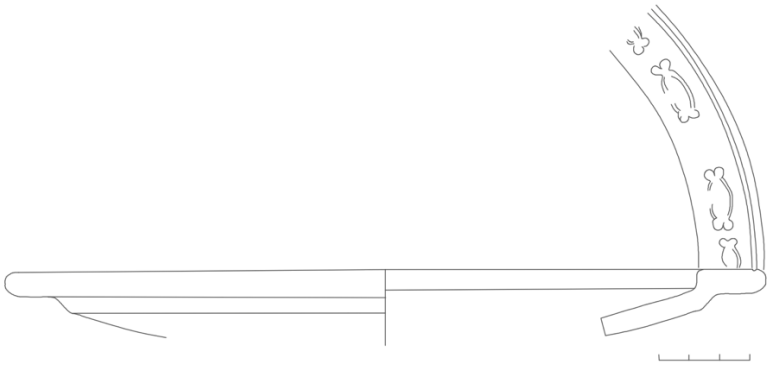

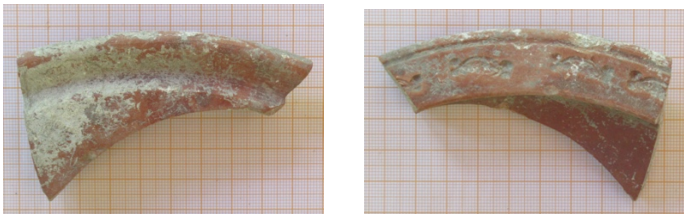

5

4, 5: Afrika Kırmızı Astarlı Seramikleri

Levha 3

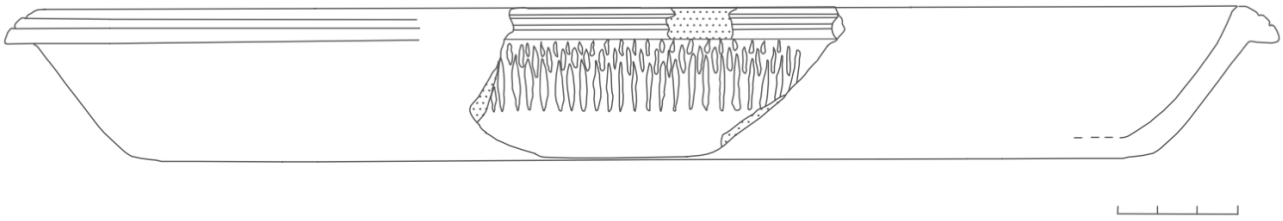

6

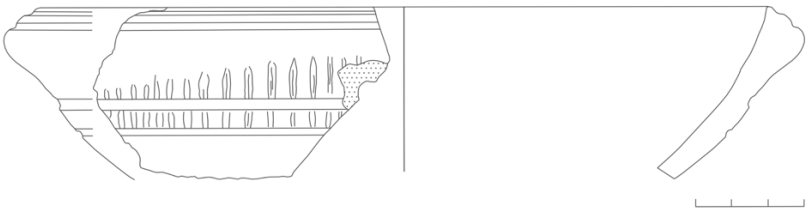

7

Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramikleri
6: Hayes Form 1
7: Hayes Form 2

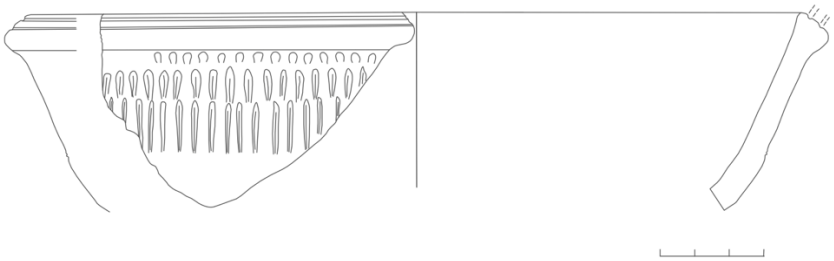

8

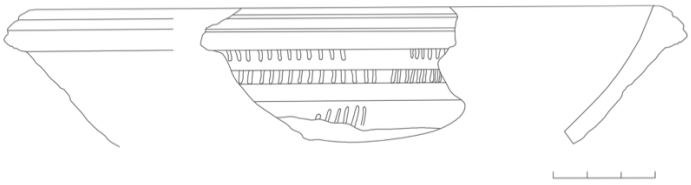

9

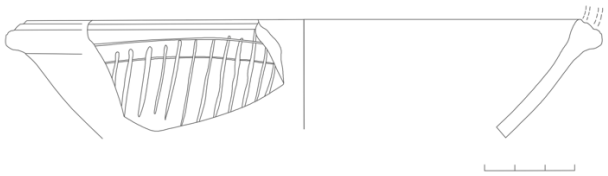

10

Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramikleri
8, 9, 10: Hayes Form 2

11

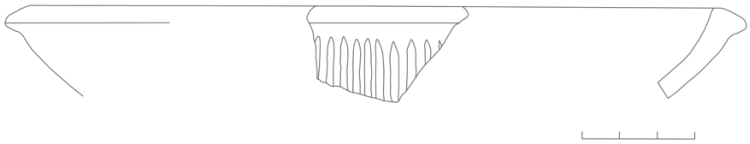

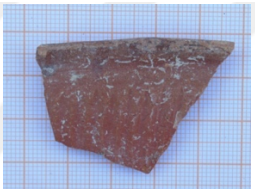

12

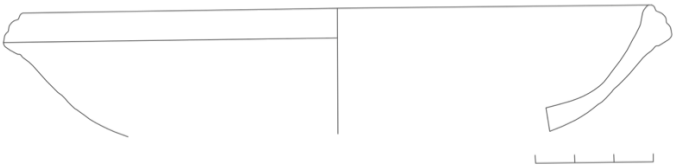

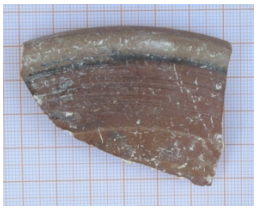

13

Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramikleri
11, 12, 13: Hayes Form 2

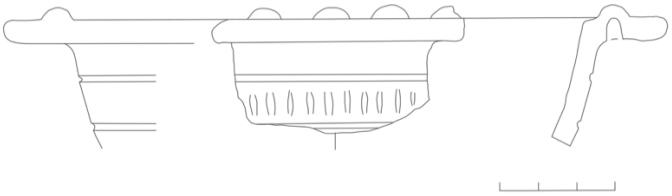

14

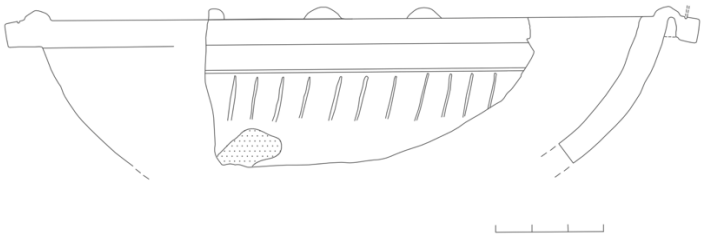

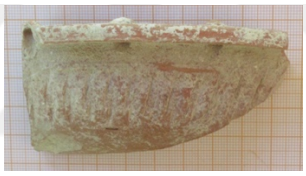

15

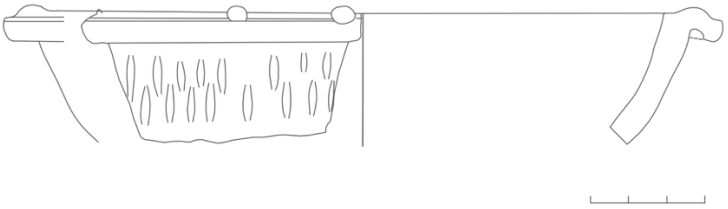

16

Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramikleri
14, 15, 16: Hayes Form 4

17

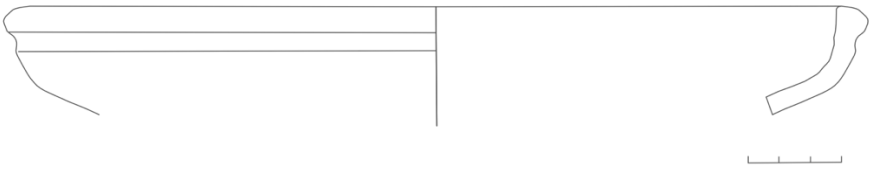

18

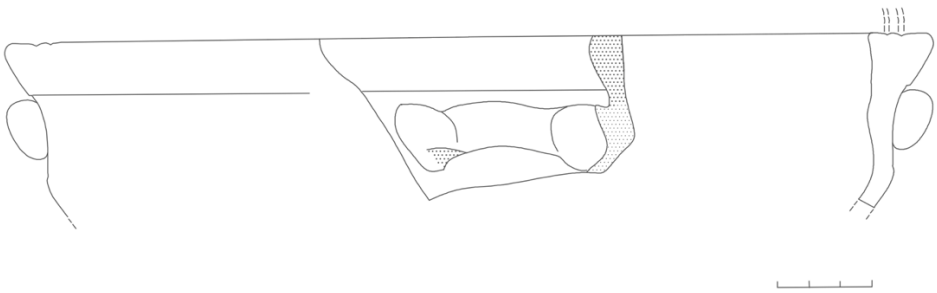

19

Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramikleri
17: Hayes Form 4 Taklidi
18: Hayes Form 6 Taklidi
19: Hayes Form 7 Taklidi

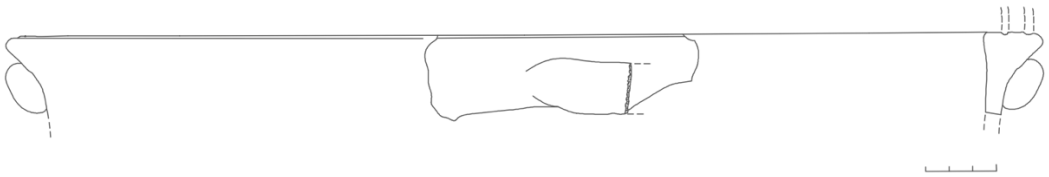

20

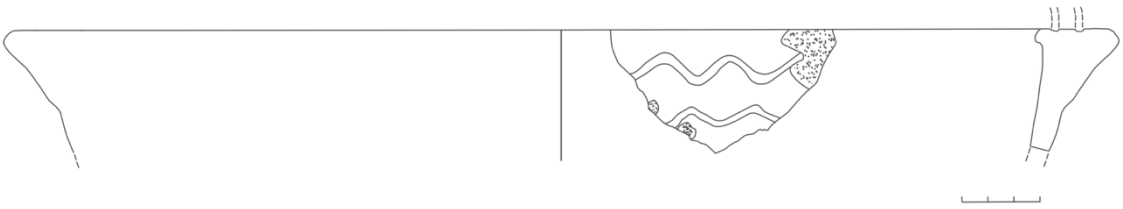

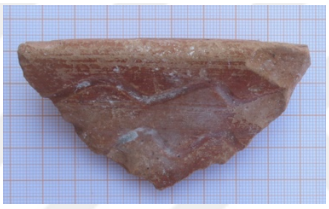

21

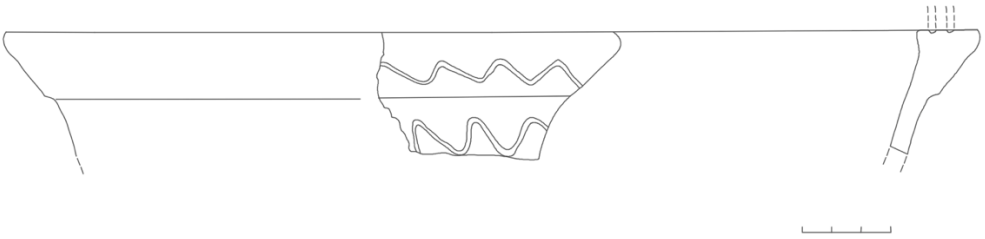

22

Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramikleri
20, 21, 22: Hayes Form 7 Taklidi

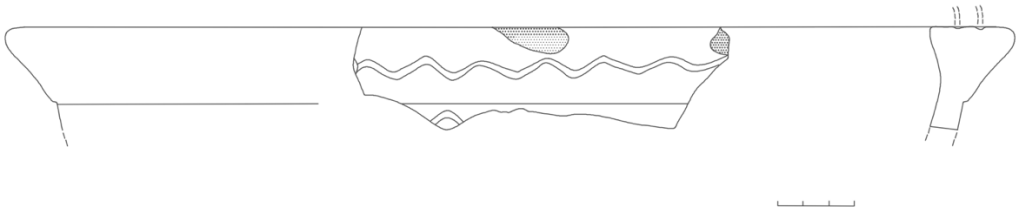

23

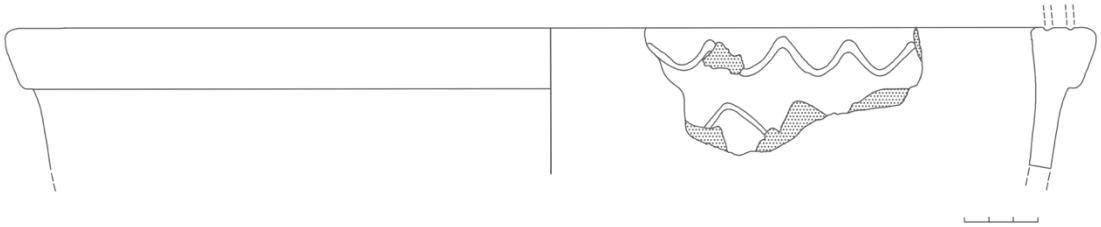

24

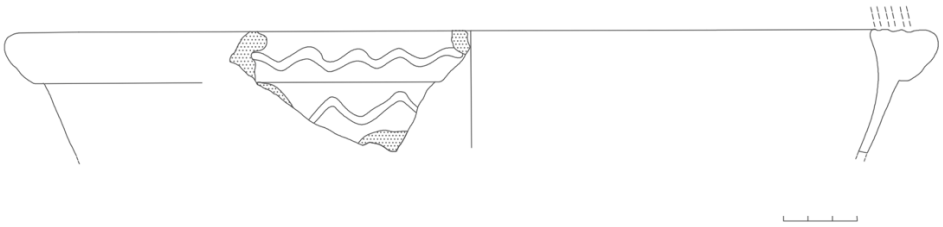

25

Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramikleri
23, 24, 15: Hayes Form 7 Taklidi

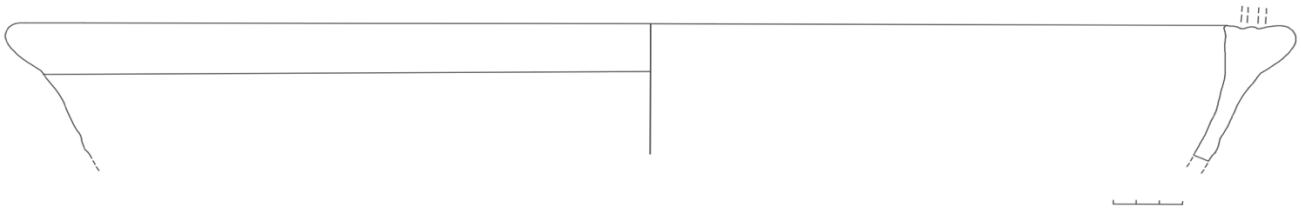

26

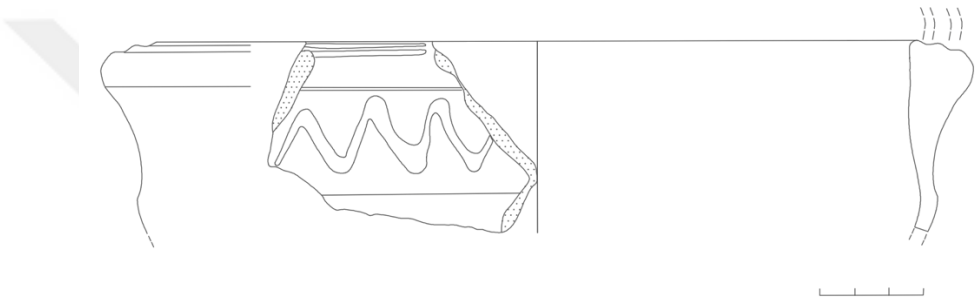

27

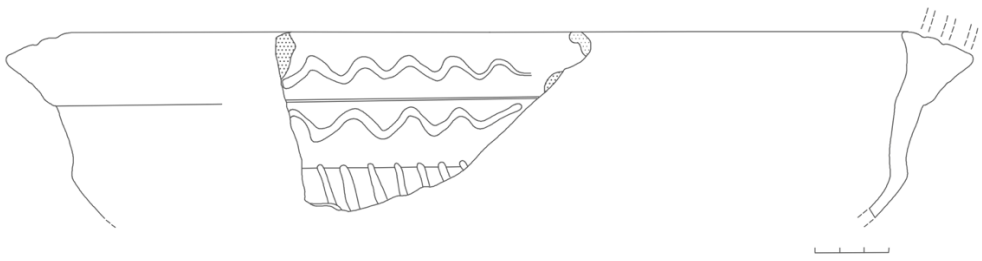

28

Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramikleri
26, 27, 28: Hayes Form 7 Taklidi

Levha 11

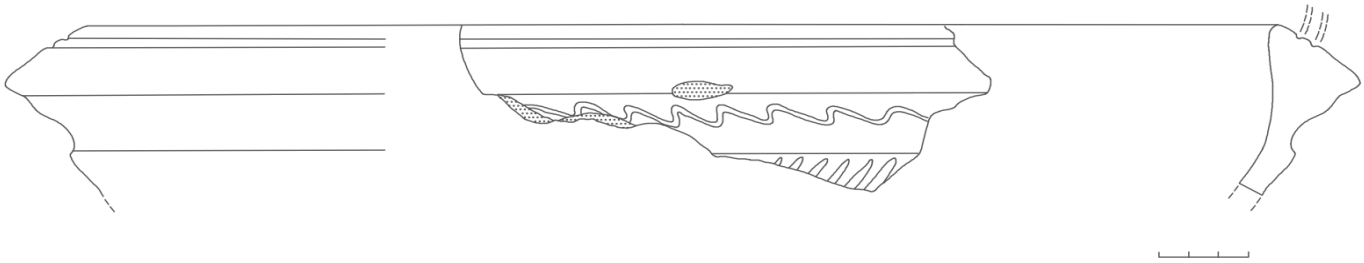

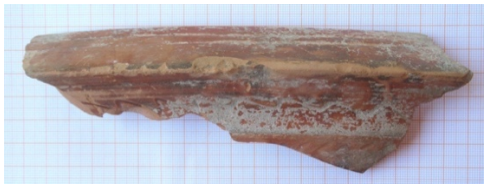

29

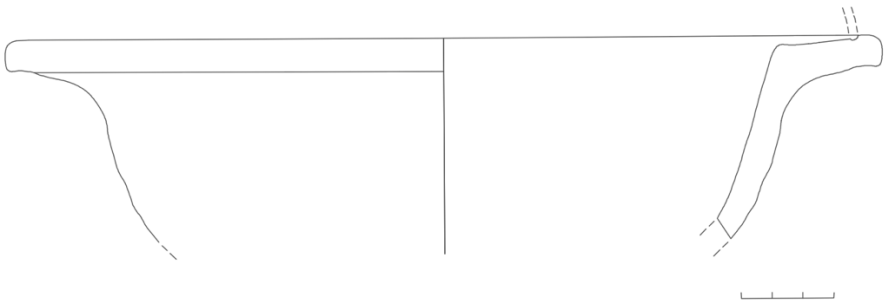

30

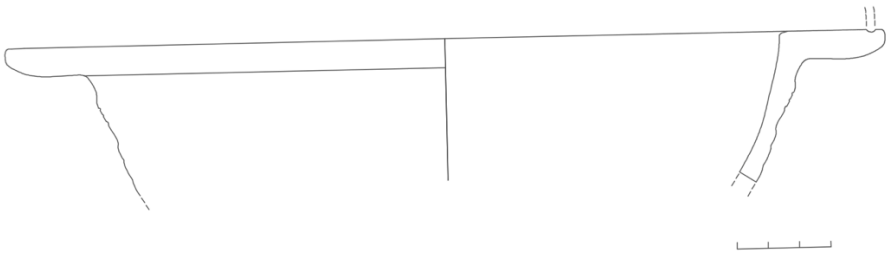

31

Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramikleri
29: Hayes Form 7 Taklidi
30, 31: Hayes Form 8 Taklidi

32

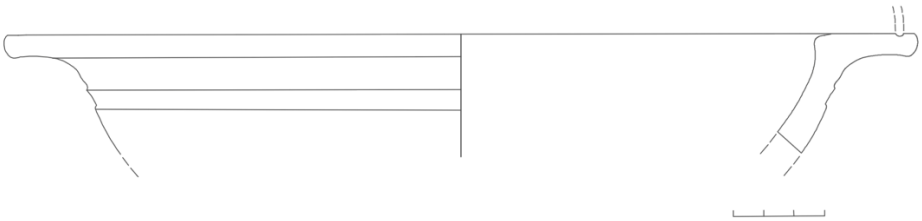

33

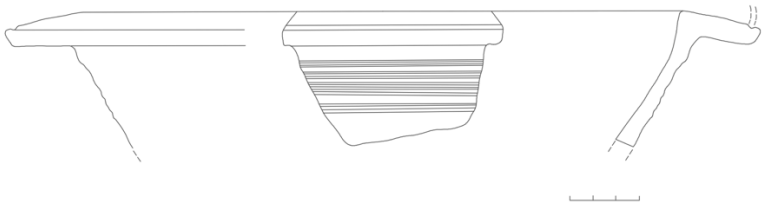

34

Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramikleri
32, 33, 34: Hayes Form 8 Taklidi

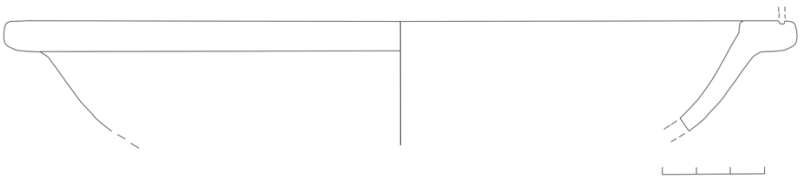

35

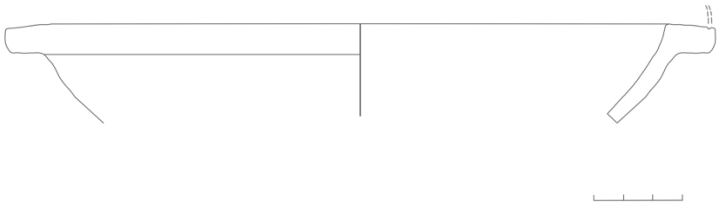

36

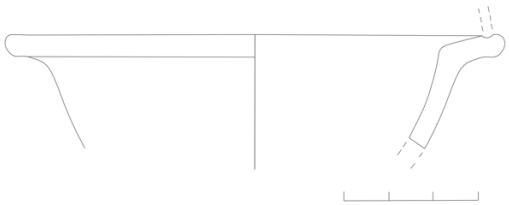

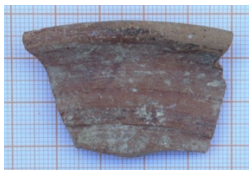

37

Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramikleri
35, 36, 37: Hayes Form 8 Taklidi

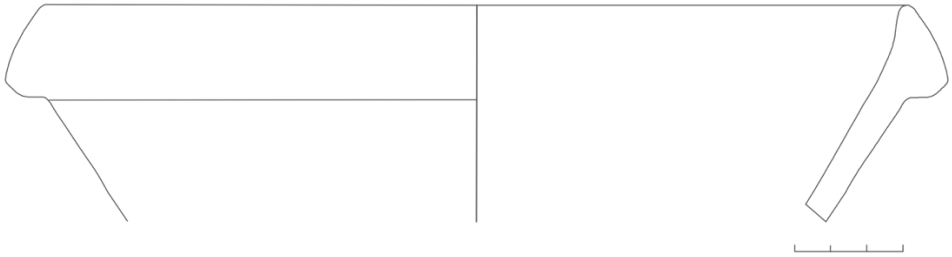

38

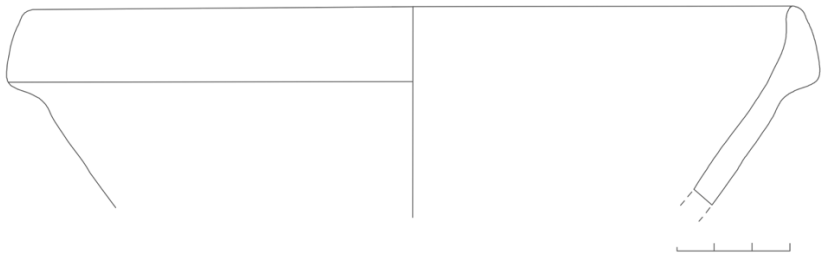

39

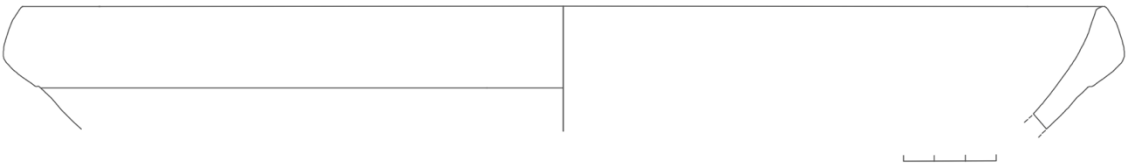

40

Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramikleri
38-40: Hayes Form 9A Taklidi

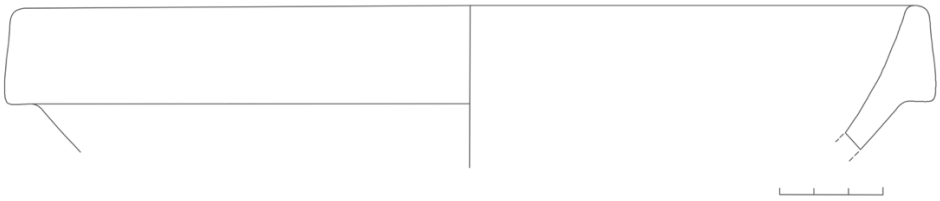

41

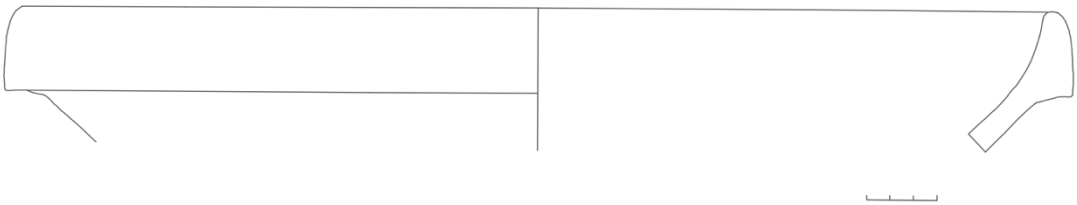

42

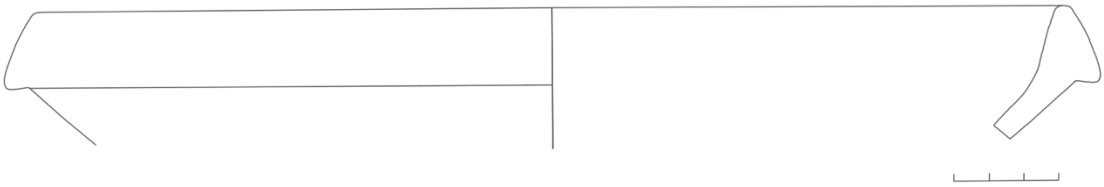

43

Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramikleri
41-43: Hayes Form 9B Taklidi

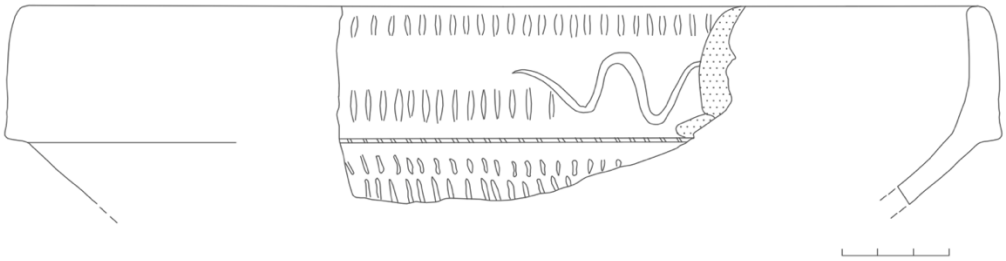

44

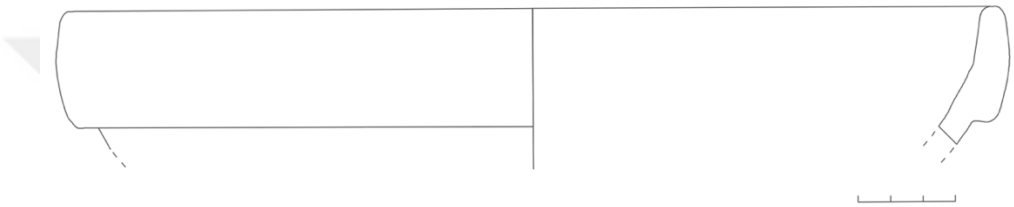

45

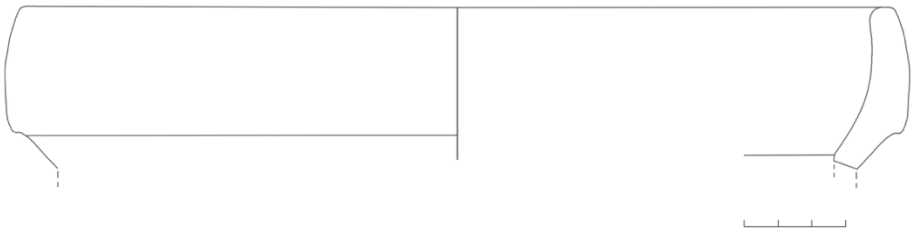

46

Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramikleri
44-46: Hayes Form 9 – Perge 2

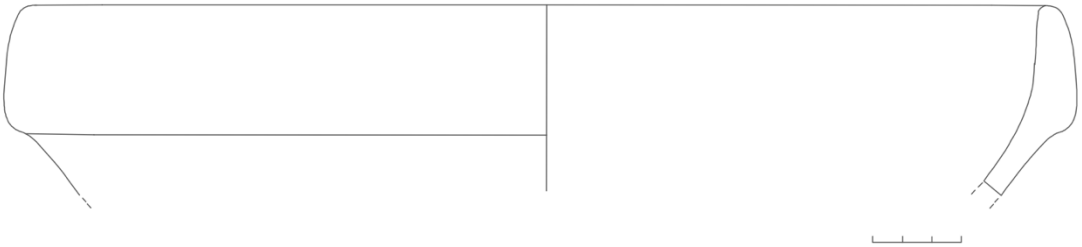

47

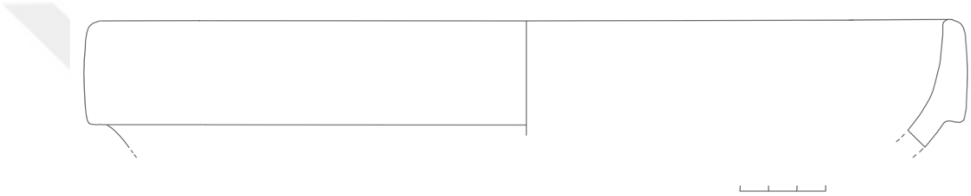

48

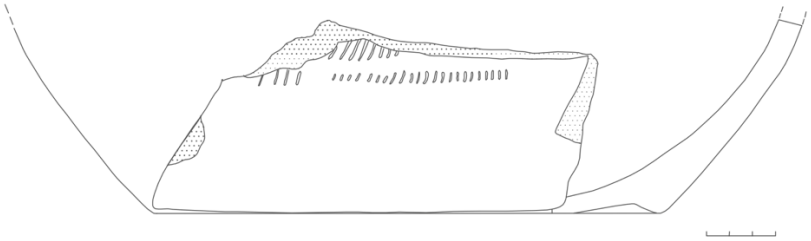

49

Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramikleri
47-48: Hayes Form 9 – Perge 2
49: Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramik Kaideleri

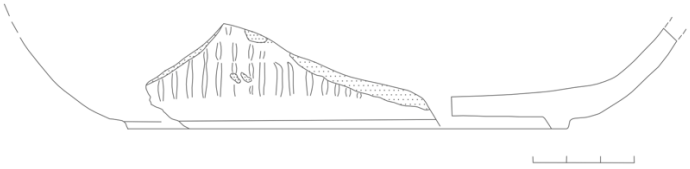

50

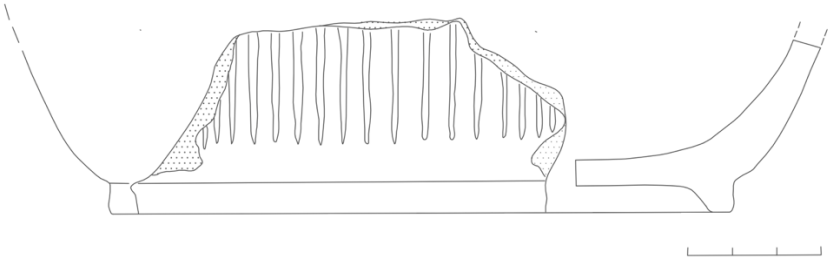

51

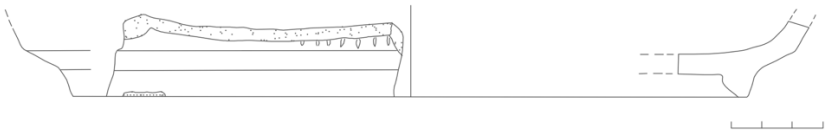

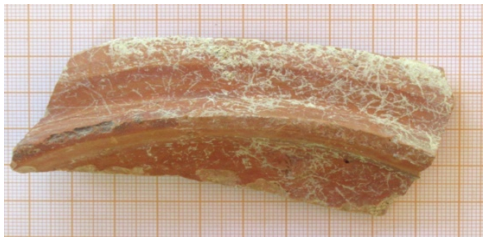

52

Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramikleri
50-52: Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramik Kaideleri

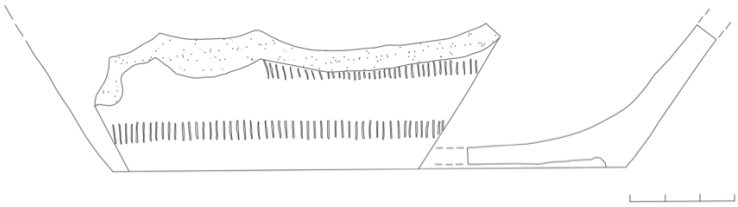

53

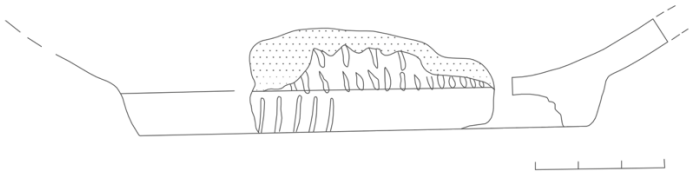

54

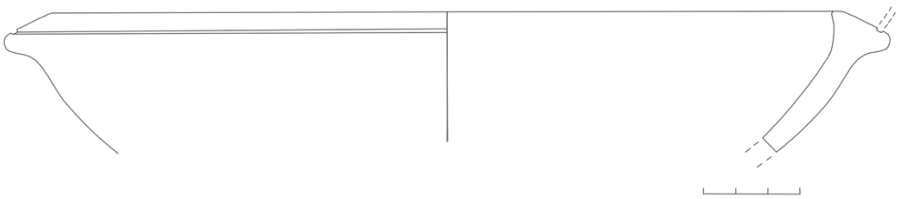

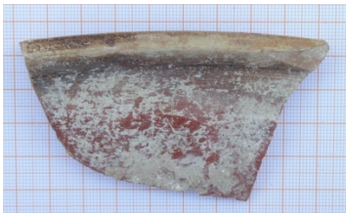

55

Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramikleri
53-54: Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramik Kaideleri
55: Diğer Kırmızı Astarlı Seramikler

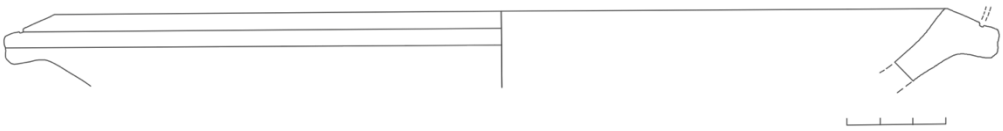

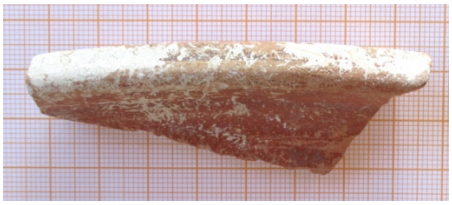

56

57

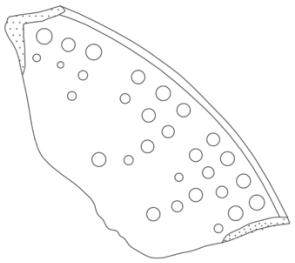

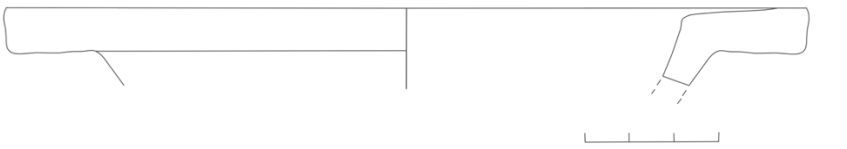

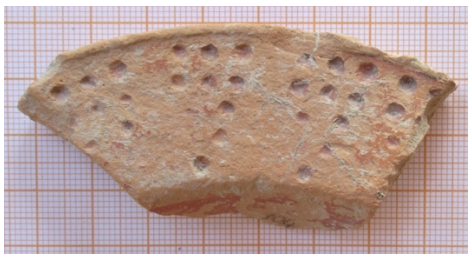

58

Kırmızı Astarlı Seramikleri
56-58: Diğer Kırmızı Astarlı Seramikler

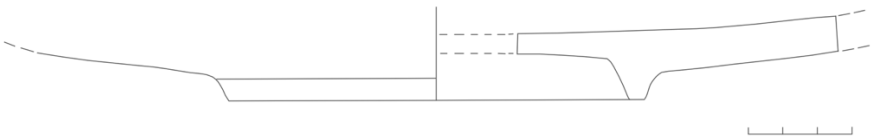

59

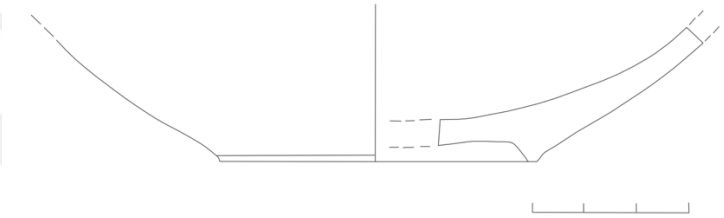

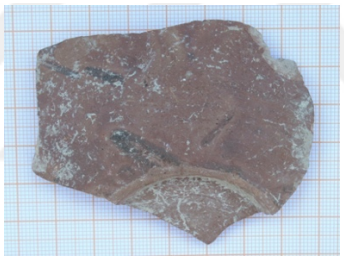

60

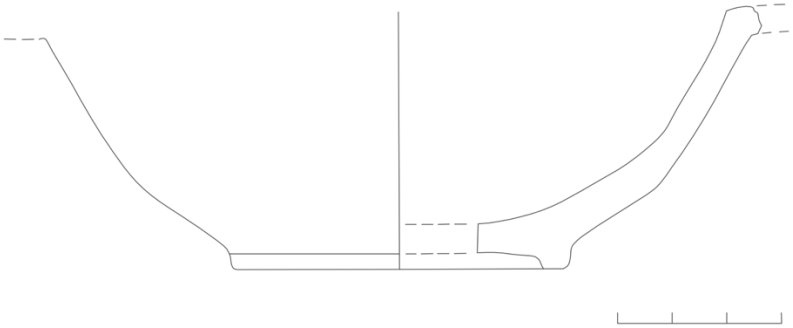

61

Kırmızı Astarlı Seramikleri
59, 60, 61: Diğer Kaideler

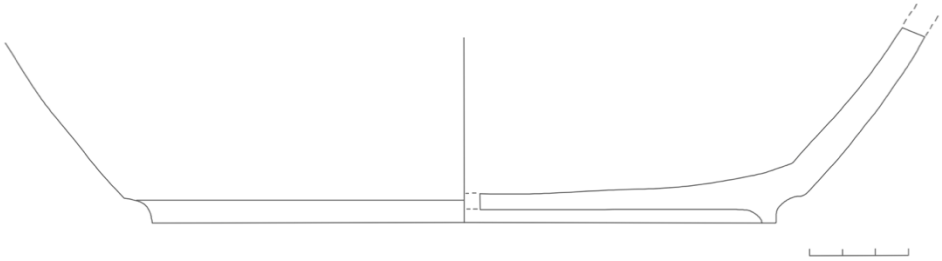

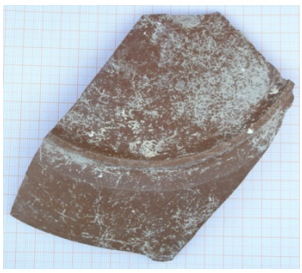

62

63

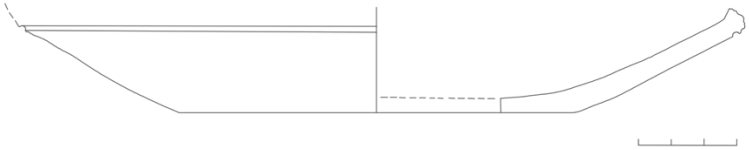

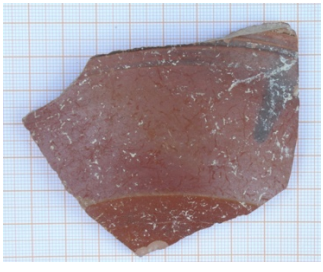

64

Kırmızı Astarlı Seramikleri
62, 63, 64: Diğer Kaideler

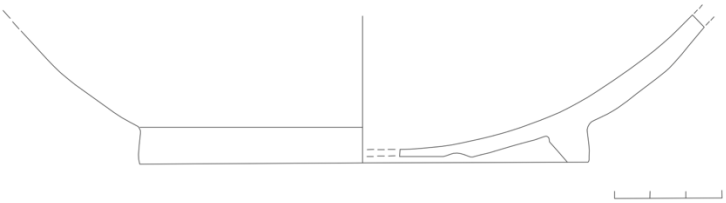

65

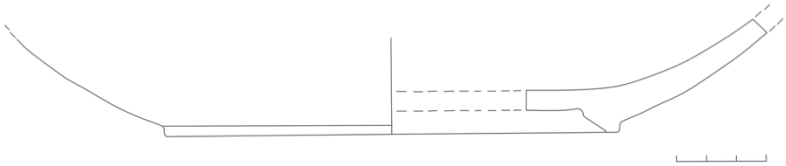

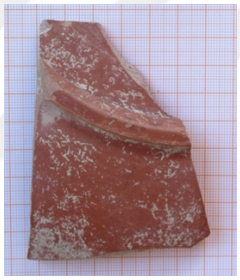

66

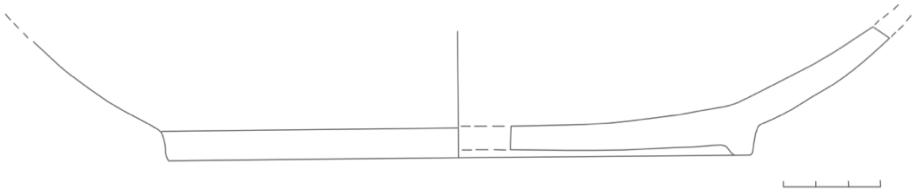

67

Kırmızı Astarlı Seramikleri
65, 66, 67: Diğer Kaideler

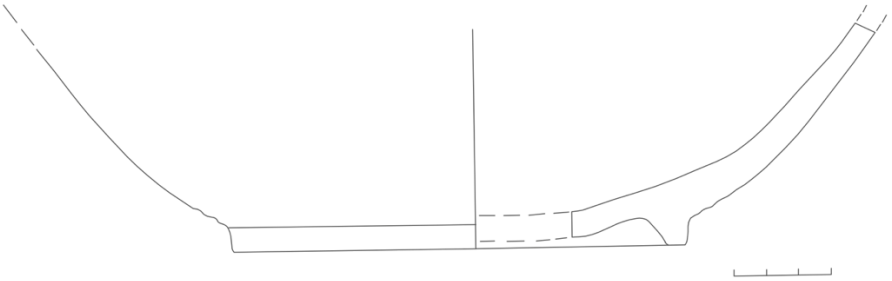

68

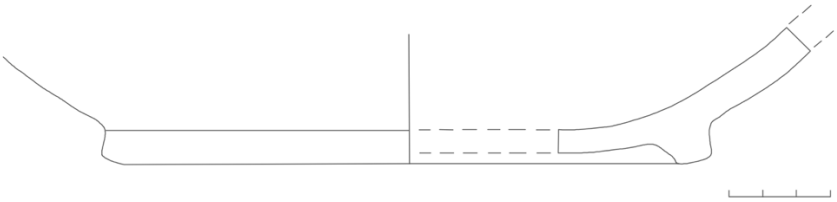

69

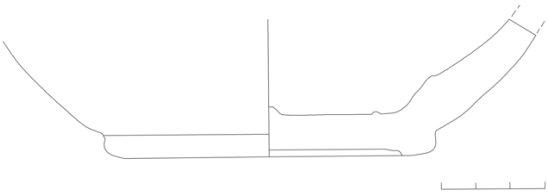

70

Kırmızı Astarlı Seramikleri
68, 69, 70: Diğer Kaideler

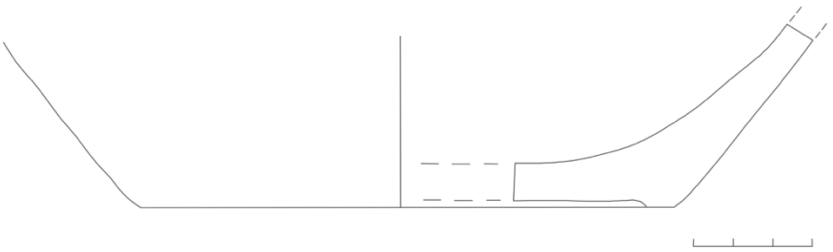

71

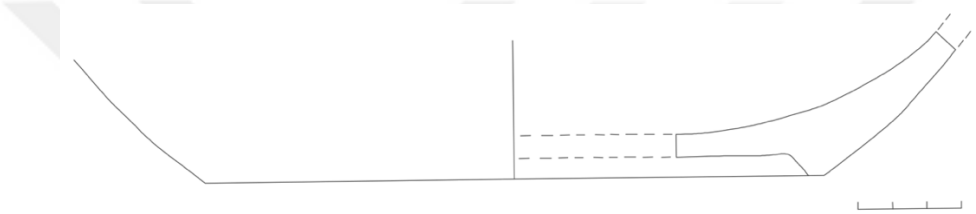

72

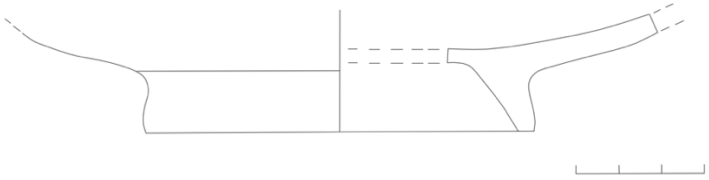

73

Kırmızı Astarlı Seramikleri
71, 72, 73: Diğer Kaideler

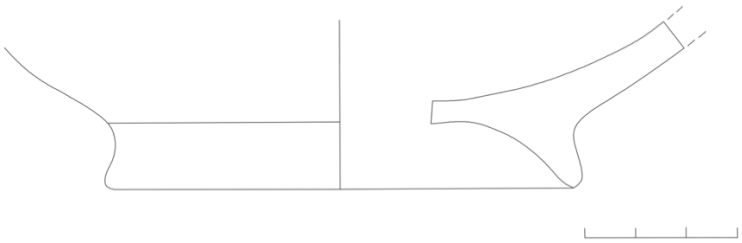

74

75

Kırmızı Astarlı Seramikleri
74: Diğer Kaideler
75: Kırmızı Astarlı Seramik Kulp

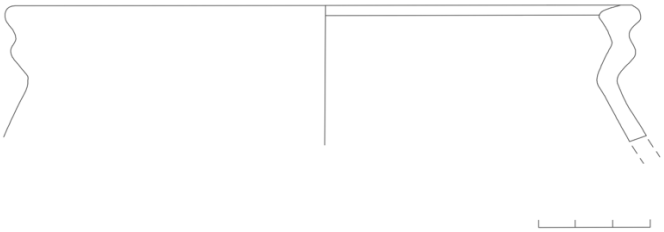

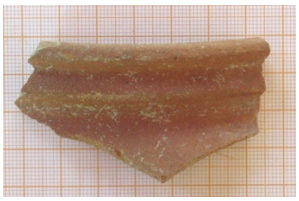

76

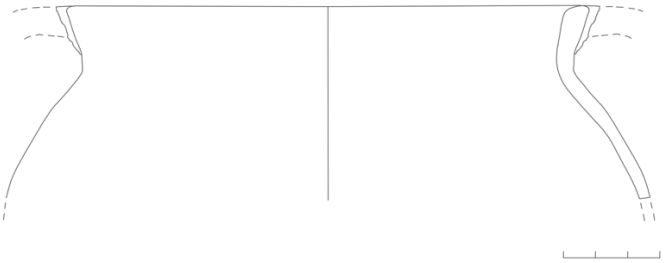

77

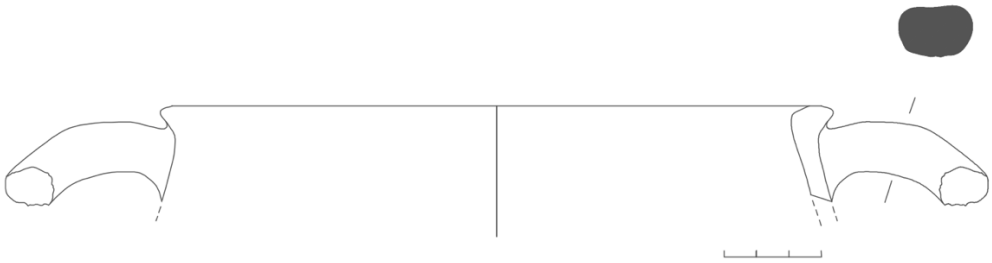

78

Kaba Seramikler (Mutfak ve Servis Kapları)
76, 77, 78: Pişirme Kabı

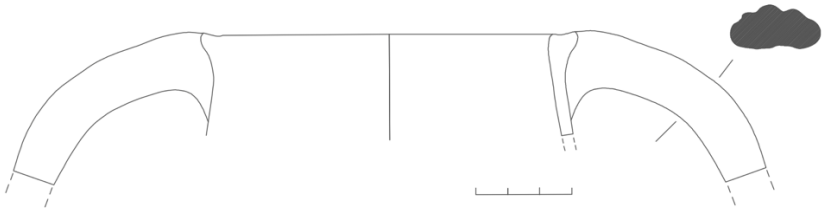

79

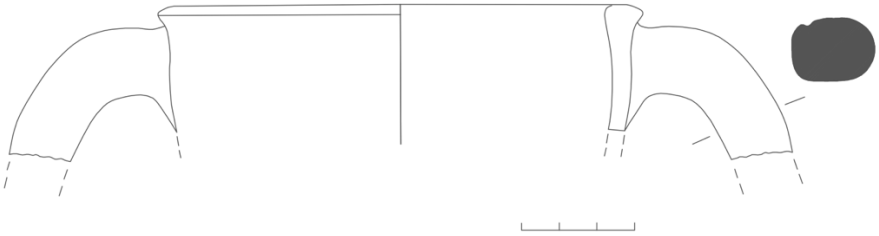

80

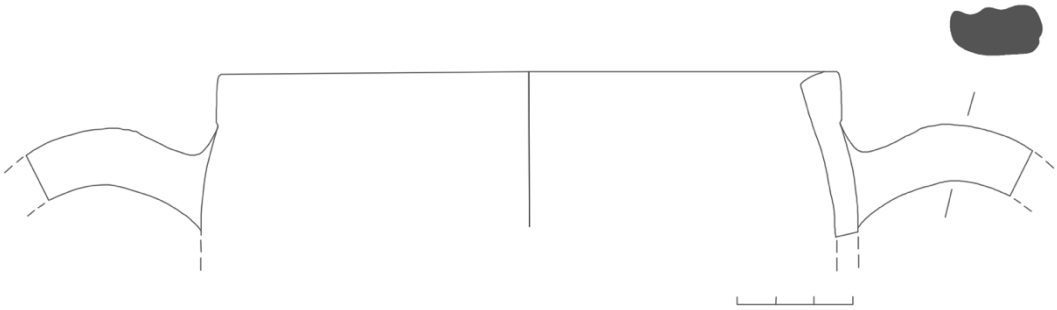

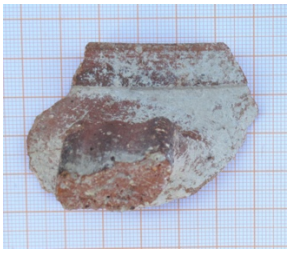

81

Kaba Seramikler (Mutfak ve Servis Kapları)
79, 80, 81: Pişirme Kabı

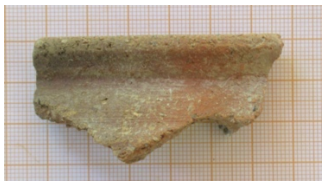

82

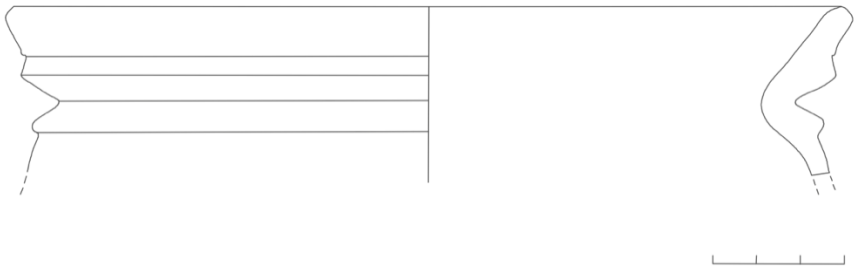

83

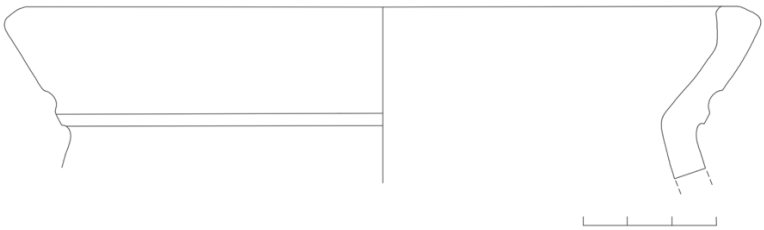

84

Kaba Seramikler (Mutfak ve Servis Kapları)
82: Pişirme Kabı
83-84: Pişirme Kabı – Perge Üretimi Kaplar

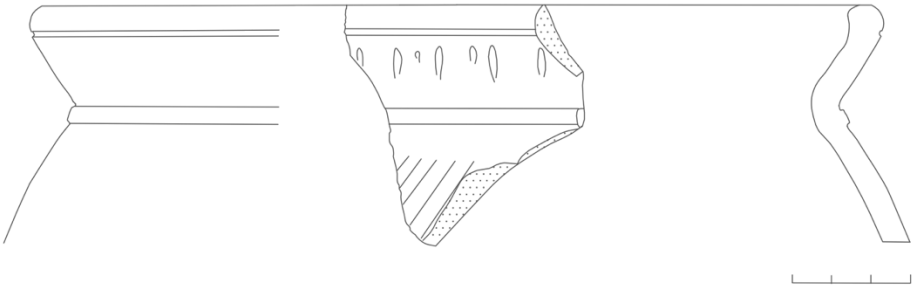

85

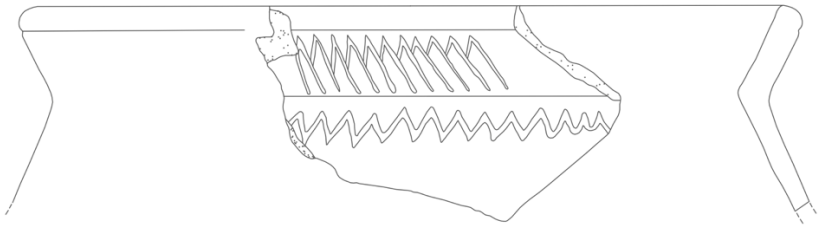

86

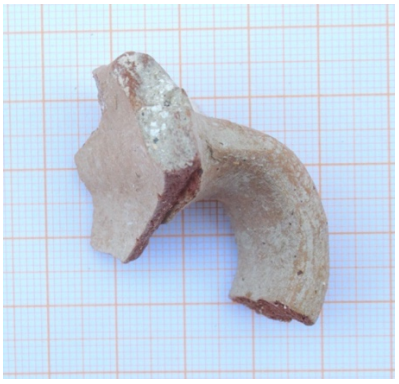

87

Kaba Seramikler (Mutfak ve Servis Kapları)
85-86: Pişirme Kabı – Perge Üretimi Kaplar
87: Pişirme Kabı Kulbu

88

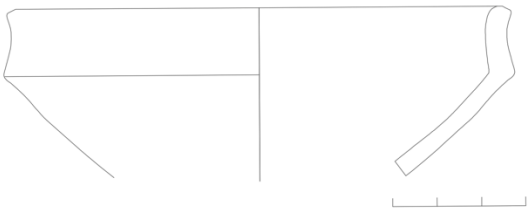

89

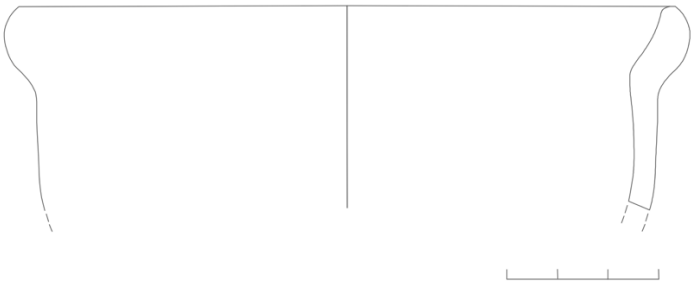

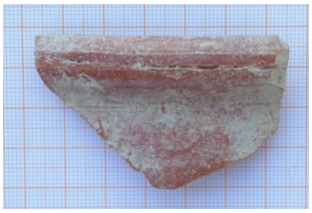

90

Kaba Seramikler (Mutfak ve Servis Kapları)
88: Tava Sapı – Riley Form 4
89-90: Sofra – Servis Kapları

91

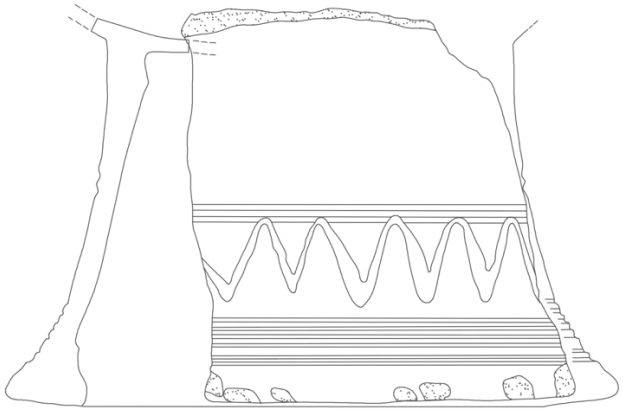

92

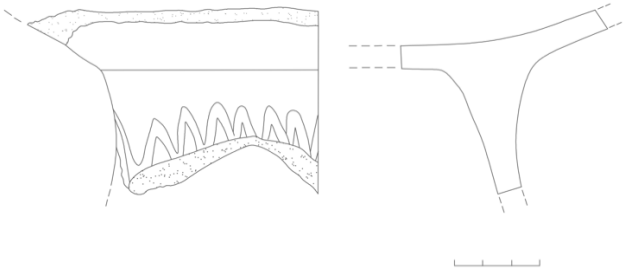

93

Kaba Seramikler (Mutfak ve Servis Kapları)
91-93: Sofra – Servis Kapları

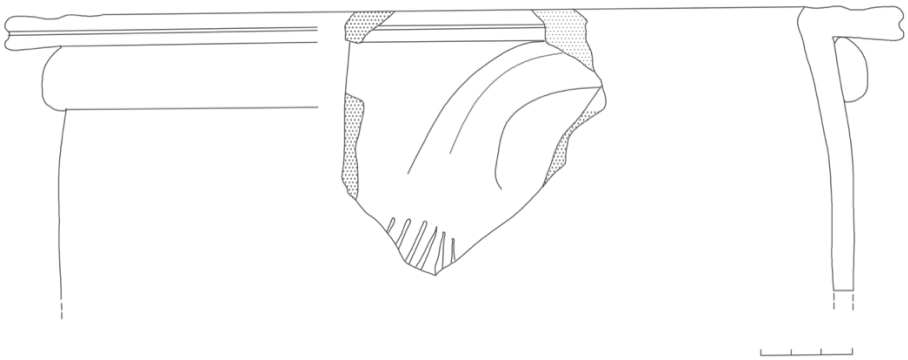

94

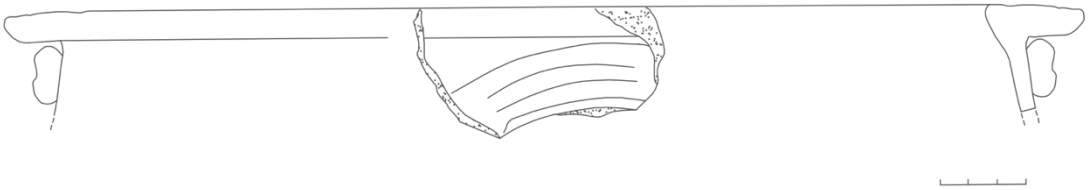

95

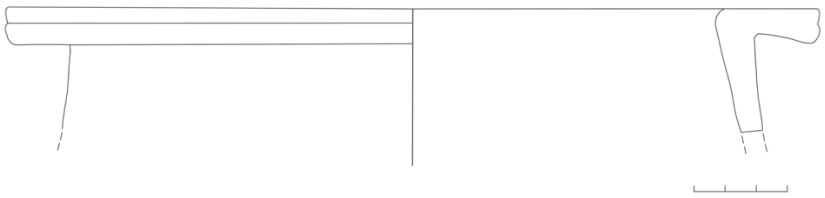

96

Kaba Seramikler (Mutfak ve Servis Kapları)
94-96: Tekneler – Çanaklar

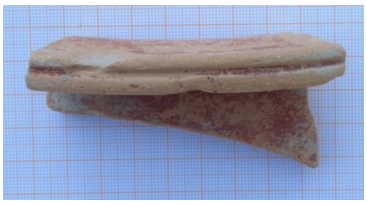

97

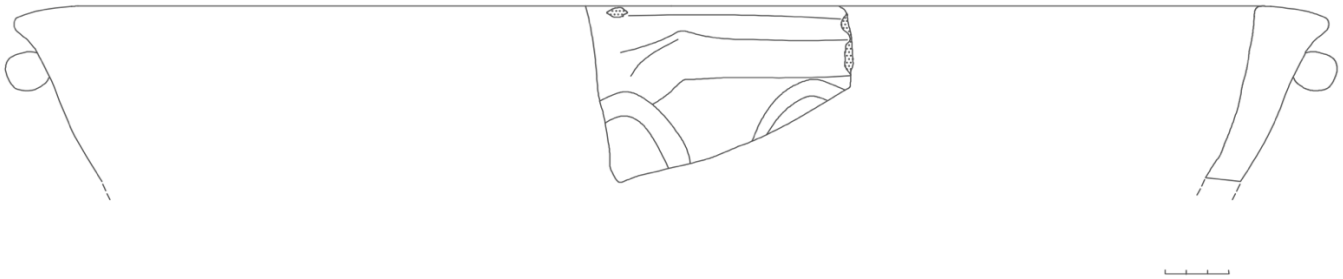

98

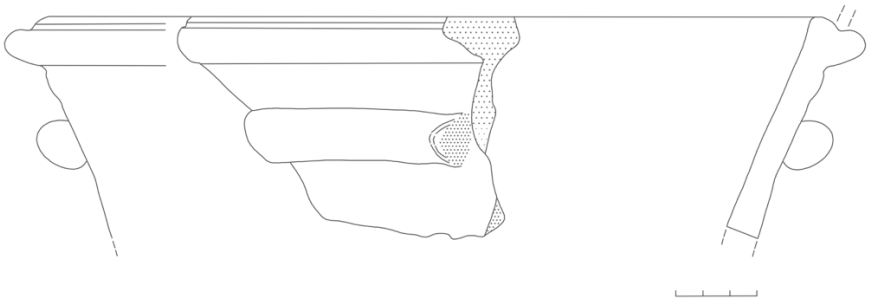

99

Kaba Seramikler (Mutfak ve Servis Kapları)
97-99: Tekneler – Çanaklar

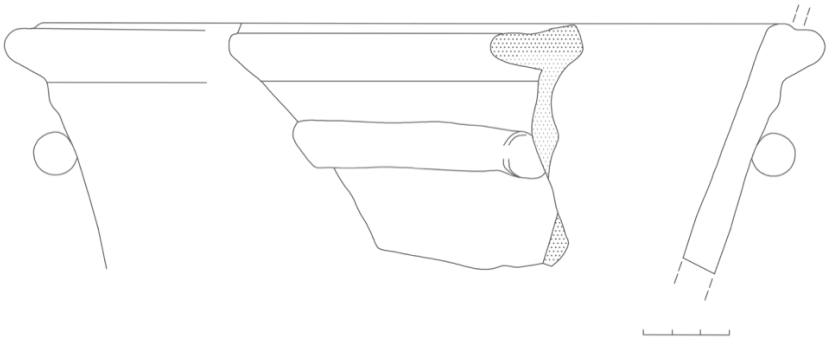

100

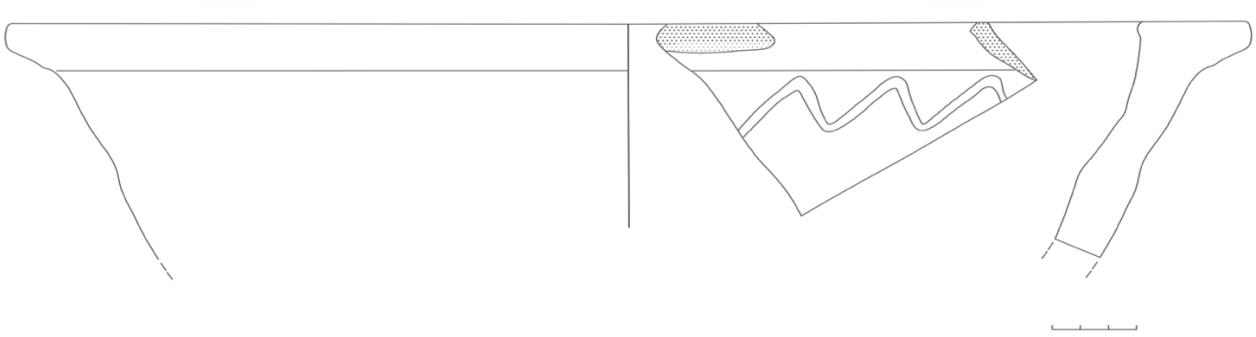

101

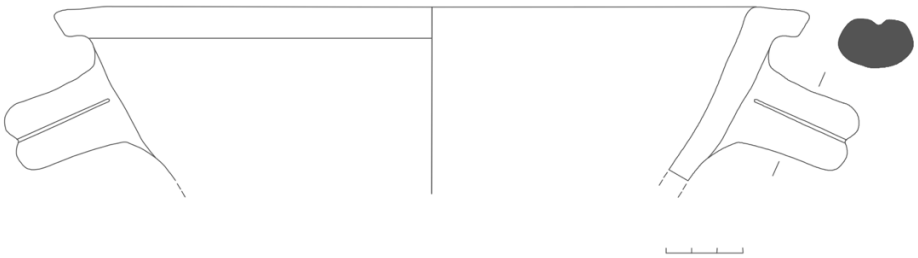

102

Kaba Seramikler (Mutfak ve Servis Kapları)
100, 101, 102: Tekneler

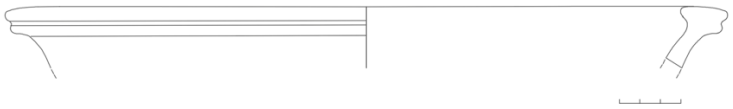

103

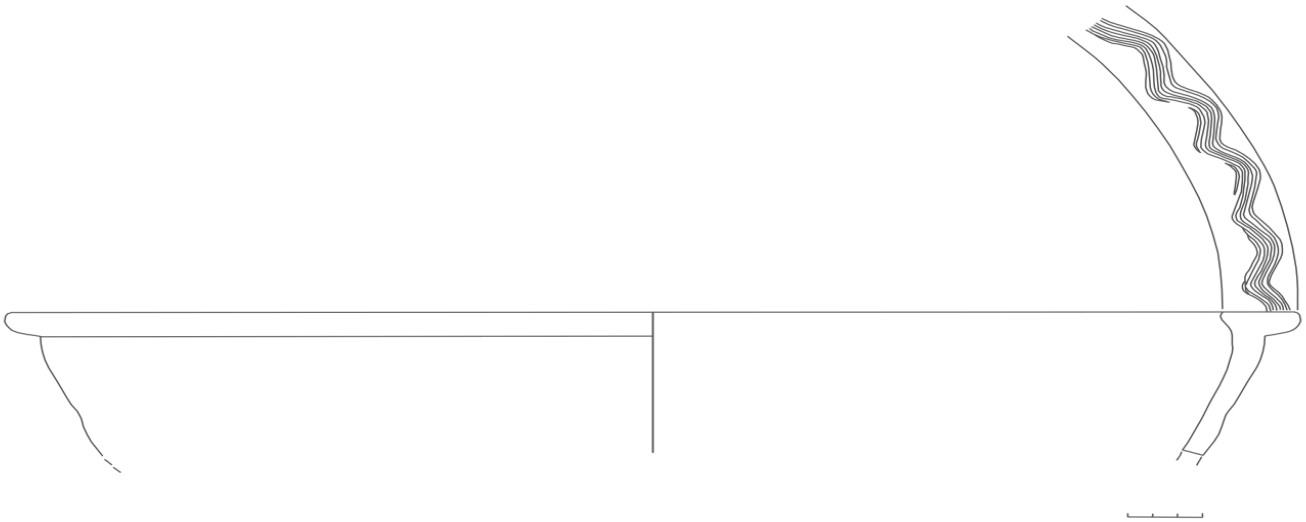

104

Kaba Seramikler (Tekneler – Çanaklar)
103, 104: Tekneler

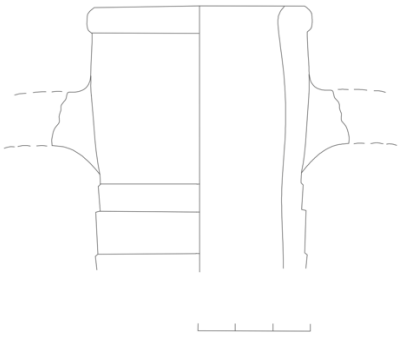

105

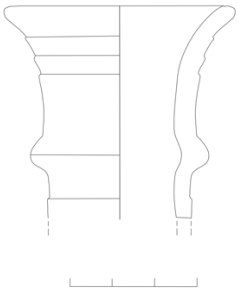

106

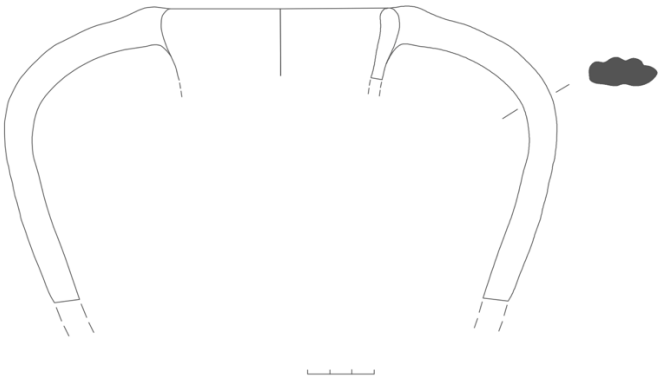

107

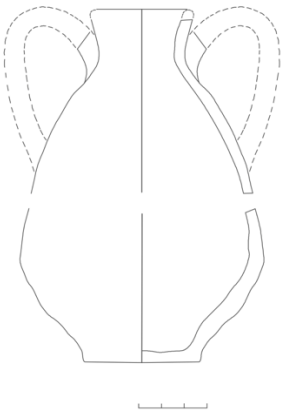

108

Kaba Seramikler
105, 106, 107, 108: Testi

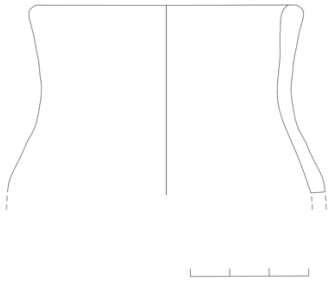

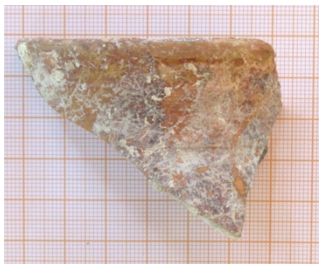

109

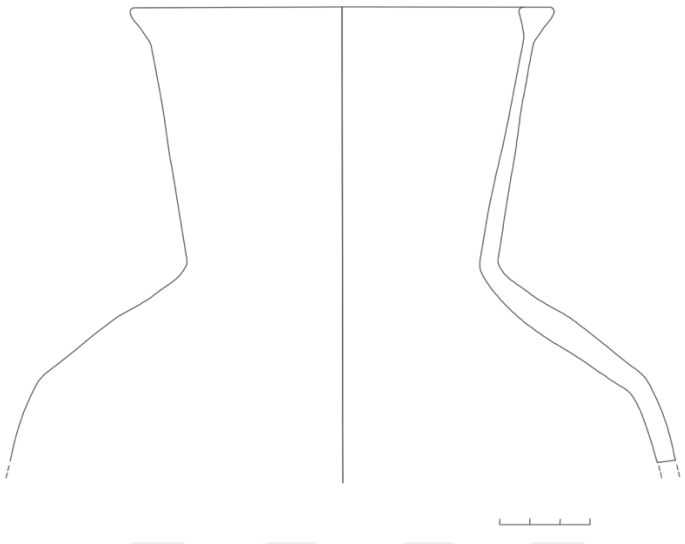

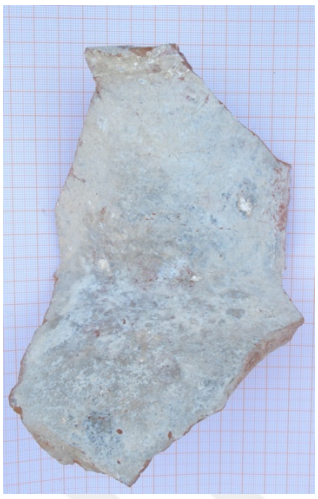

110

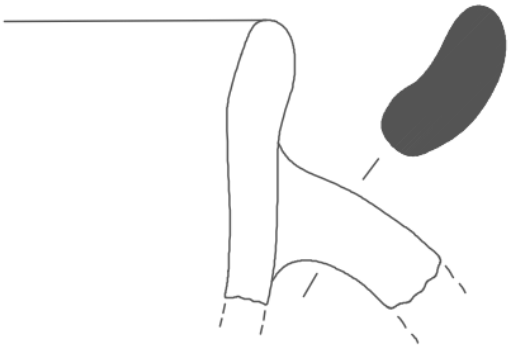

111

Kaba Seramikler
109, 110, 111: Testi

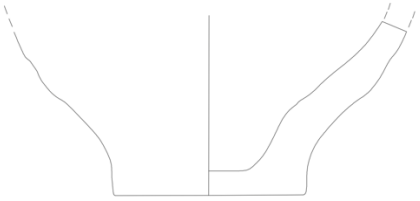

112

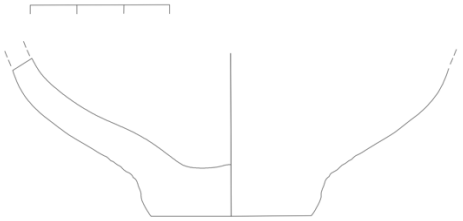

113

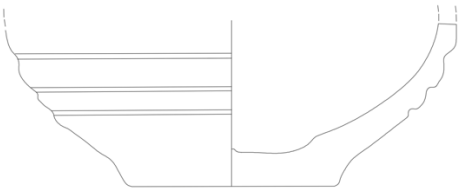

114

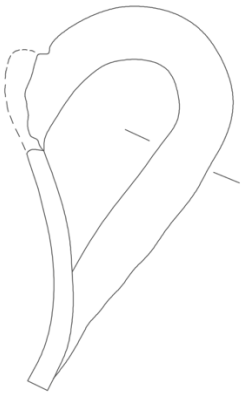

115

Kaba Seramikler
112, 113, 114: Testi
115: Maşrapa

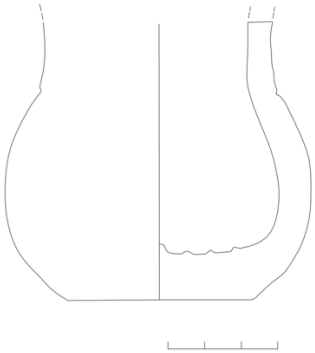

116

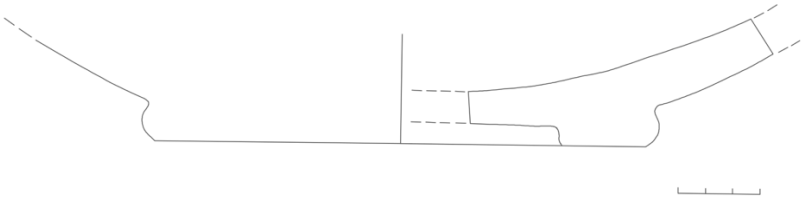

117

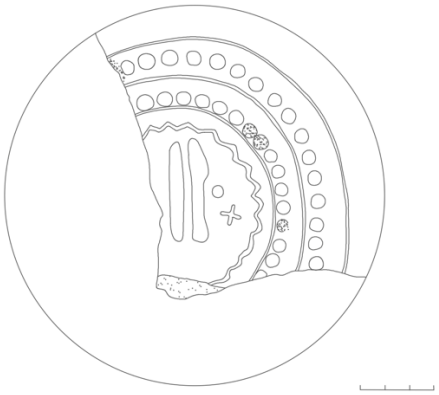

118

Kaba Seramikler
116: Maşrapa
117: Kaide
118: Perge Üretimi Kapak

119

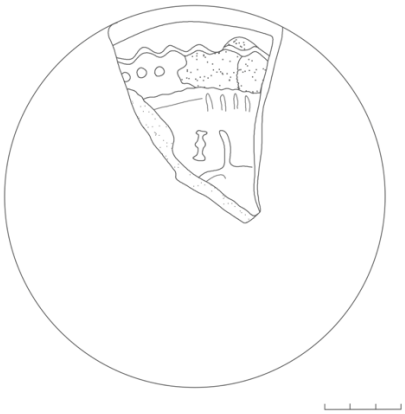

120

121

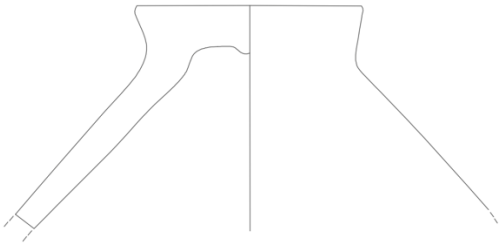

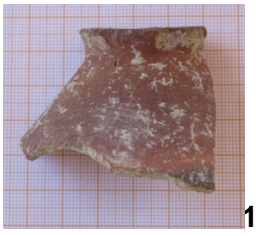

122

Kaba Seramikler
119, 120, 121: Perge Üretimi Kapak
122: Kapak

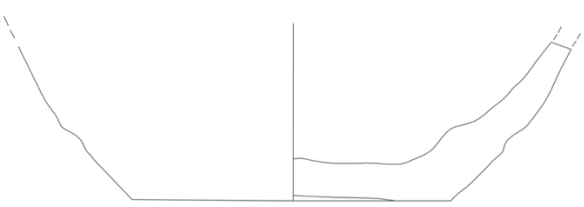

123

124

125

Kaba Seramikler
123, 124, 125: Astarlı Diğer Kaba Seramikler

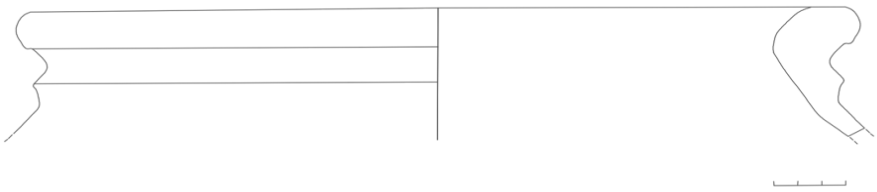

126

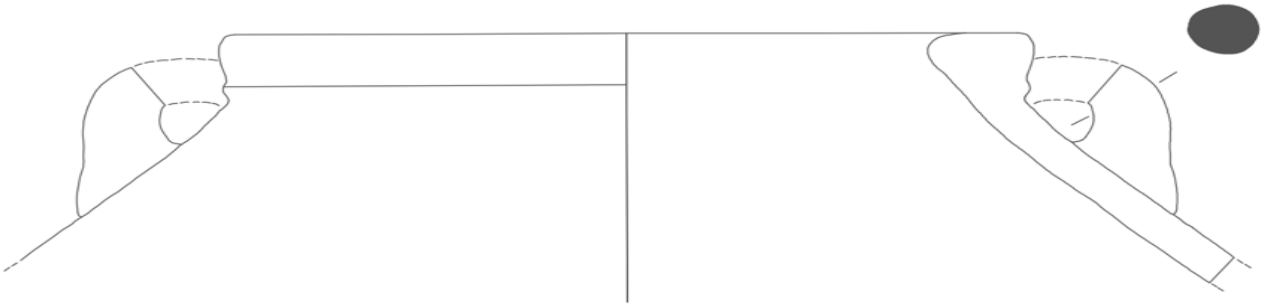

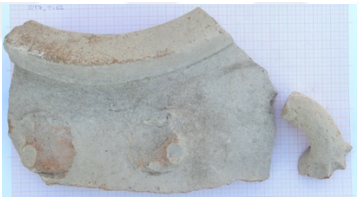

127

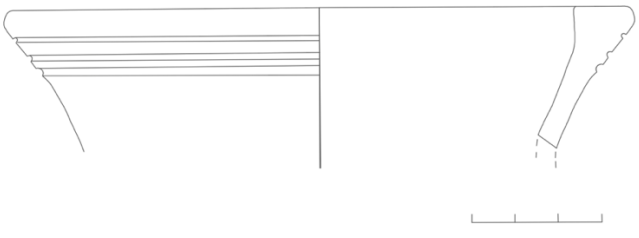

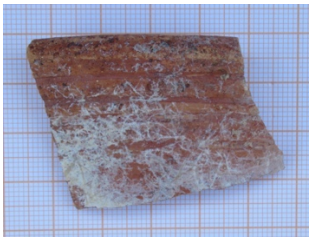

128

Kaba Seramikler
126, 127: Pithoslar, 128: Küp

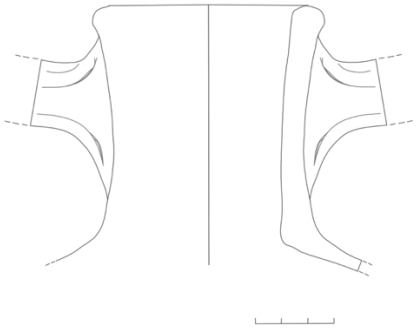

129

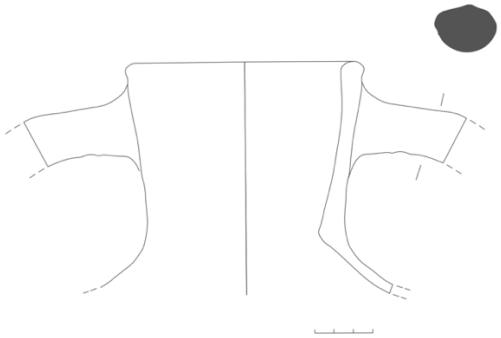

130

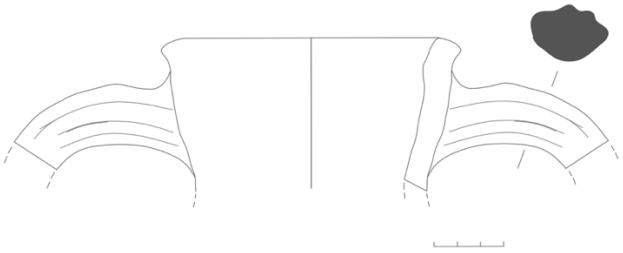

131

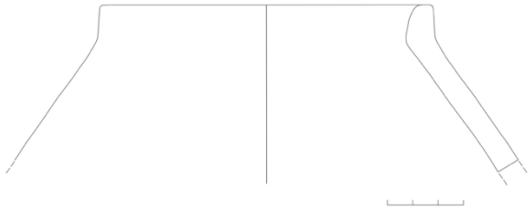

132

Kaba Seramikler, Amphora
129, 130: LRA 1
131: LRA 13
132: LRA 4

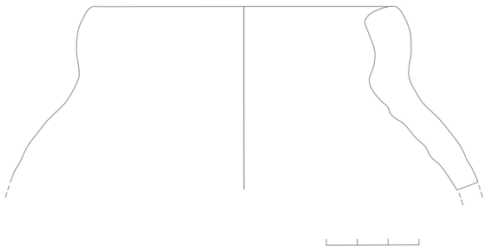

133

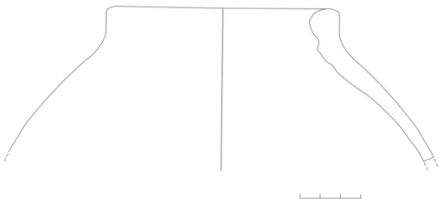

134

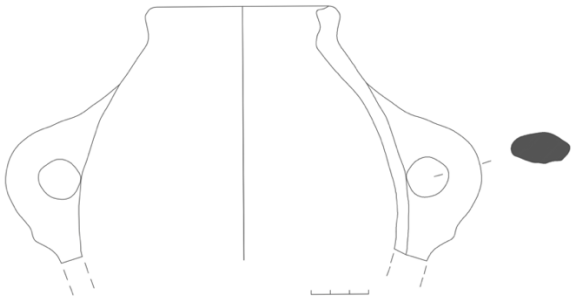

135

136

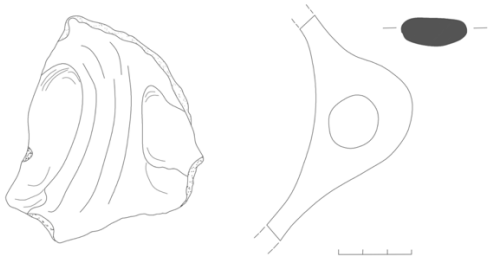

137

Kaba Seramikler, Amphora
133, 134, 135, 136, 137: LRA 4

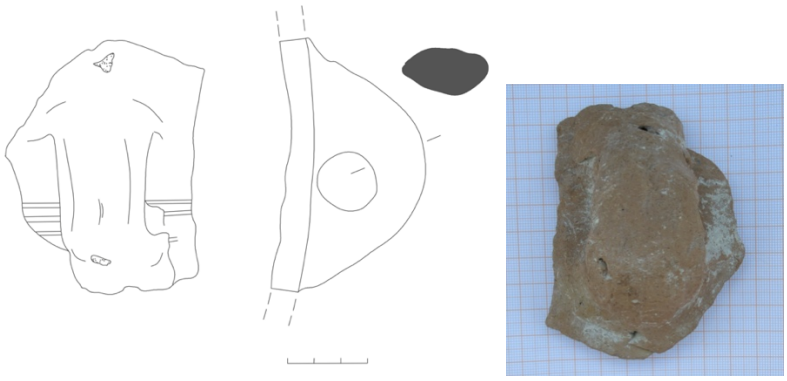

138

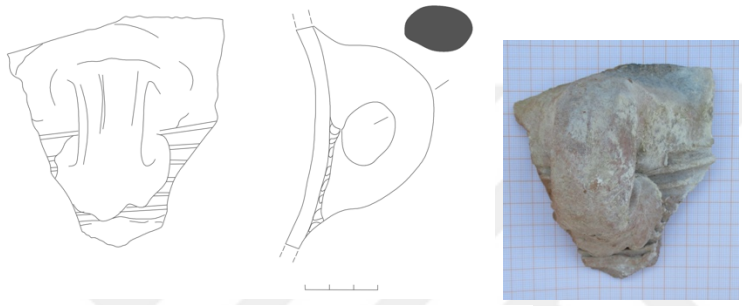

139

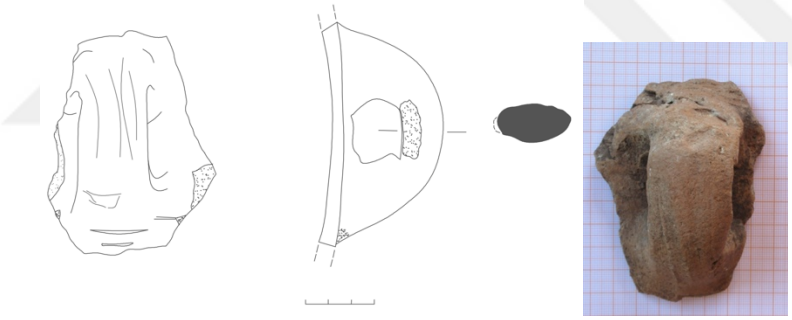

140

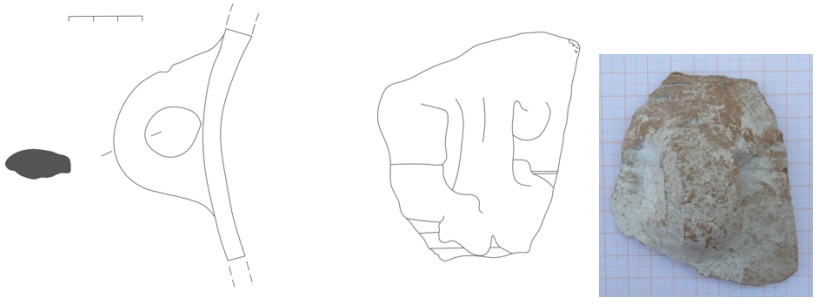

141

Kaba Seramikler, Amphora
138, 139, 140, 141: LRA 4

142

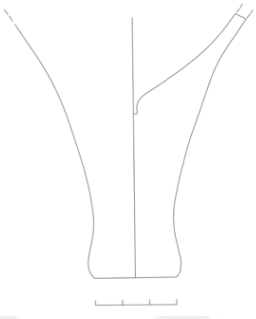

143

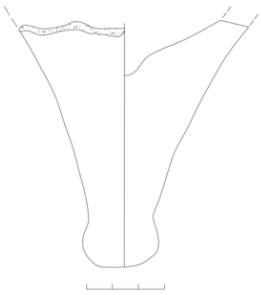

144

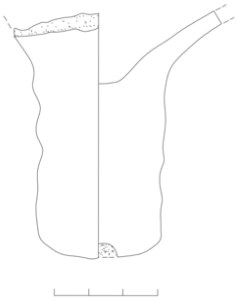

145

Kaba Seramikler, Amphora
142: İkiz kulp
143, 144, 145: Amphora dibi

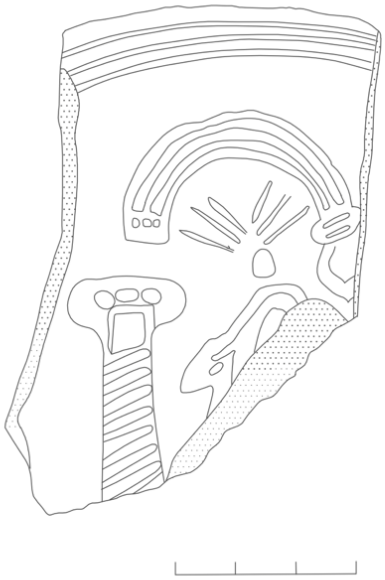

146

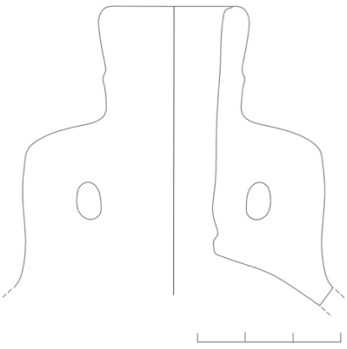

147

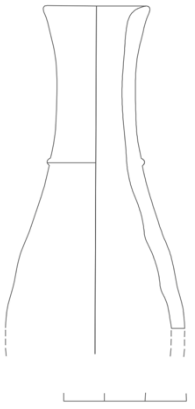

148

146: Matara parçası
147: Ampulla
148: Unguentarium

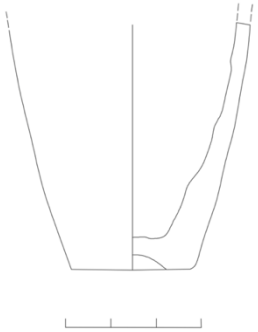

149

150

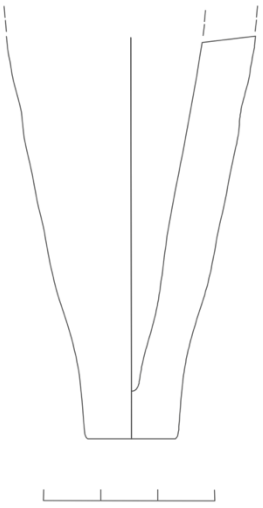

149, 150, 151: Unguentarium

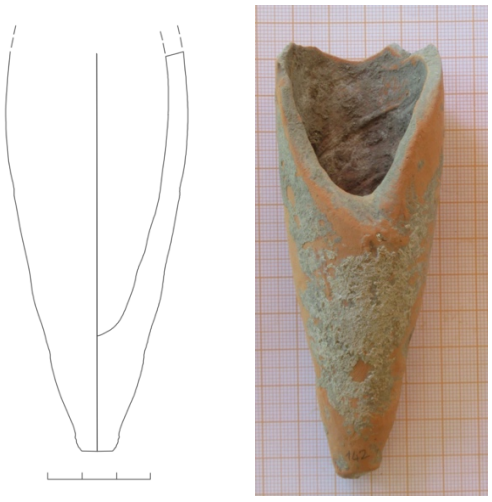

152

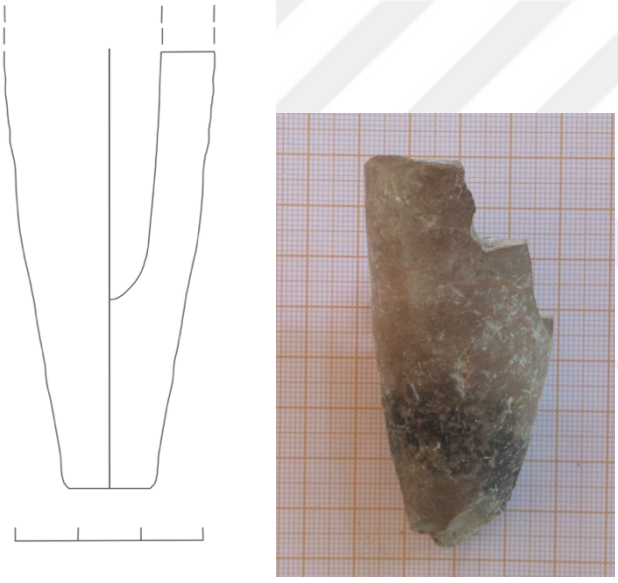

153

152, 153: Unguentarium

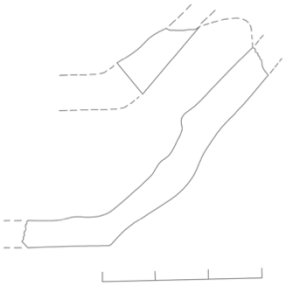

154

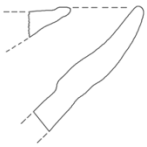

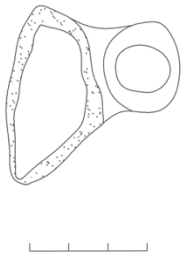

155

156

154, 155, 156: Kandil

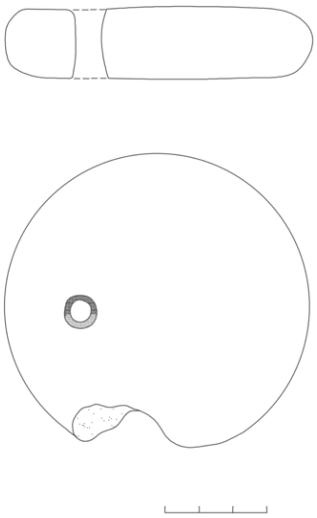

157

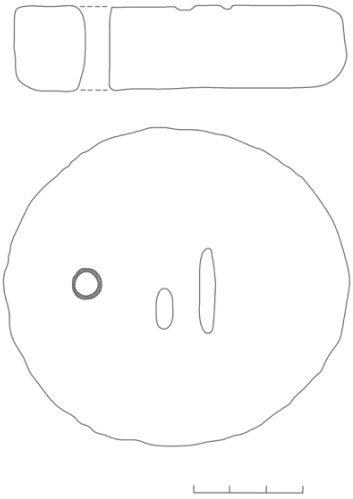

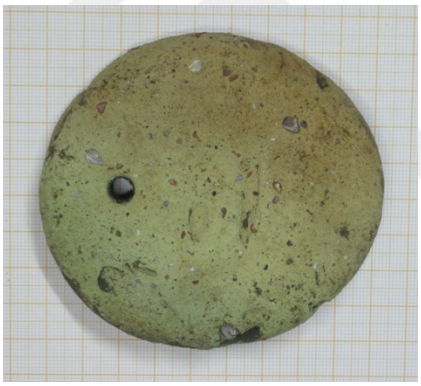

158

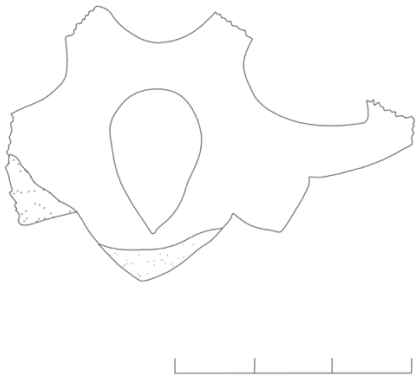

159

157, 158: Ağırşak
159: Seramik Nesne

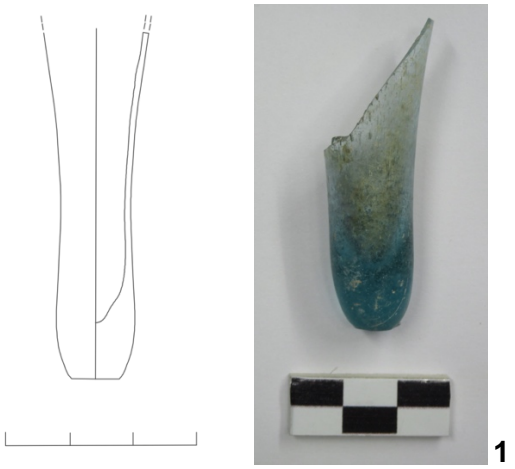

1

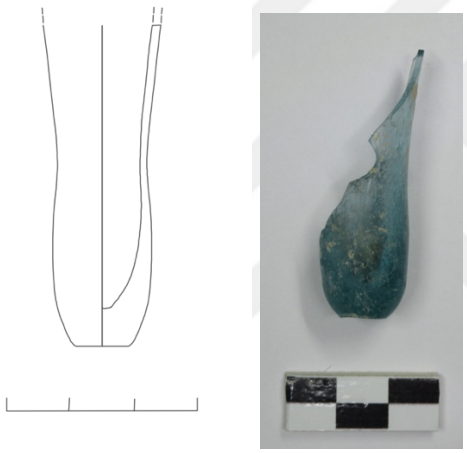

2

3

1, 2, 3,: Çubuklu Kandiller

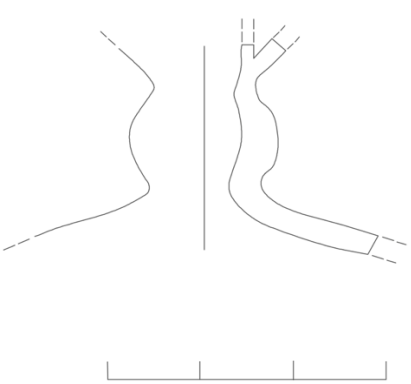

4

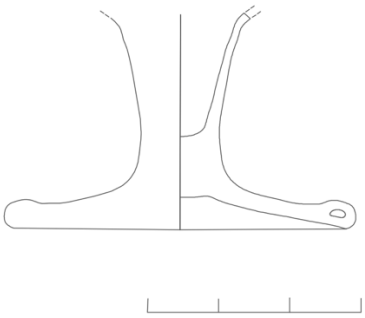

5

4, 5: Kadeh Kandiller

6

7

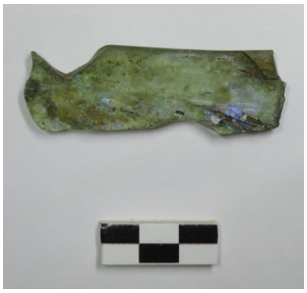
8

9

10

11

12

13

14

15

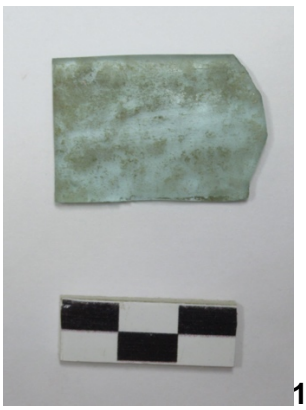
16

17

6-17: Pencere Camları

18

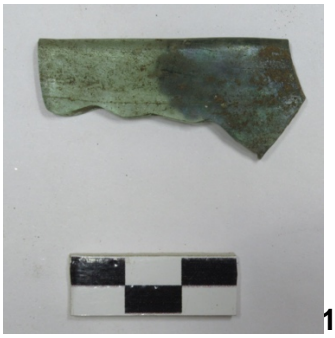
19

20

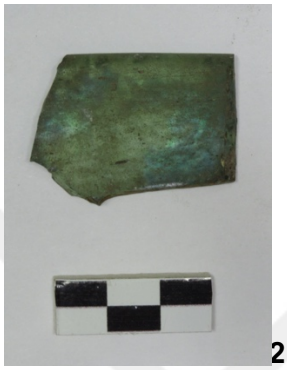
21

22

23

24

25

26

27

28

18-28: Pencere Camları

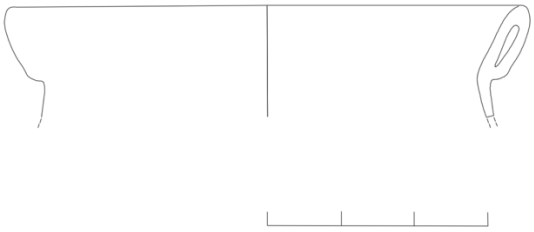

29

30

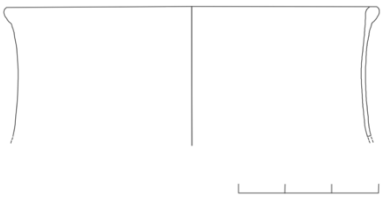

31

29, 30, 31: Ağız Parçaları

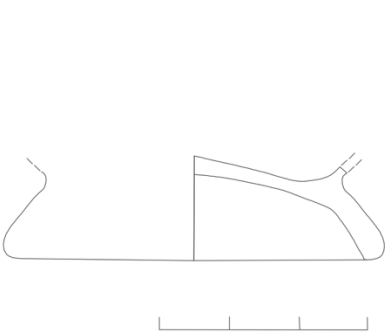

32

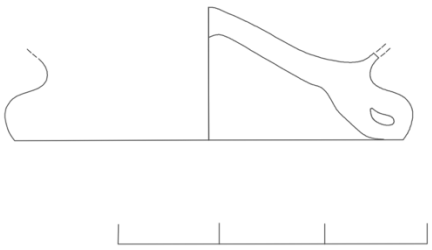

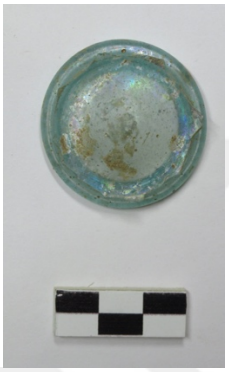

33

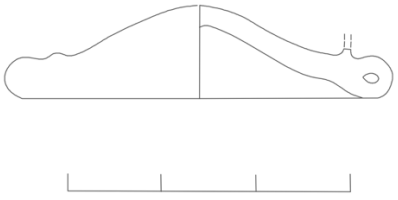

34

32, 33, 34: Kaideler

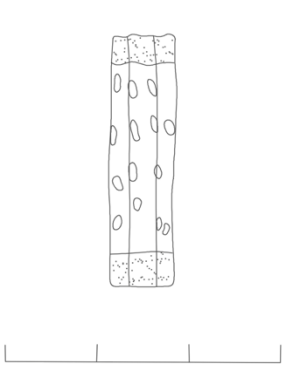

35

36, 37, 38, 39

35: Boncuk

36, 37, 38, 39: Kakma Parçalar

Amorf Parçalar

1

2

3

4

1-4: Zincirler

5

6

7

8

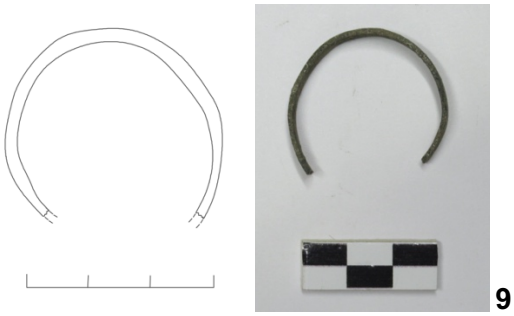
9

5-9: Polykandilion Aksamları

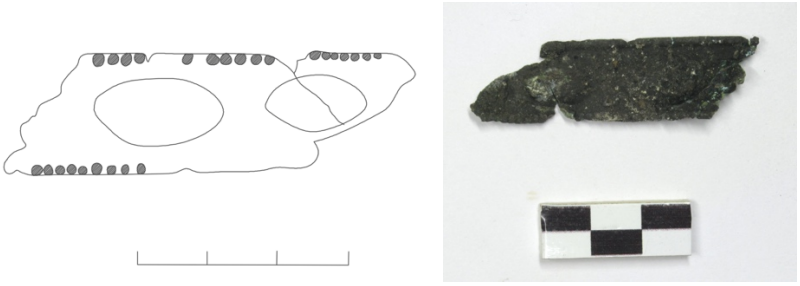

10

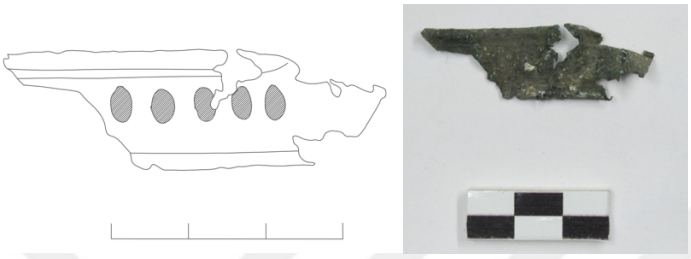

11

12

13 14

10-13: Kaplama Levhaları, 14: Aplik

15

16

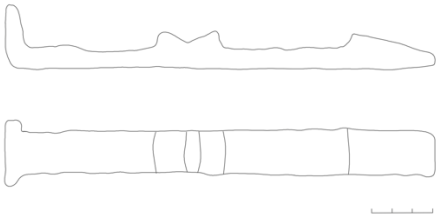

17

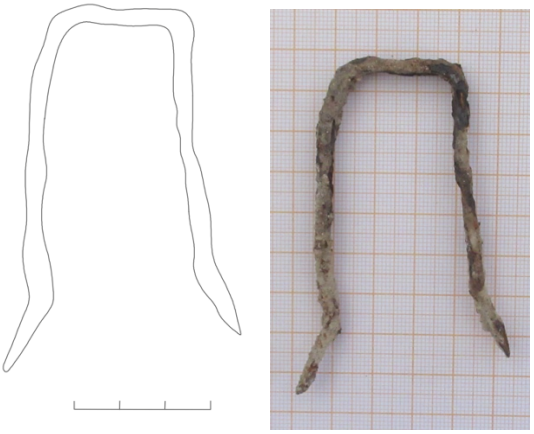

18

15: Kanca; 16: Filise; 17: Kapı sürgüsü; 18: Kapı Aksamı

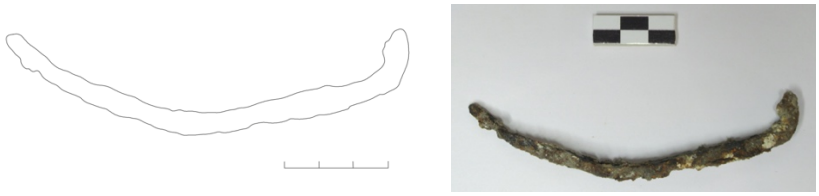
19

20

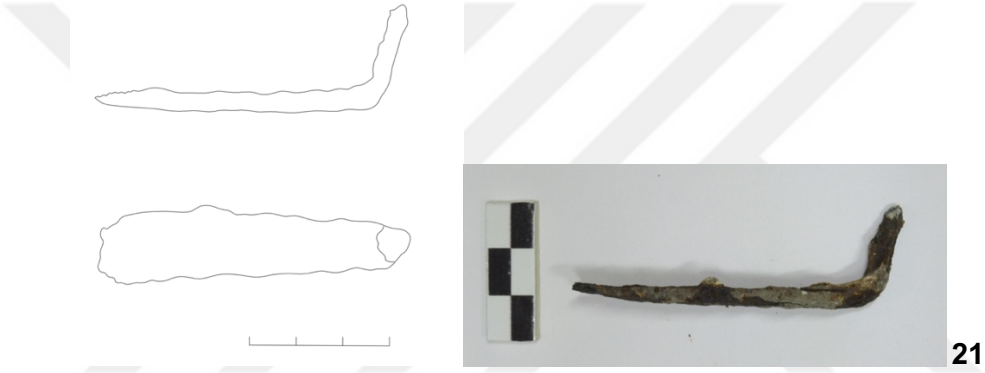
21

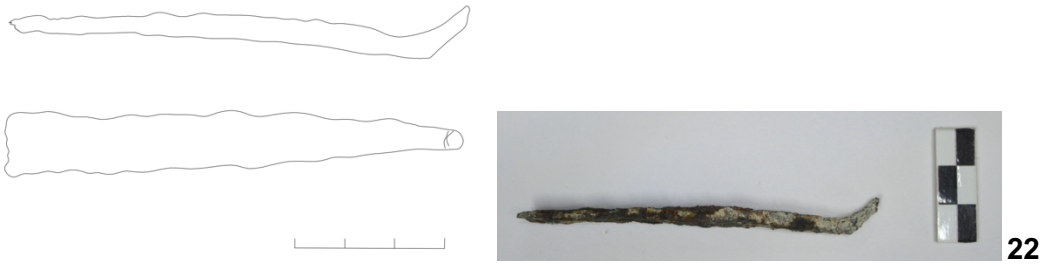
22

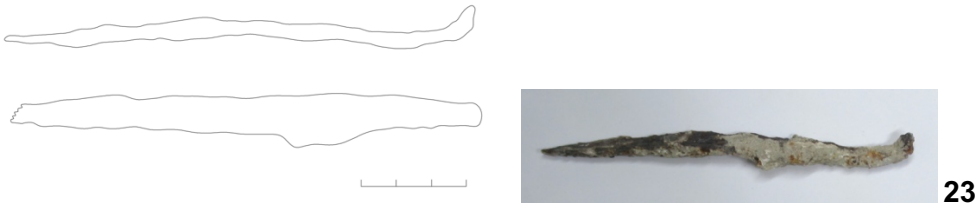
23

19-23: Kenetler

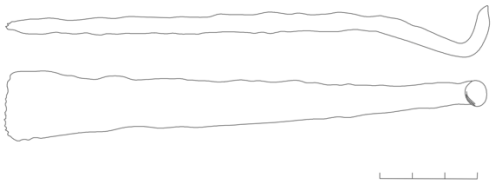

24

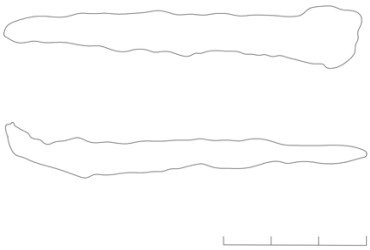

25

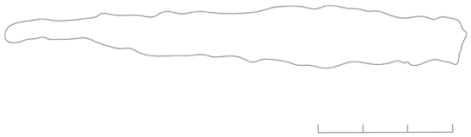

26

27

28

29

24: Kilit; 25-26: Saplama; 27-29: Çiviler

30

31

32

33

34

35

30-33: Çiviler; 34: Bıçak; 35: Küskü

36

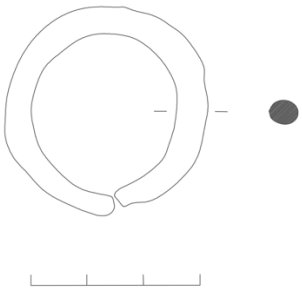

37

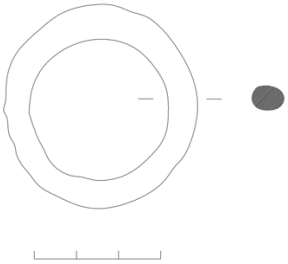

38

39

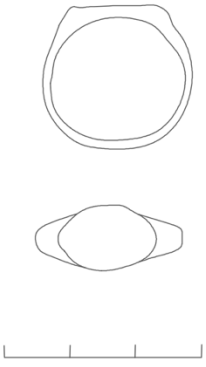

40

36: Çuvaldız; 37-38: Halka; 39: Mühür; 40: Yüzük

41

42

43

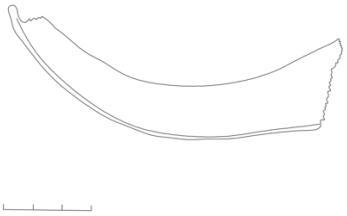

44

45

41: Tartı Ağırlığı; 42: Kurşun Ağırlık; 43: Bıçak/Aplik; 44: Orak Ucu; 45; Terazi Ağırlığı

46

47

48

49

46-49: Diğer Maden Eserler

50

50: Bronz Ağırlık

GRAFİK LİSTESİ

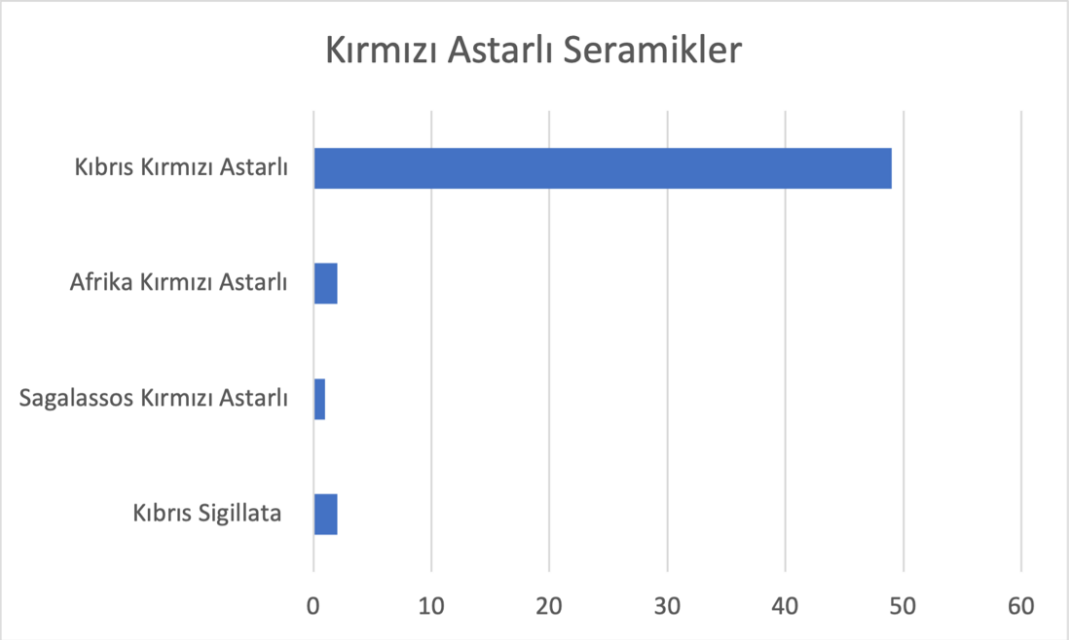

Grafik 1: Kırmızı Astarlı Seramikler

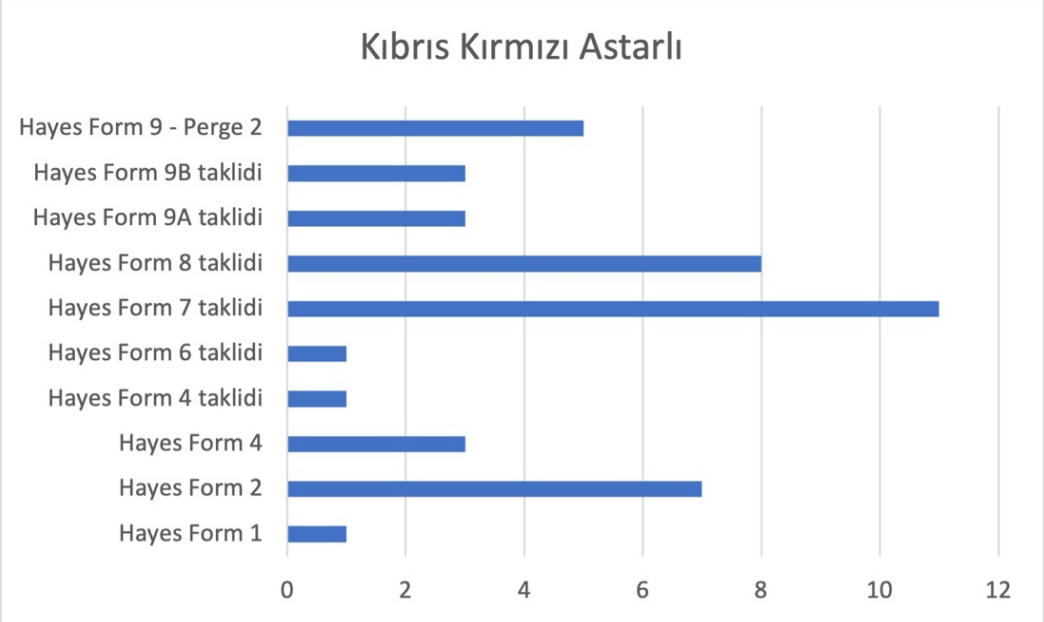

Grafik 2: Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramikler

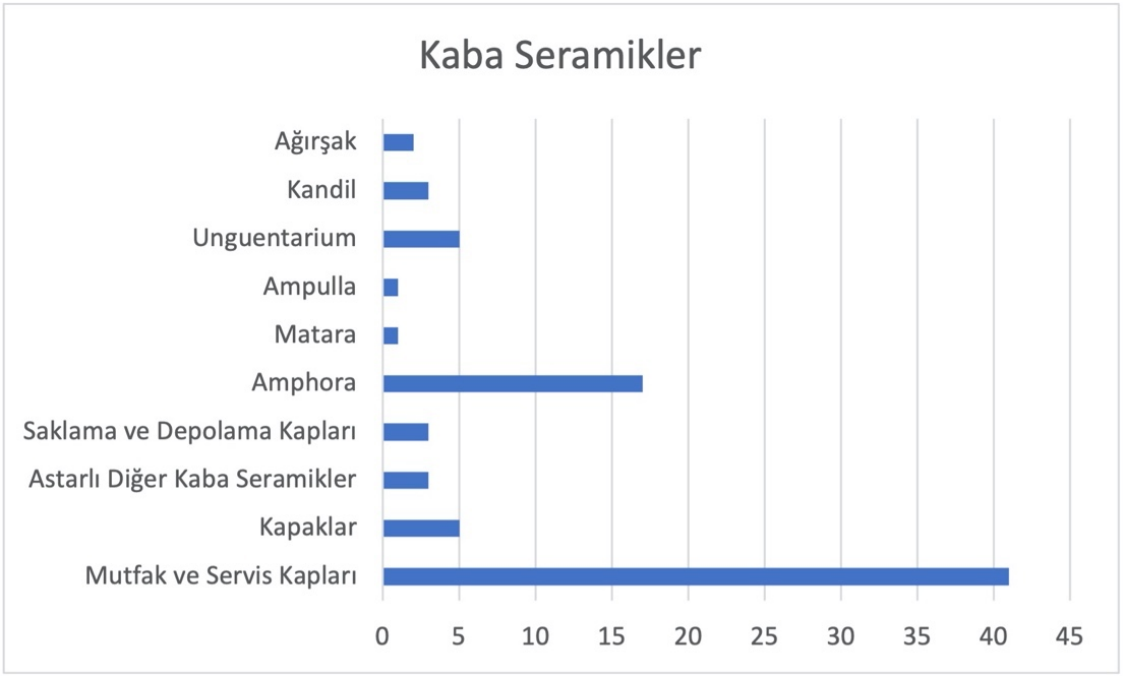

Grafik 3: Kaba Seramikler Seramikler

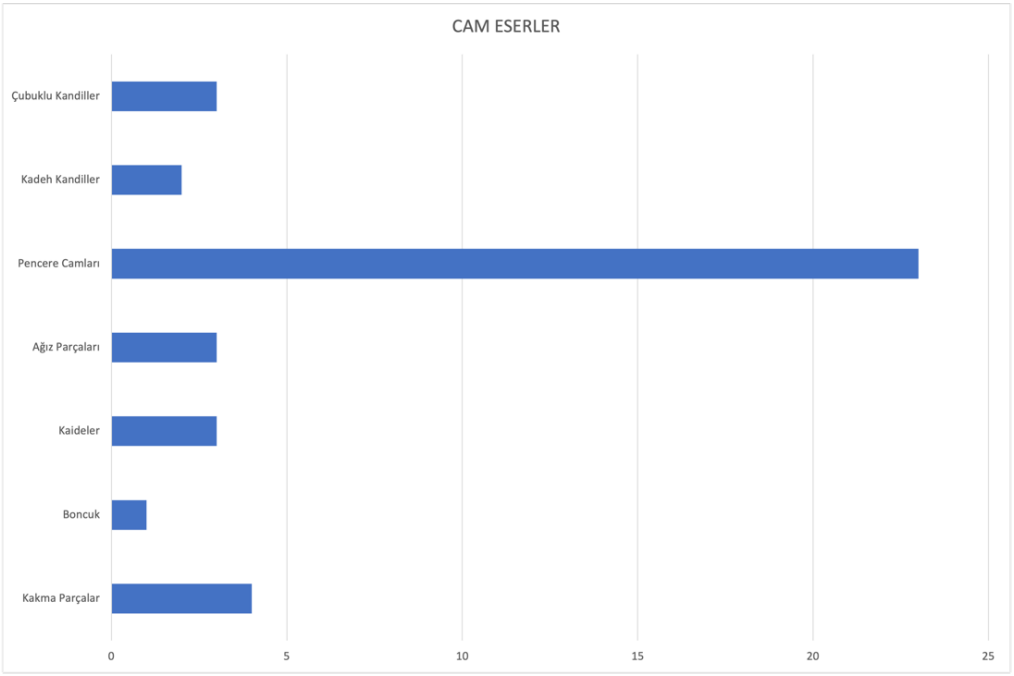

Grafik 4: Cam Eserler

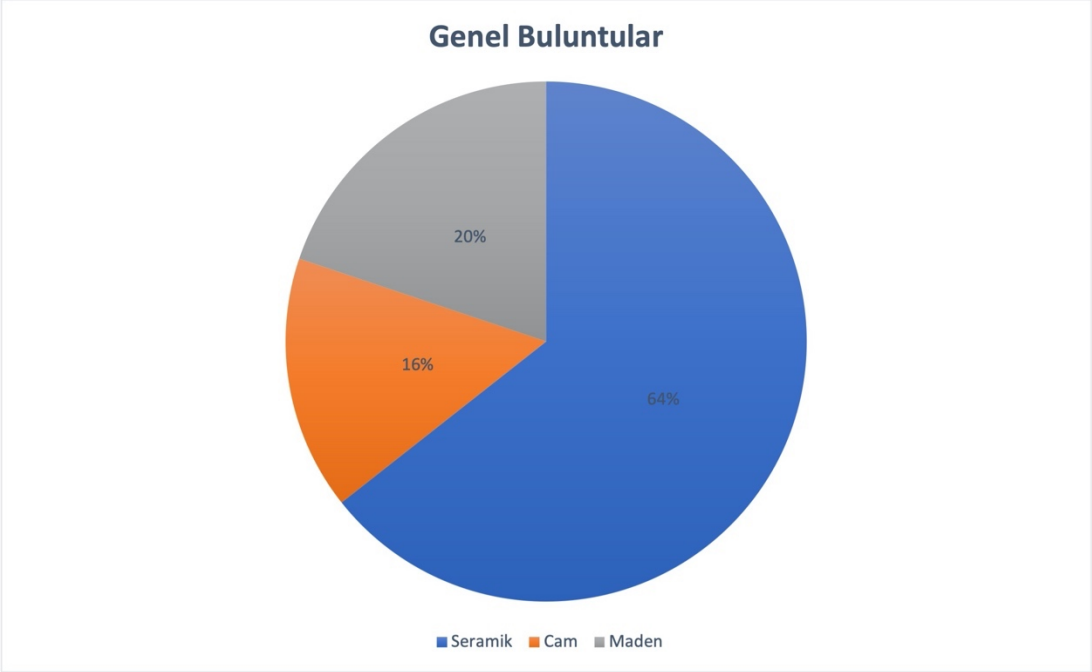

Grafik 5: Perge Güney Bazilika kazılarında ele geçen buluntuların genel dağılımı

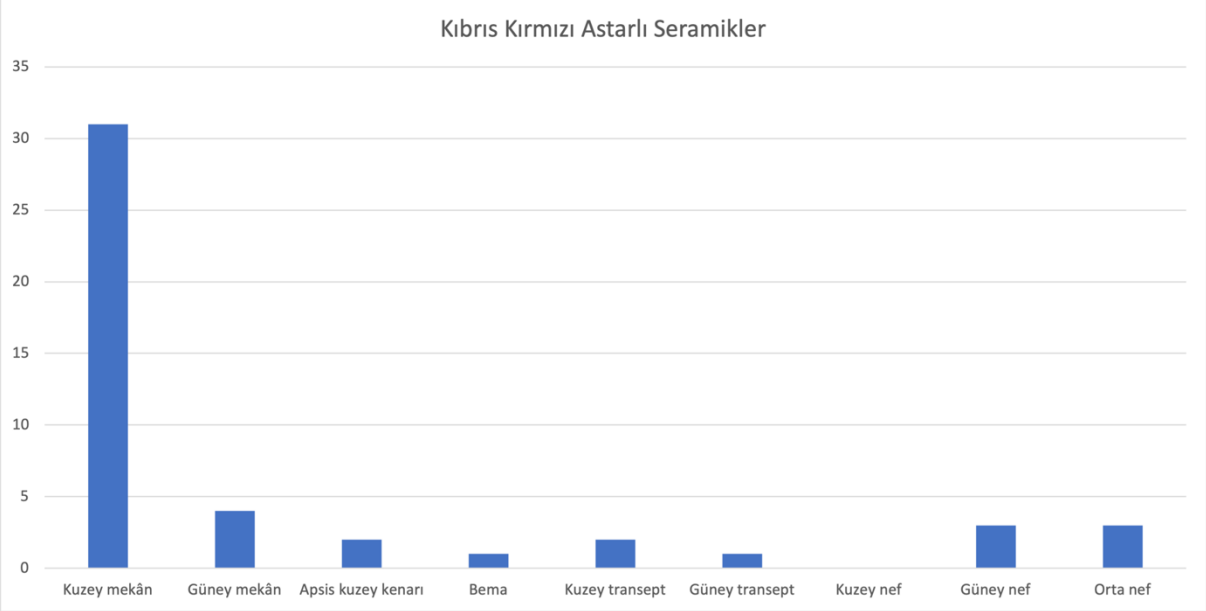

Grafik 6: Perge Güney Bazilika kazılarında ele geçen Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramiklerin mekânlara göre dağılımı

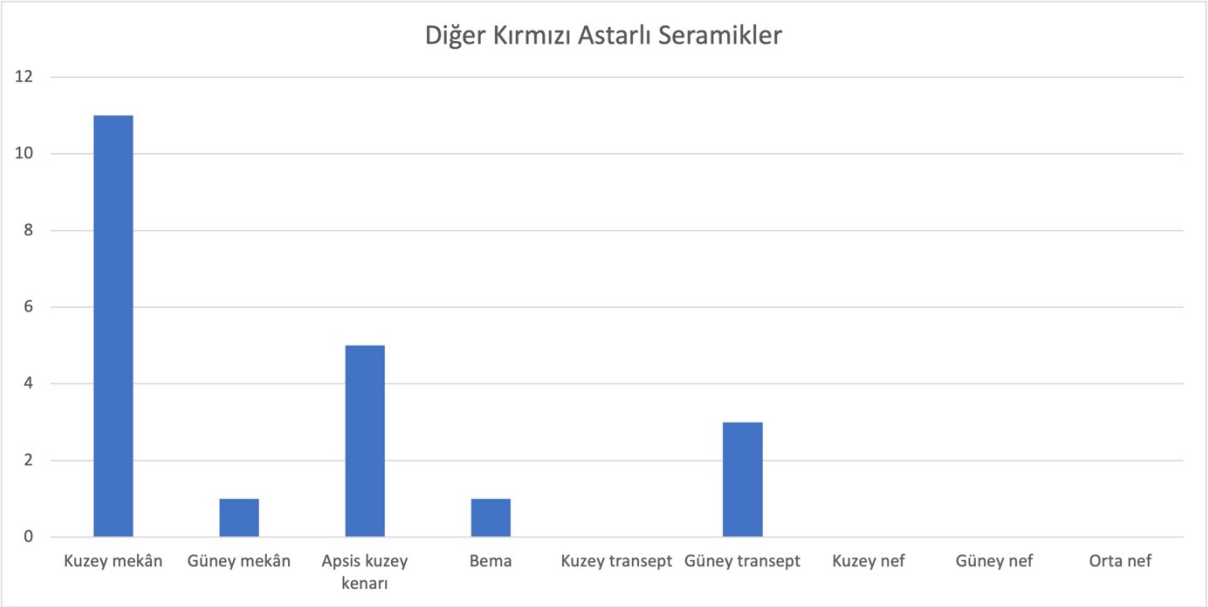

Grafik 7: Perge Güney Bazilika kazılarında ele geçen Diğer Kırmızı Astarlı Seramiklerin mekânlara göre dağılımı

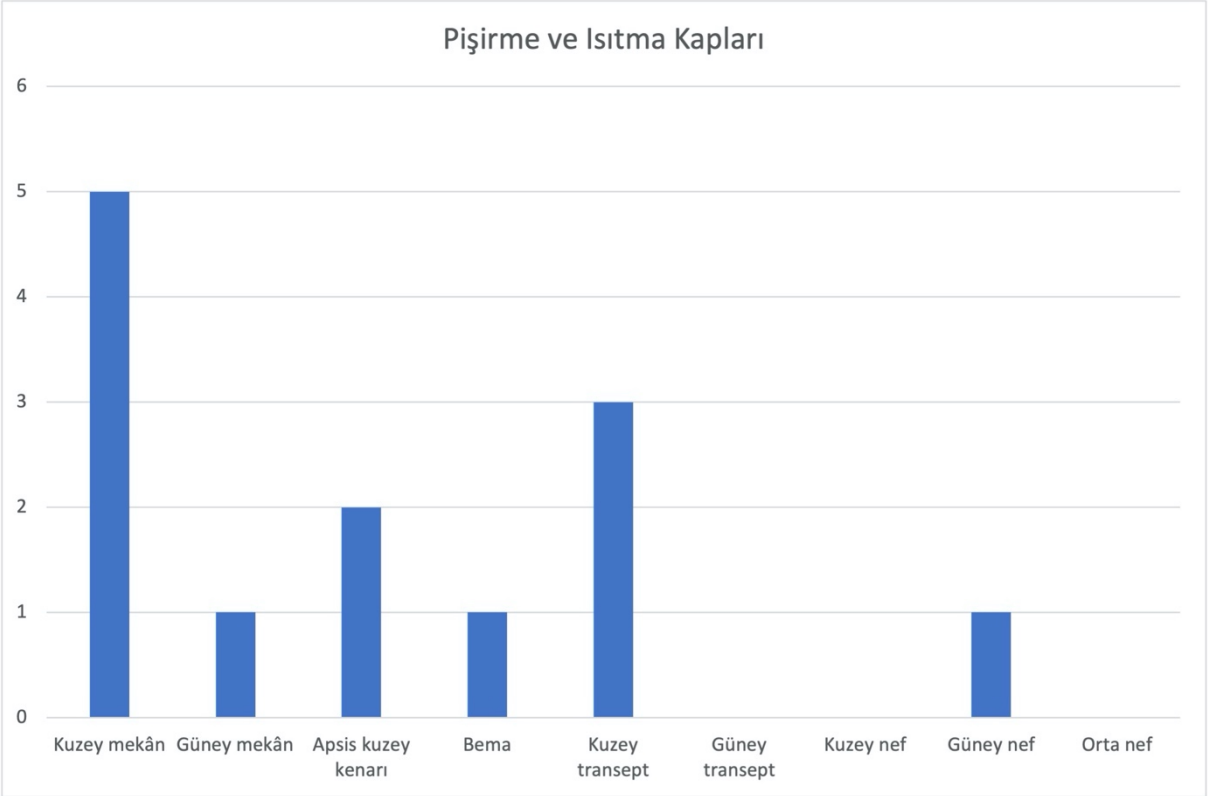

Grafik 8: Perge Güney Bazilika kazılarında ele geçen pişirme ve ısıtma kaplarının mekânlara göre dağılımı

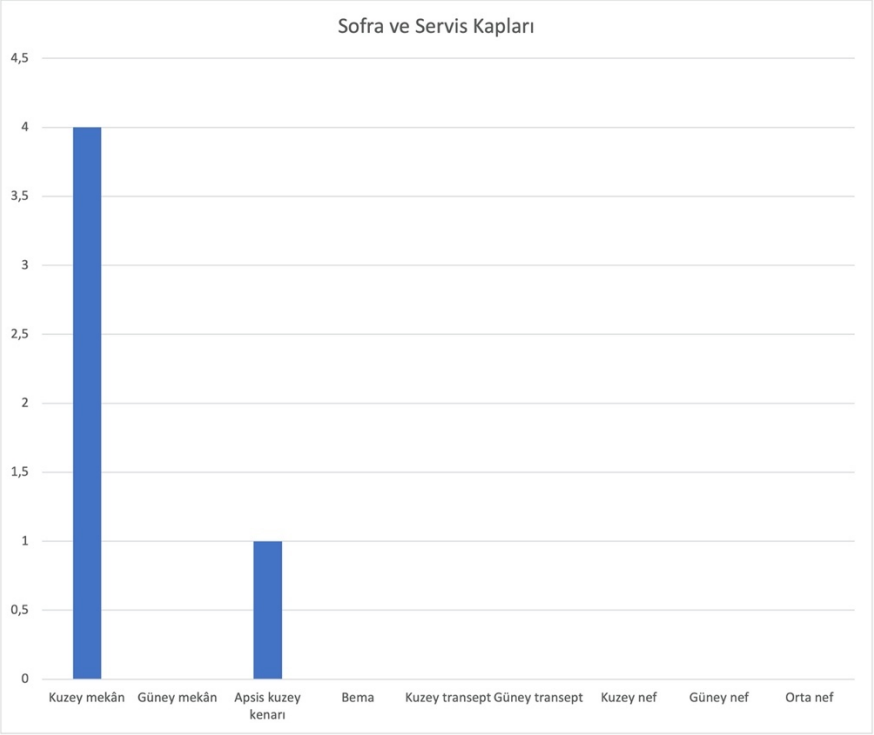

Grafik 9: Perge Güney Bazilika kazılarında ele geçen sofra ve servis kaplarının mekânlara göre dağılımı

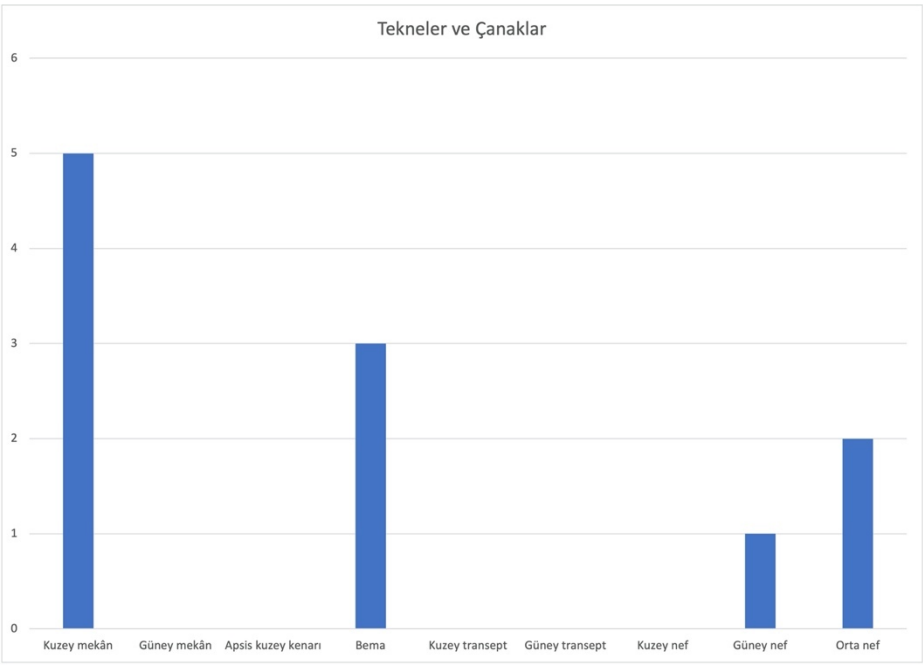

Grafik 10: Perge Güney Bazilika kazılarında ele geçen tekneler ve çanakların mekânlara göre dağılımı

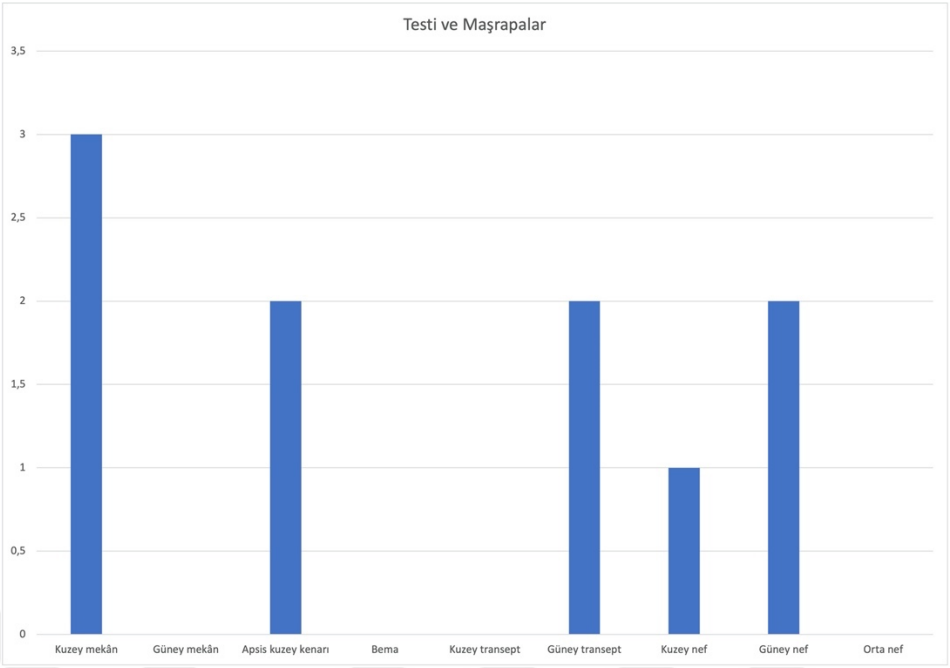

Grafik 11: Perge Güney Bazilika kazılarında ele geçen testi ve maşrapaların mekânlara göre dağılımı

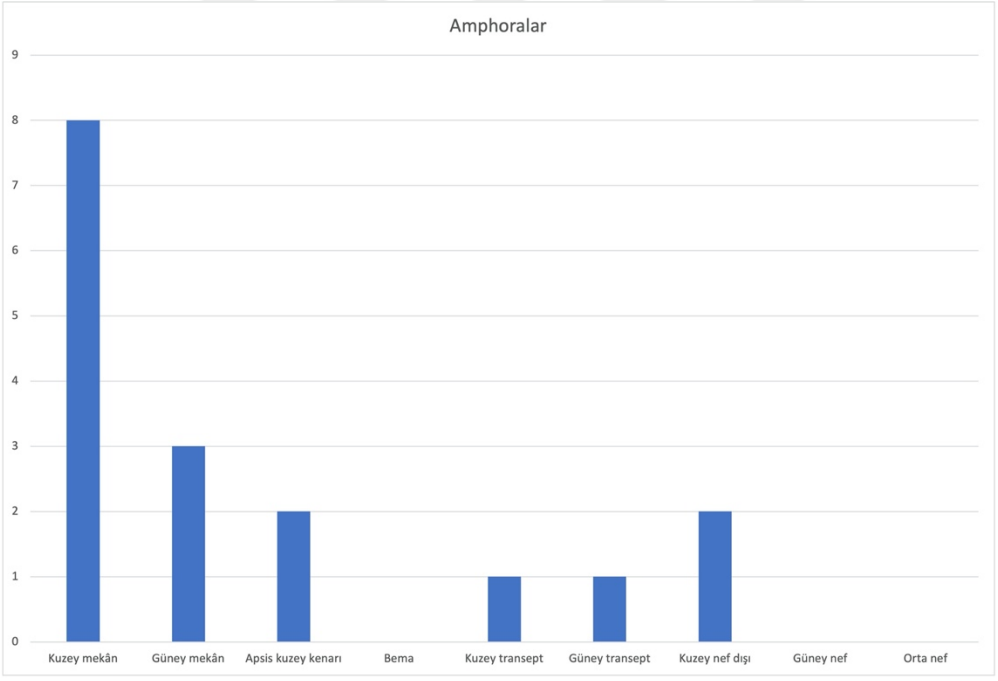

Grafik 12: Perge Güney Bazilika kazılarında ele geçen amphoraların mekânlara göre dağılımı

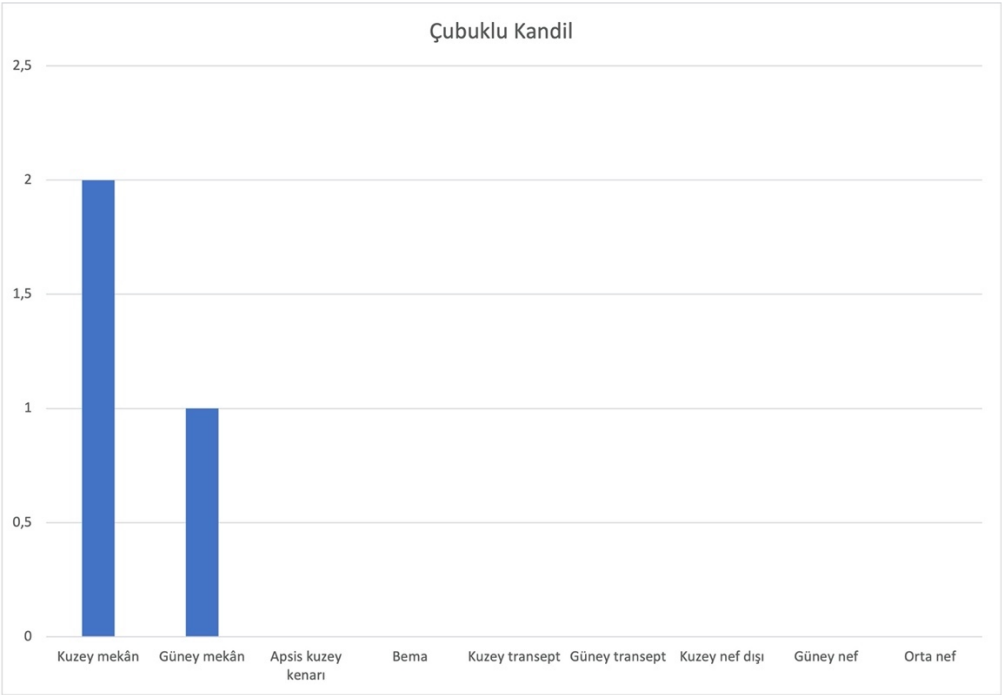

Grafik 13: Perge Güney Bazilika kazılarında ele geçen çubuklu kandillerin mekânlara göre dağılımı

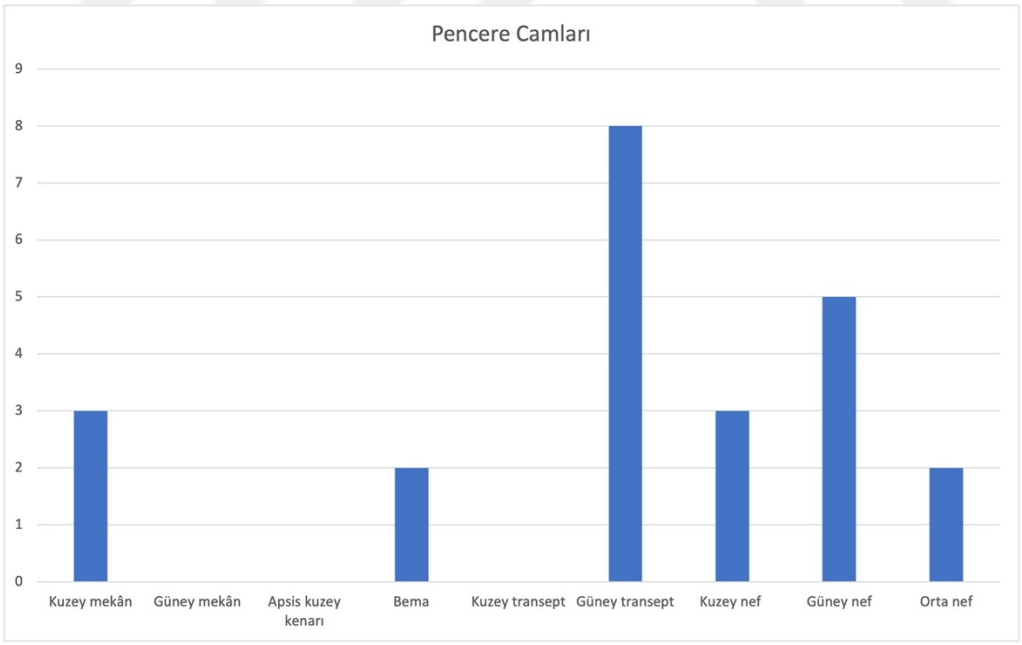

Grafik 14: Perge Güney Bazilika kazılarında ele geçen pencere camlarının mekânlara göre dağılımı

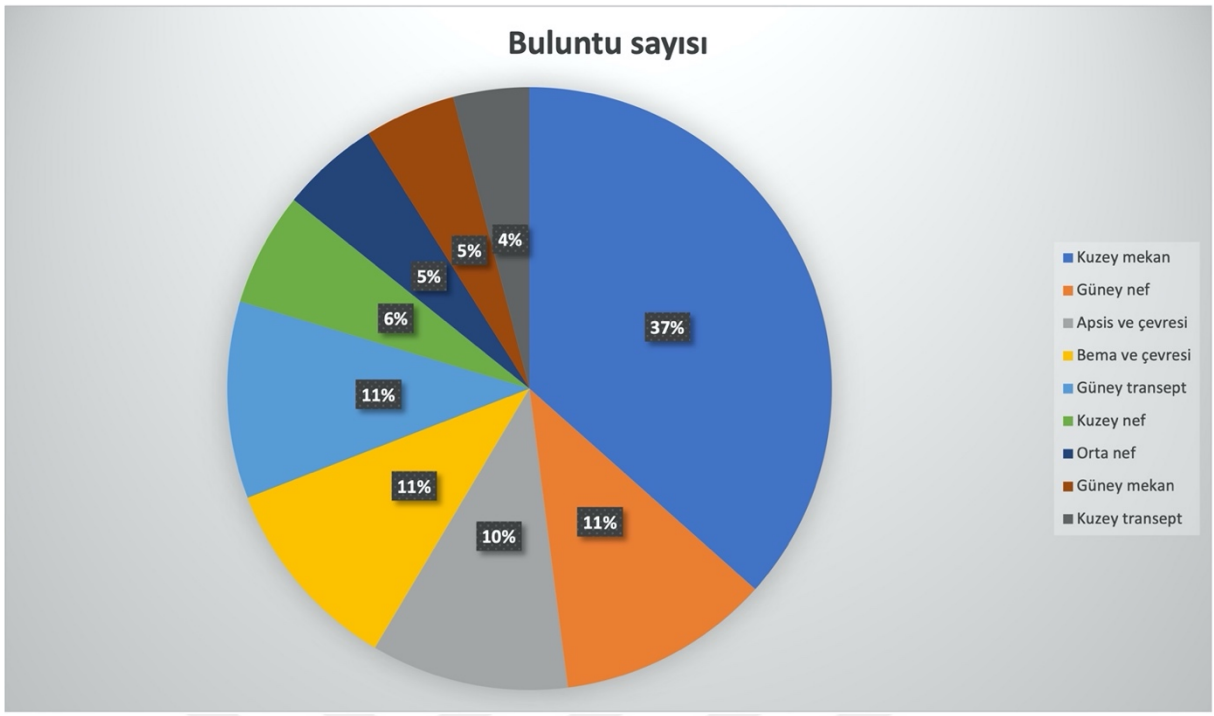

Grafik 15: Perge Güney Bazilika kazılarında ele geçen buluntuların mekânlara göre dağılımı